

BANSKOBYSSTRICKÝ
SAMOSPRÁVNÝ KRAJ

MESTO
BANSKÁ BYSTRICA

Regionálna integrovaná územná stratégia Banskobystrického kraja

Európska únia
Európsky fond pre Regionálny rozvoj
Integrovaný regionálny operačný program

Názov:	Regionálna integrovaná územná stratégia Banskobystrického kraja
Verzia	1.0
Dátum schválenia Radou Partnerstva pre UMR	
Dátum schválenia Radou Partnerstva pre RIÚS	
Dátum schválenia Riadiacim orgánom pre IROP	
Zodpovedný koordinátor RIÚS	Mgr. Jana Majeríková
Zodpovedný koordinátor stratégie UMR	Ing. Maroš Hrádela

ZOZNAM SKRATIEK

BBK	Banskobystrický samosprávny kraj
BBRSC a.s.	Banskobystrická regionálna správa ciest, a.s.
CIZS	Centrum integrovaných zdravotníckych služieb
CŽV	Celoživotné vzdelávanie
CŽP	Celoživotné poradenstvo
ČOV	Čistiareň odpadových vôd
DeD	Detský domov
DIV	Divadelné inšpiratívne vystúpenie
DSS	Domov sociálnych služieb
EFRR	Európsky fond regionálneho rozvoja
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
HDP	Hrubý domáci produkt
COVP	Centrum odborného vzdelávania a prípravy
CHA	Chránený areál
CHKO	Chránená krajinná oblasť
CHVO	Chránená vodohospodárska oblasť
CHVÚ	Chránené vtáčie územie
IT	Informačné technológie
IÚJ	Investičná územná jednotka
IÚS	Integrovaná územná stratégia (udržateľný mestský rozvoj)
IDS	Integrovaný dopravný systém
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
KF	Kohézny fond
KKP	Kultúrny a kreatívny priemysel
KKS	Kultúrno-kreatívny sektor
KURS	Koncepcia územného rozvoja Slovenska
KZ	Kreatívna zóna
LSPP	Lekárska služba prvej pomoci
MCA	Multikriteriálna analýza
MFO	Mestská funkčná oblasť
MHD	Mestská hromadná doprava
MŠ	Materská škola
MŠV	Mimoškolská výchova
MDVRR SR	Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva SR
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia SR
NCZI	Národné centrum zdravotníckych informácií
NPP	Národná prírodná pamiatka
NPR	Národná prírodná rezervácia
NRS	Náhradná rodinná starostlivosť
OP	Orná pôda
OÚ	Obecný úrad
OVP	Odborné vzdelávanie
PAD	Prímestská autobusová doprava
PHSR	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
PP	Prírodná pamiatka
PR	Prírodná rezervácia
PZ	Projektový zámer
RegDat	Regionálne databázy
RIS	Regionálna inovačná stratégia
RIÚS	Regionálna integrovaná územná stratégia
RO	Riadiaci orgán
SACR	Slovenská agentúra cestovného ruchu

SAD	Slovenská autobusová doprava
SCK	Slovenský cykloklub
SKV	Skupinový vodovod
SO	Sprostredkovateľský orgán
SOŠ	Stredná odborná škola
SPOaSK	Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela
SPŠ	Stredná priemyselná škola
SŠ	Stredná škola
STN	Technické normy
StVS	Stredoslovenská vodárenská spoločnosť
SWOT	Analýza silných a slabých stránok
SZČO	Samostatne zárobkovo činné osoby
ŠMŠ	Špeciálna materská škola
ŠOP	Štátna ochrana prírody
ŠÚ SR	Štatistický úrad
TEN-T	Transeurópska dopravná sieť
TKO	Tuhý komunálny odpad
TP	Technická pomoc
ÚEV	Územie európskeho významu
UIPS MŠ SR	Ústav informácií a prognóz školstva
ÚĽUV	Ústredie ľudovej umeleckej výroby
UMR	Udržateľný mestský rozvoj
ÚBBK	Úrad Banskobystrického samosprávneho kraja
ÚPSVaR	Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny
ÚPN VÚC BBK	Územný plán veľkého územného celku Banskobystrický kraj
ÚSES	Územný systém ekologickej stability
VD	Vodné dielo
VK	Verejná kanalizácia
VLD	Všeobecné lekárstvo pre dospelých
VLDaD	Všeobecné lekárstvo pre deti a dorast
VOD	Verejná osobná doprava
VÚC	Vyšší územný celok
VV	Verejný vodovod
ZMO	Združenie miest a obcí – regionálne združenia
ZSS	Zariadenie sociálnych služieb
ZŠ	Základná škola
ZUČ	Záujmovo-umelecká činnosť
ZUŠ	Základná umelecká škola
ŽoNFP	Žiadosť o nenávratný finančný príspevok

Obsah

ÚVOD.....	6
1. ANALYTICKÁ ČASŤ.....	8
1.1. Územie Banskobystrického kraja.....	8
1.1.1. Prioritná os č. 1: Bezpečná a ekologická doprava v Banskobystrickom kraji.....	8
1.1.2. Prioritná os č. 2: Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám.....	28
1.1.3. Prioritná os č. 3: Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regióne Banskobystrického kraja a mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica.....	55
1.1.4. Prioritná os č. 4: Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie.....	55
1.2. Mestská funkčná oblasť krajského mesta Banská Bystrica.....	71
1.2.1. Prioritná os 1: Bezpečná a ekologická doprava – mestská funkčná oblasť mesta Banská Bystrica.....	71
1.2.2. Prioritná os č. 2: Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám.....	83
1.2.3. Prioritná os č. 3: Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regióne Banskobystrického kraja a mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica.....	103
1.2.4. Prioritná os č. 4: Zlepšenie kvality života na území MFO mesta Banská Bystrica s dôrazom na životné prostredie.....	112
2. STRATEGICKÁ ČASŤ.....	122
2.1. Územie Banskobystrického kraja.....	122
2.1.1. Prioritná os č. 1: Bezpečná a ekologická doprava na území Banskobystrického kraja...	122
2.1.2. Prioritná os č. 2: Zlepšenie prístupu k efektívnym a kvalitnejším verejným službám v Banskobystrickom kraji.....	131
2.1.3. Prioritná os č. 3: Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regióne Banskobystrického kraja a mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica.....	148
2.1.4. Prioritná os č. 4: Zlepšenie kvality života v regióne Banskobystrického kraja s dôrazom na životné prostredie.....	148
2.2. Mestská funkčná oblasť krajského mesta Banská Bystrica.....	156
2.2.1. Prioritná os č. 1: Bezpečná a ekologická doprava na území MFO mesta Banská Bystrica.....	156
2.2.2. Prioritná os č. 2: Zlepšenie prístupu k efektívnym a kvalitnejším verejným službám na území MFO mesta Banská Bystrica	163
2.2.3. Prioritná os č. 3: Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regióne Banskobystrického kraja a mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica.....	176
2.2.4. Prioritná os č. 4: Zlepšenie kvality života v mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica s dôrazom na životné prostredie.....	183
3. VYKONÁVACIA ČASŤ.....	188
3.1. Územie Banskobystrického kraja.....	188
3.2. Mestská funkčná oblasť krajského mesta Banská Bystrica.....	190
4. PRÍLOHY	195

ÚVOD

Regionálna integrovaná územná stratégia BBK (ďalej len RIÚS BBK), ktorej súčasťou je aj Integrovaná územná stratégia mestskej funkčnej oblasti krajského mesta Banská Bystrica, predstavuje svojim modelom implementačný mechanizmus Integrovaného regionálneho operačného programu (ďalej len IROP) zakladajúceho sa predovšetkým na integrovanom prístupe k územnému rozvoju a posilnení úlohy a vzťahov v konkrétnom území. Ide o multisektorový a multidimenzionálny plánovací dokument, ktorý je spracovaný za účelom koordinácie integrovaných teritoriálnych investícií na území Banskobystrického kraja.

Hlavným účelom RIÚS BBK je zlepšiť kvalitu života obyvateľov zvýšením účinnosti strategického plánovania a rozhodovania pri realizácii rozvojových politík podporovaných zo zdrojov Európskych štrukturálnych a investičných fondov a to predovšetkým prostredníctvom integrácie tvorcov rozvojových politík s národným dosahom a inštitúcií realizujúcich tieto rozvojové politiky ďalej v území, či už na regionálnej alebo miestnej úrovni. RIÚS BBK sústreďuje investície do presne definovaného priestoru Banskobystrického kraja a jeho budúcich funkčných území vrátane mestskej funkčnej oblasti.

Hlavným cieľom RIÚS BBK je zlepšenie kvality života obyvateľov a regionálnej konkurencieschopnosti územia s dôrazom na vyvážený územný rozvoj prostredníctvom vhodne zvolenej kombinácie intervencií regionálneho a miestneho charakteru, uplatnením špecificky miestneho prístupu a prispieva k napĺňaniu vízie BBK.

RIÚS BBK bude implementovaný za predpokladu prierezového zapojenia všetkých relevantných aktérov pôsobiacich v regionálnom rozvoji dodržiavajúc princíp partnerstva v každej fáze procesu strategického plánovania a rozhodovania, a to ako na horizontálnej, tak i na vertikálnej úrovni. Princíp subsidiarity je uplatňovaný prostredníctvom identifikácie konkrétnych projektových zámerov, ktoré sa budú v území Banskobystrického samosprávneho kraja realizovať, monitorovať, ale i hodnotiť.

Samostatnou a neoddeliteľnou súčasťou RIÚS BBK je udržateľný mestský rozvoj (ďalej UMR). Ide o špecifickú časť stratégie zameranú na udržateľný mestský rozvoj krajského mesta Banská Bystrica a jeho funkčného mestského územia. Do stratégie UMR patrí krajské mesto **Banská Bystrica** spolu s jeho mestským funkčným územím: **Badín, Dolný Harmanec, Harmanec, Horné Pršany, Hronsek, Kordíky, Králiky, Kynceľová, Malachov, Nemce, Riečka, Selce, Slovenská Ľupča, Tajov, Špania Dolina, Vlkánová.**

RIÚS BBK je východiskovým dokumentom pre realizáciu integrovaných územných investícií na regionálnej úrovni s dopadom na miestnu úroveň a tvorí ho samotný dokument, ako i realizačný mechanizmus. Nositeľom RIÚS BBK je partnerstvo pre tvorbu a realizáciu zložené z orgánu regionálnej samosprávy, orgánov miestnej samosprávy, štátnej správy, miestnych iniciatív a ďalších socioekonomických partnerov pôsobiacich v území.

Banskobystrický samosprávny kraj zabezpečuje koordinačné a technicko-organizačné úlohy spojené s prípravou a implementáciou. Všetky zásadné rozhodnutia a výstupy podliehajú schváleniu spoločnej rady Radou partnerstva pre RIÚS BBK a IÚS MFO Banská Bystrica, umožňuje plne zabezpečiť identifikáciu a realizáciu priorít na základe konsenzu sociálno-ekonomických partnerov územia a slúži ako nástroj podpory opatrení, ktoré sú realizované z regionálnej a miestnej úrovne.

Obsahovo RIÚS BBK vychádza z platného Programu hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja 2007-2013, z územno-plánovacej dokumentácie BBK, ako i ďalších rozvojových koncepčných dokumentov na regionálnej a miestnej úrovni (Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Banská Bystrica 2014 – 2020).

Samotný dokument je spracovaný v súlade s dokumentáciou spracovanou Riadiacim orgánom (ďalej len RO) pre IROP a to Metodické usmernenie Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR pre prípravu a realizáciu RIÚS a Závaznou osnovou na vypracovanie RIÚS (Verzia 1.0). RIÚS BBK je štruktúrovaný do troch základných častí t.j. analytická časť, strategická časť a vykonávacia časť v zmysle jednotnej záväznej osnovy pre spracovateľa a jednotlivých príloh.

Cieľom analytickej časti je charakterizovať a posúdiť stav územia v relevantných oblastiach determinujúcich kvalitu života obyvateľov a poskytovaných služieb v BBK a MFO Banská Bystrica. Analýza sa zameriava predovšetkým na prehľad zdrojov územia v jednotlivých aspektoch, v rámci každej tematickej oblasti sú uvedené kľúčové ukazovatele charakterizujúce existujúci stav a možnosti podpory rastu a zamestnanosti v konkrétnom území.

Strategická časť identifikuje strategické a investičné priority, špecifické ciele a aktivity pre jednotlivé typy území BBK, ktoré budú viesť k dosiahnutiu uvádzaných cieľov a očakávaných výsledkov

cielenej podpory a v implementačnej fáze budú premietnuté do konkrétnych integrovaných projektov.

Stratégia implementácie RIÚS/IÚS bude v súlade so stratégiou PHSR VÚC Banskobystrického kraja s dôrazom na špecifiká a výkonnosť jednotlivých území kraja, posilnenie polycentrického prístupu a upevnenie vzťahov medzi mestami a vidiekom.

Kritickým faktorom úspechu implementácie RIÚS/IÚS bude kvalita partnerstva a budovanie kapacít v území, schopnosť integrácie na viacerých úrovniach a prípravy spoločných projektov.

Vykonávacia časť popisuje spôsob zabezpečenia napĺňania cieľov RIÚS BBK a IÚS MFO mesta Banskej Bystrice z hľadiska časového, finančného a inštitucionálneho. Ide predovšetkým o inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie RIÚS BBK a IÚS MFO Banská Bystrica, časový a finančný harmonogram realizácie a proces monitorovania a hodnotenia.

Náležitá pozornosť pri príprave dokumentu bola venovaná projektovým zámerom budúcich oprávnených žiadateľov na úrovni verejného i neverejného sektora. BBK oslovil k predloženiu projektových zámerov všetky obce (samosprávy) na území kraja, ako i ďalších sociálno-ekonomických partnerov v troch termínoch a predložené návrhy projektov postupne konzultovali s potenciálnymi žiadateľmi formou verejných konzultácií a na stretnutiach spoločných odborných pracovných skupín. Požadovaný objem finančných prostriedkov v navrhnutých zámeroch pre jednotlivé špecifické ciele je oveľa vyšší ako možnosti zdrojov v rámci alokácie RIÚS pre BBK. Všetky projektové zámery boli poskytnuté spoločným odborným poradným skupinám ako podklad pre spracovanie RIÚS BBK a IÚS MFO Banská Bystrica, územne spracované a posúdené kritériami objektivizujúcimi reálne potreby územia.

V procese prípravy sa pravidelne a intenzívne komunikovalo a spolupracovalo aj so Sekciou riadenia programov regionálneho rozvoja MPRV SR a jej oddelením prípravy programov regionálneho rozvoja, ako aj s koordinátormi RIÚS v rámci ostatných vyšších územných celkov a krajských miest, príslušnými sektorovými ministerstvami.

Informovanosť a publicitu v procese prípravy RIÚS a stratégie UMR zabezpečovala internetová stránka ÚBBK (<http://www.BBK.sk/eSlu%C5%BEby/Region%C3%A1lnyrozvoj/Inform%C3%A1cieoregi%C3%B3ne/Programov%C3%A9obdobie2014-2020/Region%C3%A1lnaintegrovan%C3%A1%C3%BAzemn%C3%A1strat%C3%A9gia2014-2020.aspx>) a internetová stránka mesta Banská Bystrica (<http://www.banskabystrica.sk/integrovana-uzemna-strategia-udrzatelneho-mestskeho-rozvoja.phtml?id5=23118>), pravidelnými stretnutiami so zástupcami samosprávy a poslancami BBK (R-ZMO).

Spracovaný dokument RIÚS BBK, ktorého súčasťou je aj stratégia UMR podlieha prerokovaniu v spoločnej Rade partnerstva pre RIÚS a IÚS ako platformy spolupráce orgánov regionálnej samosprávy, miestnej samosprávy, štátnej správy, miestnych iniciatív a ďalších sociálno-ekonomických partnerov pôsobiach na danom území. Proces schvaľovania RIÚS BBK a IÚS je upravený RO samostatným usmernením vo forme štatútu spoločnej Rady Partnerstva.

1. Analytická časť

1.1. Územie Banskobystrického kraja

1.1.1. Prioritná os č. 1: Bezpečná a ekologická doprava v Banskobystrickom kraji

Podpora udržateľnej dopravy je prioritou EÚ Investície (z EFRR a KF) na úrovni nadradenej dopravnej infraštruktúry, ktorá súvisí s rozvojom integrovanej siete TEN-T a koncepciou multimodálneho koridoru. Oblasti podpory EÚ sú zamerané predovšetkým **na integráciu medzi jednotlivými druhmi dopravy**, zníženie skleníkových plynov, vybudovanie jednotného európskeho dopravného priestoru, energeticky efektívnejšie druhy dopravy, lepšie systémy riadenia premávky a zlepšovanie informácií a modernizáciu infraštruktúry.

Dynamika rozvoja ekonomiky Banskobystrického kraja si vyžaduje zodpovedajúci pokrok v budovaní dopravnej infraštruktúry spájajúcej centra ekonomického rozvoja s ostatnými časťami regiónu a následne región s ostatnými susediacimi regiónmi. Jej ďalší rozvoj predstavuje významný potenciál pre znižovanie medziregionálnych disparít a tým aj rast a rozvoj zamestnanosti, najmä v regiónoch s vysokou nezamestnanosťou na juhu Banskobystrického kraja. Dobrý stav cestnej a železničnej siete je dôležitý pre zlepšenie časovej dostupnosti hospodárskych centier a sídel v Banskobystrickom kraji ako najvidieckejšom kraji, je obzvlášť významný aj z hľadiska dostupnosti služieb a dochádzky za prácou.

Pásmo prosperity založenej na dopravnej infraštruktúre s dôrazom na cestnú sieť sa tiahne od Bratislavy na dva smery. Jeden, kratší, postupuje Záhorím až ku hranici s Českou republikou. Druhý smeruje na Trnavu a tiahne sa celým Považím. Prerušený je iba úsekom medzi Žilinou a Liptovom, kde stále nie je dobudované diaľničné spojenie. Potom pokračuje ďalej na východ do Prešova a Košíc, opäť prerušený v oblasti bez diaľnice na dolnom Spiši. Trochu iný je pohľad podnikateľov na miestnu cestnú sieť, i keď diaľničné okresy stále dominujú. Podľa prieskumov realizovaných pri príprave Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja 2015 – 2023 najmenej spokojní sú obyvatelia v hornatých a odľahlých okresoch, ako sú **Banská Štiavnica, Poltár a Detva**. Chýbajúce diaľnice v hodnotení potenciálu pre rast a zamestnanosť dostatočne nenahradil svojou váhou žiadny iný ukazovateľ infraštruktúry. Vhodné prostredie pre podnikateľov v regióne je do veľkej miery závislé od rýchlej a dostatočne kapacitnej dopravnej infraštruktúry. Nielenže firmám umožňujú ľahký presun tovarov, služieb a ľudí, ale zároveň vytvárajú podmienky na skvalitňovanie iných druhov infraštruktúry nevyhnutných na rozvíjanie ekonomických aktivít a teda rast a zamestnanosť v území.

Dostupnosť a kvalita komunikácií je jedným z dôležitých zdrojov regionálnych rozdielov. Čím je okres vzdialenejší od priemyselných centier, či od hlavného mesta a kvalita jeho infraštruktúry je nižšia, tým naliehavejšie naň dopadá absencia dopravného spojenia meraná ostatnými hospodárskymi ukazovateľmi a prejavuje sa v kvalite života obyvateľstva, rastú náklady na poskytovanie verejných služieb a znižuje sa produktivita. Cesty druhej a tretej triedy sú v kompetencii samospráv a ich zanedbanosť je tiež bariérou rozvoja územia, **avšak samotná investícia do zlepšenia kvality cestnej infraštruktúry investície bez zvýšenia ekonomickej aktivity obyvateľstva nebude mať dopad na rast a zamestnanosť v konkrétnom území.**

Dopravná situácia v jednotlivých okresoch ako funkčných území je **rozdielna** a súvisí najmä s charakterom územia - vysokým podielom horských oblastí.

Hlavnými rozvojovými faktormi dopravy Banskobystrického kraja je výstavba chýbajúcich rýchlostných ciest, obnova ciest I. triedy a modernizácia železničných koridorov a tým zlepšenie dostupnosti najmä horských a prihraničných oblastí posilnením severo-južného spojenia a prepojenia regiónu najmä susediace rýchlejšie rastúce oblasti. Viac pozornosti je potrebné venovať zefektívneniu fungovania verejnej osobnej dopravy, vrátane podpory integrovaných dopravných systémov.

Podľa obrázku č. 1. 2, uvedeného v prílohe P1 **Komplexné hodnotenie bezpečnej a ekologickej dopravy v regiónoch SR** (Analýza rozvojového potenciálu SR a ich územných rozdielov s priemetom na tematickú koncentráciu EŠIF v Partnerskej dohode SR na roky 2014-2020, 2014) je zjavné, že Banskobystrický kraj patrí k štyrom krajom s druhými najväčšími vnútroregionálnymi disparitami, no pritom 8 okresov z 13 okresov kraja patrí do kategórie s najhoršou dostupnosťou v rámci SR.

Najhoršiu časovú dostupnosť k sieti diaľnic a rýchlostných komunikácií v rámci SR majú aj okresy na juhu stredného Slovenska: **Revúca, Rimavská Sobota, resp. Rožňava** v prepojení na Košický samosprávny kraj. Hodnotenie časovej dostupnosti k železničnej infraštruktúre sa bude realizovať počas prípravy Plánu udržateľnej mobility BBK, no po predbežnom prieskume je zhoršená dostupnosť v územiach s regionálnymi železničnými traťami, alebo absenciou železničného spojenia najmä v okresoch **Revúca, Banská Štiavnica, Veľký Krtíš a Krupina** (prehľad železničných tratí v Prílohe P1).

Širšie dopravné súvislosti riešeného územia BBK

V oblasti rozvoja nadradeného dopravného systému na území Slovenska je podľa Nariadenia vlády SR č. 461/2011, ktorým sa vyhlasujú zmeny a doplnky záväznej časti KURS 2001, nevyhnutné rešpektovať nadradené postavenie paneurópskych multimodálnych koridorov Medzinárodného dopravného fóra - ITF, ktoré je nástupníckou organizáciou Európskej konfederácie ministrov dopravy - CEMT a dopravných sietí TEN-T:

- **rešpektovať dopravnú infraštruktúru alokovanú a plánovanú v trasách mimokoridorových ITF sietí prechádzajúcich územím Banskobystrického samosprávneho kraja:**
 - cestnej siete TEN-T: Martin - Turčianske Teplice - Šášovské Podhradie - **Zvolen - Šahy** - Budapešť,
 - konvenčnej železničnej a kombinovanej dopravy TEN-T: Nové Zámky/Palárikovo – Levice - **Zvolen - Lučenec** - Košice **s hlavným železničným uzlovým bodom vo Zvolene, prepojenie 1. a 2. hlavného železničného ťahu Zvolen – Vrútky**
- **rešpektovať dopravnú infraštruktúru zaradenú podľa európskych dohôd - AGR koridory ciest prechádzajúcich územím Banskobystrického samosprávneho kraja:**
 - E 77 (Pskov - Riga - Gdansk - Varšava - Krakov) - Trstená - Ružomberok - **Banská Bystrica - Zvolen - Šahy** - (Budapešť),
 - E 58 (Viedeň - Bratislava - **Zvolen** - Košice - Vyšné Nemecké (Užhorod - Kišinev - Odesa - Rostov na Done),
 - E 571 Bratislava - **Zvolen** - Košice,
 - E572 Trenčín – **Žiar nad Hronom**.
- **rešpektovať dopravnú infraštruktúru navrhovanú ako upravená existujúca alebo výhľadová súčasť medzinárodných cestných sietí - prechádzajúcich územím Banskobystrického samosprávneho kraja:**
 - Lučenec - Šiatorská Bukovinka - (Salgótarján - Hatvan E71).
- **rešpektovať dopravnú infraštruktúru navrhnutú na zaradenie do európskych dohôd (AGC, AGTC) koridory tratí a zariadenia železničnej a kombinovanej dopravy - na území Banskobystrického kraja:**
 - trať kombinovanej dopravy Palárikovo/Nové Zámky - Zvolen - Košice, základný verejný terminál kombinovanej dopravy vo **Zvolene - Budči**.
- **rešpektovať dopravnú infraštruktúru zaradenú podľa kritérií medzinárodných leteckých organizácií na území Banskobystrického kraja:**
 - letiská hlavnej siete pre medzinárodnú dopravu - Letisko Sliač,
 - potenciálne letiská hlavnej siete - Letisko Lučenec.
- **rešpektovať dopravnú infraštruktúru celoštátnej úrovne - koridory ciest na území Banskobystrického kraja :**
 - Bratislava - Dunajská Streda - Nové Zámky - **Veľký Krtíš - Lučenec**,
 - Turčianske Teplice - **Banská Bystrica - Brezno** - Vernár,
 - **Tornaľa** - Král – Maďarsko.
- **rešpektovať dopravnú infraštruktúru nadregionálnej úrovne – koridory konvenčných železničných tratí na území Banskobystrického samosprávneho kraja:**
 - Zvolen - Šahy,
 - Filákov - štátna hranica s Maďarskom,
 - Zvolen - Banská Bystrica - Margecany.
- **rešpektovať dopravnú infraštruktúru nadregionálnej úrovne - koridory ciest na území Banskobystrického kraja:**
 - Veľký Krtíš - Slovenské Ďarmoty - (Balassagyarmat MR),
 - Liptovský Hrádok - Brezno - Tisovec - Rimavská Sobota,

- Červená Skala - Tisovec.
- **rešpektovať dopravnú infraštruktúru nadregionálnej úrovne - existujúce a potenciálne letiská pre medzinárodnú dopravu.**

Jednou z priorít samosprávneho kraja je pokračovanie vo výstavbe rýchlostnej komunikácie R2 a predĺženie trasy rýchlostnej cesty R1 o nový úsek Banská Bystrica - Ružomberok, pripojenie na diaľnicu D1. Cesta je riešená v Doplnku č. 1 Nového projektu výstavby diaľnic a rýchlostných ciest. Dôvodom je dopravný význam cestného prepojenia medzi banskobystricko-zvolenskou aglomeráciou a liptovsko-mikulášsko-ružomersko-dolnokubínskym ťažiskom osídlenia. Okrem prepojenia aglomerácie Banská Bystrica-Zvolen a Ružomberok s nadväznosťou na regióny Liptov, Orava a Tatry je prepojenie rýchlostnej cesty R1 s diaľnicou D1 alternatívnou trasou pre tranzit medzi juhozápadnou (Bratislava, Trnava) a severovýchodnou časťou Slovenska (Prešov, Humenné). Aj keď parametre efektívnosti dopravnej obsluhy obyvateľstva mimokoridorových sietí TEN-T nedosahujú takú efektívnosť ako v prípade siete paneurópskych multimodálnych koridorov, ich dopravný a sídelno-rozvojový význam - predovšetkým na území stredného Slovenska - je nenahraditeľný. Stredoslovenské ťažisko osídlenia Banská Bystrica/Zvolen má prostredníctvom priameho prepojenia s multimodálnymi uzlami Bratislavou, Žilinou, Košicami a Budapešťou zabezpečený kvalitný prístup na Európsku multimodálnu sieť.

Národná diaľničná spoločnosť a.s., v súčasnosti vypracováva tzv. Štúdiu realizovateľnosti na R1 BB-RK, v rámci ktorej sa vykonáva „Primerané posúdenie vplyvov činností na územia sústavy Natura 2000“, komplexné hodnotenie či stavba je realizovateľná, nielen z environmentálneho, ale aj dopravného a ekonomického hľadiska.

„**Stratégia rozvoja dopravy Slovenskej republiky do roku 2020**“, ktorú Vláda Slovenskej republiky uznesením č. 158/2010 na svojom zasadnutí 3. marca 2010 schválila. V zmysle vízie Stratégie je potrebné do roku 2020 zabezpečiť:

- kvalitnú, dostupnú a integrovanú dopravnú infraštruktúru, ktorá podporí sociálnu inklúziu,
- prepojenie menej rozvinutých regiónov na nadradenú infraštruktúru,
- konkurencieschopné dopravné služby, ktoré podporia ekonomický rast jednotlivých území,
- užívateľsky prijateľnú dopravu,
- ekologicky a energeticky efektívnu a bezpečnú dopravu.

Aktuálnou stratégiou je **Strategický plán rozvoja dopravnej infraštruktúry SR do roku 2020** vrátane prílohy **Stratégia rozvoja verejnej osobnej a nemotorovej dopravy SR do roku 2020** – materiál bol schválený uznesením vlády SR č. 311/2014 dňa 25.6.2014.

V rámci prvého bodu je pre zabezpečenie zvýšenia dostupnosti a odstraňovania regionálnych rozdielov definovaná spoločenská a hospodárska nutnosť dokončenia vzájomného **prepojenia jednotlivých regiónov** nadradenou infraštruktúrou a následne na transeurópsku dopravnú sieť a susedné krajiny. Tento prístup je základným predpokladom pre vstup priamych investícií do menej rozvinutých regiónov. V podmienkach Banskobystrického kraja je to spojenie menej rozvinutých území definovaných v schválenom Programe hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2007 – 2013.

Priority Stratégie rozvoja verejnej osobnej a nemotorovej dopravy SR do roku 2020 vo vzťahu k územiu Banskobystrického samosprávneho kraja:

- v oblasti železničnej dopravy zabezpečiť postupnú elektrifikáciu a modernizáciu tratí spájajúcich krajské mestá s hlavnými koridormi: **Zvolen - Fiľakovo** (až po Haniska pri Košiciach v KSK) a **Banská Bystrica – H. Štubňa** (až po Martin), Banská Bystrica – Brezno a zdvojnásobenie najviac zaťaženého úseku Banská Bystrica - Zvolen a **Banská Bystrica – H. Štubňa** (až po Martin) – zatiaľ nereálne vzhľadom na nutnosť rekonštrukcie tunelov.
- v oblasti cestnej infraštruktúry postupne realizovať výstavbu rýchlostných ciest, ktoré nie sú súčasťou TEN-T (R1, R2, R7) a **rýchlostnej cesty R3** v časovom harmonograme do roku 2020 a v závislosti od pridelených prostriedkov,
- v oblasti infraštruktúry intermodálnej prepravy vybudovať základnú sieť terminálov intermodálnej prepravy - **Zvolen/Budča**,
- v oblasti infraštruktúry leteckej dopravy - rozvíjať regionálne letiská - Sliač

Hlavné smery rozvoja podľa KURS v Banskobystrickom kraji:

- v oblasti železničnej dopravy v spolupráci so ŽSR (Železnice Slovenskej republiky) zabezpečiť vybudovanie tzv. spoločných nástupných bodov ako súčasť budúceho regionálneho IDS - spájajúcich krajské mestá s hlavnými koridorami: **Banská Bystrica, Zvolen a Fiľakovo** (pokračovanie až po Hanisku pri Košiciach v KSK), zabezpečiť do regiónu prísun nových moderných, koľajových vozidiel zabezpečených s európskych zdrojov,
- v oblasti cestnej infraštruktúry postupne nadväzovať na výstavbu rýchlostných ciest, ktoré nie sú súčasťou TEN-T (R1, R2, R7) a **rýchlostnej cesty R3** v časovom harmonograme do roku 2020 a v závislosti od pridelených prostriedkov úsekmi ciest II. a III. triedy,
- v oblasti infraštruktúry intermodálnej prepravy vytvoriť predpoklady pre vybudovanie terminálu intermodálnej prepravy - **Zvolen/Budča**,
- v oblasti infraštruktúry leteckej dopravy - rozvíjať regionálne letiská – Sliač zlepšením jeho dostupnosti v rámci územia BBK“.

Územím Banskobystrického kraja **neprechádza žiadny z multimodálnych koridorov siete TEN-T**, okrem doplnkových sietí ako je cestné prepojenie Martin – Kremnica – Zvolen – Šahy – Budapešť. **Významným dopravným uzlom je mesto Zvolen** ako ťažisko cestnej a železničnej siete Slovenskej republiky v nadväznosti na multimodálne koridory „TEN-T“ uvedené na obrázku č.1.3, v prílohe P1.

Krajom prechádzajú dva významné cestné ťahy a to:

- **severo-južný**, ktorý tvoria cesty I/66 a I/59 zaradené do európskej siete ako E 77,
- **západno-východný** tvorený štátnymi cestami I/9 – štátna hranica ČR/SR-Žiar nad Hronom (I/50), I/65 Žiar nad Hronom – križovatka R1/50/65 (I/50), I/16 Zvolen-Košice (I/50), I/19 Košice-št.hr. SR/UA (I/50) a I/65 taktiež zaradenými do európskej cestnej siete pod označením E58, E 571 a E 572.

V zmysle Strategického plánu rozvoja dopravnej infraštruktúry SR do roku 2020 v Banskobystrickom kraji sú plánované nasledovné investície do dopravnej infraštruktúry: 36 - IVSC BB I/75 Lučenec – preložka, 39 - IVSC BB I/66 Brezno - obchvat, II. etapa, 47 - SSC Modernizácia vybraných úsekov ciest I. triedy v BB kraji (najmä z dôvodov zlepšenia dostupnosti), 51 - IVSC BB I/72 Tisovec mesto - Tisovec, Čertova dolina, rekonštrukcia, 52 IVSC BB I/65 Kremnica - Kremnické Bane.

Banskobystrický kraj s rozlohou 9 455 km² je **najväčším krajom** v Slovenskej republike. Podľa územno-správneho usporiadania sa člení na **13 okresov**, v ktorých sa nachádza 516 obcí, z toho **24 so štatútom mesta**. Počet obyvateľov 652 218 predstavuje 12% z počtu obyvateľov SR. **Hustota obyvateľstva v kraji predstavuje 69 obyv./km² a je najnižšia v porovnaní s ostatnými samosprávnymi kraji.** Stupeň urbanizácie je na úrovni 53,30 %, čo znamená, že viac ako polovica obyvateľov žije v mestách.

Sídlna štruktúra SR je tvorená **sietou ťažísk osídlenia, rozvojových osí, sídelných centier a ostatných sietí mestských a vidieckych sídiel**. Podľa Konceptie územného rozvoja Slovenska (KURS) sa odporúča prednostne podporovať územný rozvoj v smere osí 1. stupňa. V rámci územia BBK je definovaná **len jedna rozvojová os prvého stupňa** - banskobystricko-zvolenská rozvojová os. Z pohľadu územnej súdržnosti je preto nevyhnutné podporovať minimálne aj ťažisko osídlenia **lučenecko-rimavskosobotské** s pokračovaním na rozvojovú os 1. stupňa Košického samosprávneho kraja - zvolensko-juhoslovenskú rozvojovú os: Zvolen – Rimavská Sobota – Rožňava – Košice a tretej úrovne prvého stupňa: veľkokrtíšske a žiarske ťažisko osídlenia. **Špecifický miestny prístup** bude potrebné uplatniť v ťažiskách osídlenia tretej úrovne druhej skupiny - banskoštiavnické, hnúštianske a revúcke.

Mesto Banská Bystrica je centrom osídlenia prvého stupňa. Podľa prijatej zásady polycentrického rozvoja a podpory vytvárania funkčných území v Partnerskej dohode SR na roky 2014 – 2020 by obce mali vzájomne spolupracovať najmä s mestami, ktoré tvoria ich prirodzené sídelné centrá prvej a druhej úrovne (**Zvolen, Lučenec, Rimavská Sobota a Žiar nad Hronom**). Vzájomná kooperácia a prepojenie medzi vidieckymi sídlami a mestami predstavuje podľa KURS nový a v budúcnosti bezpodmienečný predpoklad pre rozvoj vidieckeho priestoru.

Prirodzeným centrom dochádzky je krajské mesto a okresné mestá ako aj ďalšie obce so štatútom mesta. Okresné mestá sú prepojené sieťou rýchlostných ciest a ciest I. triedy s výnimkou **Poltára a Revúcej**, ktoré sú prepojené cestami nižších tried. Vzájomné prepojenie cestami I. triedy absentuje aj medzi okresnými mestami Veľký Krtíš - Krupina - B. Štiavnica.

Základnou podmienkou efektívneho mestsko-vidieckeho prostredia ako funkčného územia je jeho komunikačná prepojenosť všetkými formami dopravy. Budovanie a modernizácia cestnej infraštruktúry a napojenie regiónov na nadradenú infraštruktúru vytvára priestor na významný rast zamestnanosti a konkurencieschopnosti daného územia založeného na využívaní jeho vnútorného potenciálu. V prípade nedostatočného prepojenia vybraných regiónov dochádza k ich izolácii a zaostávaniu v rozvoji voči iným regiónom a subregiónom.

Pri analýze oblastí dopravných sietí bolo identifikovaných niekoľko závažných zistení. Výrazný podiel na dopravnej cestnej sieti BBK tvoria regionálne cesty, ktoré primárne zabezpečujú dostupnosť obyvateľstva k vyššej občianskej vybavenosti a mobilitu pracovných síl do zamestnania. **Cesty II. a III. triedy preberajú úlohy ciest I. triedy** v prepojení sekundárnych a terciárnych uzlov s priamym napojením na nadradenú cestnú sieť a infraštruktúru TEN-T. Ďalším zásadným problémom je, že **značná časť regionálnej cestnej siete je v nevyhovujúcom stavebno-technickom stave**, ktorý má vplyv na zhoršenie dostupnosti regiónov a plynulosť cestnej premávky. Rovnako zlým technickým stavom a prekročenou dobou životnosti sa vyznačujú mostné objekty.

Dopravná infraštruktúra BBK je charakterizovaná relatívne hustou cestnou sieťou, avšak s nižším podielom ciest nadradenej dopravnej infraštruktúry umožňujúcich žiaducu dopravnú obslužnosť kraja. **Kraj má najväčšiu dĺžku ciest II. a III. triedy spolu (17,53% z celkovej dĺžky ciest II. a III. triedy v SR)** a má veľký počet mostov (20,21% z počtu mostov v SR). Stavebno-technický stav mostov sa neustále zhoršuje, v roku 2012 bolo v zlom, veľmi zlom alebo havarijnom stave spolu 72 mostov (6,89% z celkového počtu mostov v BBK).

Tabuľka č. 1.1.: Vybrané ukazovatele BBK vo vzťahu k dopravnej infraštruktúre k 31.12.2013

Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Hodnota	Podiel na SR v %
Rozloha	km ²	9 455	19,28
Počet obyvateľov	Počet	660 128	12,00
HDP	mil. EUR	1 977	10,29
Dĺžka ciest II. triedy	Km	609,699	16,76
Dĺžka ciest III. triedy	Km	1 854,045	17,80
Spolu dĺžka ciest II. a III. triedy	Km	2 463,744	17,53
Hustota cestnej siete A cesty II. triedy	km/1000 obyv.	0,924	x
Hustota cestnej siete A cesty III. triedy	km/1000 obyv.	2,809	x
Hustota cestnej siete B cesty II. triedy	km/ km ²	0,064	x
Hustota cestnej siete B cesty III. triedy	km/ km ²	0,196	x
Podiel ciest II. a III. triedy z celkovej dĺžky ciest kraja	%	76,73	
Vozidlá cestnej dopravy	Počet	277 805	11,38
Mosty na cestách II. a III. triedy	Počet	1 105	20,21

Zdroj: vlastné spracovanie, Cestná databanka NDS 2013

V súlade s cieľmi Stratégie EÚ 2020 je dôležité zhodnotiť najmä **dopravno-hospodársky a environmentálny význam ciest na území BBK** minimálne na úrovni budúcich funkčných území, nielen stavebno-technický stav ciest v správe BBK.

V regionálnej verejnej osobnej doprave dlhodobo dominuje autobusová doprava. Prímestskú a regionálnu autobusovú dopravu zabezpečujú autobusoví dopravcovia na základe zmluvných vzťahov so samosprávnym krajom po zhodnotení verejného záujmu. Identifikovanými hlavnými nedostatkami v autobusovej doprave okrem **nevhodnej organizácie dopravy vrátane súbehu** s inými druhmi dopravy a neustáleho poklesu počtu prepravených osôb sú aj **nízka úroveň kvality zastávok a staníc, nízky rozsah doplnkových služieb a absencia infraštruktúry**. So zreteľom na životné prostredie sa objavujú ďalšie nedostatky prímestskej a regionálnej autobusovej dopravy - zastaranosť vozového parku a využívanie dopravných prostriedkov, ktoré produkujú zvýšené

množstvo emisií z výfukových plynov. Železničná doprava pôsobí ako významná súčasť a v budúcnosti bude nosnou dopravou vo vybraných územiach verejnej dopravy najmä v okolí centier regiónov Banská Bystrica, Zvolen, Lučenec, Brezno, Rimavská Sobota a Fiľakovo. V budúcnosti je očakávaná výrazná obmena železničných koľajových vozidiel, ktorá zatraktívni túto dopravu.

V Banskobystrickom kraji je 24 traťových úsekoch železničnej siete SR v celkovej dĺžke tratí 529 km a dĺžke koľají 529, km (vystavané hlavne v období rokov 1871 – 1949):

Tabuľka č. 1.2.: Prehľad traťových úsekov železničnej siete SR:

P.č.	TÚ	Názov TÚ	Dĺžka tratí (km)	Dĺžka koľají (km)	Rok výstavby
1	2901	Lenártovce – Fiľakovo	48,604	61,181	1873
2.	2902	Fiľakovo – Vrútky (dĺžka po hranicu kraja medzi tarifnými bodmi Kremnické Bane a Turčok (ŽSK))	117,981	154,490	1871-1872
3.	2903	Fiľakovská spojka	1,771	1,771	1962
4.	2921	Št. hranica – Lučenec	11,116	11,116	1896
5.	2922	Št. hranica – M. Straciny	10,593	10,593	1951
6.	2923	M. Straciny – V. Krτίš	3,93	3,939	1978
7.	2931	Lučenec – Utekáč	40,798	40,798	1901-1908
8.	2941	Št. hranica – Fiľakovo	10,896	10,896	1871
9.	2951	Breznička – Kat. Huta	9,779	9,779	1901
10.	3005	Kozárovce – Hr. Dúbrava (dĺžka po hranicu kraja medzi tarifnými bodmi Psiare a Kozárovce (NSK))	52,868	70,011	1886
11.	3072	Šahy – Krupina (dĺžka po hranicu kraja medzi tarifnými bodmi Dudince a Hokovce (NSK))	26,338	26,338	1899
12.	3073	Zvolen – Krupina	33,433	33,433	1923
13.	3091	H. Dúbrava – B. Štiavnica	19,936	19,936	1949
14.	3101	Margecany – Č. Skala (dĺžka po hranicu kraja medzi tarifnými bodmi Vernár** a Dobšinská Ľadová Jaskyňa (KSK))	9,476	9,476	1933
15.	3102	Brezno Halny – Č. Skala	39,108	39,108	1903
16.	3103	Brezno Halny – Podbrezová	12,657	12,657	1893
17.	3104	Zvolen – Podbrezová	54,342	54,342	1873-1895
18.	3111	Zvolenská spojka	0,547	0,547	1938
19.	3121	Jesenské – Tisovec	49,397	49,397	1874-1896
20.	3122	Brezno Halny – Tisovec	27,994	27,994	1895
21.	3131	R. Sobota – Poltár	29,522	29,522	1913
22.	3141	Chvatimech – Poltár	1,831	1,831	1910
23.	3151	B. Bystrica – Odb. D. Štubňa (dĺžka trate po hranicu kraja medzi tarifnými bodmi Harmanec, jaskyňa – Čremošné (ŽSK))	28,436	28,436	1940
24.	3261	Lenártovce – Plešivec (dĺžka trate po hranicu kraja medzi tarifnými bodmi Gemer – Gemerská Panica (KSK))	19,161	19,161	1874
25.	2961	Plešivec – Muráň	33,304	33,304	1891
26.	-	Lenartovce – Lenartovce št.hr.	0,741	0,741	1873
		Spolu	529,529	730,534	

Zdroj: MDVRR SR, ŽSR

* obec Vernár sa nachádza v okrese Poprad v Prešovskom samosprávnom kraji. Samotná zastávka však leží na území okresu Brezno v Banskobystrickom samosprávnom kraji.

Železničná trať v úseku 3131 Rimavská Sobota – Poltár bola v roku 2007 rozhodnutím Úradu pre reguláciu železničnej dopravy Bratislava zrušená.

Železničnú sieť v Banskobystrickom kraji tvoria trate:

- I. kategórie – v Banskobystrickom kraji sa nenachádzajú,
- II. kategórie: Margecany – Červená Skala; Plešivec – Zvolen osobná stanica; Zvolen východ výh. č. 302 – Zvolen východ; Výh. Urbánka – Fiľakovo St. 3; Somoskőújfalu MR – Fiľakovo; Červená Skala – Banská Bystrica; Zvolen východ – Hronská Dúbrava – Vrútky; Zvolenská

spojka, Zvolen osobná stanica – Banská Bystrica – Odb. Dolná Štubňa; Hronská Dúbrava – Palárikovo.

- III. kategórie: Plešivec – Muráň; Bánréve MR – Lenartovce; Jesenské – Brezno; Hronec – Chvatimech; Utekáč – Lučenec; Breznička – Katarínska Huta; Veľký Krtíš – Lučenec; Zvolen osobná stanica – Šahy; Banská Štiavnica – Hronská Dúbrava.
- Regionálne trate: Plešivec – Muráň; Utekáč – Lučenec; Breznička – Katarínska Huta; Banská Štiavnica – Hronská Dúbrava.
- Peážna trať: Veľký Krtíš – Lučenec.
- Dvojkoľajové traťové úseky: Výh. Lúčna – Rimavská Seč – Výh. Vinohrady; Jesenské – Výh. Lúka; Lovinobaňa – Kriváň; Výh. Slatinka – Zvolen osobná stanica; Zvolen osobná stanica – Hronská Dúbrava; Žiar nad Hronom – Žarnovica.
- Elektrifikované traťové úseky s trakčnou sústavou 25 kV, 50 Hz: Zvolen východ – Hronská Dúbrava; Zvolen spojka; Zvolen osobná stanica – Banská Bystrica; Hronská Dúbrava – Palárikovo.

*Zdroj: ŽSR Bratislava, GR

V dôsledku absencie železničnej osobnej dopravy a z pohľadu zabezpečenia dopravnej obslužnosti a mobility v regióne, by bolo vhodné prehodnotiť obnovu zrušenej železničnej osobnej dopravy po roku 2007 na území Banskobystrického kraja (napr. trať Plešivec-Muráň).

Prehľad jednotlivých liniek PAD v prílohe P1.

Mobilita mestského obyvateľstva je zabezpečovaná mestskou hromadnou dopravou. Najväčším problémom prítlačivosti mestskej hromadnej dopravy je podfinancovanosť mestských dopravných podnikov a z nej vyplývajúci zlý technický stav dopravných prostriedkov MHD a dopravnej infraštruktúry, ale aj absencia integrovaných služieb ako súčasť regionálneho integrovaného systému. Z hľadiska podpory ekologicky priaznivých a nízkouhlíkových dopravných systémov je dôležité, **aby sa cyklistická doprava stala rovnocenným druhom dopravy**. K pozitívnym efektom, ktoré tento druh dopravy všeobecne prináša zaraďujeme presun časti prepravných potrieb z individuálnej automobilovej dopravy do ekologicky čistejšej formy dopravy, zníženie počtu automobilov a s tým súvisiace zmenšenie počtu kongescií, zníženie potreby budovania a udržiavania ciest pre pribúdajúce autá, budovanie nových parkovacích miest („1 auto a dve parkovacie miesta“). Podpora v rámci cyklistickej dopravy by mala byť zameraná **na rozvoj cyklistickej a doplnkovej cyklistickej infraštruktúry**, ktorých súčasný stav je nevyhovujúci. Najväčším nedostatkom je neucelená sieť komunikácií pre nemotorovú dopravu s množstvom lokálnych diskontinuit, ich nekvalitná stavebná úprava, nedostatočná nadväznosť na sieť hromadnej dopravy a nízka úroveň bezpečnosti chodcov a cyklistov aj na vyznačených cyklistických trasách a cyklodopravných komunikáciách.

Význam cestnej infraštruktúry pre hospodársky rast a zamestnanosť v BBK a jeho funkčných územiach

Hospodárska štruktúra kraja je podmienená historickým vývojom a geografickými pomermi. Hornatá severná časť bola vždy strediskom ťažby nerastov a priemyselnej výroby a na juhu prevažoval poľnohospodársky charakter ekonomiky. Dominujúcim odvetvím priemyslu kraja je hutníctvo - spracovanie hliníka a výroba oceľových rúr. Reprezentujú ho najväčšie firmy v kraji nachádzajúce sa v okolí Brezna a Žiaru nad Hronom. Výroba kovov sa podieľa 30 % na celkovom exporte kraja. Druhým najvýznamnejším priemyselným odvetvím tak z hľadiska tržieb ako aj exportu je strojárstvo, ktoré zamestnáva už viac pracovníkov ako hutníctvo. Ďalšími významnými odvetviami je chemický, potravinársky a drevársky priemysel a výroba ostatných nekovových minerálnych výrobkov. V krajskom meste Banská Bystrica sú sústredné najmä služby a obchod a nachádzajú sa tu viaceré inštitúcie a podniky s celoslovenskou pôsobnosťou. Významné ložiská silikátov a magnézitu sa nachádzajú na juhu a severovýchode kraja.

Ekonomický rast jednotlivých okresov BBK je značne nevyvážený. Severné okresy vykazujú pomerne uspokojivý hospodársky rast, napríklad okres Žiar nad Hronom aj z celoslovenského hľadiska. Na druhej strane južné okresy majú vážne problémy rozvoja. Tieto disparity súvisia so stavom rozvoja infraštruktúry, ale aj zameraním a úrovňou hospodárskeho rozvoja

v predchádzajúcich rokoch. Banskobystrický kraj je krajom s najväčšími vnútroregionálnymi disparitami v SR.

Väčšina priemyselných parkov v Banskobystrickom kraji je dostupná po cestách I. triedy ako aj po cestách II. a III. triedy. Vzhľadom na skutočnosť, že nadradená cestná infraštruktúra je vybudovaná len v značne obmedzenom rozsahu, **prístup z rýchlostných ciest k týmto parkom je zatiaľ pomerne vzdialený**. Na území BBK je situovaných viacero priemyselných parkov, pričom za najvýznamnejšie sa považujú:

Tabuľka č. 1.3.: Zoznam priemyselných parkov v BBK a ich dostupnosť k cestnej infraštruktúre

Priemyselný park/zóna	Lokalita	Rozloha [ha]		Dostupnosť cestnej infraštruktúry		
		Celkom	Voľné	D, R	I. trieda	II./III. trieda
Majer - Šalková	Banská Bystrica	35,7	18	R1 (0,2km)	I/66 (0,5 km)	II/591 (3 km)
Brezno Rohozná	Brezno	63	0	R1 (48 km)	I/66 (5 km) I/72 (0 km)	II/529 (5 km)
Detva - Trstená	Detva	11	11	R1 (30 km)	I/16 (I/50) (2 km)	III/2455 (III/066028) (0 km)
Detva - areál PPS	Detva	29	16	R1 (30 km)	I/16 (I/50) (2 km)	III/2455 (III/066028) (0 km)
Víglaš - Pod Bachtárom	Víglaš	14	14	R1 (15 km)	I/16 (I/50) (1 km)	III/2690 (III/050091) (2 km)
Krupina Juh	Krupina	12	12	R1 (70 km)	I/66 (200 m)	III/2560 (III/066009) (2 km)
Tomášovce	Tomášovce	32	32	R1 (52,6 km)	I/75 (0 km)	III/2667 (III/508057) (0 km)
Lučenec Juh	Lučenec	70,8	0	R1 (58,2 km)	I/16 (I/50)	II/585 (0 km) III/2654 (III/071007) (0 km)
Poltár Jelšoviny	Poltár	23,5	23,5	R1 (67 km)	I/50 (17 km)	II/595 (1 km) III/2675 (III/571013) (0 km)
Rimavská Sobota Sever	Rimavská Sobota	13,8	13,8	R1 (84 km)	I/16 (I/50) (5 km)	II/531 (1,5km) III/2744 (III/050121) (0 km)
Gemer	Rimavská Sobota	7,1	7,1	R1 (84 km)	I/16 (I/50) (5 km)	II/531 (1km) III/2741 (III/050118) (0 km)
Malý Krtíš	Malý Krtíš	20	20	R1 (58 km)	I/75 (2 km)	II/527 (0 km) III/2602 (III/527013) (0 km)
Hliník nad Hronom	Hliník nad Hronom	24	24	R1 (400 m)	I/65 (0,4 km)	III/2498 (III/065026) (0 km)
Pod Lipou	Žarnovica	18	18	R1 (10 km)	I/65 (4 km)	III/2511 (III/065008) (0 km)
ZSNP	Žiar nad Hronom	335	10	R1 (0 km)	I/65 (0 km)	
Hnúšťa	Hnúšťa	44	38	R1 (80,1 km)	I/72 (3 km)	II/526 (0 km) III/2780 (III/531012) (0 km)
Kriváň	Kriváň	10,8	10,8	R1 (27,4 km)	I/16 (I/50) (0 km)	II/526 (0 km)
Nová Baňa	Nová Baňa	22	21	R1 (300 m)	I/65 (1 km)	III/2513 (III/065010) (0 km)
Tornaľa	Tornaľa	19,8	5,5	R1 (111 km)	I/16 (I/50) (0 km)	II/532 (3 km) III/2821 (III/050142) (0 km)
Krupina Juh	Krupina	12	12	R1 (70 km)	I/66 (0,2 km)	III/2560 (III/066009) (2 km)

Zdroj: Sario, 2012

Najväčším zamestnávateľom v kraji je priemysel a jednotlivé sféry služieb - najmä obchod, školstvo a zdravotníctvo. Významným zamestnávateľom je aj verejná správa. Najviac pracovných príležitostí sa nachádza v krajskom meste a v jeho najbližšom okolí. Najvýznamnejšími zamestnávateľmi v Banskobystrickom kraji sú firmy a inštitúcie s celoslovenskou pôsobnosťou so sídlom v kraji - Slovenská pošta, a. s., Slovenský vodohospodársky podnik š. p., Lesy slovenskej republiky, š. p., Fakultná nemocnica s poliklinikou F.D. Roosevelta, a firmy Železiarne Podbrezová, CBA Slovakia, a. s. (obchod), Johnson Controls Lučenec (subdodávky pre automobilový priemysel), s.r.o., Ekoltech s.r.o. (spracovanie dreva), Nemak Slovakia (spracovanie hliníka), Continental Automotive Systems Slovakia s.r.o. Zvolen (vývoj a výroba bŕzd), PPS Group a.s. Detva, ZOŠ Zvolen, a.s. (strojárstvo), Slovenské magnezitové závody a. s. Jelšava. Významnými zamestnávateľmi sú aj univerzity - TU vo Zvolene a UMB Banská Bystrica. Z uvedeného vyplýva, že je v prvom rade potrebné kvalitné prepojenie medzi mestami a následne ich posilnenie na ostatné obce vo funkčnom území. Vzhľadom na výrazné vyľudňovanie niektorých okrajových vidieckych území je potrebné zabezpečiť aj vhodné prepojenie na tieto oblasti.

Významný podiel na lokálnej ekonomike BBK má aj cestovný ruch so zameraním na vidiecky turizmus a ekologický turizmus s previazaním na ochranu prírody a krajiny, čo podčiarkuje dôraz na environmentálne dopady plánovaných investícií do cestnej infraštruktúry.

Tabuľka č. 1.4.: Dopravno-hospodársky význam ciest II. triedy

Číslo cesty	Dopravno – hospodársky význam			
	Spojenie s TEN-T/TEM/E	VOD	Cestovný ruch*	Pracovné príležitosti
II/425		○		
II/428		○		
II/512		○		
II/524		○		
II/526		○	○	○
II/527	○	○	○	○
II/529		○	○	○
II/531		○	○	○
II/532	○	○	○	○
II/571		○	○	
II/578	○	○	○	
II/584		○		
II/585		○		○
II/591		○	○	○
II/594	○	○		
II/595	○	○		○

* špecifikom niektorých území je závislosť ich lokálnej ekonomiky na cestovnom ruchu a to najmä v chránených oblastiach aj napriek výhradám EK k takejto argumentácii
Zdroj: MVDRR SR, 2014, vlastné spracovanie

Dopravná obslužnosť v Banskobystrickom kraji

V zmysle plnenia požiadaviek na mobilitu obyvateľstva v súvislosti s dostupnosťou terciárnej sféry cesty II. triedy sú hlavne regionálneho charakteru. Väčšina okresných miest v BBK je priamo napojená na cesty I. triedy. Krajské mesto Banská Bystrica ako križovatka ciest vyššej kategórie (R1, I/59, I/66) využíva pre potreby dopravnej obslužnosti spádovej oblasti cesty II. triedy len v prípade ciest II/578 (západ) a II/591, ktorá je paralelná s cestou I/69. Okresné mesto Brezno využíva cestu II/529 ako alternatívu južného napojenia na budúcu trasu R2 (E58/E571) a v napojení na cestu II/529 ako spojenie s mestom Detva. Dostupnosť Krupiny je riešená napojením spádovej oblasti na východe cestami II/526 a II/527 s prepojením na cestu I/66, ktorá mestom prechádza. Mobilitu obyvateľstva južne od Lučenca zabezpečujú cesta II/585 a cesta II/594, ktorá plní aj funkciu cezhraničného prepojenia s neďalekým Maďarskom. Praktický celú dopravnú obslužnosť okolia Poltára poskytuje cesta II/595, ktorá takisto spája mesto s cestou I/16 (I/50). Obdobne je tomu aj v prípade Revúcej, ktorou neprechádza komunikácia vyššej kategórie, a preto sú dopravné úlohy rozložené na cesty II/531 a II/532. Napojenie na obchvat mesta Rimavská Sobota I/16 (I/50) zabezpečuje cesta III/2782 (III/53117) a II/531, ktorá zároveň spája mesto s obcami na juhu. Cesta II/527 je významná hlavne pre obce na juhu a severe od mesta Veľký Krtíš a tvorí taktiež napojenie na cestu I/75. Prepojenie Žarnovice a obchvatu mesta R1 poskytujú cesty II/428 a II/512 (spojenie

s mestom Partizánske). Celkove je z hodnotenia zreteľné, že hlavnú úlohu pri zabezpečovaní dostupnosti zabezpečujú najmä cesty II. triedy. Väčšina okresných miest má napojenie na celoštátnu sieť železničnej dopravy a tým aj na medzinárodné železničné koridory. Regionálne trate zabezpečujú pravidelné celotýždenné spojenie regionálnych centier s celou republikou.

Na území BBK sa nachádzajú aj štyri regióny cestovného ruchu: Ipel'ský, Gemerský, Horehronský a Pohronský, ktoré je možné považovať za **základ budúcich funkčných území v rámci BBK s jedným silným jadrom**.

Dopravná sieť v Banskobystrickom kraji v Prílohe P1.

Kapacita ciest na území Banskobystrického kraja

Všetky úseky ciest II. a III. triedy graficky znázornené nižšie majú v Banskobystrickom kraji **prekročenú priemernú intenzitu** z dôvodu zabezpečenia obslužnosti regionálnych centier a napojenia na komunikácie vyšších kategórií bez európskeho významu. Najviac prekročené priemerné intenzity sú **v okolí Banskej Bystrice, Zvolena, Brezna, Lučenca a Rimavskej Soboty**. Údaje budú aktualizované a zapracované do výberových kritérií operácií na základe výsledkov celoštátneho sčítania dopravy v roku 2015. Lokálne prekročené intenzity sa nachádzajú na úsekoch cesty II/526 smerom do Hriňovej - mesta s možnosťou zamestnania v miestnom priemysle a na ceste II/595 v úseku medzi Lučencom a Poltárom, kde komunikácia zabezpečuje obslužnosť Poltára. V okolí miest Žarnovica, Žiar nad Hronom a Zvolen sú vysoké intenzity dopravy na cestách III. triedy, čo je spôsobené hlavne absenciou ciest vyššej kategórie v týchto oblastiach a skutočnosťou, že cesty III. triedy tak preberajú funkciu dopravnej obslužnosti v oblastiach so zvýšenou mobilitou obyvateľstva napríklad za pracovnými príležitosťami. Okrem toho v smere od Žarnovice po Banskú Bystricu vedie spoplatnený úsek rýchlostnej cesty R1, pri ktorej úsekovo absentuje súbežná trasa. Vodiči využívajú na kratšie trasy práve úseky ciest III. triedy, aby sa vyhli dodatočným nákladom v podobe poplatkov za použitie tejto cesty. V okolí Detvy zapríčiňuje zvýšenú intenzitu na ceste 2455 (III/066028) hlavne dochádzanie za prácou do spoločnosti PPS Group, a.s.

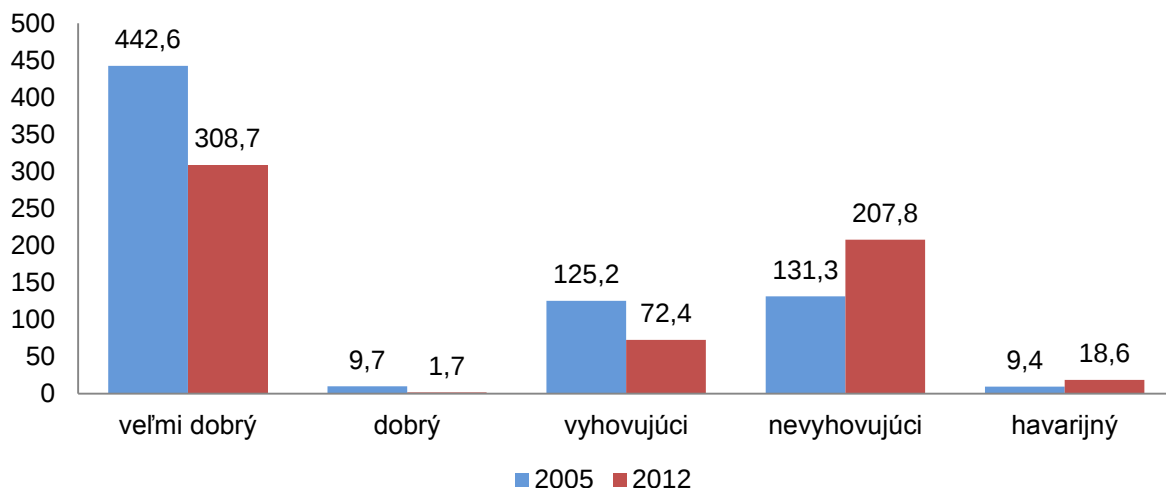
Nakoľko tieto intenzity spôsobujú proces degradácie vozoviek daných komunikácií, mali by byť vynakladané adekvátne finančné prostriedky na ich obnovu. Hoci v súčasnosti na žiadnom z úsekov nie je prekročená prípustná kapacita, dosahované intenzity na niektorých z nich sú veľmi vysoké, čo sťažuje snahu udržať ich v požadovanom technickom a prevádzkovom stave.

Stavebno-technický stav ciest na území Banskobystrického kraja

Stavebno-technický stav ciest II. a III. triedy

Dopravná infraštruktúra je charakterizovaná relatívne hustou cestnou sieťou, avšak s nižším podielom ciest nadradenej infraštruktúry umožňujúcich dopravnú obslužnosť kraja. Banskobystrický kraj spravuje 607,859 km ciest II. triedy a 1 848,465 kilometrov ciest III. triedy. O túto dĺžku komunikácii sa stará dohromady 6 stredísk údržby. Na základe vyhodnotenia hlavných prehliadok vykonaných v roku 2012 je z celkovej dĺžky ciest II. triedy v správe kraja až **37,10 % v nepriaznivom stave (nevyhovujúci + havarijný)**. Pri cestách III. triedy z celkovej dĺžky v správe kraja vykazuje **nepriaznivý stav 45,50 % ciest**.

Graf č. 1.1.: Stav ciest II. triedy v BBK na základe hlavných prehliadok vykonávaných správcom

Zdroj: MDVRR SR

Porovnanie stavu ciest v rokoch 2005 a 2012 ukazuje na **nepriaznivý vývoj**. Výrazne poklesli dĺžky ciest vo veľmi dobrom, dobrom i vyhovujúcom stave. Dĺžka ciest v nevyhovujúcom a havarijnom stave výrazne vzrástla. V celkovom hodnotení sa stav ciest II. triedy v Banskobystrickom kraji značne zhoršil. Na údržbu a opravu komunikácií v správe VÚC Banská Bystrica bolo v roku 2012 vyčlenených 11 489 000 Eur. V zlom technickom stave je v Banskobystrickom kraji väčšina úsekov ciest bez ohľadu na funkciu akú pre motoristov plnia. Zhoršený stav majú cesty v prihraničnej oblasti. Kraj disponuje väčšou hustotou ciest II. triedy, čo spoločne s geografickými podmienkami, môže zhoršovať situáciu ohľadne údržby a opráv.

V nasledujúcej tabuľke sú dopravne vybrané významné cesty II. triedy v kraji, na ktorých je viac ako 33% dĺžky komunikácie v nevyhovujúcom a havarijnom stave.

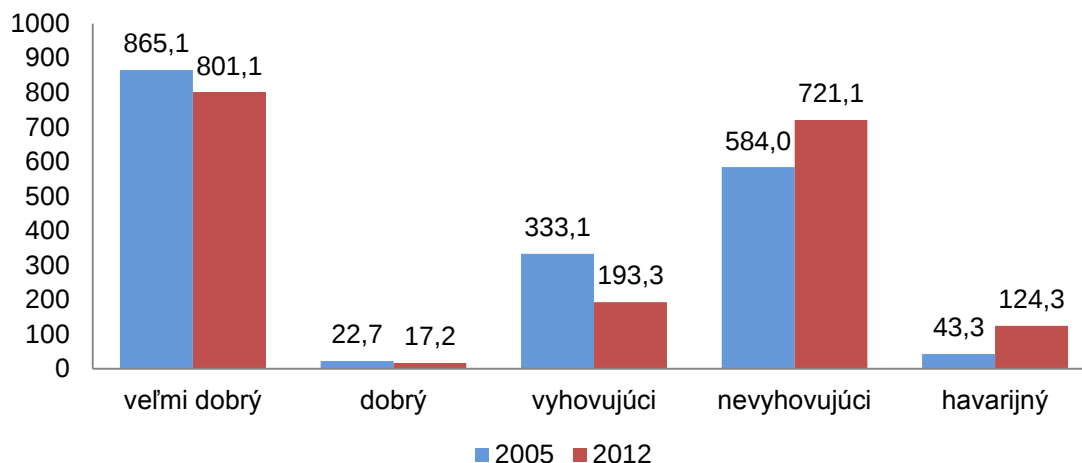
Tabuľka č.1.5.: Vybrané úseky ciest II. triedy v BBK s viac ako 1/3 dĺžky v nevyhovujúcom a havarijnom stave

Číslo cesty	Dĺžka cesty (km)	V nevyhovujúcom/havarijnom stave (%)
II/578	20,078	39,9
II/591	67,748	43,0
II/531	21,063	39,3
II/526	48,425	40,0
II/529	13,768	67,1
II/585	29,670	62,9
II/594	7,738	62,3
II/571	41,460	53,9

Zdroj: MDVRR SR

Na technickom stave ciest II/529 a II/585 sa vo veľkej miere prejavuje i zvýšená intenzita ťažkej nákladnej dopravy. **Jedná sa o cesty spájajúce okresné mestá.** Okrem nevyhovujúcich ciest II. triedy sa v Banskobystrickom kraji nachádza celkovo 844,917 km ciest III. triedy v nevyhovujúcom a havarijnom stave.

Graf č.1.2.: Stav ciest III. triedy v BBK na základe hlavných prehliadok vykonávaných správcom

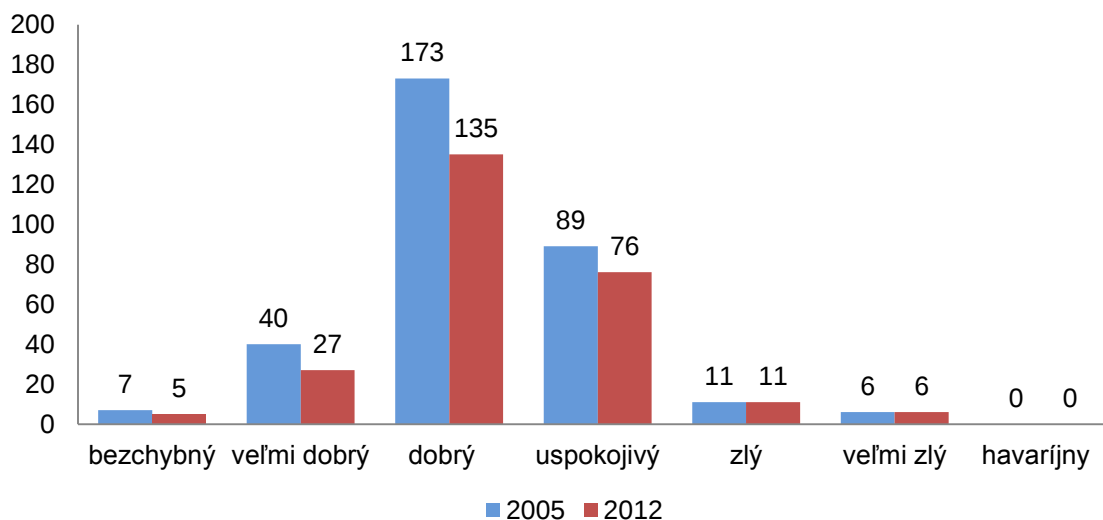
Zdroj: MDVRR SR

Na údržbu a opravu ciest II. a III. triedy a mostov na týchto komunikáciách je málo finančných prostriedkov. Vzhľadom k tomu, že v Banskobystrickom kraji nahrádzajú tieto komunikácie aj funkciu ciest I. triedy je nevyhnutné navýšiť finančné zdroje na ich obnovu a údržbu.

Stavebno-technický stav mostných objektov na cestách II. a III. triedy

Banskobystrický kraj má vo svojej správe **260** mostných objektov na cestách II. triedy a **779** mostných objektov na cestách III. triedy. V kraji je hustá sieť ciest II. a III. triedy a veľký počet mostov, ktoré je potrebné udržiavať.

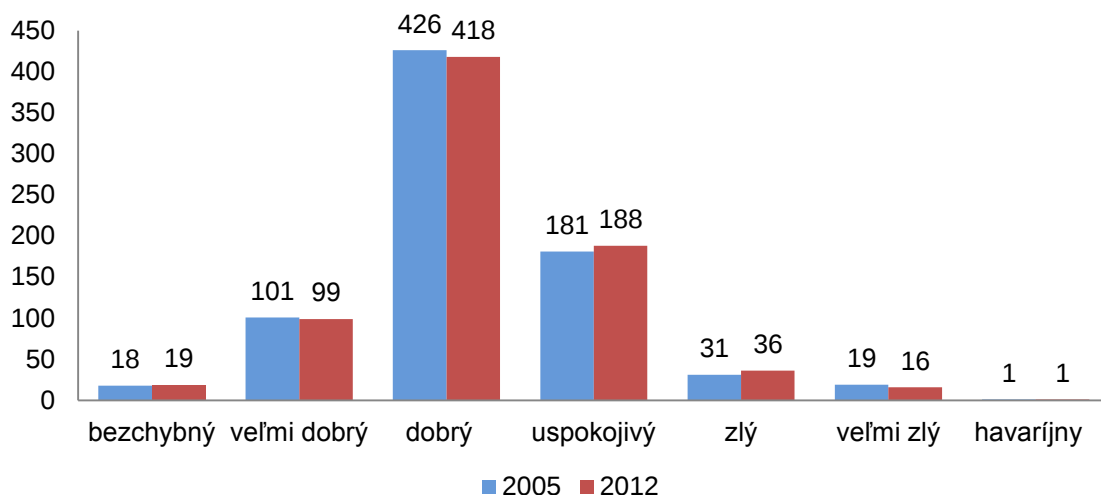
Graf č. 1.3.: Stav mostných objektov v BBK na cestách II. triedy (počet)

Zdroj: MDVRR SR

Vývoj stavu mostných objektov za sledované obdobie 2005 – 2012 poukazuje na pokles mostných objektov v bezchybnom, veľmi dobrom, dobrom i uspokojivom stave. V celkovom hodnotení sa stav mostných objektov na cestách II. triedy v Banskobystrickom kraji zhoršil. V roku 2012 bolo v zlom, veľmi zlom a havarijnom technickom stave 17 mostov. Na údržbu a opravu mostných objektov na cestách II. triedy v správe BBRSC a.s. bolo v roku 2012 vyčlenených len 138 000 Eur.

Graf č. 1.4.: Stav mostných objektov v BBK na cestách III. triedy (počet)

Zdroj: MDVRR SR

Podľa údajov o stave mostných objektov na cestách III. triedy v sledovanom období 2005 a 2012 je vidno pokles mostov v dobrom stave. Vzrástol počet mostov v uspokojivom a zlom stave. V ostatných kategóriách sa počty výrazne nemenili. Z celkového hľadiska sa za sledované obdobie situácia ohľadom stavu mostov na cestách III. triedy v Banskobystrickom kraji mierne zhoršila. V roku 2012 bolo v zlom, veľmi zlom a havarijnom stave 53 mostov. Na údržbu mostných objektov bolo v roku 2012 vyčlenených 177 000 Eur.

Medzi mosty s najhorším technickým stavom patria: Most ev. č. 585-003 Panické Dravce, Most ev. č. 527019-7 Pliešovce, Most ev. č. 585-016 Dolná Strehová, Most ev. č. 591-033 Dolná Strehová, Most ev. č. 5255-1 Podhorie, Most ev. č. 529-009 Čierny Balog, Most ev. č. 06661-2 Bacúch, Most ev. č. 06635-2 Šalková.

Bezpečnosť ciest II. a III. triedy na území BBK

Z pohľadu bezpečnosti ciest regionálneho významu v správe BBRSC a.s. možno hovoriť o dopravnej nehodovosti na cestách II. a III. triedy. Napriek dlhodobému klesajúcemu trendu vývoja počtu nehodových udalostí na jednotlivých kategóriách ciest v celoslovenskom meradle je potrebné konštatovať, že historicky po prvýkrát nastala v posledných dvoch rokoch situácia, kedy súčet dopravných nehôd na cestách II. a III. triedy presiahol počet nehôd na cestách I. triedy, čo je tiež dôkazom významu ciest II. a III. triedy v zabezpečovaní obsluhy kraja.

V roku 2012 bola z pohľadu nehodovosti na cestách II. triedy v Banskobystrickom kraji najviac exponovaná cesta II/527 s 25 dopravnými nehodami, kde až 17 z nich sa stalo v okrese Veľký Krtíš. Druhou najnebezpečnejšou cestou bola v minulom roku cesta II/ 526, na ktorej bolo zaznamenaných 23 dopravných nehôd, pričom najviac v okrese Rimavská Sobota (7 nehôd) a Detva (6 nehôd). Výraznejší počet nehôd bol zaznamenaný aj na ceste II/ 532 v okrese Revúca (18 nehôd) a ďalej v okresoch Lučenec a Rimavská Sobota na ceste II/571 dohromady 17 nehôd.

V roku 2011 boli na cestách II. triedy v rámci Banskobystrického kraja identifikované kritické nehodové lokality v okrese Rimavská Sobota a to na cestách II/531 v kilometri 4,470 pred obcou Rimavské Janovce, II/532 v úseku 3,900 až 4,100 kilometra cesty v extraviláne za obcou Otročok v smere na Gemerskú Ves, II/571 v kilometri 50,350 až 50,440 pred križovatkou s cestou 2794 (III/571028) v smere na obec Martinová. Ďalšie kritické nehodové lokality boli identifikované na ceste II/527 v kilometri 44,600 až 45,010 v intraviláne obce Malý Krtíš v okrese Veľký Krtíš a na ceste II/526 v intraviláne obce Sídliisko Bystrô pred obcou Hriňová v okrese Zvolen.

Okrem kritických nehodových lokalít eviduje Krajské riaditeľstvo PZ Banská Bystrica tzv. rizikové úseky ciest a to v okrese Brezno úsek cesty II/529 v kilometri 32,300 – 39,030 v okrese Veľký Krtíš úsek v kilometri 158,1 – 158,990 cesty II/527 a v okrese Banská Bystrica na cestách II/578, III/066 a II/591. V Lučeneckom okrese ide o prieťah mestom Lučenec na ceste II/585 v mieste križovatky s miestnou komunikáciou a cestou II/594, ďalej prieťah mestom Fiľakovo na ceste II/571 v križovatke s miestnou komunikáciou a prieťah II/526 mestom Kokava nad Rimavicou. Ďalšími identifikovanými

rizikovými úsekmi v okrese Lučenec je cesta II/594 v katastrálnom území obcí Kalonda a Rapovce a v okrese Poltár cesta II/595 v katastrálnych územiach obcí Veľká Ves, Kalinovo, Poltár.

Verejná osobná doprava na území BBK

Na území BBK v súčasnosti nemôžeme hovoriť o spoločných prestupných bodoch/uzloch, nakoľko ani v jednom „mieste“ nie je vytvorená možnosť kombinovania rôznych druhov dopravy bezpečne, ekologicky a flexibilne.

Pretože významným železničným centrom regiónu je **dvojmostie Zvolen – Banská Bystrica**, ktoré spája jednokoľajná frekventovaná elektrifikovaná trať, je mesto Zvolen východiskovým prestupným uzlom pre základ budovania IDS BBK a zároveň najvýznamnejším spoločným prestupným bodom/uzlom v rámci BBK.

Podľa názoru odbornej skupiny bude možné v spolupráci so ŽSR (Železnice Slovenskej republiky) vytvoriť postupne okrem mesta Zvolen spoločné prestupné body/uzly podľa medzinárodného štandardu najmä v mestách: Brezno, Lučenec, Jesenské, Hronská Dúbrava.

Spoločné prestupné uzly/terminály/body by sa mali stať súčasťou regionálnych resp. miestnych (mikro) systémov dopravy a ich detailný popis bude v Pláne udržateľnej mobility BBK.

Podiel verejnej osobnej dopravy na prepravnom množstve **poklesol** z 50% v roku 1995 na 30% v roku 2008 a podiel individuálnej automobilovej dopravy sa tak v tomto období zvýšil na 70% aj napriek tomu, že sa v prímestskej a regionálnej autobusovej doprave vykonali v poslednej dekáde viaceré opatrenia smerujúce k zmene tohto nepriaznivého stavu (obnova vozidlového parku, budovanie infraštruktúry a pod.). V autobusovej doprave však stále pretrvávajú nevhodná organizácia dopravy, nízka úroveň kvality zastávok a staníc, nízky rozsah doplnkových služieb a absencia infraštruktúry – v rámci staníc chýbajú záchytné parkoviská pre osobné vozidlá a taxíky, odstavné plochy pre bicykle a motocykle a úschovne batožiny. Dlhodobo v regionálnej VOD dominuje autobusová doprava, avšak počet cestujúcich autobusmi trvale klesá, zatiaľ čo počet cestujúcich v železničnej doprave zostáva približne rovnaký, a to napriek rušeniu viacerých málo využívaných vlakových spojov, v prevažnej miere v regionálnej doprave. Naďalej je častým javom **nedostatočná koordinovanosť jednotlivých dopravných systémov** – dopravné systémy sú len čiastočne koordinované v oblasti koordinácie cestovných poriadkov prímestskej autobusovej dopravy a železničnej dopravy, avšak bez akejkoľvek tarifnej integrácie medzi jednotlivými dopravnými systémami.

Základnými údajmi pre PAD disponuje ako objednávatel' BBK – počet liniek, počet spojov, výkony, počty prepravených osôb, dotácie a podobne. Prehľad liniek PAD uvedený v prílohe P1.

Banskobystrický samosprávny kraj má uzatvorené zmluvy o výkone vo verejnom záujme s dvomi dopravcami zabezpečujúcimi dopravnú obslužnosť územia a to so Slovenskou autobusovou dopravou Zvolen, a.s. na 132 linkách v 9 okresoch kraja (Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Brezno, Detva, Krupina, Veľký Krtíš, Zvolen, Žarnovica a Žiar nad Hronom) a so Slovenskou autobusovou dopravou Lučenec, a.s. na 75 linkách v 4 okresoch kraja (Lučenec, Poltár, Revúca a Rimavská Sobota).

Dopravcom, ktorí majú uzatvorené zmluvy o výkone vo verejnom záujme je Banskobystrický samosprávny kraj povinný uhrádzať všetky straty z výkonu vo verejnom záujme.

Tabuľka č. 1. 6.: Vybrané ukazovatele za obdobie 2012 - 2014

Rok	Počet ubehnutých km	Počet prepravených osôb	Rozpočet na bežné výkony dopravcov
2012	28 934 135	26 716 596	15 384 231
2013	28 335 187	25 737 230	15 000 000
2014	27 673 028	24 420 837	15 278 797

Z uvedených údajov je zrejмый pokles počtu prepravených osôb medziročne priemerne o 1 000 prepravených osôb, pričom náklady na bežné výkony sa neznižujú. Tento trend sa prejavuje vo všetkých krajoch SR.

Nemotorová doprava na území BBK

Rozvoj mestskej a prímestskej mobility formou podpory cyklo dopravy prináša pozitívny efekt nielen pre cyklistov, ale i pre motoristov a samotné samosprávy. Súčasný trend v SR poukazuje na zvyšujúci sa záujem verejnosti o cyklo dopravu v súvislosti s postupne vzrastajúcou preferenciou VOD v mestách a regiónoch. **Stav infraštruktúry pre nemotorovú dopravu** možno hodnotiť ako **nevyhovujúci**, pričom jej najväčším nedostatkom je **neucelená sieť komunikácií pre nemotorovú dopravu** s množstvom lokálnych diskontinuit, nekvalitná stavebná úprava, nedostatočná nadväznosť na sieť hromadnej dopravy a nízka úroveň bezpečnosti chodcov a cyklistov. Súhrnná dĺžka cyklokomunikácií v SR predstavuje necelých 150 km. Až tri pätiny tvoria samostatné komunikácie – buď výhradne pre cyklistov (15%) alebo častejšie pre chodcov i cyklistov a to s oddelenou prevádzkou (23%) i zmiešanou prevádzkou (22%). Tretinu súhrnnej dĺžky tvoria chodníky vybudované v pridruženom dopravnom priestore, z toho na takmer 16% je pohyb cyklistov oddelený, na vyše 18% je zmiešaný s pohybom chodcov. Iba 6% dĺžky cyklokomunikácií v mestách je v hlavnom dopravnom priestore (cyklistický pruh, pás, koridor). Z autobusových staníc, železničných staníc a zastávok v sledovaných mestách SR je 16% vybavených parkoviskami alebo stojanmi pre bicykle.¹ Podpora v rámci RIÚS-u BBK bude v rámci posilnenia cyklistickej dopravy zameraná na rozvoj cyklokomunikácií, cyklopruhov, cyklokoridorov apod., ako aj na rozšírenie doplnkovej cyklistickej infraštruktúry (cyklostojany, odpočívadlá apod.) s dôrazom na budovanie cyklistickej infraštruktúry v tzv. spoločných nástupných bodoch i pri rekonštrukcii objektov sociálnej, zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry.

Na území BBK existuje v súčasnosti sieť cyklomagistrál, ktoré boli budované najmä v súvislosti s podporou cestovného ruchu v regióne a to:

- Zelená stuha Pohronia
- Lučenec - Kalonda/Ipolytarnóc (hranica s MR)
- Ipeľská cyklomagistrála/009 - (prameň Ipeľa - Lučenec)
- Pohronská cyklomagistrála/010
- Hontianska cyklomagistrála/011 - (Detva - Zaježová)
- Rudohorská cyklomagistrála/012 - (Zvolen - Hnúšťa)
- Novohradská cyklomagistrála/013
- Vrchárska cyklomagistrála/025
- Donovalská cyklomagistrála/033
- Gemerská cyklomagistrála/036
- Cyklomagistrála Blhu/037
- Veľký Hodrušský okruh/041
- Okruh okolo Poľany/A
- Cyklotrasy Kľakovskou dolinou

Cyklomagistrály uvedené v záväznej časti ÚPN VÚC BBK:

- Zelená stuha Pohronia
- Vrchárska cyklomagistrála
- Lučenec – Kalonda/Ipolytarnóc (MR),
- Rodinná cestička Banská Bystrica – Sliač – Zvolen
- 009 Ipeľská cyklomagistrála (prameň Ipeľa- Lučenec)
- 010 Pohronská cyklomagistrála
- 011 Hontianska cyklomagistrála (Detva- Zaježová)
- 012 Rudohorská cyklomagistrála (Zvolen- Hnúšťa)
- 013 Novohradská cyklomagistrála
- 033 Donovalská cyklomagistrála
- 036 Gemerská cyklomagistrála
- 037 Cyklomagistrála Blhu
- 041 Veľký Hodrušský okruh

¹ Na účely analýzy stavu cykloinfraštruktúry v mestách bol v roku 2012 vykonaný prieskum, v ktorom Výskumný ústav dopravný oslovil 138 slovenských miest. Prieskumu sa zúčastnilo 67 miest.

- A Okruh okolo Poľany
- Cyklotrasy Kľakovskou dolinou

Podľa dostupných štatistických údajov v roku 2012 patril Banskobystrický kraj s počtom 106 cyklotrás medzi kraje s najvyšším počtom v celkovej dĺžke 2 140 km. Z tohto údaja nie je možné zistiť, ktoré cyklotrasy plnia zároveň úlohu cyklistických komunikácií ako cyklodopravných ciest. ÚBBK preto bude realizovať prieskum súčasnej situácie a potrieb v oblasti cyklodopravy na svojom území v rámci prípravy Plánu udržateľnej mobility. Prieskumu súčasnej situácie a potrieb predchádzala komunikácia ÚBBK s regionálnymi ZMO a inými organizáciami s cieľom identifikovať všetky návrhy/projekty v oblasti nemotorovej dopravy v mesiaci máj 2014 a november 2014 avšak výsledkom je len databáza projektov so zameraním najmä na rekreačné využitie nemotorovej dopravy.

Statická doprava na území Banskobystrického kraja

Banskobystrický kraj uskutočnil rýchly prieskum medzi mestami BBK zameraný na analýzu súčasného stavu v oblasti statickej dopravy, aby identifikoval reálne potreby územia kraja na nasledujúce obdobie. Výsledky prieskumu ukázali, že mestá nemajú detailné informácie o stave statickej dopravy, ak ich nemajú aktualizované v rámci ÚPN VÚC BBK a väčšina miest nedisponuje potrebným počtom parkovacích miest v prepočte na bytový fond. Vzor tabuľky pre miestne zisťovanie i čiastočné výsledky v prílohe P1 analytickej časti.

VÚC spracuje **Plán udržateľnej mobility na území BBK vrátane MFO**, v ktorom v súlade s ÚPN a PHSR VÚC a mesta Banská Bystrica spoločne s obcami identifikuje všetky limitujúce a rozvojové faktory na základe reálneho auditu potrieb všetkých aktérov v území – verejná a nemotorová doprava a jej integrácia, manažment mobility, politika parkovania, bezpečnosť dopravy participatívnym spôsobom ako „plánovanie s ľuďmi pre ľudí.“

Spracovanie plánu bude spojené so sériou prieskumov a miestnych zisťovaní podľa medzinárodných metodík.

Koncepčné materiály v oblasti podpory nemotorovej dopravy, statickej dopravy, cezhraničnej mobility a pod. budú v súlade s pripravovaným Plánom udržateľnej mobility BBK.

Definovanie negatívnych vplyvov, obmedzení a možných rizík dosiahnutia cieľov pre prioritnú os č.1: Bezpečná a ekologická doprava na území BBK

Finančná náročnosť niektorých plánovaných projektov najmä projekty budovania nových cestných telies a oporných múrov v inundačných územiach, nových úsekov ciest ako aj budovanie nových mostných objektov je príznačná pre niektoré plánované projekty. Projekty zvyšovania bezpečnosti cestnej premávky bez dostatočnej kooperácie pri národných projektoch zvyšovania bezpečnosti cestnej premávky nebudú mať dostatočný efekt, preto je potrebné do národných projektov zapájať aj samosprávne kraje ako vlastníkov infraštruktúry ciest II. a III. triedy. Zvyšovanie intenzity cestnej dopravy na cestách nižších kategórií (najmä v oblastiach s absentujúcimi cestami vyšších tried) je ohrozením z pohľadu únosnosti vozoviek a predstavujú ďalšie negatívne vplyvy na životné prostredie.

Plánované celoslovenské sčítanie dopravy v roku 2015 poskytne reálnejší obraz na horizonty najbližších rokov, v súčasnosti nie sú k dispozícii overené aktuálne dáta najmä o mobilite a správaní obyvateľov územia kraja. V oblasti VOD je naďalej najväčším rizikom **nejednotnosť objednávaní a financovania verejnej osobnej dopravy, absencia regionálnych IDS**, nedostatočná legislatívna úprava postavenia organizátora systému integrovanej dopravy, obavy zúčastnených strán zo zmeny systému, zvyšovania nákladov a nedostatočná preferencia verejnej osobnej dopravy v preprave osôb. Plánované investičné akcie ako aj projekty v rámci RIÚS a ich úspešnosť budú efektívnejšie dosiahnutím aj **legislatívnych opatrení a zmien**.

Koordinácia aktérov regionálneho a miestneho rozvoja pri budovaní regionálneho IDS, tvorbe spoločných projektov a združovania finančných prostriedkov vrátane využívania PPP projektov,

tvorbe spoločných strategických a koncepčných dokumentov v budúcich funkčných územiach je nevyhnutná.

V prípade potreby prepojenia centier osídlenia v nadväznosti najmä na plánované investície v rámci PO 2 bude **potrebné podporiť investície aj do rozvojových osí tretieho stupňa:**

- starohorská rozvojová os: Banská Bystrica – Staré Hory
- muránska rozvojová os: hranice MR – Tornaľa – Revúca – Tisovec
- rimavická rozvojová os: Rimavská Sobota – Hnúšťa – Tisovec – Brezno
- cerovská rozvojová os: Filákov – Rimavská Sobota/Rimavská Seč – hranica s Maďarskom/Tornaľa
- krupinská rozvojová os: Zvolen – Krupina – Šahy – hranica s Maďarskom (v úseku Krupina – Šahy – hranica s Maďarskom ako komunikačno-sídelná os),

čo umožní dosiahnuť zlepšenie územnej súdržnosti BBK a vytvorí predpoklady pre rast a zamestnanosť v súlade so strategickými dokumentmi BBK.

Nevysporiadané vlastnícke vzťahy a nedostatočná projektová príprava bude vážnym rizikom najmä pri dobudovávaní cyklistickej infraštruktúry.

Nedostatok skúseností z vytvárania IDS vytvára obavy a nedostatočný záujem poskytovateľov dopravných služieb o spoluprácu pri nových/pilotných projektoch a spoločných iniciatívach.

Rozvojové a limitujúce faktory pre prioritnú oblasť č.1 – Ekologická a bezpečná doprava na území BBK

Celkové náklady BBK na údržbu ciest II. a III. triedy vrátane mostov boli v roku 2012 na úrovni 11,8 mil. eur, z toho na úseky ciest II. triedy a mosty boli 3,54 mil. eur a na cesty III. triedy a mosty boli 8,264 mil. eur, čo v priemere na 1 km dĺžky ciest (vrátane mostov) predstavuje 4,803 tis. eur. Vzhľadom na dopravný význam, nízku kvalitu ciest a nepriaznivé klimatické podmienky v kraji je tento **objem vynaložených finančných prostriedkov nedostatočný**. Nedostatočné finančné zdroje do zabezpečovania údržby súvisia so zastaranosťou vozidlového parku, ktorý nie je v dostatočnej miere obnovovaný. Ak bude tento trend stavu mostných objektov pokračovať, kraj bude potrebovať veľa finančných prostriedkov na údržbu a opravy mostných objektov. Už teraz je stav na mostoch a cestách II. a III. triedy zlý resp. ohrozujúci prevádzku. Aj napriek snahe kraja udržiavať mosty v dostatočnom prevádzkyschopnom stave je tento objem finančných prostriedkov vynaložený na údržbu a opravy mostov nedostatočný.

Z plánovaných úsekov rýchlostných ciest R1, R2 a R3 sú na území BBK dokončené úseky R1 (Banská Bystrica, severný obchvat) a R2 (obchvaty s polovičným profilom Figy, Ožďan a Tornale). **Časť rýchlostných ciest je vo výstavbe, ale prevažná dĺžka rýchlostných ciest je zatiaľ len v štádiu prípravy.** Aktuálne sa dokončil úsek R2 – západný obchvat mesta Žiar nad Hronom, vo výstavbe je Pstruša – Kriváň. Na úsek R2 Zvolen – Pstruša bolo vydané stavebné povolenie. **Najdôležitejším cestným úsekom BBK sú rýchlostné cesty R1, R2, R3, ktoré sa zbiehajú na cestnom úseku Žiar nad Hronom – Zvolen.** Tento úsek, resp. **dopravný uzol Zvolen je jedným z ťažísk cestnej siete Slovenskej republiky.** Cez tento "dopravný stred" Slovenska vedú **najkratšie tranzitné spojenia Slovenskej republiky**, najmä spojenie najväčších slovenských miest Bratislava – Košice.

Využívanie viacerých nadväzných druhov dopravy vyvoláva nutnosť prestupovania cestujúcich a to nielen medzi rôznymi druhmi dopravy, ale aj medzi rôznymi spojmi toho istého druhu dopravy. Problém vzniká hlavne pri prestupovaní cestujúcich medzi dopravnými prostriedkami rôznych druhov dopravy, pričom ich zastávky sú od seba priestorovo aj časovo vzdialené. **Absencia ucelenej koncepcie udržateľnej mobility** vrátane budovania spoločných nástupných bodov vedie napríklad k situácii, keď železničná a autobusová stanica sú situované v rôznych častiach sídla a ich súčasťou nie je doplnková infraštruktúra pre cyklo dopravu a individuálnu automobilovú dopravu (záchytné informačné a navigačné systémy a pod.). Pre cestujúcich to znamená výrazné zníženie komfortu a časovú stratu v porovnaní s využitím individuálnej automobilovej dopravy. Tým sa VOD stáva málo atraktívna z hľadiska času i ceny. Pri návrhu nového dopravného systému treba brať do úvahy aj túto skutočnosť. Hlavné prestupové uzly by mali vzniknúť v miestach, kde autobusová doprava zväžá cestujúcich z miest bez železničnej infraštruktúry, resp. z miest s nižšou frekvenciou cestujúcich na hlavnú prepravnú os a kde majú možnosť vybrať si najvhodnejší typ dopravy. Z každej takejto železničnej stanice, resp. zastávky, kde dochádza k zväžaniu cestujúcich autobusovou

dopravou, sa stáva centrom dopravnej siete (budúceho regionálneho IDS), ktorý má svoj atraktívny obvod. **V týchto miestach je nutné zabezpečiť plynulé a bezpečné prestupovanie cestujúcich z jedného typu dopravy na iný podľa vlastného výberu** (z autobusu na vlak a opačne, z vlaku na bicykel či MHD a pod.).

Identifikované potreby:

Nízka hustota cestnej siete (3,96 km/100 km²) a prevádzkovaných železničných tratí (7,09 km/100 km²). Nízka dopravná dostupnosť južnej časti kraja s absenciou alebo nízkou hustotou nadradenej dopravnej infraštruktúry.

K okresom s najhoršou dostupnosť a kvalitou dopravnej infraštruktúry podľa komplexného hodnotenia patria: **Poltár, Banská Štiavnica, Detva, Brezno a Revúca**. Investície do dopravnej infraštruktúry by z pohľadu vnútroregionálnych rozdielov a špecifických cieľov IROP mali **smerovať do okresov Detva, Brezno a Revúca**.

Najkomplikovanejšia dopravná situácia je **v meste Banská Bystrica**, kde súčasný dopravný systém spôsobuje vážne kolízie a bariéry v dostupnosti služieb a v dochádzke za prácou. **V meste je nevyhnutná potreba zmeny dopravnej politiky s preferovaním integrovanej dopravy a udržateľnej mobility.**

Faktory rozvoja a potenciál rozvoja

Významným faktorom rozvoja je rozvinutá dopravná infraštruktúra v severnej časti kraja s rýchlostnou cestou R1 v celkovej dĺžke 104,97 km. Dostupnosť územia kraja sa zvyšuje aj v dôsledku lokalizácie významného dopravného prepojenia v severo-južnom smere. Ďalším významným faktorom je prepojenie cestnej siete na centrá cestovného ruchu, napojenie na aktivity makro regionálnej Dunajskej stratégie a vytvorenie siete malých a okresných miest najmä na juhu regiónu. Dobudovaním dopravného spojenia v severo-južnom smere by sa výrazne zlepšila dostupnosť vo všetkých uvedených okresoch s výnimkou okresu Brezna.

SWOT analýza za PO 1 – Bezpečná a ekologická doprava na území BBK

Oblasť (špecifický cieľ) :	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
ŠC 1.1 Zlepšenie dostupnosti k cestnej infraštruktúre TEN-T a cestám I. triedy s dôrazom na rozvoj multimodálneho dopravného systému	• Výhodná geografická poloha pre tok tovarov a služieb medzi novými členskými štátmi EÚ • Trasovanie rýchlostnej cesty R1 v rámci medzinárodných cestných ťahov E, TEM • Trasovanie koridoru doplnkovej siete TEN-T v úseku R3 • Trasovanie medzinárodných cestných ťahov E, TEM v úseku R1, R2	• Nedostatočné nadregionálne prepojenie v dopravnej infraštruktúre • Nevyhovujúci dopravno - technický a stavebný stav časti regionálnej dopravnej infraštruktúry (cesty II. a III. triedy) zapríčinený dlhoročne zanedbávanou údržbou ciest všetkých kategórií • Úpadok kvality a kvantity časti verejnej dopravy • Nedobudovaná sieť rýchlostných ciest • Rozhodujúca cestná doprava je vedená v intravilánoch miest, obcí • Šírkové usporiadanie väčšiny ciest I. triedy nezodpovedá existujúcej intenzite dopravy • Nízky podiel ciest vyšších tried na celkovej dĺžke ciest • Nevyhovujúci dopravno-technický stav ciest I. triedy	• Finančné prostriedky európskej únie na dopravnú infraštruktúru • Vybudovanie najkratšieho cestného prepojenia Krakov – Budapešť cez územie BBK • Modernizácia cestnej siete • Zlepšenie dopravnej dostupnosti kraja dobudovaním rýchlostnej cesty R1 v trase medzinárodných cestných ťahov E, TEM s prepojením na D1 pri Ružomberku • Zlepšenie dopravnej dostupnosti kraja budovaním rýchlostnej cesty R2 v trase medzinárodných cestných ťahov E, TEM v smere západ – východ • Dobudovanie R3 • Dobudovanie ciest pre malé hraničné prechody s Maďarskom	• Izolácia územia kraja v dôsledku situovania hlavných medzinárodných dopravných koridorov mimo územie kraja bez ich adekvátneho sprístupnenia dostatočne kapacitnou cestnou a železničnou infraštruktúrou • Zníženie dopravnej dostupnosti a s tým spojené zníženie atraktívnosti územia BBK pre investorov • Nárast tranzitnej cestnej dopravy v chránených oblastiach • Zvyšujúce sa náklady na údržbu a opravy cestnej a železničnej infraštruktúry • Oneskorená výstavba a modernizácia cestnej siete • Zvýšenie počtu dopravných nehôd v dôsledku nevyhovujúceho stavu ciest a rastu intenzity dopravy

Oblasť (špecifický cieľ) :	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
ŠC 1.2.1 Zvyšovanie atraktivity a konkurencieschopnosti verejnej osobnej dopravy	- Výhodná geografická poloha pre umiestnenie terminálu intermodálnej prepravy na železničných tratiach zaradených do AGTC - Zaradenie železničného južného ťahu Bratislava – Zvolen – Košice (vrátane traťového úseku Fiľakovo – Šiatorská Bukovinka) do Siete trans-európskych železníc TEN sledovaných projektom TINA - Železničný uzol Zvolen - Vypracovaný a schválený Plán dopravnej obslužnosti - Hustota regionálnej cestnej siete	- Zhoršenie kvality a kvantity časti verejnej dopravy - Morálne a technicky opotrebovaný vozidlový park verejnej hromadnej dopravy (cestnej i železničnej) - Nevyhovujúci dopravný – technický a kvalitatívny stav železničnej infraštruktúry - Nízky podiel zmodernizovaných tratí na celkovom objeme tratí - Absencia integrovaného dopravného systému - Neefektívne vynakladanie verejných prostriedkov na zabezpečovanie verejných služieb vo verejnej osobnej doprave - Absencia koordinácie medzi železničnou regionálnou a prímestskou autobusovou dopravou	- Využitie železničného uzla – Zvolen pre kombinovanú dopravu s prepojením na celoštátnu a medzinárodnú sieť - Zlepšenie dopravnej dostupnosti železničnou dopravou - Modernizácia železničnej trate (elektrifikácia) v rámci siete TEN-T Bratislava – Zvolen – Košice - Vyššie využitie kapacity železničnej osobnej dopravy - Realizácia integrovaných dopravných systémov - Prevzatie kompetencií samosprávnymi krajmi v oblasti osobnej železničnej dopravy - Modernizácia vozového parku autobusových dopravcov	- Trvalý presun cestujúcich z verejnej osobnej dopravy na individuálnu dopravu - Útlm železníc, pokles rozsahu prepravy na železnici - Znižovanie konkurencieschopnosti železničnej dopravy - Rušenie železničných tratí - Rušenie počtov liniek v autobusovej aj železničnej doprave - Nedostatočné investície do vozového parku dopravcov môžu znížiť kvalitu prepravy a zníženie bezpečnosti cestujúcej verejnosti
ŠC 1.2.2 Zvýšenie atraktivity a prepravnej kapacity nemotorovej dopravy (predovšetkým cyklistickej dopravy) na celkovom počte prepravených osôb	- Celoštátne podporované budovanie infraštruktúry pre cyklistov - Schválená koncepcia riešenia cyklistickej dopravy - Územný plán mesta Banská Bystrica - Generel nemotorovej dopravy Banská Bystrica	- Nevybudované cyklotrasy - Nízky záujem obyvateľov o daný druh dopravy	- Zvyšovanie podielu nemotorovej dopravy na celkovej del'be prepravnej práce - Znižovanie emisií	- Absencia koncepčných dokumentov na regionálnej úrovni - Obmedzenia vyvolané geomorfológiou terénu v severných častiach kraja

Zvolené územné investičné jednotky

Špecifický cieľ 1.1.

- NUTS 3 (v súlade s regionálnym Master Plánom)

Špecifický cieľ 1.2.1

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 1.2.2

- Obec (LAU2)

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre projekty PO1

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre špecifický cieľ 1.2.1 a špecifický cieľ 1.2.2 sú uvedené v prílohe P7 – Multikritériálna analýza podľa návrhu RO so špecifikáciou pre územie BBK a MFO Banská Bystrica.

1.1.2. Prioritná os č. 2: Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám

Prioritná os č. 2 kombinuje verejné služby v troch oblastiach – sociálne služby, poskytovanie zdravotnej starostlivosti a vzdelávania.

Špecifický cieľ 2.1.1: Podporiť prechod poskytovania sociálnych služieb a zabezpečenia výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení z inštitucionálnej formy na komunitnú a podporiť rozvoj služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku na komunitnej úrovni

Kompetencie BBK vo vzťahu k poskytovaniu sociálnych služieb a výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vyplývajú zo zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov a zákona č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately v znení neskorších predpisov. Týkajú sa tak poskytovania sociálnych služieb prostredníctvom siete zariadení s právnou subjektivitou zriadených BBK, ako aj finančnej podpory iných subjektov pôsobiach v sociálnej oblasti na území kraja. BBK vedie Register poskytovateľov sociálnych služieb Banskobystrického kraja.

BBK je tvorcom koncepčných materiálov v sociálnej oblasti - Koncepcie rozvoja sociálnych služieb v Banskobystrickom samosprávnom kraji na roky 2011 – 2017, ktorá bola schválená uznesením zastupiteľstva BBK č. 199/2011 dňa 28.2.2011 a ktorá sa každoročne vyhodnocuje. Víziou BBK v nej obsiahnutej je zvýšenie kvality života všetkých cieľových skupín občanov Banskobystrického kraja. (t.j. seniori, občania so zdravotným postihnutím, deti a rodiny v kríze, občania bez prístrešia, občania závislí na drogách rôzneho druhu).

V Koncepcii je vypracovaný strategický plán, ktorý pozostáva zo štyroch priorít a dvoch horizontálnych priorít:

- Financovanie sociálnych služieb
- Kvalita sociálnych služieb
- Rozvoj nepobytových sociálnych služieb
- Sociálna prevencia a poradenstvo a výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately
- Horizontálna priorita 1 – Sociálna inklúzia marginalizovaných skupín
- Horizontálna priorita 2 – Rovnosť príležitostí – rodová rovnosť.

V rámci týchto priorít sú zadefinované opatrenia, ktoré obsahujú konkrétne aktivity s termínom ich realizácie.

Systém sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a kurately v Banskobystrickom kraji zahŕňa súbor zariadení sociálnych služieb a zariadení na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorý je doplnený sociálnymi poradenskými a prevenčnými aktivitami, terénnymi službami a službami komunitného charakteru. Jedná sa o systém, ktorý je charakterizovaný značnou dynamikou.

K 31.12.2014 na území BBK pôsobilo celkom 258 subjektov, z toho:

- 233 subjektov poskytujúcich služby v zmysle zákona o sociálnych službách, a to:
 - a) 29 zariadení sociálnych služieb s právnou subjektivitou zriadených BBK, z toho 1 vykonáva aj opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej „SPODaSK“) v zariadení,

- b) 76 neverejných poskytovateľov sociálnych služieb, z toho 7 poskytujú aj sociálne poradenstvo a 2 vykonávajú aj opatrenia SPODaSK v zariadení a 3 z nich aj mimo zariadenia,
- c) 6 neverejných poskytovateľov sociálneho poradenstva a 122 poskytovateľov obcí, miest a organizácií založených alebo zriadených obcami a mestami,
- 12 subjektov vykonávajúcich opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately
 - a) 8 subjektov vykonávajúcich opatrenia v zariadeniach na výkon opatrení SPODaSK, z toho 2 vykonávajú aj opatrenia SPODaSK mimo zariadenia,
 - b) 2 subjekty vykonávajúce opatrenia SPODaSK mimo zariadení,
 - c) 2 subjekty poskytujúce sociálne poradenstvo aj výkon opatrení SPODaSK (z toho 1 akreditovaný subjekt a 1 vykonáva opatrenia SPODaSK bez akreditácie),
- 12 detských domovov zriadených ÚPSVaR.

Zariadenia sociálnych služieb a zariadenia na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately dlhodobo predstavujú hlavnú formu poskytovania služieb v kraji. Sú zriadené Banskobystrickým samosprávnym krajom, neverejnými poskytovateľmi, akreditovanými subjektmi, mestami a obcami kraja, v prípade detských domovov Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Pre zdokumentovanie vývoja sociálnych služieb v kraji slúži len čiastočne počet zariadení, nakoľko ich počet, ktorý spravidla ročne narastá, je ovplyvňovaný viacerými skutočnosťami. Okrem vytvárania nových zariadení, existujúce zariadenia prechádzajú rôznymi organizačnými zmenami, v dôsledku ktorých sa zlučujú, zvyšujú počet svojich stredísk, objektov na poskytovanie služieb, počet druhov poskytovaných sociálnych služieb, menia prevádzkovateľa, kapacity, menia náplň činnosti a svojho obsahového zamerania, menia vekovú skupinu prijímateľov sociálnych služieb. Tieto všetky zmeny sú v súlade s neustálymi legislatívnymi zmenami, s potrebami praxe a potrebami zvyšovania efektívnosti a kvality systému sociálnych služieb. Väčšina zariadení poskytuje viac druhov služieb, niekedy aj pre viaceré kategórie občanov. Štatistické údaje zo zdroja ŠÚ SR tieto skutočnosti v plnom rozsahu neodzrkadľujú, preto ich podrobnejšie členenie zo zdrojov ŠÚ SR neuvádzame. Počet zariadení sociálnych služieb 2003 až 2013, uvádzame v Prílohe P2, tabuľka č. 2.1.

Nárast počtu zariadení z 94 v roku 2003 na 226 v roku 2013 zahŕňa v sebe okrem vzniku nových zariadení aj nárast ich organizačných súčastí a ich zameranie sa na viac druhov poskytovaných sociálnych služieb.

Vývoj v sociálnej oblasti o niečo presnejšie dokumentujú údaje zo ŠÚ SR o počte miest v zariadeniach sociálnych služieb a zariadeniach na výkon opatrení v kraji. Vychádzajúc z údajov ŠÚ sa kapacita každým rokom zvyšuje – od roku 2003 do roku 2013 sa zvýšila z 4 511 miest na 6 220 miest, t.j. o 1 709 miest, čo je viac ako 38 %.

Z celkovej kapacity najvyššie percento miest v zariadeniach dlhodobo tvoria miesta určené pre občanov v seniorskom veku (v roku 2014 je to 3 789 miest, t.j. takmer 56 %), za nimi nasledujú zariadenia pre deti a mládež z dôvodu rôznych sociálnych situácií (v roku 2014 je to 1 235 miest, t.j. 18 %) a potom pre občanov v produktívnom veku so zdravotným postihnutím (v roku 2014 je to 1 166 miest, t.j. 17 %). Menšie kapacity sú vyčlenené pre občanov bez prístrešia (v roku 2014 je to 553 miest, t.j. 8 %) a najmenšie pre občanov závislých na drogách rôzneho druhu (v roku 2014 je to 58 miest, t.j. 1 %).

Analýza celkového počtu zariadení a počtu miest pre klientov

Prehľad o celkovom počte zariadení (bez zohľadnenia počtu ich organizačných súčastí a druhov služieb) a o počte miest v zariadeniach podľa druhov sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb a v zariadeniach na výkon opatrení SPODaSK podľa zriaďovateľov v kraji k 31.12.2014, je uvedený v Prílohe P2, tabuľka č. 2.2

V poslednom období sa do popredia celospoločenského záujmu dostávajú terénne služby a služby komunitného charakteru, ako aj poradenské a prevenčné aktivity v oblasti sociálnych služieb a výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Ich zastúpenie je však v porovnaní s inštitucionálnymi službami v kraji veľmi nízke, resp. absentujú. Z terénnych služieb má najvyššie zastúpenie v kraji opatrovateľská služba v domácnostiach (v roku 2014 bolo registrovaných 145 poskytovateľov), poskytovaná prevažne obcami. Počet zaregistrovaných obcí ako poskytovateľov opatrovateľskej služby je však len 22,5 % z celkového počtu 516 obcí v kraji. Prehľad o počte poskytovateľov terénnych sociálnych služieb k 31.12.2014 v prílohe P2, tabuľka 2.3

a prehľad o počte poskytovateľov sociálnych poradenských a prevenčných aktivít v kraji za rok 2014 je uvedený v prílohe P2, tabuľka 2.4.

V roku 2014 bolo poradenstvo v kraji poskytnuté celkom 2 902 občanom, z toho 58 % tvorili občania v produktívnom veku. Riešili sa predovšetkým problémy spojené so znevýhodnením z dôvodu zdravotného postihnutia (28 %), nezamestnanosti (21 %), problémy s deťmi (19 %), problémy spojené s hmotnou núdzou (19 %) a iné. V nasledujúcich tabuľkách sú uvedené prehľady sociálnych zariadení podľa okresov BBK.

Okres Banská Bystrica

Okres je dlhodobou okresom s najväčšou kapacitou zariadení v kraji. V roku 2003 to bolo 16,5 % z celkovej kapacity zariadení v kraji, v roku 2013 to bolo 17,2 %. Počet zariadení a ich organizačných súčastí participujúcich na poskytovaní jednotlivých druhov sociálnych služieb a výkone opatrení SPODaSK, v roku 2013 predstavuje 20,8 % z celokrajského počtu.

Počet zariadení sociálnych služieb k 31.12.2003 až 2013

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet zariadení	22	26	28	29	32	33	41	46	34	32	47
Počet miest	746	843	855	875	903	886	1 039	1 182	1 078	1 051	1 070

Zdroj: Štatistický úrad SR

Nárast celkových kapacít zariadení v okrese od roku 2003 do roku 2013 je 324 miest, t.j. o 43,4 %. Počet zariadení vrátane ich organizačných súčastí zameraných na rôzne služby vzrástol o 25 t.j. o 113, 6%.

Okres Banská Štiavnica

Okres v roku 2013 vykazoval 3,2 % z celkovej kapacity zariadení v kraji.

Počet zariadení sociálnych služieb k 31.12.2003 až 2013

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet zariadení	1	2	2	2	4	2	5	5	5	5	8
Počet miest	146	166	166	166	169	166	166	166	161	160	198

Zdroj: Štatistický úrad SR

Nárast celkových kapacít zariadení v okrese od roku 2003 do roku 2013 je 52 miest, t.j. o 35,6 %. Počet zariadení vrátane ich organizačných súčastí zameraných na rôzne služby vzrástol 7 t.j. 700 %.

Okres Brezno

Okres v roku 2013 vykazoval 9,6 % z celkovej kapacity zariadení v kraji.

Počet zariadení sociálnych služieb k 31.12.2003 až 2013

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet zariadení	9	9	9	11	12	12	17	18	18	20	19
Počet miest	485	489	503	535	521	565	555	588	633	592	600

Zdroj: Štatistický úrad SR

Nárast celkových kapacít zariadení v okrese od roku 2003 do roku 2013 je 115 miest, t.j. o 23,7 %. Počet zariadení vrátane ich organizačných súčastí zameraných na rôzne služby vzrástol o 10 t.j. o 111 %.

Okres Detva

Okres v roku 2013 vykazoval 6,5 % z celkovej kapacity zariadení v kraji.

Počet zariadení sociálnych služieb k 31.12.2003 až 2013

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet zariadení	4	6	8	6	7	10	9	9	9	9	10
Počet miest	261	273	273	279	313	341	415	412	517	400	405

Zdroj: Štatistický úrad SR

Nárast celkových kapacít zariadení v okrese od roku 2003 do roku 2013 je 144 miest, t.j. o 55,2 %. Počet zariadení vrátane ich organizačných súčastí zameraných na rôzne služby vzrástol o 6 t.j. o 150 %.

Okres Krupina

Okres v roku 2013 vykazoval 4,6 % z celkovej kapacity zariadení v kraji.

Počet zariadení sociálnych služieb k 31.12.2003 až 2013

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet zariadení	4	4	5	6	5	5	6	8	8	14	15
Počet miest	193	193	202	222	233	235	190	248	242	287	284

Zdroj: Štatistický úrad SR

Nárast celkových kapacít zariadení v okrese od roku 2003 do roku 2013 je 91 miest, t.j. o 47,1 %. Počet zariadení vrátane ich organizačných súčastí zameraných na rôzne služby vzrástol o 11 t.j. o 2,75 %.

Okres Lučenec

Okres v roku 2013 vykazoval 10,2% z celkovej kapacity zariadení v kraji.

Počet zariadení sociálnych služieb k 31.12.2003 až 2013

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet zariadení	8	11	11	11	16	16	18	24	20	21	21
Počet miest	562	579	577	557	573	567	584	626	614	611	632

Zdroj: Štatistický úrad SR

Nárast celkových kapacít zariadení v okrese od roku 2003 do roku 2013 je 70 miest, t.j. o 12,5 %. Počet zariadení vrátane ich organizačných súčastí zameraných na rôzne služby vzrástol o 13 t.j. o 162,5 %.

Okres Poltár

Okres v roku 2013 vykazoval 2,7 % z celkovej kapacity zariadení v kraji.

Počet zariadení sociálnych služieb k 31.12.2003 až 2013

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet zariadení	5	4	4	4	5	5	6	9	9	9	10
Počet miest	94	96	97	105	124	125	126	166	166	165	170

Zdroj: Štatistický úrad SR

Nárast celkových kapacít zariadení v okrese od roku 2003 do roku 2013 je 76 miest, t.j. o 80,9 %. Počet zariadení vrátane ich organizačných súčastí zameraných na rôzne služby vzrástol o 5 t.j. o 100 %.

Okres Revúca

Okres v roku 2013 vykazoval 5,4 % z celkovej kapacity zariadení v kraji.

Počet zariadení sociálnych služieb k 31.12.2003 až 2013

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet zariadení	5	5	4	4	5	5	6	10	9	6	6
Počet miest	264	266	282	282	305	306	303	331	241	335	337

Zdroj: Štatistický úrad SR

Nárast celkových kapacít zariadení v okrese od roku 2003 do roku 2013 je 73 miest, t.j. o 27,7 %. Počet zariadení vrátane ich organizačných súčastí zameraných na rôzne služby vzrástol o 1 t.j. o 20 %.

Okres Rimavská Sobota

Okres v roku 2013 vykazoval 13,2 % z celkovej kapacity zariadení v kraji. Počet zariadení sociálnych služieb v okrese výrazne narastá. V roku 2003 bolo evidovaných 13 zariadení sociálnych služieb, do roku 2013 tento počet stúpol na 26. Najväčší počet zariadení bol evidovaný v roku 2010, kedy bolo v okrese 27 takýchto zariadení. Nárast kapacít zariadení nebol až taký výrazný. Za 11 ročné obdobie stúpla kapacita o 55 %.

Počet zariadení sociálnych služieb k 31.12.2003 až 2013

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet zariadení	13	17	17	18	19	19	22	27	26	26	26
Počet miest	530	632	634	683	740	776	734	790	789	797	822

Zdroj: Štatistický úrad SR

Nárast celkových kapacít zariadení v okrese od roku 2003 do roku 2013 je 292 miest, t.j. o 55 %. Počet zariadení vrátane ich organizačných súčastí zameraných na rôzne služby vzrástol o 13 t.j. o 100 %.

Okres Veľký Krtíš

Okres v roku 2013 vykazoval 4,74% z celkovej kapacity zariadení v kraji.

Počet zariadení sociálnych služieb k 31.12.2003 až 2013

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet zariadení	2	3	2	2	2	2	3	5	5	7	7
Počet miest	287	304	283	277	277	273	264	283	265	282	295

Zdroj: Štatistický úrad SR

Nárast celkových kapacít zariadení v okrese od roku 2003 do roku 2013 je 8 miest, t.j. o 2,7 %. Počet zariadení vrátane ich organizačných súčastí zameraných na rôzne služby vzrástol o 5 t.j. o 250 %.

Okres Zvolen

Okres v roku 2013 vykazoval 8,1 % z celkovej kapacity zariadení v kraji.

Počet zariadení sociálnych služieb k 31.12.2003 až 2013

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet zariadení	8	8	7	7	7	9	10	14	12	16	19
Počet miest	389	387	410	407	413	412	418	476	474	466	505

Zdroj: Štatistický úrad SR

Nárast celkových kapacít zariadení v okrese od roku 2003 do roku 2013 je 116 miest, t.j. o 29,8 %. Počet zariadení vrátane ich organizačných súčastí zameraných na rôzne služby vzrástol o 11 t.j. o 137,5 %.

Okres Žarnovica

Okres v roku 2013 vykazoval 7,1 % z celkovej kapacity zariadení v kraji.

Počet zariadení sociálnych služieb k 31.12.2003 až 2013

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet zariadení	5	6	6	7	7	8	11	15	19	22	22
Počet miest	242	279	282	311	317	323	322	384	447	454	439

Zdroj: Štatistický úrad SR

Nárast celkových kapacít zariadení v okrese od roku 2003 do roku 2013 je 197 miest, t.j. o 81,4 %. Počet zariadení vrátane ich organizačných súčastí zameraných na rôzne služby vzrástol o 17 t.j. o 340 %.

Okres Žiar nad Hronom

Okres v roku 2013 vykazoval 7,4 % z celkovej kapacity zariadení v kraji.

Počet zariadení sociálnych služieb k 31.12.2003 až 2013

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet zariadení	8	12	12	14	14	18	17	17	18	18	16
Počet miest	312	370	406	429	465	471	456	500	492	491	463

Zdroj: Štatistický úrad SR

Nárast celkových kapacít zariadení v okrese od roku 2003 do roku 2013 je 151 miest, t.j. o 48,4 %. Počet zariadení vrátane ich organizačných súčastí zameraných na rôzne služby vzrástol o 8 t.j. o 100 %.

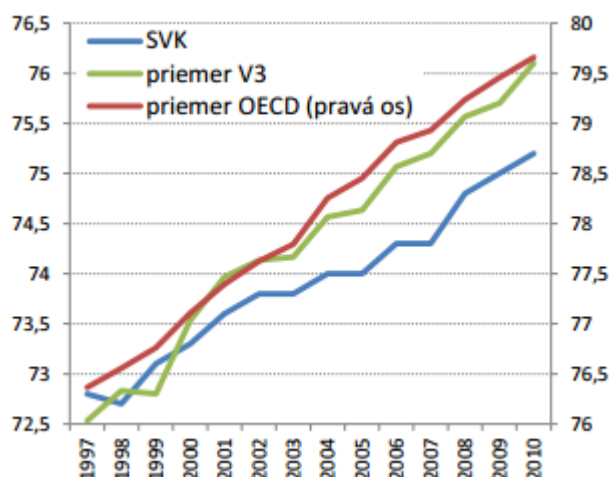
Špecifický cieľ 2.1.2: Modernizovať zdravotnícku infraštruktúru za účelom integrácie primárnej zdravotnej starostlivosti

Zdravotnícka infraštruktúra v Banskobystrickom kraji je tvorená sieťou zdravotníckych zariadení prevádzkovaných verejnými i neverejnými poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti. Súčasný stav najmä verejnej zdravotníckej infraštruktúry je technicky a technologicky zastaraný.

Zdravotný stav obyvateľov Slovenska vrátane obyvateľov územia Banskobystrického kraja nie je veľmi priaznivý, najmä v oblastiach so zníženou kvalitou životného prostredia. Ovplyvňuje ho predovšetkým životný štýl, zhoršená kvalita životného prostredia v niektorých regiónoch, nezamestnanosť, sociálna situácia a nevhodné bytové podmienky časti populácie (marginalizované skupiny obyvateľstva, rómske etnikum, dlhodobo zaostávajúce územia kraja). K významným faktorom ovplyvňujúcim zdravotný stav rómskeho obyvateľstva patria aj: nedostatočné vzdelanie tejto skupiny obyvateľstva, nízka miera zodpovednosti za svoje zdravie, nízka návštevnosť lekárov primárneho kontaktu a absolvovanie preventívnych vyšetrení, zlá ekonomická situácia a nedostatočná integrácia Rómov.

V Slovenskej republike sa stredná dĺžka života i keď pomaly, ale dlhodobo zvyšuje, ako možno vidieť aj na nasledovnom obrázku. Stále však patríme medzi krajiny Európskej únie s najnižšou strednou dĺžkou života. Priemerná dĺžka života bola v rokoch 2012-14 v Banskobystrickom kraji 72,17 rokov u mužov a 79,84 rokov u žien².

Graf 2.1.: Vývoj dĺžky života v rokoch

Údaje v grafe sú za rok 2010; Krajiny V3: Česká republika, Maďarsko, Poľsko

Kým na Slovensku je očakávaná dĺžka života pri narodení u mužov 71,6 rokov, tak priemer OECD je 76,9 rokov a TOP5 OECD krajín má vek až 79,7 rokov. U žien je situácia nasledovná: na Slovensku 78,8 rokov, priemer OECD 82,4 rokov a TOP5 OECD krajín 85,1 rokov³.

² http://www.infostat.sk/vdc/sk/index.php?option=com_wrapper&view=wrapper&Itemid=51

³ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Healthy_life_years_statistics

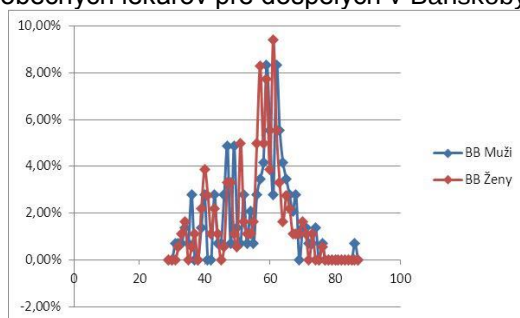
V roku 2011 nádej na dožitie pri narodení prvýkrát presiahla u mužov hranicu 72 rokov a u žien hranicu 79. Aktuálne je medziročný rast strednej dĺžky života pri narodení u mužov okolo 0,3 – 0,4 roka, u žien 0,1 – 0,2 roka (Správa o zdravotnom stave obyvateľstva 2015, Vláda SR).

V roku 2012 bola v Slovenskej republike stredná dĺžka života vo veku 65 rokov 18,5 roka u žien a 14,6 rokov u mužov. Podľa EU-SILC z roku 2012 strávia ženy vo veku 65 rokov, 3,1 roka (17 % ich zostávajúceho života) bez obmedzení v aktivitách, 8,8 roka (48%) s čiastočnými obmedzeniami v aktivitách a 6,6 roka (36 %) s výrazným obmedzením v aktivitách. Muži v rovnakom veku strávia 3,5 roka (24 % ich zostávajúceho života) bez obmedzení v aktivitách, 6,7 roka (46%) s čiastočnými obmedzeniami v aktivitách a 4,4 roka (30 %) s výrazným obmedzením v aktivitách (Správa o zdravotnom stave obyvateľstva 2015, Vláda SR). Tieto faktory, t.j. zvyšujúce sa dožívanie obyvateľov a zároveň zdravotné obmedzenia vo veku 65+ rokov a narastajúca prevalencia chronických ochorení, budú vytvárať tlak na efektívnejšiu primárnu zdravotnú starostlivosť.

Demografický vývoj bude v období najbližších rokov jednoznačne determinovaný starnutím populácie, ktoré je výsledkom predovšetkým populačných vln v minulosti a meniaceho sa rodinného správania populácie, nízkou fertilitou, predlžovaním dĺžky ľudského života v súčasnosti⁴. V nasledujúcich rokoch dôjde k výraznému nárastu populácie seniorov, čo predpokladá zvýšenú zdravotnú a sociálnu starostlivosť z dôvodu vekom podmienenej znižujúcej sa miery sebestačnosti jedinca.

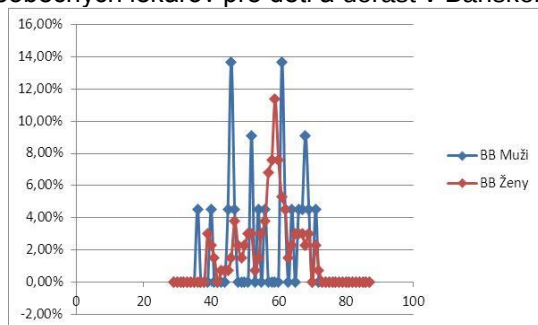
Ďalším z vážnych problémov je nepriaznivá veková situácia lekárov primárneho kontaktu (všeobecný lekár pre dospelých a všeobecný lekár pre deti a dorast) bude čoraz viac limitujúcim faktorom dostupnosti k primárnej zdravotnej starostlivosti.

Graf 2.2.: Veková štruktúra všeobecných lekárov pre dospelých v Banskobystrickom kraji k 1.1.2014

Zdroj: IZP MZ SR, 2015

Graf 2.3.: Veková štruktúra všeobecných lekárov pre deti a dorast v Banskobystrickom kraji k 1.1.2014

Zdroj: IZP MZ SR, 2015

Ako možno vidieť z grafov 2.2 a 2.3, tak medián veku všeobecných lekárov pre dospelých je cez veku 60 rokov. Lepšia situácia je u pediatriov, kde medián je vo veku 52 rokov. Akokoľvek, tieto čísla sú alarmujúce a pre zvyšovanie tlaku a požiadaviek na služby primárnej zdravotnej starostlivosti je nutné na tieto skutočnosti patrične reagovať.

⁴ http://www.infostat.sk/vdc/sk/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=12&Itemid=56

Sústava zdravotníckych zariadení zdravotnej starostlivosti BBK

Zdravotnú starostlivosť v Banskobystrickom kraji poskytujú poskytovatelia ambulantnej, ústavnej zdravotnej starostlivosti, záchranej zdravotnej služby a lekárenskej starostlivosti.

Poskytovatelia ústavnej zdravotnej starostlivosti sú v rámci Banskobystrického kraja rozmiestnení najmä v sídlach s vyšším počtom obyvateľov, koncentrujú sa v okresných mestách a krajskom meste. Zdravotnícke zariadenia poskytujú svoje služby predovšetkým v rámci spádovej oblasti s prihliadnutím na garanciu slobodnej voľby poskytovateľa zdravotnej starostlivosti.

Počet ústavných zdravotníckych zariadení v rámci kraja je vzhľadom k počtu obyvateľov dostatočný. Špecializovaná ambulantná starostlivosť je rovnako sústredená najmä do krajského a okresných miest. Prehľad zdravotníckych zariadení v BBK udáva nasledujúca tabuľka:

Tabuľka č. 2.1.: Prehľad zdravotníckych zariadení v BBK udáva nasledujúca tabuľka:

Okres	Druh zdravotníckeho zariadenia
Banská Bystrica	LSPP pre deti a dorast - Horná 60, tel.: 048/4148 090 LSPP pre dospelých - Horná 60, tel.: 048/4146 666 Zubno-lekárska pohotovosť - Horná 60, tel.: 048/4312 222 Detská fakultná nemocnica s poliklinikou - Námestie L. Svobodu 4, Fakultná NsP F. D. Roosevelta - Námestie L. Svobodu 1, Zelený sen, s.r.o. , Cesta k nemocnici 1/B, B. Bystrica – všeobecná nemocnica, NsP Ministerstva vnútra SR - Zdravotné stredisko, Okružná 19, Poliklinika - Horná 60, Poliklinika NovaMed - Bernolákova 10, Stredoslovenský ústav srdcových a cievnych chorôb, a.s. , – Cesta k nemocnici 23, Centrum pre liečbu drogových závislostí - Cesta k nemocnici 55, Mammacentrum sv. Agáty, Pro Care, a.s. , - T. Andrašovana 46, Zdravomed, zdravotnícke centrum -Cesta k nemocnici 1231/23, Hospic a mobilný hospic - T. Andrašovana 44, Letecká záchranná služba Air-Transporte Europe – Námestie L. Svobodu 1, Záchranná zdravotná služba, RLP - Medený Hámor 11
Okres	Druh zdravotníckeho zariadenia
Banská Bystrica	Záchranná zdravotná služba, RZP - Medený Hámor 11 Záchranná zdravotná služba, MIJ - Na troskách 10 Záchranná zdravotná služba, RZP - Na troskách 10 Záchranná zdravotná služba, RZP - Brusno, Ondrejská 606 Záchranná zdravotná služba, RZP - Staré Hory 311 Ambulancie pre všeobecnú a špecializovanú zdravotnú starostlivosť ADOS, Mgr. Petra Vajcíková – Špania dolina 201, ADOS – Diecézna charita, T. Andrašovana 44, ADOS, Mgr. Anna Babel'ová - Horná 60, Kúpele Brusno, a.s. – Kúpeľná 1/2,
Banská Štiavnica	Zubno-lekárska pohotovosť - ambulancia službukonajúceho lekára Svet zdravia, a.s. - Bratská 17, Banská Štiavnica, Záchranná zdravotná služba, RZP - Kolpašská cesta 4 Záchranná zdravotná služba, RZP - Kolpašská cesta 4 Ambulancie pre všeobecnú a špecializovanú zdravotnú starostlivosť ADOS, Mgr. Tatiana Lalíková - Bratská 17,
Brezno	LSPP pre deti a dorast - Malinovského 2/A, LSPP pre dospelých - Námestie M.R. Štefánika 11, Zubno - lekárska pohotovosť - ambulancia službukonajúceho lekára LSPP pre deti a dospelých, Závadka nad Hronom - Osloboditeľov 59/699 NsP n.o., Brezno - Banisko 1, Záchranná zdravotná služba, RLP - Banisko 1 NsP Záchranná zdravotná služba, RZP - Pohorelská Maša, 1. mája 17 Záchranná zdravotná služba, RZP - Bystrá 87 Ambulancie pre všeobecnú a špecializovanú zdravotnú starostlivosť ADOS, ÍSIS s.r.o. - M. R. Štefánika 11, ADOS, Nový domov, n.o. - Heľpa 121, ADOS, Mgr. Zuzana Tadlová - Chalupkova 12,
Detva	LSPP pre dospelých - Tajovského 5, Poliklinika Detva - Tajovského 5,

Okres	Druh zdravotníckeho zariadenia
	Liečebňa dlhodobó chorých - kpt. Nálepku 643/10, Záchranná zdravotná služba, RLP - J. G. Tajovského 1320/5 Záchranná zdravotná služba, RZP - Hriňová, Partizánska 1877 Ambulancie pre všeobecnú a špecializovanú zdravotnú starostlivosť ADOS, Poliklinika-LDCH - Tajovského 5, ADOS, RC&T Detva, s.r.o. - Záhradná 857/3,
Krupina	Nemocnica a.s., Zvolen - 29. augusta 23, Záchranná zdravotná služba, RLP - Kuzmányho 25 Záchranná zdravotná služba, RZP - Dudince, Viničná 33 Záchranná zdravotná služba, RZP - Zdravotné stredisko Senohrad 71/2 Ambulancie pre všeobecnú a špecializovanú zdravotnú starostlivosť ADOS, Marta Halajová - A. Sládkoviča 43, Kúpele Dudince,
Lučenec	LSPP pre deti a dospelých - Nám. Republiky 15, LSPP pre dospelých - Nám. Republiky 15, Zubno - lekárska pohotovosť - Nám. Republiky 14, Všeobecná NsP Lučenec, n.o. - Nám. Republiky 15, Hospic PRO VITAE, HESTIA - Námestie republiky 15, LSPP pre dospelých - Biskupická 24, Fiľakovo, Poliklinika Fiľakovo - Lučenecká 6, Fiľakovo, Záchranná zdravotná služba, RZP - Erenburgova 4/4316 Záchranná zdravotná služba, RLP - Erenburgova 2/1379 Záchranná zdravotná služba, RZP - Mierová 13/305 Záchranná zdravotná služba, RZP - Fiľakovo, Hlavná 629/4 Záchranná zdravotná služba, RZP - Lovinobaňa, SNP 356 Ambulancie pre všeobecnú a špecializovanú zdravotnú starostlivosť ADOS - Námestie republiky 15, ADOS TOP SAMBESI s.r.o., - Rúbanisko II/77, ADOS, ADKA spol. s r.o. - Riečna 243/3, Tomášovce, ADOS, Budáčová, s.r.o., A. Bernoláka 17, ADOS, MEDICAL Fiľakovo s.r.o., Biskupická 22, Fiľakovo,
Okres	Druh zdravotníckeho zariadenia
Lučenec	ADOS Nezábudka n. o., Záhradnícka 2, Fiľakovo, ADOS Andramed, SNP 8, Fiľakovo,
Poltár	LSPP pre dospelých - Kanadská 267, Poliklinika - Slobody 491, Záchranná zdravotná služba, RZP - 13. januára 716/23 Záchranná zdravotná služba, RZP - Hviezdoslavova 46, Kokava nad Rimavicou Ambulancie pre všeobecnú a špecializovanú zdravotnú starostlivosť ADOS, TILIA n.o. Slaná Lehota 15, ADOS, Anna Tokárová - Málinec 177,
Revúca	LSPP pre deti a dospelých - Muránska 382, LSPP pre dospelých - Šafárikova ulica 323/2, Zubno-lekárska pohotovosť - ambulancia službukonajúceho lekára Nemocnica s poliklinikou, n.o., NsP Revúca - Litovelská 25, LSPP pre dospelých - Sládkovičova 1, Tornaľa, Odborný liečebný ústav psychiatrický n.o. - Predná Hora 126, Muráň, Záchranná zdravotná služba, RLP - Muránska 16/1337 Záchranná zdravotná služba, RLP - Tornaľa, Šafárikova 20 Záchranná zdravotná služba, RZP - Jelšava, Tomášikova 688 Záchranná zdravotná služba, RZP - Ratková 203/3 Záchranná zdravotná služba, RZP - Tornaľa, Šafárikova 20 Záchranná zdravotná služba, RZP - OLÚP, Predná Hora 126 Ambulancie pre všeobecnú a špecializovanú zdravotnú starostlivosť ADOS, Anna Ďurjančíková, s.r.o., - J. Bottu A. 8,
Rimavská Sobota	LSPP pre deti a dospelých - Dobšinského 4380, LSPP pre dospelých - Dobšinského 4380, Zubno-lekárska pohotovosť - ambulancia službukonajúceho lekára Svet zdravia a.s. , Všeobecná NsP Rimavská Sobota - Šrobárová 1, LSPP pre deti a dospelých - Francisciho nám. 372, Hnúšťa, LSPP pre dospelých - Francisciho nám. 372, Hnúšťa,

Okres	Druh zdravotníckeho zariadenia
	Gemerclinic n.o. - J. Jesenského 102, Hnúšťa, Záchranná zdravotná služba, RLP - Šibeničný vrch 710/1 Záchranná zdravotná služba, RZP - Šibeničný vrch 710/1 Záchranná zdravotná služba, RLP – Hlavná 421, Hnúšťa Záchranná zdravotná služba, RZP - Rimavská Seč 263 Záchranná zdravotná služba, RZP - Tisovec, Partizánska 196 Záchranná zdravotná služba, RZP - Veľký Blh, Družby 423/4 Záchranná zdravotná služba, RZP - Hostice 7/1 Ambulancie pre všeobecnú a špecializovanú zdravotnú starostlivosť ADOS, MEDICUS, s.r.o., - L. Svobodu 17/11, ADOS, ADANED s.r.o., - Dr. Clementisa 4754, Prírodné jódové kúpele Číž, a.s.,
Veľký Krtíš	LSPP pre dospelých - Banícka 33, LSPP pre deti a dorast – Banícka 33, Všeobecná NsP n.o. - Nemocničná 1, Záchranná zdravotná služba, RLP – A. H. Škultétyho 1218/326 Záchranná zdravotná služba, RZP – A. H. Škultétyho 1218/328 Záchranná zdravotná služba, RZP - Slovenské Ďarmoty 98 Záchranná zdravotná služba, RZP - Vinica, Mládežnícka 328 Ambulancie pre všeobecnú a špecializovanú zdravotnú starostlivosť ADOS, Mgr. Katarína Lukáčová - Nemocničná 1, ADOS, Mgr. Iveta Macková - Lesnice 109, ADOS, Kristína Repová - Hlavná 52/75, Dolná Strehová, ADOS, PhDr. Mária Backová - Nemocničná 757,
Zvolen	LSPP pre dospelých - Kuzmányho nábrežie 28, LSPP pre deti a dorast - Kuzmányho nábrežie 28, Zubno-lekárska pohotovosť - Lieskovská cesta 4, Nemocnica Zvolen, a.s. - Kuzmányho nábrežie 28, GYNPOR, s.r.o., SNP 9, 962 31 Sliač, všeobecná nemocnica a jednodňová chirurgia, Národné rehabilitačné centrum - Slnecná 1, Kováčová, Oftal, špecializovaná očná nemocnica Zvolen - Kuzmányho nábrežie 28, ÚVN Ružomberok, Poliklinika Ministerstva obrany SR - Mládežnícka 12, Sliač,
Okres	Druh zdravotníckeho zariadenia
Zvolen	Poliklinika Novopharm s.r.o., Bratislava – J. Jiskru 1454/8, Záchranná zdravotná služba, RLP - Dobronivská cesta 601 Záchranná zdravotná služba, RZP - Dobronivská cesta 601 Ambulancie pre všeobecnú a špecializovanú zdravotnú starostlivosť ADOS, Diecézna chatita B.B.- M. R. Štefánika 545/20, ADOS, Milada Uhrínová - Obchoditá 1028, Očová, ADOS Nádej Hajková s.r.o., - Jesenského 17, ADOS Slovmaď, s.r.o. - M. M. Hodžu 10, Špecializovaný liečebný ústav Marína, Kováčová, š. p.– Sládkovičova 313/3, Kováčová, Kúpele Sliač a Kováčová, a.s.,
Žarnovica	Zubno-lekárska pohotovosť – ambulancia službukonajúceho lekára Mediform, s.r.o. Poliklinika, Nová Baňa - Cintorínska 20, Záchranná zdravotná služba, RZP - Sandrická 518 Záchranná zdravotná služba, RLP - Nová Baňa, Školská 20 Ambulancie pre všeobecnú a špecializovanú zdravotnú starostlivosť ADOS EMA, Elena Forgáčová - Orovnica 183, Tekovská Breznica, ADOS, BONA FIDE s.r.o.- A. Kmeťa 6, Nová Baňa,
Žiar nad Hronom	LSPP pre dospelých - Sládkovičova 13, LSPP pre deti a dorast - Sládkovičova 13, Zubno-lekárska pohotovosť- ambulancia službukonajúceho lekára Svet zdravia a.s. , Všeobecná nemocnica - Sládkovičova 11, Psychiatrická nemocnica Prof. Matulaya - Čsl. Armády 234/139, Kremnica, Detská ozdravovňa - Kremnické Bane 152, Záchranná zdravotná služba, RLP - A. Dubčeka 45 Záchranná zdravotná služba, RZP - Kremnica, Čs. armády 31 Ambulancie pre všeobecnú a špecializovanú zdravotnú starostlivosť ADOS, A.D.O.S. – SRDCE s.r.o. - Sládkovičova 13, Liečebné termálne kúpele Sklené Teplice, a.s., Sklené Teplice 100,

Od roku 2010 je základným programovým dokumentom regionálnej sociálnej politiky v oblasti zdravotníctva Koncepcia rozvoja zdravotníctva v Banskobystrickom kraji na roky 2010 – 2015 (www.bbsk.sk). Ide o strednodobý strategický dokument, ktorý vychádza zo strategických materiálov Svetovej zdravotníckej organizácie, Európskej únie, Vlády Slovenskej republiky, národných a regionálnych dokumentov všetkých zainteresovaných zložiek.

Je v súlade s platnou legislatívou, Programom hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja 2007 – 2013. Koncepcia je otvorený dokument, ktorý rieši základné fungovanie zdravotníctva v Banskobystrickom kraji. Má analytickú a návrhovú časť, vymedzuje víziu, ciele, priority rozvoja zdravotníctva na území kraja a akčný plán jej plnenia.

Zdravotná starostlivosť v BBK

Zdravotnú starostlivosť v kraji zabezpečuje:

- ambulancie všeobecnej a špecializovanej starostlivosti s počtom 1 387 miest
- 9 nemocníc s poliklinikou regionálneho charakteru s lôžkovou kapacitou 2001 postelí
- 1 fakultná nemocnica s poliklinikou s lôžkovou kapacitou 901 postelí
- 1 detská fakultná nemocnica s poliklinikou s lôžkovou kapacitou 97 postelí
- 1 psychiatrická nemocnica s počtom 260 postelí
- 5 špecializovaných ústavných zdravotníckych zariadení
- 8 polikliník z toho 2 rezortné
- 2 zdravotné strediská Banská Bystrica
- 33 agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti
- 3 hospice
- 4 liečebne
- 47 sídiel záchrannej zdravotnej služby
- 36 ambulancií lekárskej služby prvej pomoci
- 38 zariadení spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek
- 222 verejných lekární a výdajní zdravotníckych pomôcok

Ambulantná zdravotná starostlivosť - primárna

Všeobecnú ambulantnú zdravotnú starostlivosť v kraji (december 2013) poskytuje **326 poskytovateľov všeobecnej ambulantnej starostlivosti**. Z tohto počtu je **295 všeobecných lekárov pre dospelých a 131 všeobecných lekárov pre deti a dorast**.

Počet úväzkov všeobecných lekárov pre dospelých je v Banskobystrickom kraji mimo funkčného územia krajského mesta 227,02 a pracujú v 94 kontaktných miestach, u pediatriov je to 100,9 úväzkov v 41 kontaktných miestach. Viac ako 85 % týchto ambulancií sú v prenajatých priestoroch.

Tabuľka č. 2.2.: Porovnanie súčasného stavu všeobecných lekárov pre dospelých (december 2013)

Hlavné kontaktné miesto (KM)			Počet úväzkov na kontaktné miesto (súčasný stav)	Dalšie kontaktné miesta		
Okres	Mesto	Adresa		Počet KM	Úväzky	Úväzok/KM
Banská Štiavnica	Banská Štiavnica	Bratská	2,7	2	3,2	1,600
Brezno	Brezno	Čs. armády	2,7	14	13,75	0,982
Brezno	Podbrezová	Sládkoviča	2	5	3,95	0,790
Detva	Detva	J.G. Tajovského	2,8	11	8,8	0,800
Krupina	Krupina			9	8	0,889
Lučenec	Lučenec	Rúbanisko	6	29	34,5	1,190
Lučenec	Lučenec	Ul. Mieru	2,2	7	6,8	0,971
Lučenec	Fiľakovo	SNP	2,02	4	5	1,250
Poltár	Poltár			11	7,90	0,718
Revúca	Revúca	Litovelská	2	9	8,70	0,967
Revúca	Tornaľa	Sládkovičova	3,5	3	2,8	0,933
Rimavská Sobota	Rimavská Sobota	Hostinského	4	17	18	1,059
Rimavská Sobota	Hnúšťa	J. Francisciho	3	5	5	1,000
Veľký Krtíš	Veľký Krtíš	Nemocničná	3,3	14	12,8	0,914
Zvolen	Zvolen	J. Kozáčka	4	7	8,7	1,243
Zvolen	Zvolen	P.O. Hviezdoslava	4	13	12,6	0,969

Žarnovica	Nová Baňa	Švantnerova	2	4	2,8	0,700
Žarnovica	Žarnovica	Bystrická	5	0	0	0,000
Žiar nad Hronom	Žiar nad Hronom	Sládkovičova	8,1	5	6,3	1,260
Žiar nad Hronom	Kremnica	Dolná ulica	4	0	0	0,000

Z údajov v tabuľke č. 2.2 je možno pozorovať fragmentovanú primárnu zdravotnú starostlivosť s priemerným úväzkom cca 0,91 všeobecného lekára pre dospelých na jedno kontaktné miesto. Z hľadiska poskytovania kvalitnej (viac odliečených pacientov v ambulanciách primárneho kontaktu a menej v špecializovanej ambulantnej starostlivosti; v súčasnosti v SR až 80 % pacientov je odosielaných z primárnej ambulantnej starostlivosti na vyššie pracovisko), efektívnej (vzájomné zdieľanie infraštruktúry ambulancií) a koordinovanej (vzájomná zastupiteľnosť a spolupráca) primárnej zdravotnej starostlivosti je potrebné aby na pracovisku (integrovalo sa) bolo 5-10 lekárov rovnakého zamerania (Evaluation of Primary Care Reform Pilots in Ontario, PWC, 2001).

Rozvojové a limitujúce faktory v oblasti zdravotnej a ambulantnej zdravotnej starostlivosti

Nadpriemerne vysoká fragmentácia poskytovateľov primárnej ambulantnej starostlivosti, zvýšená prevalencia chronických ochorení a starnúca populácia vytvárajú jednoznačný tlak na vyššiu efektivitu poskytovania služieb primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti. Zároveň je absentujúce prepojenie sociálnej a zdravotnej infraštruktúry.

Ďalším limitujúcim faktorom je vysoký vek všeobecných lekárov, čo je spôsobené nedostatočnou motiváciou (odchod mladých lekárov do zahraničia) ako aj dlhé roky absentujúcou postupnou prípravou všeobecných lekárov. Tento fakt je čiastočne a môže byť ďalej eliminovaný rezidentským programom, ktorý začal v októbri 2014.

Kompetenčné obmedzenia všeobecných lekárov vytvárajú zbytočný tlak na špecializovanú ambulantnú starostlivosť. Je dôležité, aby sa kompetencie všeobecných lekárov rozšírili a to najmä v oblasti liečby chronických ochorení (arteriálna hypertenzia, dyslipidémia, diabetes mellitus II, ischemická choroba srdca a iné ochorenia), čo sa už postupne realizuje.

Z pohľadu pacienta je vytváranie Centier integrovanej zdravotnej starostlivosti (CIZS) posunom ku komplexnej primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti. Pacient dostane viac zdravotných ako aj sociálnych služieb na jednom mieste, t.j. zvýši a zefektívni sa poskytnutie služby.

CIZS nadväzujú na tradíciu zdravotných stredísk, ktorú pozná staršia generácia a posúvajú služby na novú, generačne a kvalitatívne vyššiu úroveň.

Sieť CIZS na území Banskobystrického samosprávneho kraja bude významným rozvojovým faktorom pre vyvážený územný rozvoj a zlepšenie kvality života obyvateľov Banskobystrického kraja.

Definovanie územných investičných jednotiek

Pre všeobecnú ambulantnú zdravotnú starostlivosť bude investičná územná jednotka zadefinovaná v Regionálnom master pláne, ktorý bude obsahovať súbor pravidiel a syntézu základných pohľadov na možnosti etablovania a optimalizáciu umiestnenia služieb CIZS za účelom implementácie konceptu integrovaného modelu starostlivosti o zdravie na území BBK.

Zdravotníctvo, ako odvetvie je regulované štátom, najmä prostredníctvom legislatívy pre poskytovanie zdravotnej starostlivosti v štátnych a neštátnych zdravotníckych zariadeniach, na opatrenia v oblasti ochrany a podpory zdravia, **pri zabezpečovaní dostupnosti zdravotnej starostlivosti**, kontrole jej kvality, organizovaní celospoločenských preventívnych programov a pod.

V odvetví zdravotníctva prebiehajú zmeny v organizácii a riadení zdravotníctva, ktoré prechádza decentralizáciou a demonopolizáciou. Vysokú finančnú náročnosť zdravotníckeho systému ovplyvňuje aj nedostatočné energetické hospodárenie súvisiace s nevyhovujúcim stavom budov, kde sú zdravotnícke zariadenia umiestnené.

Základným poslaním **zdravotníckych služieb/zdravotníctva** je navrátiť zdravie chorým a udržiavať a zlepšovať kvalitu zdravia všetkým obyvateľom.

Ambulantná starostlivosť

Slovenské zdravotníctvo má pretrvávajúce problémy v oblasti neúmerného využívania ambulantnej zdravotnej starostlivosti, nedostatočne rozvinutej jednoduchovej ambulantnej starostlivosti, preferovania ústavnej zdravotnej starostlivosti v ekonomicky zaostalejších regiónoch.

Súčasná ambulantná zdravotná starostlivosť je charakterizovaná vysokou fragmentáciou poskytovateľov primárnej ambulantnej starostlivosti, s rozdielnymi motiváciami a nedostatkom koordinácie, čo spôsobuje neefektívne využívanie zdrojov. Fragmentácia má negatívny vplyv na kvalitu, náklady a výsledky. Eliminácia tejto neefektivity je kľúčová pre zlepšenie parametrov kvality a zníženia nákladov. Dôkazy ukazujú, že toto je možné dosiahnuť vyššou vertikálnou aj horizontálnou integráciou poskytovania zdravotnej starostlivosti. Integrovaný model je organizovaná, koordinovaná a spolupracujúca sieť, ktorá spája rôznych poskytovateľov do poskytovania kontinuálnych zdravotných služieb. Primárna ambulantná starostlivosť by mala byť základom poskytovania zdravotnej starostlivosti s prepojením na špecializovanú a následnú zdravotnú starostlivosť. Ďalším faktorom vytvárajúcim tlak na vyššiu efektivitu poskytovania služieb primárnej zdravotnej starostlivosti a prepojenie sociálnej a zdravotnej infraštruktúry je zvýšená prevalencia chronických ochorení a starnúca populácia.

Investičná priorita 2.2: Investovanie do vzdelania, školení a odbornej prípravy, zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom vývoja vzdelávacej a výcvikovej infraštruktúry

Regionálne školstvo

Výchova a vzdelávanie v materských školách, základných školách, stredných školách, základných umeleckých školách, jazykových školách, školách pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a školských zariadeniach sa uskutočňuje v súlade so zákonom č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Riadi sa zákonom č. 184/2009 Z. z. o odbornom vzdelávaní, zákonom č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákonom č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov.

V regióne Banskobystrického kraja zabezpečujú výchovu a vzdelávanie školy a školské zariadenia, zriaďovateľmi ktorých sú orgán štátnej správy, samospráva, cirkevní zriaďovatelia a súkromní zriaďovatelia, ktorí poskytujú predprimárne vzdelávanie detí v materských školách, základné vzdelávanie a výchovu v základných školách a základných umeleckých školách, stredoškolské vzdelávanie a výchovu v gymnáziách, stredných odborných školách a konzervatóriách a špeciálnu výchovu a vzdelávanie detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

V Banskobystrickom kraji je evidovaných celkom **331 zriaďovateľov škôl** a školských zariadení, v tom:

- orgán štátnej správy:
 - **Okresný úrad s krajskou pôsobnosťou v Banskej Bystrici**
- samospráva:
 - **Banskobystrický samosprávny kraj**
 - **289 obcí**
- neštátnych zriaďovateľov:
 - **4 cirkevní zriaďovatelia**
 - **36 súkromných zriaďovateľov**

Sústavu škôl v kraji Banská Bystrica, ktoré sú zaradené do siete škôl a školských zariadení podľa zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a ktoré zabezpečujú výchovu a vzdelávanie podľa školského zákona prostredníctvom vzdelávacích programov odborov vzdelávania poskytujúcich na seba nadväzujúce stupne vzdelania, k 15.9.2014 tvoria tieto druhy škôl:

- 372 materských škôl
- 275 základných škôl
- 30 gymnázií
- 57 stredných odborných škôl
- 1 konzervatórium
- 41 škôl pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, v ktorých rozvíjajú svoju činnosť materské školy, základné a špeciálne základné školy, stredné odborné školy, odborné učilištia a praktické školy
- 46 základných umeleckých škôl

- 6 jazykových škôl

Počty škôl, tried a žiakov v Banskobystrickom kraji podľa stavu k 15. septembru 2014 spracované Centrom vedecko-technických informácií SR v Bratislave sú podľa zriaďovateľov uvedené v nasledujúcich tabuľkách:

Tabuľka č. 2.3.: Školy, triedy, žiaci v školskom roku 2013/2014 – štátne zariadenia

Druh zariadenia		Banská Bystrica			
		školy	Triedy, fakulty, oddelenia	deti, žiaci, študujúci spolu	z toho
Denná forma	materské školy	352	822	16129	7850
	základné školy	258	2592	46971	23003
	základné umelecké školy	31	x	10678	7338
	jazykové školy	4	x	409	x
	gymnáziá	20	277	6381	3824
	konzervatóriá	1	10	195	116
	stredné odborné školy	44	684	15007	6583
	stredné školy ostatných ministerstiev	x	x	x	x
	špeciálne školy spolu	55	582	4765	2037
	v tom	materské školy	24	164	57
		základné a špeciálne základné	452	3780	1650
		gymnáziá	2	15	6
		stredné odborné školy	22	136	45
		odborné učilišťa	66	549	229
		praktické školy	16	121	50
	okrem toho školy pri zdrav. zariadeniach	10	39	366	186
	vysoké školy	x	x	x	x
Externá forma	gymnáziá				
	konzervatóriá				
	stredné odborné školy		23	507	267
	stredné školy ostatných ministerstiev	x	x	x	x
	vysoké školy	x	x	x	x

Zdroj: Centrum vedecko-technických informácií – Separát štatistickej ročenky školstva SR 2014 Tabuľka č.

2.4.: Školy, triedy, žiaci v školskom roku 2013/2014 – súkromné zariadenia

Druh zariadenia		Banská Bystrica			
		školy	Triedy, fakulty, oddelenia	deti, žiaci, študujúci spolu	z toho
Denná forma	materské školy	16	32	570	268
	základné školy	8	45	630	297
	základné umelecké školy	15	x	5125	3275
	jazykové školy	2	x	1014	x
	gymnáziá	5	25	370	161
	konzervatóriá	1	6	108	62
	stredné odborné školy	13	107	1991	958
	stredné školy ostatných ministerstiev	x	x	x	x
	špeciálne školy spolu	2	9	59	26
	v tom	materské školy	4	32	17
		základné a špeciálne základné	5	27	9
		gymnáziá			
		stredné odborné školy			
		odborné učilišťa			
		praktické školy			
	okrem toho školy pri zdrav. zariadeniach	1	1	8	6
	vysoké školy	x	x	x	x
Externá forma	gymnáziá				
	konzervatóriá				
	stredné odborné školy	1	12	229	209
	stredné školy ostatných ministerstiev	x	x	x	x
	vysoké školy	x	x	x	x

Zdroj: Centrum vedecko-technických informácií – Separát štatistickej ročenky školstva SR 2014

Tabuľka č. 2.5.: Školy, triedy, žiaci v školskom roku 2013/2014 – cirkevné zariadenia

Druh zariadenia		Banská Bystrica			
		školy	Triedy, fakulty, oddelenia	deti, žiaci, študujúci	
				spolu	z toho
Denná forma	materské školy	4	9	176	77
	základné školy	11	97	1656	796
	základné umelecké školy	1	x	263	200
	jazykové školy		x		x
	gymnáziá	5	49	995	664
	konzervatóriá				
	stredné odborné školy				
	stredné školy ostatných ministerstiev	x	x	x	x
	špeciálne školy spolu		3	24	9
	v tom		3	24	9
Externá forma	materské školy				
	základné a špeciálne základné				
	gymnáziá				
	stredné odborné školy				
	odborné učilištia				
Externá forma	praktické školy				
	okrem toho školy pri zdrav. zariadeniach				
	vysoké školy	x	x	x	x
	gymnáziá				
	konzervatóriá				
Externá forma	stredné odborné školy				
	stredné školy ostatných ministerstiev	x	x	x	x
	vysoké školy	x	x	x	x

Zdroj: Centrum vedecko-technických informácií – Separát štatistickej ročenky školstva SR 2014

Špecifický cieľ 2.2.1: Zvýšenie hrubej zaškolenosti detí materských škôl

Predprimárne vzdelávanie je výchova a vzdelávanie poskytované deťom vo veku od 3 do 5 rokov. V súčasnosti sa ako problém v poskytovaní predprimárneho vzdelávania identifikovala nedostatočná dostupnosť kvalitných a cenovo prístupných zariadení starostlivosti o deti v predškolskom veku, čo je jedným z významných faktorov podieľajúcich sa na znížení celkovej zaškolenosti detí, i bariérou pre návrat žien po materskej dovolenke na trh práce. Zároveň sa tak limituje využívanie predškolského vzdelávania k vytváraniu ich osobnosti, zlepšovaniu ich študijných predpokladov a kľúčových zručností pre život a sociálnej integrácie detí.

S cieľom zlepšiť študijné výsledky žiakov v škole, kľúčových kompetencií i integráciu marginalizovaných rómskych komunít a zvýšiť účasť žien na trhu práce bude vláda SR podporovať zvýšenie participácie detí na predprimárnom vzdelávaní v materských školách. V nasledujúcich rokoch sa budú prijímať systémové opatrenia tak, aby sa do roku 2020 dosiahla 95 % účasť detí od 4 rokov na predprimárnom vzdelávaní v materskej škole (momentálne je na úrovni približne 74 % štvorročných a 82 % päťročných detí) vo všetkých územiach a sociálnych skupinách.

Materská škola podporuje osobnostný rozvoj v oblasti sociálno-emocionálnej, intelektuálnej, telesnej, morálnej, estetickej, rozvíja schopnosti a zručnosti, utvára predpoklady na ďalšie vzdelávanie.

Tabuľka č. 2.6.: Počet materských škôl v Banskobystrickom kraji podľa okresov:

Počet materských škôl v školskom roku 2014/2015													
Okres	Banská Bystrica	Banská Štiavnica	Brezno	Detva	Krupina	Lučenec	Poltár	Revúca	Rim. Sobota	Veľký Krτίš	Zvolen	Žarnovica	Žiar nad Hronom
štátne	49	9	32	18	14	38	11	22	55	36	27	15	26
súkromné	6	1	1		1						6		1
cirkevné	1	1						1					1

Zdroj: Centrum vedecko-technických informácií SR, Separát štatistickej ročenky školstva SR 2014

Na základe prognózy (Vývoj ukazovateľov materských a základných škôl, ÚIPŠ MŠ SR, Bratislava 2010) bude v najbližších rokoch výrazne najväčšia potreba rozširovania kapacít MŠ jednoznačne

v Žilinskom kraji hneď po Bratislavskom kraji, v rámci Banskobystrického kraja to bude najmä v okresoch **Banská Bystrica, Lučenec, Zvolen, Rimavská Sobota, Brezno**.

Aj keď pri prijímaní detí do materských škôl v školskom roku 2013/2014 sa v spolupráci so zriaďovateľmi rozširovali kapacity materských škôl, najmä adaptáciou existujúcich voľných priestorov základných škôl pre potreby predprimárneho vzdelávania, stále je nedostatok kapacít najmä vo vybraných okresoch Banskobystrického kraja. K okresom s najvyšším počtom nevybavených žiadostí v súčasnosti patria: **Banská Bystrica, Lučenec, Zvolen, Rimavská Sobota, Brezno**. (Zdroj: Akčný plán NPR SR 2014 – hodnotenie plnenia opatrení. Prehľad počtu evidovaných žiadostí o prijatie do MŠ v BBK podľa okresov je v Prílohe č. 2a, Zoznam 2.2, vlastné zisťovanie). Situácia v Banskobystrickom kraji je rozdielna v rôznych okresoch, no najmä v južných okresoch BBK majú na rast hrubej zaškolenosti detí v predškolskom veku vplyv zlá sociálna a ekonomická situácia obyvateľstva.

V zriaďovateľskej pôsobnosti Okresného úradu Banská Bystrica je v Banskobystrickom kraji 10 špeciálnych materských škôl pre deti so špeciálnymi výchovnovzdelávacími potrebami. Dve z nich sú samostatné organizácie s právnou subjektivitou (Špeciálna materská škola, Kollárova 55, B. Bystrica a Špeciálna materská škola, Štvrť M. R. Štefánika, Lučenec). Ostatné špeciálne materské školy sú organizačnými zložkami pri iných školách (špeciálne materské školy pri zdravotníckych zariadeniach v Banskej Bystrici, v Číži, v Kováčovej, vo Zvolene, v Kremnici, ŠMŠ pri základných školách internátnych pre sluchovo postihnutých v Lučenci a v Kremnici, ŠMŠ pri Odbornom učilišti internátnom vo Valaskej a ŠMŠ pri Spojenej škole v Novej Bani. V školskom roku 2014/2015 ich navštevuje 191 detí. Súčasná kapacita špeciálnych materských škôl pokrýva požiadavky rodičov na umiestnenie detí.

Špecifický cieľ 2.2.2: Zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl

Základné školy poskytujú žiakom základné poznatky, zručnosti a schopnosti v oblasti jazykovej, prírodovednej, spoločenskovednej, umeleckej, športovej, zdravotnej, dopravnej a ďalšie poznatky a zručnosti potrebné na jeho orientáciu v živote a v spoločnosti a na jeho ďalšiu výchovu a vzdelávanie.

Tabuľka 2.7.: Počet základných škôl v Banskobystrickom kraji podľa okresov:

Počet základných škôl v školskom roku 2014/2015													
Okres	Banská Bystrica	Banská Štiavnica	Brezno	Detva	Krupina	Lučenec	Poltár	Revúca	Rim. Sobota	Veľký Krtíš	Zvolen	Žarnov.	Žiar nad Hronom
štátne	29	6	21	12	12	37	11	16	49	23	15	9	16
súkromné	3	1				1				1	1		1
cirkevné	2	1				1			1	2	1	2	1

Zdroj: Centrum vedecko-technických informácií SR, Separát štatistickej ročenky školstva SR 2014

Výsledky testovania žiakov základných škôl - Testovanie 9-2015

Z celoslovenského testovania žiakov 9. ročníka základných škôl, ktoré sa uskutočnilo 15. apríla 2015 vyplynulo, že na výsledky úspešnosti veľmi vplyva sociálne prostredie, z ktorého pochádzajú testovaní žiaci. Banskobystrický kraj sa vo všetkých testoch s najväčším počtom testovaných žiakov - v predmetoch matematika, slovenský jazyk a literatúra a maďarský jazyk a literatúra - zaradil na posledné miesto zo všetkých krajov SR. (Testovanie žiakov zo slovenského jazyka a literatúry ako 2. jazyka, z ukrajinského jazyka a testovanie žiakov so zdravotným znevýhodnením nebolo možné zo zverejneného dokumentu Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania Bratislava detailnejšie vyhodnotiť podľa jednotlivých krajov a okresov.)

V **matematike** boli výsledky za Banskobystrický kraj najhoršie zo všetkých krajov SR - za kraj bol dosiahnutý priemer úspešnosti 48,6 %, pričom národný priemer bol 52,7 %. Druhý najhorší kraj bol Košický s priemernou úspešnosťou 50,5 %. Najlepší bol Bratislavský kraj - 56,1%. Medzi jednotlivými okresmi Bratislavského, Trnavského, Trenčianskeho, Nitrianskeho a Žilinského kraja neboli veľmi významné rozdiely. Najviac okresov s horším výsledkom ako priemer SR bolo v Banskobystrickom kraji - až 5 okresov - Rimavská Sobota - 35,6 % úspešnosť, Poltár - 39,9 %, Veľký Krtíš - 42 %, Lučenec a Banská Štiavnica - 44,3 %. V Košickom kraji to boli 4 okresy - najhoršia úspešnosť bola v okrese Rožňava - 37,8 % a v Prešovskom kraji len 1 okres - Medzilaborce - 44,2 %. Za kraj boli najlepšie výsledky v matematike dosiahnuté v okrese Banská Bystrica na úrovni 58,2

% Rozdiel medzi najlepším okresom SR - Stropkov z Prešovského kraja (67,4% úspešnosť) a najhorším okresom SR - Rimavská Sobota bol až 31,8 %.

V **slovenskom jazyku a literatúre** bol rozdiel úspešnosti medzi jednotlivými kraji menší ako v matematike. V testovaní bol zo všetkých krajov najhorší Banskobystrický kraj - dosiahol úspešnosť 60,1 %. Najlepší bol Bratislavský kraj so 64,1 % úspešnosťou. Priemerná úspešnosť za SR bola 62,6 %. Z porovnania okresov boli podpriemerné výsledky dosiahnuté v 4 okresoch Banskobystrického kraja - Revúca - 52,0 % úspešnosť, Poltár - 53,6 %, Rimavská Sobota 53,8 % a Veľký Krtíš 55,5 % a v troch okresoch Košického kraja, pričom najhoršie výsledky zo všetkých okresov boli dosiahnuté v okrese Gelnica - 51,2 % (Košický kraj). Najlepší okres Banskobystrického kraja bol okres Banská Bystrica so 60,1 % úspešnosťou. Najlepšie výsledky v SR boli dosiahnuté v dvoch okresoch Prešovského kraja - Snina a Stropkov, kde bola úspešnosť až 72,6 %. Rozdiel medzi najlepším okresom - Stropkov a najhorším - Gelnica je až 21,4 %.

V testovaní úspešnosti z **maďarského jazyka a literatúry** sa 59,9 % úspešnosťou Banskobystrický kraj zaradil taktiež na posledné miesto, pričom bolo testovaných 19 okresov SR. Priemer úspešnosti celej SR bol dosiahnutý na úrovni 63,8 %. Najhoršie výsledky v Banskobystrickom kraji boli dosiahnuté v okrese Lučenec, priemernú úroveň kraja dosiahol okres Rimavská Sobota a mierne nadpriemerná úroveň bola nameraná v okresoch Revúca a Veľký Krtíš.

Z testovania ďalej vyplynulo, že úspešnejšie sú základné školy v mestách ako na vidieku, v matematike viac vynikajú chlapci ako dievčatá a v jazykoch sú lepšie dievčatá.

Na základe medzinárodnej štúdie **PISA 2012**, žiaci základných škôl v Banskobystrickom kraji dosiahli v matematickej gramotnosti priemerné bodové skóre, ktoré bolo na úrovni 441 bodov, v prírodovednej gramotnosti 430 bodov a v čitateľskej gramotnosti na úrovni 419 bodov.

V oblasti podpory základného vzdelávania v Banskobystrickom kraji je nutné sa orientovať na budovanie a rekonštrukciu odborných učební, laboratórií podporujúcich technické a prírodovedné zamerania žiakov v súlade s dlhodobou koncepciou rozvoja OVP a vývojom dopytu na trhu práce. Nevyhnutné investície si vyžaduje aj podpora budovania jazykových učební pre rozvoj jazykových zručností žiakov ZŠ s cieľom zlepšenia výsledkov žiakov v medzinárodnom, ako i národnom meraní dosiahnutých vedomostí a ich úspešnosti na trhu práce, profesijnou a medziodvetvovou mobilitou.

Pre žiakov so špeciálnymi výchovnovzdelávacími potrebami sú v kraji zriadené základné školy, ktorých zriaďovateľom je Okresný úrad s krajskou pôsobnosťou v Banskej Bystrici a to:

- 20 špeciálnych základných škôl, ktoré navštevuje 1 899 žiakov (B. Bystrica, B. Štiavnica, Brezno, Čierny Balog, 2 školy v Detve, Filákov, Hnúšťa, Jelšava, Klenovec, Krupina, Lučenec, Polomka, Revúca, Rimavská Seč, 2 v Rimavskej Sobote, Veľký Krtíš, Zvolen a Žiar nad Hronom)
- 4 základné školy pri zdravotníckych zariadeniach (B. Bystrica, Číž, Kováčová a Zvolen)
- 2 základné školy internátne pre sluchovo postihnutých žiakov (Lučenec a Kremnica)
- Spojená škola internátna v Kremnici
- základné školy sú organizačnými zložkami iných škôl (pri Odbornom učilišti internátnom vo Valaskej, pri Spojenej škole v Novej Bani a pri Spojenej škole internátnej v Tornali)
- 1 Reedukačné centrum v Čerenčanoch

Súčasná kapacita špeciálnych škôl pokrýva požiadavky rodičov na umiestnenie detí a žiakov vzhľadom na skutočnosť, že rodičia majú možnosť výberu vzdelávania svojich detí aj formou integrácie v bežných školách.

Špecifický cieľ 2.2.3: Zvýšenie počtu žiakov stredných odborných škôl na praktickom vyučovaní

V roku 2010 bola uznesením Zastupiteľstva BBK schválená Koncepcia rozvoja vzdelávania, športu a mládeže v BBK na roky 2010 – 2015. Týmto strategickým materiálom v oblasti vzdelávania v rámci 7 hlavných priorít je nastavené smerovanie vzdelávania na nasledujúce obdobie. Každoročne

sa jednotlivé ciele a opatrenia rozpracovávajú v akčnom pláne, ktorý je zároveň aj plánom práce na príslušný kalendárny rok.

V rámci odborného vzdelávania a prípravy Banskobystrický samosprávny kraj, ako zriaďovateľ stredných škôl postupne vytvára predpoklady pre rozvoj kľúčových kompetencií žiakov stredných odborných škôl, ich uplatnenie sa na trhu práce, prispôboval praktickú výučbu žiakov potrebám zamestnávateľov, zriaďoval centrá odborného vzdelávania a prípravy, profiloval stredné odborné školy v regióne, ale i modernizoval materiálo-technické vybavenie stredných odborných škôl.

Na to, aby sa zvýšil záujem mladých ľudí o odborné vzdelávanie a prípravu je potrebné strategicky a cielene postupovať a to:

- zlepšením kvality odborného vzdelávania a prípravy – zavádzanie inovatívnych vyučovacích metód, interaktívne, e-learningové a projektové vyučovanie, modernizácia materiálo-technického zabezpečenia výchovno-vzdelávacieho procesu a využívanie informačno-komunikačných technológií vo výchovno-vzdelávacom procese, prepojenie spolupráce stredných odborných škôl s vysokoškolským a univerzitným prostredím,
- zmenou prístupu pedagogických a odborných zamestnancov ku žiakom stredných odborných škôl - realizácia sociálno-psychologických výcvikov, výchovno-vzdelávací proces orientovaný na rozvoj tvorivého a kritického myslenia, výchova žiakov ku podnikaniu a efektívnej orientácii na trhu práce po ukončení štúdia na strednej odbornej škole, realizácia výchovno-vzdelávacieho procesu odborných predmetov v cudzích jazykoch, ďalšie vzdelávanie pedagógov a pod.),
- formovaním kľúčových kompetencií žiakov pre požiadavky trhu práce – aktívne používanie informačných a komunikačných technológií v praxi, získanie praktických technických zručností, rozvíjanie personálnych a interpersonálnych vzťahov, aktívne osvojovanie si základných komunikačných zručností v dvoch cudzích jazykoch,
- zvýšením flexibility/prispôsobenie štruktúry študijných a učebných odborov požiadavkám trhu práce, t. j. zaradenie takých študijných a učebných odborov do siete škôl a školských zariadení, o ktoré je najväčší záujem na trhu práce,
- zvyšovaním informovanosti žiakov základných škôl o štruktúre študijných a učebných odborov stredných odborných škôl – rozvíjanie kariérneho poradenstva, spolupráca zložiek výchovného poradenstva a prevencie v základných školách a stredných školách, spolupráca zriaďovateľov škôl s úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny pri organizovaní búrzh informácií a verejných prezentácií stredných odborných škôl.

V Banskobystrickom kraji študovalo v školskom roku 2013/2014 **na 17 stredných školách spolu 6 608 žiakov**, z toho na všeobecných stredných školách /gymnáziách 2 422 žiakov na gymnáziách a 4 186 žiakov na stredných odborných školách.

Podľa stavu k 15.9.2014 je v Banskobystrickom kraji evidovaných 19 štátnych gymnázií so 6 120 žiakmi, 5 súkromných gymnázií s 382 žiakmi a 5 cirkevných gymnázií s 977 žiakmi.

Dve zo štátnych gymnázií sú zriadené Okresným úradom s krajskou pôsobnosťou v Banskej Bystrici, ktoré sú zriadené na základe medzinárodných dohôd:

- Gymnázium J. G. Tajovského, Tajovského 25, Banská Bystrica, ktoré v školskom roku 2014/2015 navštevuje 728 žiakov a počtom žiakov je najväčším gymnáziom v kraji. Prioritný záujem o štúdium na tomto gymnáziu pretrváva a počet žiakov si škola už viac rokov udržiava. Záujem je predovšetkým o štúdium na francúzskej bilingválnej sekcii, o štúdium v triede so zameraním na matematiku, ale tiež aj o štúdium v klasických triedach gymnázia;
- Gymnázium M. Kováča, Mládežnícka 51, Banská Bystrica, ktoré má v aktuálnom školskom roku 235 žiakov. Záujem o štúdium na gymnáziu niekoľko rokov stále klesá a v posledných rokoch sa obmedzil na štúdium v španielskej bilingválnej sekcii.

Počet škôl a počet žiakov stredných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti BBK **sa dlhodobo znižuje**.

V školskom roku 2002/2003 bolo v zriaďovateľskej pôsobnosti BBK 125 stredných škôl. V školskom roku 2014/2015 v rámci optimalizácie siete stredných škôl sa celkový počet škôl znížil na 60. V porovnaní s rokom 2002 máme menej o 65 stredných škôl, čiže o viac ako 50 %. Celkovo v rokoch 2002 – 2014 klesol počet žiakov z cca 34 936 na 20 205 čo je o 14 729 žiakov menej, t.j. o 42 %.

Najväčším problémom je dlhodobo sa znižujúci počet žiakov v dôsledku nepriaznivého demografického vývoja. Pri súčasnom normatívnom modeli financovania majú existenčné problémy školy s nízkym počtom žiakov vo veľkých nezrekonštruovaných objektoch. V súčasnosti je teda v zriaďovateľskej pôsobnosti BBK **60 škôl a 3 školské zariadenia**. Počet študentov sa od roku 2010

znížil z 25 809 študentov na 20 205 študentov v roku 2014, t.j. o 20 %. Počet pedagogických zamestnancov škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti BBK klesol od roku 2012 z 2 357 na 2 121 v roku 2014, čiže o 10 %, počet THP zamestnancov z 855 zamestnancov na 782 zamestnancov, čiže o 8 %.

Stredné školy pre žiakov so špeciálnymi výchovnovzdelávacími potrebami v rámci Banskobystrického kraja sú zriadené Okresným úradom s krajskou pôsobnosťou v školskom roku 2014/2015 navštevuje 560 žiakov odborných učilíšť a 121 žiakov stredných odborných škôl.

Sú to:

- Odborné učilište internátne V. Gaňu B. Bystrica, Moskovská ul.17 – 144 žiakov
- Odborné učilište internátne Lučenec, Haličská cesta 80 – 102 žiakov
- Odborné učilište internátne Valaská, Švermova 1 – 102 žiakov
- Odborné učilište internátne Želovce, Gottwaldova 80 - 61 žiakov
- Spojená škola Nová Baňa, Rekreačná 393 – 33 žiakov
- Spojená škola internátna Tornaľa, Mierová 49 – 80 žiakov
- SOŠ pre žiakov so sluchovým postihnutím Kremnica, Kutnohorská 675 – 111 žiakov
- Reedukačné centrum Tornaľa, Mierová 137 Tornaľa – 48 žiakov

Odborné učilišťa a špeciálne stredné školy potrebujú hlavne vybavenie odborných učební a pracovísk odborného výcviku učebnými pomôckami, strojmi a zariadeniami podľa normatívov materiálno-technického zabezpečenia.

Odborné učilište Viliama Gaňu v Banskej Bystrici v súčasnosti zabezpečuje ubytovanie svojich žiakov v prenajatých priestoroch Školského internátu Banská Bystrica, čo je nevyhovujúce. Riešením by bola nadstavba budovy školy, kde by bol zriadený vlastný školský internát.

Najviac problémov spôsobuje neustále **klesajúca demografická krivka** a **nezáujem žiakov o trojročné odbory**, ktoré ale žiadajú zamestnávateľia. Snaha o zachovanie potrebných odborov má za následok, že školy otvárajú aj triedy a skupiny s malým počtom žiakov. Je to najmä v menších mestách, kde je vzdelávanie z pohľadu financovania málo efektívne, ale z hľadiska dostupnosti nie je možné školy rušiť, pokiaľ sa nezavedú **napr. školské autobusy**. **Rastie počet žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia**, ktorí nemajú záujem o stredoškolské vzdelávanie. Vážnym problémom je aj skutočnosť, že v súčasnosti **prežitý systém normatívneho financovania** nedáva školám možnosť na rozvoj, ale iba na prežívanie. S tým súvisí aj pokles počtu zamestnancov škôl, ako pedagogických, tak aj nepedagogických.

Aj sústava študijných a učebných odborov jednotlivých škôl prešla zmenami. V tabuľke 2.26 v Prílohe P2 je uvedený prehľad počtov zaradených študijných a učebných odborov v našich školách od roku 2006 do roku 2015.

Do siete odborov boli zaradované **nové experimentálne overované odbory**: v SŠ - SOŠ stavebnej Kremnička v Banskej Bystrici technik energetických zariadení budov, v SPŠ Jozefa Murgaša v Banskej Bystrici multimédiá, v SOŠ lesníckej v Banskej Štiavnici agrolesníctvo, v SOŠ obchodu a služieb v Novej Bani mäsiar kuchár, v SOŠ Pod Bánošom v Banskej Bystrici podnikanie v chovoch spoločenských, cudzokrajných a malých zvierat, v Spojenej škole, Školská 7 v Banskej Bystrici autotronik a SOŠ, Zvolenská cesta v Lučenci nadstavbové štúdium v odbore predaj a servis vozidiel.

Boli zrealizované rekonštrukcie 8 stredných škôl z finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ (ROP) – Gymnázium Ľudovíta Štúra Zvolen, SOŠ lesnícka Banská Štiavnica, Spojená škola Modrý Kameň, SOŠ Revúca, Spojená škola, Okružná, Rimavská Sobota, Gymnázium Ivana Kraska Rimavská Sobota, Obchodná akadémia Lučenec, SPŠ stavebná Oskara Winklera Lučenec. Z finančných zdrojov BBK v rámci spolupráce s Európskou bankou pre obnovu a rozvoj sa zrekonštruovali 4 školy – SOŠ, Pod Bánošom Banská Bystrica, Gymnázium M. Kukučina Revúca, Spojená škola, Kremnička, Banská Bystrica, Spojená škola Banská Štiavnica a 5 školských internátov – ŠI Spojená škola, Kremnička, Banská Bystrica, ŠI Spojená škola Banská Štiavnica, ŠI SOŠ technická Lučenec, ŠI SOŠ hotelových služieb a obchodu Zvolen, ŠI Spojená škola, Okružná, Rimavská Sobota.

Jedným z najvýznamnejších výsledkov činnosti v oblasti vzdelávania je zriadenie **7 centier odborného vzdelávania a prípravy** rôzneho zamerania **1. strojárskoho klastra** v našich školách, ktoré slúžia na skvalitnenie a zmodernizovanie odborného vzdelávania ako dôležitého faktora pre budúce uplatnenie sa absolventov našich škôl na pracovnom trhu.

V školskom roku 2014/2015 sú v BBK pri stredných školách zriadené v rámci kraja okrem MFO mesta Banská Bystrica (**4 COVP**):

- Centrum odborného vzdelávania a prípravy pre hotelierstvo a služby v Strednej odbornej škole, Zvolenská cesta v Lučenci
- Centrum odborného vzdelávania a prípravy pre hotelierstvo a služby v Strednej odbornej škole hotelových služieb a obchodu vo Zvolene
- Centrum odborného vzdelávania a prípravy v lesníctve v SOŠ lesníckej v Banskej Štiavnici
- 1. strojársky klaster v SŠ Detva.

Celkovo BBK od roku 2010 do roku 2014 investoval do svojich škôl a školských zariadení z daňových príjmov 53 285 264,02 €. Neštátnym školským zariadeniam bola poskytnutá dotácia v rokoch 2010 – 2014 v celkovej sume 4 851 310,37.

Neštátne školské zariadenia

Banskobystrický samosprávny kraj financuje neštátne – súkromné a cirkevné školské zariadenia v zmysle ustanovenia § 9 ods. 12 písm. b) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, na základe ich žiadosti o poskytnutie dotácie na žiaka nad 15 rokov veku na mzdy a prevádzku.

Vo Všeobecne záväznom nariadení BBK č.28/2015, ktoré schválilo Zastupiteľstvo BBK dňa 6.2.2015 je určený príspevok z vlastných príjmov BBK pre neštátne školské zariadenia a určená výška dotácie pre neštátne školské zariadenia.

Do neštátnych školských zariadení bola poskytnutá dotácia v roku 2010 – 2014 v celkovej sume 4 853 506,23.

Predpokladaný vývoj v území BBK

S každoročným úbytkom žiakov súvisí aj nastavovanie plánov výkonov pre 1. ročník stredných škôl. V tomto smere v zmysle platnej legislatívy zriaďovateľ stanovuje len počet tried 1. ročníka, okresný úrad v sídle kraja stanovuje okrem počtu tried aj počet žiakov 1. ročníka 8-ročnej formy štúdia v gymnáziách. Z komparácie stanoveného plánu výkonov v školskom roku 2013/2014 v porovnaní so skutočným počtom žiakov 1. ročníka škôl, bez tried a žiakov nadstavbového, pomaturitného a externej formy štúdia vyplýva, že stanovený plán výkonov bol na 7 500 miest, pričom obsadených novoprijatými žiakmi bolo 5 697. Voľných miest je v skutočnosti viac, ale zriaďovateľ pri stanovovaní plánu výkonov berie do úvahy rôzne skutočnosti, najmä uplatniteľnosť absolventov na trhu práce, preto nie vždy akceptuje návrhy jednotlivých škôl. **Voľných zostáva približne 24 % z celkového počtu miest pre žiakov 1. ročníka.** Z toho vyplýva, že aj po zrealizovanej optimalizácii siete škôl na 60 je ich ešte priveľa. **Optimálny počet škôl pre BBK by bol okolo 50.**

Tento stav sa dá dosiahnuť **vytvorením spojených škôl** spojením škôl, najmä tých, ktoré sú blízko seba, čím sa dosiahne vyššia koncentrácia žiakov, zjednoduší sa riadenie, zefektívni sa prevádzka. Vzhľadom na alarmujúci prepád počtu žiakov je potrebné opäť pristúpiť k optimalizácii siete škôl a školských zariadení v BBK a k špecializácii škôl v rámci regiónu, aby boli požadované učebné a študijné odbory naplnené.

V roku 2011 boli zriadené prvé centrá odborného vzdelávania a prípravy:

- COVP pre stavebníctvo - Spojená škola, Kremnička 10, BB,
- COVP pre elektrotechniku a informačné technológie - SPŠ Jozefa Murgaša , Hurbanova ul. 6, Banská Bystrica,
- COVP pre strojárstvo a automobilový priemysel - Spojená škola, Školská 7, Banská Bystrica; (začiatok pôsobenia 01.09.2012).

V školskom roku 2014/2015 by sa mali otvoriť ďalšie centrá odborného vzdelávania a prípravy:

- COVP vo včelárstve,
- COVP v pekárstve a cukrárstve - SOŠ Pod Bánošom 80, Banská Bystrica (začiatok pôsobenia 18.09.2014).

Celoživotné vzdelávanie

Okrem odborného vzdelávania a prípravy je podstatnou časťou vzdelávania **aj celoživotné vzdelávanie**, ktoré umožňuje zastrešenie všetkých druhov vzdelávania a odbornej prípravy a vyžaduje účinnú spoluprácu všetkých – tak jednotlivcov ako aj organizácií. Má vytvárať podmienky

pre poskytovanie možností a účasti na vzdelávaní rovnako pre všetkých občanov a zvyšovať schopnosti občanov uplatniť sa na trhu práce v meniacich sa spoločensko-ekonomických podmienkach, osobný rozvoj jednotlivca v súlade s jeho potrebami a schopnosťami, zvyšovať účasť občanov na riadení spoločnosti a podporovať aktivity zamerané na trvalo udržateľný rozvoj. Celoživotné vzdelávanie je vzdelávanie počas celého života, ktoré umožňuje človeku získavať poznatky potrebné pre život, prácu a občiansku aktivitu. Je vzdelávaním či učením, ktoré prebieha po dosiahnutí určitého stupňa vzdelania, resp. po prvom vstupe vzdelávajúceho sa na trh práce. Každý sa teda môže zúčastniť ďalšieho vzdelávania najskôr po ukončení počiatočného vzdelávania a ďalej potom v priebehu celého svojho ďalšieho života.

V súčasnej dobe sa na celoživotné vzdelávanie kladie dôraz ako na dôležitý faktor rastu produktivity a konkurencieschopnosti ekonomiky. Pozitívne dôsledky pre ekonomiku by malo prinášať najmä profesijne orientované ďalšie vzdelávanie, ktoré by malo prispievať k vyššej schopnosti inovácií, flexibilita pracovných síl, rýchlej adaptácii na nové technológie, technologické postupy, metódy práce, atď. Ekonomické sociálne zmeny v Európe si neustále vyžadujú nový prístup ku vzdelávaniu a odbornej príprave a vytváranie systémových predpokladov pre rozvoj celoživotného vzdelávania a celoživotného poradenstva na všetkých úrovniach. Teda ďalšie vzdelávanie je také učenie, ktoré vedie priamo či nepriamo k zvýšeniu konkurencieschopnosti jedinca, k zlepšeniu jeho pozície na pracovnom trhu a tým i k zvýšeniu produktivity a konkurencieschopnosti celej krajiny.

Podľa štatistík a ukazovateľov v oblastiach celoživotného vzdelávania medzi členskými krajinami Európskej únie je účasť na ďalšom vzdelávaní v SR nedostatočná (pod priemerom EU). Zásadným problémom je tiež zastúpenie rôznych sociálnych skupín s rozdielnym stupňom dosiahnutého vzdelania v ďalšom vzdelávaní. Výrazne vyššou mierou sa ďalej vzdelávajú tí, ktorí už kvalitné formálne vzdelanie získali a väčšinou majú dobré sociálne postavenie. Naopak tí, ktorých formálne vzdelanie nie je na príliš dobrej úrovni a ktorí by mohli ďalším vzdelávaním získať najviac, sa ďalšiemu vzdelávaniu a učeniu venujú len vo veľmi obmedzenej miere.

Celoživotné vzdelávanie sú všetky aktivity, ktoré sa uskutočňujú v priebehu života s cieľom zlepšiť vedomosti, zručnosti a schopnosti. V Banskobystrickom kraji sú zastúpené všetky typy akreditovaných vzdelávacích inštitúcií školského vzdelávania.

Definovanie negatívnych vplyvov, obmedzení a možných rizík dosiahnutia cieľov pre prioritnú os č.2

Rozvojové a limitujúce faktory pre prioritnú os č. 2

Faktory ovplyvňujúce vývoj predškolskej prípravy

Zhoršovanie sociálnej a ekonomickej situácie obyvateľstva

V súčasnosti v Banskobystrickom kraji je nedostatok zariadení starostlivosti o deti v predškolskom veku len vo vybraných územiach, kde to nepriaznivo ovplyvňuje celkovú zaškolenosť detí a návrat žien po materskej dovolenke na trh práce (ekonomickú aktivitu obyvateľstva v produktívnom veku). Zároveň sa limituje využívanie predškolského vzdelávania na vytváranie (zvyšovanie) študijných schopností a sociálnu integráciu detí.

Nedostatok predškolských zariadení nie je taký výrazný z dôvodu vysokej miery nezamestnanosti (aj žien). Ak však chceme prispieť k riešeniu nezamestnanosti, nezaobíde sa to bez zvýšenia kapacity zariadení starostlivosti o deti v predškolskom veku a najmä **zlepšením ich dostupnosti**.

Kombinácia jednotlivých typov intervencií vo vybraných územiach BBK

Splnenie cieľa definovaného v OP IROP a RIÚS BBK bude nevyhnutné kombinovať v konkrétnom území viacero časovo zosúladených opatrení a intervencií z rôznych ŠC IROP a následne doplnením intervencií u ostatných OP príp. iných finančných zdrojov v úzkej spolupráci s miestnymi aktérmi napr. MAS/VSP.

Faktory ovplyvňujúce vývoj v oblasti základných škôl

Nízky podiel praktického odborne zameraného vyučovania

Výsledky testovania žiakov ZŠ naznačujú, že medziročne dochádza k zhoršovaniu gramotnosti žiakov základných škôl, či už ide o jazykovú, čitateľskú, matematickú, prírodovednú alebo IKT gramotnosť. Riešením by mohlo byť technické vybavenie ZŠ kvalitnými odbornými učebňami v kombinácii s inováciami v oblasti vzdelávania napr. zvýšením podielu praktického vyučovania.

Nedostatočná špecializácia základných škôl

V rámci možného budúceho zamerania Banskobystrického kraja napríklad na spracovanie kovov a spojenia s kreatívnymi odvetvami bude potrebné dobudovať aj odborné učebne pre tieto odvetvia s cieľom vytvoriť kritickú masu absolventov ZŠ, ktorá by zabezpečila dostatok kvalifikovanej pracovnej sily v rámci regiónu, ale aj podporu talentov a cielenejšiu prípravu žiakov pre ďalšie štúdium na stredných a vysokých školách v uvedených oblastiach.

Faktory ovplyvňujúce vývoj odborného vzdelávania a prípravy

Demografický vývoj

Je významným činiteľom, ktorý ovplyvňuje fungovanie spoločnosti. Je odrazom zmien, ktoré sa uskutočňujú v období ekonomickej, sociálnej a politickej transformácie spoločnosti a v oblasti školstva je dôležitým ukazovateľom, od ktorého sa odvíja počet škôl, počet učební, počet učiteľov v školách. Počet žiakov stredných odborných škôl vo vybraných študijných odboroch stále klesá.

Spôsob financovania odborného vzdelávania a prípravy

Zhoršovanie sociálnej a ekonomickej situácie obyvateľstva vo vybraných územiach BBK

Atraktivnosť odborného vzdelávania a prípravy - Centrá odborného vzdelávania a prípravy

Hlavným cieľom Centier odborného vzdelávania a prípravy (ďalej aj „COVP“) je zabezpečovanie odborného vzdelávania a prípravy na výkon daného povolania a odborných činností.

Ich poslaním je:

- efektívny a otvorený systém odborného vzdelávania a prípravy – ponuka vytvárania podmienok na prechod do pracovného života, k celoživotnému vzdelávaniu, podpora rozvoja zručností dospelých na trhu práce,
- zabezpečenie kvalitného praktického vyučovania,
- celoživotné vzdelávanie,
- reakcia na potreby zamestnávateľov,
- zabezpečovanie rekvalifikačných služieb pre pedagógov, majstrov, verejnosť, zamestnávateľov,
- príprava inštruktorov,
- vyhľadávanie talentovaných a nadaných žiakov,
- poskytovanie odborného poradenstva,
- zabezpečovanie koncepcnej a odbornej činnosti v oblasti kvalifikácie učiteľov a majstrov odborných predmetov,
- podnikateľská činnosť, publikačná činnosť,
- zainteresovanosť zamestnávateľov na príprave odborného personálu.

COVP sa orientujú vo svojich učebných a študijných odboroch na príslušný sektor alebo príbuzné príslušné sektory s cieľom dosiahnutia homogenity v odboroch pre skvalitnenie výučby, aby sa reflektovalo na potreby, schopnosti, záujem žiakov, ale i potreby trhu práce, vzali sa do úvahy i predpoklady školy, regiónu ako aj ostatných regiónov v blízkosti.

Od existujúcich COVP sa očakáva zabezpečovanie nasledovných úloh:

- výchovno-vzdelávací proces žiakov stredných odborných škôl s dôrazom na kvalitu výučby a uplatnenia absolventov na trhu práce,
- vyučovanie odborných predmetov v cudzom jazyku (anglický, nemecký jazyk) s cieľom zabezpečenia uplatniteľnosti absolventov na medzinárodnom trhu práce,
- praktické odborné vzdelávanie a prípravu pre žiakov stredných odborných škôl,
- rekvalifikačné kurzy pre záujemcov a firmy,
- celoživotné vzdelávanie pre potreby trhu práce,
- koncepcná a odborná činnosť v oblasti kvalifikácie učiteľov odborných predmetov a majstrov odbornej výchovy,
- spolupráca so základnými školami, najmä v oblasti propagácie odborného vzdelávania a prípravy a uplatnenia absolventov sa na trhu práce (napr. formou vedenia záujmových krúžkov v spolupráci so strednou odbornou školou, zabezpečovanie exkurzií vo výrobných závodoch, organizovania dní otvorených dverí, prezentácie profesií organizovaných na základných školách a realizácie náborov),

- účasť zamestnávateľov na skúškach (napr. už pri prijímacom konaní na talentových a záverečných skúškach),
- motivovanie žiakov a oceňovanie (napr. umožniť sebarealizáciu žiakov, prezentácie prác žiakov na rôznych podujatiach, štipendiá so zamestnávateľmi, organizovanie voľného času pre žiakov formou mimoškolskej činnosti),
- poskytovanie odborného poradenstva vo všetkých odboroch, v ktorých sa zabezpečuje odborné vzdelávanie a príprava.

V súčasnosti je zrejmé, že centrá ponúkajú čiastočne vzdelávanie nielen pre svojich žiakov, ale aj rekvalifikačné kurzy pre občanov, pedagógov, majstrov odborného výcviku a verejnosť. Ponuka vzdelávania je určená aj spoločnostiam a zamestnávateľom, ako možnosť realizovať rekvalifikácie svojich zamestnancov priamo v týchto centrách. Činnosť centier odborného vzdelávania a prípravy významne prispela k podpore, aktivizácii a rozvoju celoživotného vzdelávania. Využitím pedagogického i materiálneho potenciálu týchto centier je zabezpečovaná príprava učiteľov odborných predmetov, príprava odborníkov pre funkciu majster výroby (na základe požiadaviek firiem), príprava inštruktorov pre iné stredné školy, ale i kvalitné praktické vyučovanie, poskytovanie odborného poradenstva, alebo aj vyhľadávanie talentovaných a nadaných žiakov. Spoločným významným faktorom pre všetky úrovne vzdelávania v BBK **je demografický vývoj, absencia systému hodnotenia kvality na všetkých stupňoch vzdelávania, nedostatočne rozvinutý systém celoživotného poradenstva a kvalitný informačný systém na úrovni regiónu.**

SWOT analýza za PO 2 – Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám na území BBK

Oblasť (Špecifický cieľ)	Silné stránky	Slabé stránky	Priležitosti	Ohrozenia
ŠC 2.1.1 Podporiť prechod poskytovania sociálnych služieb a zabezpečenia výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení z inštitucionálnej formy na komunitnú a podporiť rozvoj služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku na komunitnej úrovni	- Rozrastajúca sa sieť sociálnych služieb, pričom nové sociálne služby vznikajú aj mimo územia miest - Štandardná vybavenosť sociálnych služieb - Dostatočne odborne pripravená nová pracovná sila - Záujem o zriaďovanie nových druhov sociálnych služieb a tiež výkonov súvisiacich s SPOaSK	- Chýbajúca komplexnosť poskytovaných služieb v sociálnej oblasti - Nedostatočné využívanie IKT - Nepripravenosť samospráv na zmeny v poskytovaní sociálnych služieb - Nedostatočná integrácia a previazanosť sociálnych služieb a služieb zdravotnej starostlivosti - Existencia spoločných zariadení pre viaceré skupiny klientov	- Rastúci záujem o služby poskytované dennou formou - Nové možnosti integrácie sociálnych a zdravotných služieb - Modernizácia zariadení s akcentom na využívanie vybavenia, ktoré zvýši napr. tepelnú pohodu v zariadení, optimalizuje energetickú bilanciu budov a teda i šetrí životné prostredie - Záujem samosprávy o vytváranie nových typov služieb poskytovaných komunitou - Zapojenie dobrovoľníkov	- Nárast počtu klientov s nízkym príjmom - Absencia niektorých druhov a foriem sociálnych služieb - Zlý technický stav budov vyžadujúcich si rekonštrukciu alebo inú stavebnú intervenciu - Nedostatok finančných prostriedkov - Závislosť financovania sociálnych služieb od verejných prostriedkov
ŠC 2.1.2 Modernizovať zdravotnícku infraštruktúru za účelom integrácie primárnej zdravotnej starostlivosti.	- Väčšina infraštruktúry vo verejnom vlastníctve - Existencia komunitnej infraštruktúry - Odborný potenciál poskytovateľov ZS - Realizácia rezidentského programu od roku 2014 - Materské školy	- Vysoký počet poskytovateľov (cca 90 %) je v prenajatých priestoroch - Zastaraná infraštruktúra zdravotníckych zariadení - Nedostatočné prepojenie zdravotnej a sociálnej starostlivosti - Nedostatočné prepojenie primárnej, špecializovanej a ústavnej zdravotnej starostlivosti s prepojením na dlhodobú zdravotno-sociálnu starostlivosť - Vysoký priemerný vek lekárov primárnej ZS - Dlhé čakacie doby na špecializovanú ZS, resp. plánované operačné výkony - Nedostatok finančných zdrojov v zdravotníctve zlá zastaralá infraštruktúra zdravotníckych zariadení	- Šanca na komplexnú reformu celého systému poskytovania ZS v SR - Zlepšenie kvality a komplexnosti zdravotnej starostlivosti - Nový, generačne a kvalitatívne iný typ poskytovania verejnej služby - Integrované služby zdravotnej starostlivosti, služby podpory zdravia a služby sociálnej starostlivosti vo vymedzenej spádovej oblasti - Možnosť zabezpečenia financií z fondov EÚ na podporu primárneho kontaktu - Rozširovanie kompetencií všeobecných lekárov - Realizácia rezidentského programu od r. 2014 - Zvýšenie energetickej úspory zdravotníckych zariadení, zníženie celkových prevádzkových nákladov - Modernizácia prístrojového vybavenia pre komplexné poskytovanie ZS	- Nedostatok finančných prostriedkov na dobudovanie zdravotníckej infraštruktúry - Kolaps systému primárnej ZS následkom fyzického odchodu všeobecných lekárov zo systému pred vytvorením nového systému - Hrozba odchodu mladých lekárov do zahraničia – nedostatočná motivácia zotrvať na Slovensku - Nesystémové zmeny vo finančnom manažmente - Odmietnutie nového systému CIZS obcami aj občanmi, nakoľko bude znamenať hrozbu možného zániku súčasnej siete a možné zhoršenie geografickej dostupnosti - Neochota lekárov prechodu do CIZS –

Oblasť (Špecifický cieľ)	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
			- Zavedenie eHealth - Posilnenie primárnej ZS pri trende zvyšujúcej sa prevalencie chronických ochorení v dôsledku demografických zmien - Komplexné služby bližšie k pacientom - Zmeny v liečbe – komplexná a zložitejšia terapia	nedostatočná informovanosť a motivácia
ŠC 2.2.1 Zvýšenie hrubej zaškolenosti detí materských škôl	- Prepojenosť MŠ a ZŠ - deti, žiaci a pedagógovia - Špecializácia MŠ najmä súkromných MŠ	- Nedostatočný počet miest v MŠ vo vybraných mestách/obciach vo verejných MŠ - Nezabezpečená dostupnosť MŠ pre sociálne znevýhodnené deti	- Špecializácia MŠ podľa potrieb územia s prepojením na existujúce ZŠ - Kombinácia MŠ s inými službami pre rodiny s malými deťmi	- Udržiateľnosť MŠ najmä z dôvodu demografického vývoja - Zhoršovanie sociálnej a ekonomickej situácie mladých rodín
ŠC 2.2.2 Zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl	- Dostatočný počet druhov a typov škôl a školských zariadení - Najlepšia ZŠ podľa testovaní v SR (BB) - Vynikajúce výsledky študentov na medzinárodných súťažiach - Dôveryhodnosť a aktivity neziskového/občianskeho sektora	- Nedostatočná špecializácia ZŠ - Absencia systému práce s mimoriadne nadanými a talentovanými deťmi	- Spolupráca základných škôl so strednými odbornými školami v rámci predmetu technická výchova, organizovanie technickej olympiády pre žiakov ZŠ - Iné formy financovania škôl podľa ich typu a zamerania - Podpora zapojenia ZŠ do medzinárodných projektov a cezhraničnej spolupráce - Väčšia integrácia a koordinácia medzi školami v území (od MŠ až po SŠ)	Nízka vedomostná úroveň a príprava žiakov základných škôl na stredoškolské vzdelávanie
ŠC 2.2.3 Zvýšenie počtu žiakov stredných odborných škôl na praktickom vyučovaní	- Zastúpenie všetkých typov akreditovaných vzdelávacích inštitúcií - Proporcionálne rozloženie stredných škôl a školských zariadení v regióne - Vhodný potenciál pre vytváranie pracovných miest, kvalifikovanosť pedagogických	- Nedostatočné prepojenie systému odborného vzdelávania s potrebami zamestnávateľov- chýbajúca pravidelná spätná väzba - Absencia zadefinovania potrieb trhu práce a jeho vývoja - Nízka aktívna zapojenosť zamestnávateľov do výchovno-vzdelávacieho procesu	- Zintenzívnenie spolupráce všetkých zriaďovateľov stredných odborných škôl na území samosprávneho kraja. - Spolupráca stredných odborných škôl so zamestnávateľmi, zamestnávateľskými zväzmi a komorami na konkrétnych projektoch - Spolupráca stredných odborných škôl s univerzitným prostredím a strediskami výskumu a inovácií	- Nedostatok finančných zdrojov na prevádzku škôl a školských zariadení, ich vybavenosť a odmeňovanie pedagogických a nepedagogických zamestnancov - Nepochopenie racionalizačných opatrení pedagógmi, rodičmi a verejnosťou.

Oblasť (Špecifický cieľ)	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
	- zamestnancov, odbornosť vyučovania - Záujem pedagogických zamestnancov o odborný a kariérny rast. - Činnosť centier odborného vzdelávania a prípravy - Skúsenosť stredných škôl s tvorbou a realizáciou projektov a ich aktívna zapojenosť (Program celoživotného vzdelávania – Comenius, LeonardodaVinci, Mládež v akcii a pod.) - Spolupráca stredných škôl so základnými školami, zamestnávateľmi a podnikateľskými subjektmi. - Tradícia stredných škôl schopných adaptácie na nové profesie/vývoj v odvetviach - Organizovanie dní otvorených dverí na podporu vytvárania partnerstiev a propagácie škôl. - Spolupráca na burzách stredných škôl s úradmi práce. - Medzinárodná spolupráca stredných škôl a školských zariadení. - Vlastné priestory škôl v správe samosprávneho kraja - Pôsobenie Univerzity tretieho veku	- Nedostatok informačných a poradenských služieb o vzdelávaní, o možnostiach na trhu práce - Absencia kariérneho poradenstva na úrovni základných a stredných škôl - Zastarané príp. chýbajúce učebné pomôcky a didaktická technika, neaktuálny a zastaraný knižný fond - Slabá propagácia niektorých stredných škôl na verejnosti - Neatraktivita ponúkaných študijných a učebných odborov v stredných odborných školách - Neefektívne využívanie kapacity niektorých stredných odborných škôl vzhľadom na nenaplnenie 1. ročníkov - Nízka úroveň mobility a flexibility pracovnej sily - Absencia stratégie celoživotného vzdelávania - Nevyužívaný potenciál odborníkov - Nedostatočná propagácia možností ďalšieho vzdelávania - Zhoršená dostupnosť SOŠ verejnou osobnou dopravou	- Zlepšiť činnosť Krajskej rady pre odborné vzdelávanie a prípravu BBK - Zavádzanie prvkov duálneho vzdelávania v stredných odborných školách - Vypracovanie kvalitnej stratégie výchovy a vzdelávania pre stredné školy v územnej pôsobnosti samosprávneho kraja - Možnosť ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov (spolupráca s metodicko-pedagogickými centrami, vysokými školami a inštitúciami poskytujúcimi akreditované vzdelávanie) - Európska mobilita žiakov a pedagógov v oblasti odborného vzdelávania a prípravy - Využívanie štrukturálnych fondov Európskej únie a iných zdrojov - Funkčný informačný systém stredných škôl, slúžiaci absolventom základných škôl na výber stredných škôl - Výučba cudzích jazykov, informačných technológií a podnikateľských zručností v stredných odborných školách - Zosúladenie siete škôl a školských zariadení s požiadavkami trhu práce - Organizovanie spoločných workshopov medzi strednými školami a podnikateľskými subjektmi	- Odliv kvalifikovanej pracovnej sily z regiónu - Zrušenie ekonomických stimulov s následným odchodom strategických zamestnávateľov - Zlá ekonomická situácia v rodinách - Nezáujem o spoluprácu podnikateľskej sféry so strednými školami - Nezáujem žiakov základných škôl o stredoškolské odborné vzdelávanie - Nepriaznivý demografický vývoj - Izolácia odborného vzdelávania a prípravy od praxe - Zníženie kvality odborného vzdelávania a prípravy - Nízka vzdelanostná úroveň žiakov ZŠ prichádzajúcich na stredné odborné školy - Nízky záujem o spoluprácu s SOŠ zo strany podnikateľských subjektov - Zmeny v životnom štýle študentov

Oblasť (Špecifický cieľ)	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
	- Existencia akreditovaných programov CŽV - Existencia koncepčných dokumentov na národnej úrovni (Stratégia SR pre mládež 2014-20) - Využívanie moderných IKT pri komunikácii so študentmi, žiakmi - Dôveryhodnosť a aktivity neziskového/občianskeho sektora		- Využitie moderných informačných technológií pri rozvoji poradenstva o povolaniach a zamestnaniach - Zvýšenie účinnosti prepojenia ponuky pracovnej sily s dopytom trhu práce - Spolupráca základných škôl so strednými odbornými školami v rámci predmetu technická výchova, organizovanie technickej olympiády pre žiakov ZŠ.	

Zvolené územné investičné jednotky

Špecifický cieľ 2.1.1 (Deinštitucionalizácia vybraných zariadení sociálnych služieb)

- Okres (LAU1) alternatíva 1
- NUTS 3 alternatíva 2

Špecifický cieľ 2.1.1 (Deinštitucionalizácia vybraných zariadení výkonu SPO a SK)

- Okres (LAU1) alternatíva 1
- NUTS 3 alternatíva 2

Špecifický cieľ 2.1.1 (Podpora poskytovania služieb na komunitnej úrovni pre osoby so zdravotným postihnutím)

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.1.1 (Podpora poskytovania služieb na komunitnej úrovni pre seniorov)

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.1.1 (Podpora poskytovania služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni)

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.1.1 (Podpora poskytovania preventívnych služieb a vykonávania opatrení SPO a SK na komunitnej úrovni)

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.1.1 (Podpora služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku na komunitnej úrovni)

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.1.2

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.2.1

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.2.2

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.2.3

- NUTS 3

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre projekty PO2

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre špecifický cieľ 2.1.1, 2.2.1, 2.2.2 a 2.2.3 sú uvedené v prílohe P7 – Multikriteriálna analýza podľa návrhu RO so špecifikáciou pre územie BBK a MFO Banská Bystrica.

1.1.3. Prioritná os č. 3: Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regióne Banskobystrického kraja a mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica

Na základe odporúčania Ministerstva kultúry Slovenskej republiky je analyzovaná oblasť pre kultúrny a kreatívny priemysel uvedená v časti UMR.

1.1.4. Prioritná os č. 4: Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie

K 31.12.2014 podľa štatistických údajov na území Banskobystrického samosprávneho kraja bolo pitnou vodou z verejného vodovodu zásobovaných 84,18 % obyvateľstva. Ku koncu roku 2014 bol počet obyvateľov v Banskobystrickom kraji bývajúcich v domoch pripojených na verejnú kanalizáciu 348 371 (53,05 % z celkového počtu obyvateľov).

Zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou na území BBK

Hlavným koncepčným dokumentom starostlivosti o vody je „Vodný plán Slovenska“, ktorý schválila vláda SR uznesením č.109/2010 z 10. februára 2010 .

Územie Banskobystrického kraja je z hľadiska hydrogeologického členené na tri čiastkové povodia: Hron, Ipeľ a Slaná. Správne územia povodí Slovenskej republiky a ich čiastkové povodia). Celková dĺžka tokov pretekajúcich územím Banskobystrického kraja je 5 459 km, z čoho je 17 vodárenských

o dĺžke 218 km, pričom z 10 vodárenských tokov sa realizujú odbery na verejné vodovody. Upravené toky sú v celkovej dĺžke 1 253 km a vybudovaných ochranných hrádzi je 340 km.

V Banskobystrickom kraji je obyvateľstvo zásobované pitnou vodou z podzemných ako aj povrchových zdrojov. Severné okresy Banská Bystrica, Brezno (okrem Čierneho Balogu), Zvolen, Revúca ako aj okres Krupina sú zásobované výlučne z podzemných zdrojov. V okresoch Žiar nad Hronom, Žarnovica, Banská Štiavnica prevláda zásobovanie pitnou vodou z podzemných zdrojov, pričom niektoré sídla v týchto okresoch využívajú na zásobovanie povrchové toky resp. vodárenské nádrže. V okresoch Lučenec, Poltár, Rimavská Sobota, Veľký Krtíš a Detva je väčšina obyvateľov zásobovaná skupinovými vodovodmi so zdrojmi vody z vodárenských nádrží. K 31. 12. 2014 podľa štatistických údajov na území Banskobystrického samosprávneho kraja bolo pitnou vodou z verejného vodovodu zásobovaných 84,18 % obyvateľstva. V porovnaní s celoslovenským priemerom je situácia v Banskobystrickom kraji priaznivá. Najvyšší podiel zásobovaných obyvateľov nad 98 % majú okresy Banská Bystrica a Banská Štiavnica, ďalej okres Krupina 98,49 %, Revúca 94,61 %, Brezno 92,77 %, Zvolen 92,73 %, Žiar nad Hronom 88,09 % a Žarnovica 87,13 %. Ostatné okresy majú zásobovanosť nižšiu ako je celoslovenský priemer.

V Banskobystrickom samosprávnom kraji je napojených na vodovodnú sieť 419 obcí z celkového počtu 516, čo je 81,20 %. Celoslovenský priemer predstavuje 77,72 %. V okresoch Banská Bystrica, Brezno a Zvolen je na verejný vodovod napojených 100 % obcí. Nad celoslovenským priemerom sa ešte nachádzajú okresy Detva 93,33 %, Žiar nad Hronom 91,43 %, Veľký Krtíš 88,70 %, Banská Štiavnica 86,67 %, Krupina 86,67 % Revúca, a Žarnovica po 83,33 %. Nižšiu napojenosť, nedosahujúcu celoslovenský priemer majú okresy Poltár 77,27 %, Rimavská Sobota 63,55 % a Lučenec 57,89 %.

Tabuľka č. 4.1.: Prehľad napojenia na vodovodnú sieť v okresoch BBK

Okres	Počet obcí				Počet obyvateľov		
	celkom	z toho s verejným vodovodom	podiel % obcí s verejným vodovodom	z toho bez verejného vodovodu	bývajúci	zásobovaní z verejného vodovodu	podiel %
Banská Bystrica	42	42	100	0	111 112	110 698	99,62
Banská Štiavnica	15	13	86,67	2	16 794	16 541	98,49
Brezno	30	30	100	0	63 326	58 758	92,77
Detva	15	14	93,33	1	32 722	23 550	71,97
Krupina	36	31	86,11	5	22 710	16 257	95,31
Lučenec	57	33	57,89	24	74 548	51 771	69,45
Poltár	22	17	77,27	5	22 226	15 645	70,39
Revúca	42	35	83,33	7	40 237	38 069	94,61
Rimavská Sobota	107	68	63,55	39	84 764	54 683	64,51
Veľký Krtíš	71	63	88,70	8	45 086	37 288	82,70
Rimavská Sobota	107	68	63,55	39	84 764	54 683	64,51
Veľký Krtíš	71	63	88,70	8	45 086	37 288	82,70
Zvolen	26	26	100	0	68 989	63 972	92,73
Žarnovica	18	15	83,33	3	26 805	23 355	87,13
Žiar nad Hronom	35	32	91,43	3	47 874	42 172	88,09
BBK spolu	516	419	81,20	97	656 673	552 759	84,18

Zdroj: Stredoslovenská vodárenská spoločnosť

Súčasný zásobovanie obcí pitnou vodou v Banskobystrickom kraji sa uskutočňuje zo zdrojov na vlastnom území, okrem časti okresu Žiar nad Hronom, kde je dodávka pitnej vody z VN Turček zo Žilinského kraja, cez skupinový vodovod Turček - Kremnica - Žiar nad Hronom (TKŽ). Vzhľadom na skutočnosť, že nie každý okres je sebestačný v zásobovaní pitnou vodou z vlastných miestnych zdrojov v Banskobystrickom samosprávnom kraji vznikla Stredoslovenská vodárenská sústava (SVS) prepojením jednotlivých oblastných vodovodov (OV), ktorou sa zabezpečí dodávka pitnej vody do jednotlivých okresov. Jej rozsiahle prepojený vodárenský systém umožňuje vzájomnú výpomoc dodávky vody do jednotlivých spotrebísk, čím sa dosahuje zvýšená prevádzková bezpečnosť v zásobovaní obyvateľstva pitnou vodou. Na zásobovaní obyvateľstva pitnou vodou v Banskobystrickom kraji sa okrem oblastných vodovodov podieľajú aj skupinové vodovody (SKV) a miestne vodovody (MV).

Vodné zdroje

Jedným z rozhodujúcich faktorov ovplyvňujúcich rozvoj verejných vodovodov sú kvalitné vodné zdroje. Ich výdatnosť, kvalita a lokalizácia sú rozhodujúcimi východzími podmienkami, ktoré determinujú rozvoj verejných vodovodov. Na zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou sú v súlade so zákonom o vodách prednostne určené útvary podzemných vôd. V oblastiach s ich nedostatkom sa využívajú na zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou jednak priame odbery z tokov, ale najmä veľkokapacitné zdroje povrchovej vody - vodárenské nádrže.

Súčasný využívaný vodné zdroje

V Banskobystrickom kraji sú v súčasnosti na zásobovanie pitnou vodou využívané podzemné aj povrchové vodné zdroje.

Na zásobovanie spotrebísk v Pohronskom skupinovom vodovode sa využívajú podzemné zdroje, z nich najvýznamnejšie sú v Harmaneckej doline (Tunel, Čierno, Zalámaná) a Jergalskej doline (Jergaly, Štubne, gen. Čunderlík). Dopĺňajú ich zdroje využívané vo Zvolenskej vetve PSV (Podzámčok, Dobrá Niva).

Absolútny nedostatok kvalitných zdrojov podzemnej vody v južných okresoch Banskobystrického kraja viedol k budovaniu vodárenských nádrží. Vodárenská nádrž Hriňová je zdrojom pitnej vody pre skupinový vodovod Hriňová - Lučenec - Fiľakovo, ktorý zabezpečuje dodávku pitnej vody pre okres Veľký Krtíš a časti okresov Lučenec a Zvolen. Jej kapacita je 280 l.s^{-1} .

Pre zásobovanie spotrebísk v okresoch Lučenec a Poltár je vybudovaná vodárenská nádrž Málinec s maximálnou kapacitou vodárenského odberu z nádrže a prírodného potrubia do úpravne vody 560 l.s^{-1} . Súčasná kapacita úpravne vody (ÚV) Málinec je 280 l.s^{-1} , s možnosťou rozšírenia na maximálnu kapacitu. Aby bolo možné využiť túto kapacitu je potrebné dobudovať prívody vody a rozvody vody v spotrebiskách. Jej výstavbou sa uvoľnila kapacita vodárenskej nádrže Klenovec 310 l.s^{-1} na zásobovanie spotrebísk v okrese Rimavská Sobota, čo umožní rozšírenie skupinového vodovodu (SKV) Rimavská Sobota smerom na juh a východ okresu a aj rozšírenie a dotáciu SKV Tornaľa v okrese Revúca. Po dobudovaní plánovaných prívodov vody a vodovodných sietí v jednotlivých obciach sa výrazne zlepši zásobovanie obyvateľstva južnej časti Banskobystrického kraja.

Z vodárenskej nádrže Turček nachádzajúcej sa v Žilinskom kraji sú dotované deficitné vodovody v okrese Žiar nad Hronom. Zdrojmi vody sú vodárenská nádrž - Turček s kapacitou 450 l.s^{-1} , vrty KV-15, KV-17, Grobne (Turčekovský vodovod) a Krahulecký potok.

Najvýznamnejšie zdroje Muránskeho skupinového vodovodu (MSV) sú vodné zdroje v Muráni (Pod hradom), Muránskej Lehote (Tisovec horný a Tisovec dolný) a v Muránskej Dlhej Lúke (vrty RV-19 a RV-20). Z týchto zdrojov sú zásobované spotrebiská v prevažnej časti okresu Revúca, okrem jeho južnej časti, ktorá je zásobovaná zo SKV Tornaľa so zdrojmi podzemnej vody Behynce (vrt č. 1 a 2). Podzemné zdroje vody a množstvá podzemných vôd na vodárenské využitie musia spĺňať viaceré kritériá a podmienky, najmä vysokú objemovú a časovú zabezpečenosť (96-98 %), kvalitatívne a hygienické garancie, technické možnosti exploatacie, ekonomické kritériá a ochranu vodných zdrojov. Akceptovanie týchto prístupov limituje do akej miery je možné využívať zásoby podzemnej vody na pitné účely.

Rozptýlenosť výskytu vodárenských zdrojov na veľkých plochách s nízkou výdatnosťou značne obmedzuje až znemožňuje ich rozsiahlejšie využívanie. Vyžaduje to zriadiť veľký počet rozdrobených pásiem ochrany a znevýhodňuje ekonomiku ich zachytávania a prevádzkovania.

Doterajšie hodnotenie využiteľnosti zdrojov podzemnej vody vychádzalo z princípu ich maximálnej vyťažiteľnosti. Kvalitatívne parametre a hygienické požiadavky na využívanie zdrojov podzemnej vody na zásobovanie obyvateľstva značne limitujú ich využiteľnosť.

Ďalšími zdrojmi vody využívanými na zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou sú priame odbery z tokov a vodárenské nádrže. Priame odbery z tokov sú zo všetkých zdrojov najzraniteľnejšie, preto sa využívajú tam, kde nie je možné zabezpečiť vhodnejšie zdroje. Ich nevýhodou je nestálosť vodných stavov a s tým súvisiaca zmena kvality, ktorá sa zhoršuje najmä po výdatných dažďoch, topení snehu, ale aj pri nízkych vodných stavoch.

Vodárenské nádrže umožňujú odber kvalitnej surovej vody, ktorá sa po úprave na kvalitnú pitnú vodu dodáva obyvateľom žijúcim v oblastiach s nedostatkom podzemnej vody vhodnej na zásobovanie, alebo tam, kde jej kvalita nevyhovuje ani po úprave na pitné účely.

Vývoj využívania podzemných a povrchových vôd je závislý nielen na reálnych a potenciálnych možnostiach súvisiacich s kvantitatívnymi a kvalitatívnymi podmienkami, ale v súčasnosti ho výrazne ovplyvňujú ekonomické podmienky súvisiace s cenovými úpravami a s tým spojeným poklesom spotreby vody. V súvislosti s týmto trendom sú kapacity niektorých vodárenských zdrojov využívané len čiastočne (VN Turček, VN Málinec, ÚV Klenovec).

Rozhodujúce vodovody v BBK

Prevažnú časť územia Banskobystrického kraja zásobuje Stredoslovenská vodárenská sústava cez oblastné, skupinové a miestne vodovody. Len časť územia kraja a to prevažnú časť okresu Revúca zásobuje Muránsky skupinový vodovod, ktorý je súčasťou Východoslovenskej vodárenskej sústavy. Stredoslovenská vodárenská sústava pozostáva z nasledujúcich oblastných vodovodov:

Pohronský skupinový vodovod (PSV) zásobuje okresy Banskú Bystricu, Banskú Štiavnicu, Zvolen a Žiar nad Hronom. Napojené obce v okrese Banská Bystrica: Badín, Banská Bystrica (mesto a časti Kostiviarska, Karlovo, Laskomer, Podlavice, Rakytovce, Sásová), Harmanec, Motyčky, Staré Hory a Nemce. V okrese Banská Štiavnica sú napojené obce: Banská Belá, Banská Štiavnica a Kozelník. V okrese Zvolen sú napojené obce: Budča, Kováčová, Sielnica, Turová, Zvolen. V okrese Žiar nad Hronom sú napojené obce: Stará Kremnička, Hronská Dúbrava (časť Hronská Breznica), Trnavá Hora (časť Jalná), Žiar nad Hronom (mesto a časť Šášovské Podhradie), Ladomerská Vieska a Trnavá Hora.

Hlavnými zdrojmi PSV sú pramene v Harmaneckej doline (Tunel, Čierno, Zalámaná, Malé a Veľké Cenovo) a v Starohorskej doline (Jergaly, Štubne, gen. Čunderlík, Starý mlyn, Podzemný tok), ako aj vodné zdroje Podzámčok - Dobrá Niva.

Skupinový vodovod Hriňová - Lučenec - Filákov (HLF) zásobuje okresy Zvolen, Detva, Lučenec, Veľký Krtíš a Poltár: V okrese Zvolen je napojená obec: Zvolenská Slatina, v okrese Detva sú napojené obce: Detva, Hriňová, Kriváň, Víglaš, Korytárky, Podkriváň a Stožok, v okrese Lučenec sú napojené obce: Divín, Halič, Filákov, Lehôtka, Lovinobaňa, Mikušovce, Podrečany, Ružiná, Stará Halič, Tomášovce, Vidiná, Biskupice, Boľkovce, Mýtna, Lučenec, Prša a Točnica, v okrese Veľký Krtíš sú napojené obce: Bušince, Dolná Strehová, Dolné Strháre, Ľuboriečka, Malé Straciny, Malé Zlievce, Veľký Krtíš, Pôtor, Veľké Straciny, Veľké Zlievce a Malý Krtíš, v okrese Poltár sú napojené obce: Cinobaňa, Kalinovo, Kokava nad Rimavicou, Poltár, Breznička, Hrnčiarske Zalužany, Sušany, Veľká Ves a Hrnčiarska Ves.

Hlavným zdrojom vody HLF je vodárenská nádrž Hriňová na Slatine.

Skupinový vodovod Málinec - Poltár - Lučenec (MPL) dodáva vodu do okresov Lučenec a Poltár: v okrese Lučenec: Filákov, Lučenec, Trebeľovce a Rapovce, v okrese Poltár sú napojené obce: Kalinovo, Málinec, Rovňany, Uhorské a Poltár.

Hlavným zdrojom vody MPL je vodárenská nádrž Málinec na Ipli.

Rimavskosobotský skupinový vodovod (RSV) dodáva vodu do okresov Rimavská Sobota, Lučenec a Poltár, v okrese Rimavská Sobota sú napojené obce: Číž, Hnúšťa, Hrachovo (obec a časti Svetlá a Vrbovce), Chanava, Klenovec, Kociha, Lenartovce, Pavlovce, Rimavská Baňa, Rimavská Seč, Rimavská Sobota (mesto a časti Bakta a Kľačany), Rimavské Zalužany, Veľké Teriakovce (obec a časť Krásna), Vlkyňa, Gortva, Hodejovec, Jesenské, Kružno, Lehota nad Rimavicou, Ožďany, Rimavské Janovce, Šimonovce (obec a časť Vinica), Rumince, Rimavské Brezovo, Tomášovce a Zacharovce, v okrese Lučenec sú napojené: Filákov a Lučenec, v okrese Poltár sú napojené obce: Hrnčiarske Zalužany a Sušany.

Hlavným zdrojom vody je vodárenská nádrž Klenovec na Klenovskej Rimave. Úpravňa vody filtrácia a koagulácia síranom hlinitým.

Skupinový vodovod Turček - Kremnica - Žiar nad Hronom zásobuje obce okresu Žiar nad Hronom: Bartošova Lehôtka, Dolná Ves, Hliník nad Hronom, Horná Ves, Kremnica, Kremnické Bane, Lehôtka pod Brehmi, Žiar nad Hronom a Ladomerská Vieska.

Zdrojmi vody sú vodárenská nádrž Turček, vrty KV-15, KV-17, Grobne (Turčekovský vodovod) a Krahulecký potok.

Kapacita zdrojov a potrieb pitnej vody

Bilancia zdrojov a potrieb vody bola spracovaná na základe Plánu rozvoja verejných vodovodov pre územie Banskobystrického samosprávneho kraja (KÚ ŽP Banská Bystrica). Výhľadové špecifické potreby boli stanovené s ohľadom na doterajší vývoj tohto ukazovateľa a s ohľadom na očakávané trendy. Spotreba vody sa dlhodobo znižuje u všetkých odberateľov. Pokles odberov

na pitné účely sa začal ako dôsledok transformácie hospodárstva, zníženia výroby, reorganizácie podnikov a zavádzania nových výrobných postupov, ale aj uplatňujúcich sa ekonomických opatrení v súvislosti so zvýšením poplatkov za vodu. Klesajúci trend odberov vody na pitné účely pretrváva. Pokles odberov sa prejavil vo všetkých mestách a obciach Slovenska. Mnohé obce klesli pod dolnú hranicu hygienického minima ($80 \text{ l.obyv.}^{-1}.\text{deň}^{-1}$).

Tabuľka č. 4.2.: Prehľad zdroje pitnej vody v okresoch BBK

Okres	spolu v l/sek			podzemných v l/sek			povrchových v l/sek		
	v správe VoS	v správe obce	spolu	v správe VoS	v správe obce	spolu	v správe VoS	v správe obce	spolu
Banská Bystrica	319	2	321	319	2	321	0	0	0
Banská Štiavnica	43	2	45	29	2	31	14	0	14
Brezno	558	14	572	538	10	548	20	4	24
Detva		21	21		20	20		1	1
Krupina		116	116		116	116		0	0
Lučenec	29	5	34	23	5	28	6	0	6
Poltár	4	1	5	4	1	5	0	0	0
Revúca	227	15	242	227	15	242	0	0	0
Rimavská Sobota	86	13	99	86	13	99	0	0	0
Veľký Krtíš	109	4	113	109	4	113	0	0	0
Zvolen	410	13	423	410	12	422	0	1	1
Žarnovica	136	6	142	131	6	137	5	0	5
Žiar nad Hronom	103	17	120	79	17	96	24	0	24
BBK spolu	2 022	229	2 251	1 953	223	2 176	69	6	75

Zdroj: Výskumný ústav vodného hospodárstva

Tabuľka č. 4.3.: Prehľad odberu pitnej vody v okresoch BBK

Okres	r. 2003		r. 2010		r. 2015	
	Qpr.	Qmax.	Qpr.	Qmax.	Qpr.	Qmax.
Banská Bystrica	413,5	579,0	422	590	438	613
Banská Štiavnica	43,8	66,0	45	72	46	74
Brezno	159,8	224,0	167	242	172	258
Detva	48,2	67,0	53	78	57	86
Krupina	60,7	85,0	65	104	69	107
Lučenec	165,8	232,0	206	288	223	312
Poltár	36,7	59,0	44	70	48	77
Revúca	70,8	265,0	77	123	82	131
Rimavská Sobota	176,5	102,0	212	318	237	355
Veľký Krtíš	68,4	96,0	88	132	95	142
Zvolen	252,3	328,0	262	353	270	378
Žarnovica	53,9	75,0	58	88	61	92
Žiar nad Hronom	112,9	170,0	118	177	125	188
BBK spolu	1 663,3	2 348,0	1 815	2 635	1 923	2 813

Zdroj: Stredoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s. Banská Bystrica

Z globálneho pohľadu rámcovej bilancie potrieb vody, ktoré budú zodpovedať rozvoju verejných vodovodov a zdrojov vody využívaných na území Banskobystrického samosprávneho kraja vyplýva, že vybudované kapacity zdrojov budú pokrývať všetky potreby. Toto tvrdenie však nezodpovedá reálnemu stavu vo všetkých vodovodoch. Vzhľadom k nerovnomernému rozloženiu vodných zdrojov na území Banskobystrického kraja sú niektoré oblasti z hľadiska zdrojov vody prebytkové, iné oblasti zase vykazujú k roku 2015 deficit zdrojov.

Bilancia výhľadových potrieb pitnej vody v spotrebiskách na území Stredoslovenskej vodárenskej spoločnosti a.s., voči využívaným zdrojom vody po znížení ich výdatnosti o ekologické limity a nevyhovujúce zdroje vody poukazuje na určitú napätosť. Je preto potrebné v období po roku 2015 doplniť kapacity zdrojov tak, aby bolo súčasne zabezpečené pokrytie potrieb vody aj v prípade havárie niektorých zraniteľných vodných zdrojov (VZ Tunel, ktorý je ohrozený železničnou prevádzkou v tuneli a vodných zdrojov v oblasti Harmaneckej doliny a Donovanál, ktoré ohrozuje cestná doprava).

Okres Revúca v pôsobnosti Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti a.s. kapacitami svojich podzemných zdrojov bude aj výhľadovo sebestačným s dostatočnou rezervou, hlavne čo sa týka

disponibilných vodných zdrojov v lokalite Muráň. V súvislosti s možnou nepriaznivou situáciou v okresoch Revúca v Banskobystrickom kraji a Rožňava v Košickom kraji sa výhľadovo uvažuje s prepojením Muránskeho skupinového vodovodu a Rožňavského skupinového vodovodu ako alternatívy možnej vzájomnej dotácie v dodávke vody.

Do správy Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti a.s. Košice patria vodovody v Revúcej, Muránskej Hute, Prednej Hore, Muráni, Muránskej Lehote, Muránskej Dlhej Lúke, Revúčke, Mokrej Lúke, Revúckej Lehote, Ľubeníku, Magnetizovciach, Jelšave, Gemerských Tepliciach, Hucíne, Gemerskom Sade, Šiveticiach, Licinciach, Červeňanoch, Rákoši - Rákošskej Baňi, Sirku.

Rámcová bilancia potrieb pitnej vody do roku 2015 a využívaných zdrojov vody po znížení ich výdatnosti o ekologické limity a nevyhovujúce vodné zdroje podľa územnej pôsobnosti vodárenských spoločností je v nasledujúcej tabuľke:

Tabuľka č. 4.4.: Rámcová bilancia potrieb pitnej vody do roku 2015 a využívaných zdrojov vody po znížení ich výdatnosti o ekologické limity a nevyhovujúce vodné zdroje

Vodárenská spoločnosť	Potreba vody (l.s ⁻¹) Q _{max}	Kapacita vodných zdrojov po úprave	Bilancia (l.s ⁻¹)
Stredoslovenská VS	3 181	3 228	47
Východoslovenská VS	4 250	3 798	-452

V okresoch Banská Bystrica a Brezno budú výhľadové potreby vody kryté zo zdrojov podzemnej vody. Potreby pitnej vody v južných okresoch kraja (Veľký Krtíš, Lučenec, Poltár, Rimavská Sobota, Revúca) vzhľadom na nepriaznivé hydrogeologické pomery budú po dobudovaní prívodov vody kryté dodávkou vody z vodárenských nádrží Hriňová, Málinec a Klenovec. V ostatných okresoch kraja sa predpokladá spolupráca zdrojov podzemnej vody a VN Hriňová a Turček.

Na území Banskobystrického kraja sa rozprestierajú 6 chránených vodohospodárskych oblastí (CHVO): Veľká Fatra, Nízke Tatry (západná a východná časť), horné povodie Ipľa, Rimavice a Slatina a Muránska planina, horné povodie Hnilca. Celková výmera CHVO je 1163 km².

Tabuľka č.4.5.: Vyhlásené Chránené vodohospodárske oblasti (CHVO) v Banskobystrickom kraji

Názov CHVO	Plocha CHVO		Využitelné množstvá vodných zdrojov (m ³ .s ⁻¹)		
	celkom	z toho v BBK	Povrchové	Podzemné	Spolu
Veľká Fatra	644	55	0,97	2,98	3,95
Nízke Tatry - západná časť	358	231	-	2,5	2,5
Nízke Tatry - východná časť	805	275	2,33	2,43	4,76
Horné povodie Ipľa, Rimavice a Slatiny	375	375	1,09	0,11	1,2
Muránska planina	205	205	-	1,4	1,4
Horné povodie Hnilca	108	22	0,16	0,1	0,26

Zdroj: SHMÚ

Súčasný stav odvádzania a čistenia odpadových vôd na území BBK

V súlade s ustanovením § 37 zákona č. 442/2002 Z.z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách a o zmene a doplnení zákona č. 276/2001 Z.z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov bol Krajským úradom životného prostredia pre územie Banskobystrického kraja vypracovaný Plán verejných kanalizácií v Banskobystrickom kraji a Plán rozvoja verejných vodovodov. Rozvoj verejných kanalizácií v Banskobystrickom kraji výrazne zaostáva za stavom v zásobovaní obyvateľstva pitnou vodou.

Rozvoj verejných kanalizácií v Banskobystrickom kraji i tak ako aj na celom Slovensku zaostáva za rozvojom verejných vodovodov na území kraja, napriek dlhodobu proklamovanej zásade, že výstavba verejných vodovodov musí byť spojená s vytvorením podmienok na bezpečné odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd.

Z pohľadu jednotlivých okresov je stav v odkanalizovaní najnepriaznivejší v okrese Rimavská Sobota, kde podiel obyvateľov bývajúcich v domoch napojených na verejnú kanalizáciu je len 44,07 % Aj v ďalších okresoch je úroveň odkanalizovania pod celoslovenským priemerom, výnimkou nie je ani jeden okres Banskobystrického kraja, okresom s najvyšším % obcí s VK je okres Detva (46,67

%) nasledovaný okresom Žarnovica (44,44 %). Z celkového počtu obyvateľov kraja je podiel obcí s verejnou napojených na verejnú kanalizáciu cca 53 % obyvateľov.

U väčších ČOV sú problémové práve ukazovatele dusík a fosfor. Zabezpečenie zosúladenia reálnych možností existujúcich ČOV s kvalitatívnymi požiadavkami platnej legislatívy si vyžaduje najčastejšie úplnú rekonštrukciu, resp. vybudovanie nových ČOV.

Medzi nedostatky resp. rozhodujúce problémy vyskytujúce sa na existujúcich kanalizačných systémoch v súčasnosti možno zahrnúť najmä nedostatočné využitie možnosti alternatívneho hospodárenia s dažďovou vodou opierajúcich sa o princípy „prírode blízkeho odvodnenia“, ktoré využíva zachytávanie dažďových vôd a ich využitie v mieste dopadu v podobe úžitkovej vody. Týmto opatreniami znižujeme objem dažďovej vody transformovanej do povrchového odtoku a podporujeme jej akumuláciu a infiltráciu resp. znižujeme koncentráciu znečistenia v otekajúcich dažďových vodách.

Ako problémové sa javia rozpracované a zatiaľ z minulosti neukončené projekty verejnej kanalizácie a ČOV, prostredníctvom ktorých budovali stokovú sieť, resp. ČOV samostatne obce alebo v aglomerácii združených obcí a podporu k financovaniu získavali najčastejšie z Environmentálneho fondu po čiastkach v priebehu viacerých rokov. Príležitosťou pre pokračovanie minulých investícií a zabráneniu znehodnotenia je dokončenie diela predovšetkým podporou z OP Kvalita životného prostredia, resp. IROP a Program rozvoja vidieka. V tejto súvislosti môže v budúcnosti vzniknúť riziko vo veci stanoviska implementačných orgánov so zazmluvnením dodávateľov diela podľa pravidiel a legislatívy platnej spreď viacerých rokov.

V sledovanom období zaznamenávame **pokles produkcie odpadových vôd**. V roku 2014 bolo v Banskobystrickom kraji vypustených do vodných tokov celkovo 24 788 tis.m³ odpadových vôd, čo predstavuje pokles o 8 747 tis.m³ odpadových vôd oproti roku 2013.

Množstvo čistených odpadových vôd dosiahlo v roku 2014 hodnotu 23 204 tis.m³, čo predstavuje pokles o 8 215 tis.m³ čistených odpadových vôd oproti roku 2013. Pokles bol spôsobený nižším množstvom pritekajúcich balastných vôd v dôsledku suchšieho roka.

Povodňové oblasti na území BBK

Banskobystrickým krajom z hľadiska vodného hospodárstva pretekajú významné toky: Hron, Ipeľ. V rámci materiálu „Prieskum o tokoch v intravilánoch miest a obcí SR“, je uvedený prehľad potreby realizácie úprav tokov z hľadiska protipovodňovej ochrany v rámci SR. Tento prieskum na území Banskobystrického kraja zahrnul vybrané úseky tokov. Potrebne je riešiť úseky tokov pretekajúcich intravilánmi jednotlivých miest a obcí.

K zlepšeniu protipovodňovej ochrany je vypracovaný Program protipovodňovej ochrany, ktorý je strednodobým programovým dokumentom rozvoja (SVP, š.p. na roky 2014 – 2019).

V rámci programu je vypracovaný zoznam navrhovaných investícií na zlepšenie protipovodňovej ochrany. Konkrétne ide o investičné akcie:

- VS Slatinka na Slatine
- Banská Bystrica, ochrana intravilánu pred povodňami,
- Hronček, vodárenská nádrž na Kamenistom potoku
- Bzenica, úprava Vyhnianskeho potoka, rkm 1,000 – 3,700
- Zvolen, rekonštrukcia úpravy na toku Slatina, rkm 0,000 – 4,727
- Svätý Anton, ochranné opatrenia na toku Štiavnica, rkm 47,000 – 50,000
- Banská Bystrica – Iľiaš – Radvaň, protipovodňové opatrenia na Hrone, rkm 172,000 – 173,564
- Michalová, Pohronská Polhora, protipovodňové opatrenia na toku Rohozná, rkm 10,250 – 14,263
- Chanava, rekonštrukcia OH na toku Slaná, rkm 5,000 – 11,000
- Hronec, protipovodňové opatrenia na toku Osrblianka, odľahčovacie koryto rkm 0,000 – 0,350
- Rimavská Sobota, Čiernolúcky potok, výstavba poldra
- Lubeník, ochrana pred povodňovými prietokmi potoka Samišková a Suchého potoka
- Ľadovo VS, rekonštrukcia bezpečnostného priepadu
- Brezno, úprava odtokových pomerov v povodí Kabátovského potoka, rkm 0,322 – 1,173
- Predajná, úprava Jasenianskeho potoka, rkm 1,150 – 1,600

- Čierny Balog, protipovodňové opatrenia na toku Čierny Hron, rkm 13,272 – 13,875
- Bušince, protipovodňová ochrana obce, polder na Viničnom potoku
- Číž, protipovodňové opatrenia na toku Teška, rkm 2,165 – 2,900
- Banská Bystrica – Uľanka, úprava potoka Bystrica, miestne úpravy
- Počúvadlo VS, rekonštrukcia zabezpečenia stability hrádzového telesa
- Gemerská Ves, protipovodňové opatrenia na Západnom Turci – polder, rkm 11,130 Kociha, Rimavské Brezovo, protipovodňové opatrenia na Rimave, úprava a OH
- Sása, protipovodňové opatrenia na Turci, polder, rkm 27,000
- Halčianska VS, rekonštrukcia (zabezpečenie stability)
- Hriňová, úprava toku Slatina pod VN II. etapa, rkm 44,080 – 47,018
- Banská Bystrica – Iľaš, protipovodňové opatrenia na Hrone
- Veľká Lúka, protipovodňové opatrenia na toku Lukavica
- Točnica, protipovodňová ochrana obce, polder na toku Točnica
- Lučenec, protipovodňová ochrana mesta, rekonštrukcia úprav na Krivánskom a Tuhárskom potoku
- Tisovec, úprava toku Rimava, rkm 71,764 – 72,706
- Stará Kremnička, ochrana obce pred povodňovými prietokmi Kremnického potoka
- Jalná, ochrana obce pred povodňami na Hrone, polder
- Lučatín, ochrana intravilánu obce – POH na Hrone, rkm 190,500 - 191,500
- Podbrezová , Skalica, rekonštrukcia úpravy Hrona, POH rkm 211,650 – 211,950
- Krupina, úprava a revitalizácia toku Krupinica, rkm 40,100 – 43,100
- Ipeľské predmostie, ochrana intravilánu, rkm 66,000 – 67,900
- Žarnovica, zvýšenie kapacity toku Kľak
- Nemecká – Dubová – Zámotie, ochrana intravilánu, LOH rkm 202,750 – 204,500
- Veľký Krtíš- Modrý Kameň, úprava Krtíšskeho potoka, rkm 16,625 – 17,475, rkm 18,500 – 19,700
- Lenartovce, rekonštrukcia OH na toku Slaná, rkm štátna hranica – 5,000
- Sliac, Vlkanová, ochranné opatrenia na Hrone
- Vlkyňa, rekonštrukcia úpravy na toku Rimava, rkm 0,000 – 6,000
- Hrnčiarске Zalužany, úprava odtokových pomerov na toku Zalužanský – polder
- Sušany, protipovodňová ochrana obce – polder na Suche
- Brusno, ochrana intravilánu pred povodňovými prietokmi rieky Hron, LOM 198,560 – 198,830, POM 198,900 – 199,160
- Brezno, dokompletovanie ochrany intravilánu mesta, opatrenia na Hrone
- Poltár, ochranné opatrenia na toku Poltarica II. etapa, rkm 3,000 – 5,000, SO-03,04
- Zvolen, úprava potoka Neresnica, rkm 0,000 – 0,420, rkm 0,420 – 2,200
- Horné Rykynčice, protipovodňové opatrenia na toku Krupinica, rkm 18,000- 18,500
- Podbrezová, úprava toku Hnusno, rkm 0,700 – 0,800
- Rimavské Brezovo, protipovodňové opatrenia na toku Rimava, úprava, rkm 54,672 – 55,436
- Rimavské Zalužany, protipovodňové opatrenia na toku Rimava
- Polina, protipovodňové opatrenia na toku Vysoký, OH
- Nemecká, protipovodňové opatrenia na toku Hron, provízorne hradenie LOH
- Balog nad Ipľom, úprava Balockého potoka, rkm 0,400 – 0,500
- Veľká Ves nad Ipľom, úprava Sečianskeho potoka, rkm 0,400 – 0,900
- Kľak, úprava Kľakovského potoka, rkm 16,300 – 16,800
- Revištské Podzámčie, POH Hrona
- Hriňová, zvýšenie kapacity koryta toku Slatina, rkm 40,100 – 40,300, rkm 47,400 – 48,800
- Šurice, úprava Čamovského potoka, rkm 10,000 – 10,400 a pravostranného prítoku Soví, rkm 0,000 – 0,150
- Gemerský Jablonec, protipovodňové opatrenia na toku Jablonec, rkm 0,000 – 0,500
- Nová Baňa, protipovodňové opatrenia na Novobanskom potoku, rkm 1,950 – 2,950 a Starohutskom potoku, rkm 0,400 – 0,500
- Banská Bystrica – Kostiviarska, úprava potoka Bystrica, rkm 1,250 – 1,290
- Žiar nad Hronom, prevýšenie ľavostranného a pravostranného ohradzovania toku Hron
- Hnúšťa, protipovodňové opatrenia na toku Burianka, polder v rkm 1,630
- Rimavská Sobota, úprava toku Chrenový (Chrámový)
- Víglaš, úprava toku Slatina, rkm 19,060 – 19,20

- Hrnčiarska Ves, protipovodňová ochrana obce – polder
- Kozelník, ochranné opatrenia na toku Jasenica
- Čačín, úprava potoka Zolná, rkm 16,250 – 16,500
- Šiatorská Bukovinka, úprava potoka Belina, rkm 12,200 – 13,000
- Detva – Majerov, úprava Brezinského potoka (Trstená), rkm 0,250 – 0,950
- Rudno nad Hronom, opatrenia na toku Hron, rkm 98,500 – 99,000
- Žiar nad Hronom, zvýšenie kapacity Lutílskeho potoka, rkm 0,000 – 1,000
- Sklené Teplice, úprava toku Teplá, rkm 6,700 – 7,200
- Sielnica, úprava Sielnického potoka, rkm 4,180 – 5,000
- Uzovská Panica, realizácia opevnenia na toku Blh, rkm 15,400 – 15,900
- Ľuboriečka, úprava ľavostranného prítoku Ľuborečského potoka
- Lutíla, úprava Kopernického potoka, rkm 0,100 – 1,000
- Kopernica, úprava Kopernického potoka, cca 200 m
- Horná Ves, rekonštrukcia úpravy potoka Homola (Lúčanský), rkm 0,000 – 0,200
- Uzovská Panica – Veľký Blh, prevýšenie ochranný hrádz potoka Blh, rkm 14,702 – 15,950
- Selce, úprava Selčianskeho potoka, rkm 3,720 – 3,840
- Zvolen, úprava Kováčovského potoka, rkm 0,000 – 0,200“
- Zvolenská Slatina, ochranné opatrenia na toku Slatina, rkm 15,000 – 16,500
- Očová, úprava toku Hučava, rkm 8,000 – 7,700

Čiastkové povodie Hrona je jediné z desiatich čiastkových povodí ležiacich na území Slovenskej republiky, ktoré nesiahajú za štátnu hranicu. Podľa územno-správneho členenia Slovenskej republiky leží čiastkové povodie Hrona na území troch krajov, Banskobystrického, Nitrianskeho a Trenčianskeho kraja. Pritom sa čiastkové povodie rozprestiera na území 14 okresov. Leží v okresoch Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Brezno, Detva, Krupina, Revúca, Zvolen, Žarnovica a Žiar nad Hronom a v častiach okresov Komárno, Levice, Nové Zámky, Prievidza a Zlaté Moravce. Najväčšie riziko výskytu povodní je predovšetkým v jarnom období pri topení snehu a v dôsledku náhlych prívalových dažďov na určitom území. Účinnou prevenciou voči vzniku povodní slúži sústava vodných diel a protipovodňová ochrana zahrňujúca množstvo opatrení. Účinnou prevenciou voči vzniku povodní slúži zelená infraštruktúra, sústava vodných diel a protipovodňová ochrana zahrňujúca množstvo opatrení. K najúčinnnejším patria opatrenia zvyšujúce vodozadržnú kapacitu povodí ako napr. zalesňovanie povodí, suché poldre, protierózne opatrenia na poľnohospodárskej pôde ale aj odstraňovanie TKO či technické opatrenia ako hĺbenie korýt, spevňovanie bokov riek, budovanie hrádzí, hatí a strží.

Dôležité bude zamerať sa na Plány manažmentu povodňového rizika, ktoré budú obsahovať súhrn opatrení a určenie priorít na dosiahnutie cieľov manažmentu povodňového rizika. Zároveň majú byť spracované existujúce a navrhované preventívne opatrenia v lesoch a na poľnohospodárskej pôde na urbanizovaných územiach podľa územných plánov.

Opatrenia v oblasti vodného hospodárstva kraja by mali byť zamerané aj na zvýšenie krajiny a ekosystémovej diverzity, ktorá zvýši i retenčnú schopnosť krajiny, prispeje k obnove prirodzených odtokových pomerov a k zníženiu výskytu extrémnych situácií – povodní a sucha. Rovnako dôležité je realizovať opatrenia na zabezpečenie pozdĺžnej a laterálnej kontinuity vodných tokov a odstraňovanie bariér vo vodných tokoch a ich realizáciu za účelom podpory biodiverzity a zabezpečovania ekosystémových služieb.

Rozmanitosť prírody neumožňuje uplatňovať všade a bez rozdielu jeden spôsob ochrany pred povodňami. Túto skutočnosť zákon č.7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami rešpektuje tým, že ustanovuje päť základných skupín preventívnych technických a netechnických opatrení na ochranu pred povodňami.

Znečistenie ovzdušia na území BBK

Ovzdušie je jednou zo základných zložiek životného prostredia. Kvalita je daná emisnými pomermi a rozptylovými podmienkami. Z pohľadu kvality ovzdušia sa sleduje emisná a imisná situácia. Emisiou je každé priame, alebo nepriame vypustenie znečisťujúcej látky do ovzdušia. Imisiou sa rozumie zmes škodlivín nachádzajúcich sa vo voľnom ovzduší. Imisie sa sledujú prostredníctvom automatických monitorovacích staníc (AMS).

Územie Banskobystrického kraja predstavuje z hľadiska čistoty ovzdušia nehomogénny celok. Minimálne alebo mierne znečistenie ovzdušia je v severovýchodných a juhozápadných častiach kraja, naopak najintenzívnejšie znečistenie sa nachádza v okolí najväčších miest Banská Bystrica a Zvolen, ako aj v priemyselných aglomeráciách (Žiar nad Hronom, Hnúšťa).

Do roku 2010 klesala produkcia tuhých emisií, avšak v roku 2013 sa znížila o 93,68 ton, čo v porovnaní s rokom 2010 predstavuje mierny pokles. Taktiež sa v porovnaní s rokom 2010 zvýšila produkcia oxidu uhoľnatého. Najväčší nárast produkcie oxidu uhoľnatého bol Banskobystrickom kraji zaznamenaný v Slovenských magnezitových závodoch v Jelšave (okres Revúca) v súvislosti s výrobou magnezitového slinku v rotačných a šachtových peciach. Oproti roku 2010 je to mierny nárast.

Na znečistení ovzdušia v riešenom území sa podieľajú výraznou mierou činitele, ktoré sú situované priamo v jeho území, ale aj pôsobiace v okolí tohto územia.

Najväčším zdrojom znečisťovania ovzdušia je energetika, pričom najväčším spotrebiteľom tepla a elektriny je priemysel (chemický, metalurgický).

Na znečistení ovzdušia sa najviac podieľali energetické zdroje priemyselných podnikov a centrálné tepelné zdroje, blokové kotolne, poľnohospodárske farmy (chov HD a hydina), automobilová doprava, posypový materiál a prach na cestách. Ťažisko týchto stredných a veľkých zdrojov znečisťovania ovzdušia pochádza zo stacionárnych zdrojov priemyselnej prevádzky.

Z medzročného porovnania produkcie emisií v Banskobystrickom kraji je zrejmý pokles produkcie všetkých znečisťujúcich látok s miernym nárastom v niektorých rokoch, ktorý je individuálny pri každej znečisťujúcej látke.

Najviac tuhých znečisťujúcich látok bolo emitovaných do ovzdušia v **okrese Žiar nad Hronom, Zvolen a Brezno**. Emisie SO₂ boli najviac vypúšťané zo zdrojov znečisťovania nachádzajúcich sa v okresoch **Žiar nad Hronom** a **Zvolen**. Emisie NO_x boli za spomínané obdobie najviac vypúšťané do ovzdušia v okresoch **Revúca, Žiar nad Hronom** a **Zvolen**. Najväčšie množstvo emisií CO bolo emitovaných okresoch **Žiar nad Hronom** a **Revúca**.

Z pohľadu čistoty ovzdušia sú problémy nadlimitné hodnoty znečistenia evidované predovšetkým v mestách Banská Bystrica, Zvolen a Jelšava.

Znečistené ovzdušie má veľmi negatívny dopad na zdravie obyvateľov (kardiovaskulárne ochorenia, ochorenia dýchacích ciest.), biodiverzitu (napr. odumieranie lesov) ale aj poškodzovanie budov a historických pamiatok.

Monitorovacie stanice na území Banskobystrického kraja sa nachádzajú v meste Banská Bystrica, Hnúšťa, Jelšava, Zvolen a Žiar nad Hronom.

Tabuľka č. 4.6.: Vymedzené oblasti riadenia kvality ovzdušia

Vymedzená oblasť riadenia kvality ovzdušia	Znečisťujúca látka	Plocha (km ²)	Počet obyvateľov
Územia mesta Hnúšťa a miestnych častí Brádno, Hačava, Likier, Polom, mesta Tisovec a miestnej časti Rimavská Píla a obce Rimavské Brezovo	PM ₁₀ *	191	12 100
Územie mesta Banská Bystrica	PM ₁₀	103	80 466
Územia obcí Jelšava, Lubeník, Chyžné, Magnezitovce, Mokrýa, Revúcka Lehota	PM ₁₀	109	6 139
Územia mesta Žiar nad Hronom a obce Ladomerská Vieska	PM ₁₀	50	20 569

Zdroj: SHMÚ

*PM₁₀ – suspendované častice v ovzduší, ktoré prejdú zariadením selektujúcim častice s aerodynamickým priemerom 10 µm s 50 % účinnosťou

Odpadové hospodárstvo na území BBK

Ministerstvo životného prostredia SR vo svojej hodnotiacej správe rok 2013 poukazuje, že v danom roku vzniklo v SR celkom 1 744 428,65 ton komunálnych odpadov, čo predstavuje cca 322 kg odpadu na obyvateľa.

V rámci obcí BBK bolo v roku 2012 vyprodukovaných spolu 181,3 tis. ton komunálneho odpadu. Toto množstvo predstavuje 10,4 % podiel v rámci SR. Na jedného obyvateľa BBK pripadá takmer

275 kg odpadu (priemer SR je 324 kg). V roku 2012 sa zhodnotilo približne 18,6 % komunálneho odpadu, pričom priemer na Slovensku je 25,5 %. Viac ako 81 % ton komunálneho odpadu z obcí BBK skončilo na skládkach.

Zastúpenie jednotlivých kategórií odpadov v Banskobystrickom kraji bolo rôznorodé s kolísavým vývojom za časové obdobie piatich rokov 2008–2012.

Mestá a obce mali povinnosť od roku 2010 zaviesť povinný separovaný zber štyroch zložiek komunálneho odpadu, ktorými sú papier, plasty, sklo a kovy. Je pozitívne, že vývoj separovaného zberu má stúpajúcu tendenciu, čo vyplýva z uvedenej tabuľky, avšak zhodnocovanie odpadov je stále na veľmi nízkej úrovni. Hoci sa od roku 2009 tento ukazovateľ každoročne zvyšoval, v roku 2013 sa zhodnotilo iba 10,9 % komunálneho odpadu, pričom priemer na Slovensku je 26 %.

Súčasný stav nakladania s odpadmi na území Banskobystrického kraja je nevyhovujúci najmä z pohľadu vysokého podielu chránených oblastí na území kraja. Osobitne závažný problém predstavujú nelegálne skládky bez akejkoľvek ochrany prostredia a účelnej plánovitej lokalizácie a následne aj staré neriadené skládky, ktoré sú zdrojom environmentálnej záťaže. Skládok takéhoto typu je v území veľmi veľa čo vyplýva predovšetkým zo socio - ekonomického charakteru územia (sídla s vysokým stupňom rozostavanosti, záhradkárske kolónie a množstvo drobných prevádzok).

Chránené územia na území BBK

Rôznorodosť abiotických podmienok Banskobystrického kraja daná najmä pestrým geologickým substrátom, veľkým vertikálnym rozpätím územia, geomorfologickými a klimatickými pomermi vytvára podmienky pre veľkú rozmanitosť biotopov, ktorá podmieňuje i vysokú biodiverzitu rastlinných a živočíšnych spoločenstiev. V kraji nachádzame aj početné výtvory neživej prírody (jaskyne, vodopády, tiesňavy, bralné útvary). Severná časť kraja je horského a podhorského charakteru, v južnej časti prevláda typ kotlín a pahorkatinový reliéf. Maximálna nadmorská výška je 2 043 m n.m. (Dumbier v Nízkych Tatrách) a minimálna nadmorská výška v kraji je 130 m n.m. v Ipeľskej kotline. Aj z tohto vyplývajú pestré klimatické podmienky. Kraj má najväčšiu výmeru chránených území na Slovensku (viac ako 1/3 výmery).

Územná ochrana

Pre územnú ochranu ustanovuje zákon č.543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v platnom znení **päť stupňov ochrany**. Rozsah obmedzení sa so zvyšujúcim stupňom zväčšuje, pričom územná ochrana sa vzťahuje na celé územie Slovenskej republiky, čiže na území mimo osobitne vyhlásených chránených území platí 1. stupeň ochrany.

Zákon o ochrane prírody a krajiny v platnom znení ustanovuje tieto kategórie chránených území:

- chránená krajinná oblasť (CHKO),
- národný park (NP),
- chránený areál (CHA),
- národná prírodná rezervácia a prírodná rezervácia (NPR, PR),
- národná prírodná pamiatka a prírodná pamiatka (NPP, PP),
- chránený krajinný prvok (CHKP).

Tabuľka č. 4.7.: Veľkoplošné chránené územia (VCHÚ) - národné parky (NP) a chránené krajinné oblasti (CHKO)

Kategória a názov	Okres	Celková výmera (ha)	Z toho výmera v kraji (ha)	Celková výmera OP (ha)	Z toho výmera OP v kraji (ha)
NP Nízke Tatry	BB, BR	72 842	19 042	110 162	63 944
NP Muránska planina	BR, RA, RS	20 138	20 138	21 698	21 698
NP Veľká Fatra	BB	40 371	4 888	26 133	1 628
NP Slovenský raj	BR	19 763	526	13 011	0
NP Slovenský kras	RA	34 611	0	11 742	1 576
CHKO Poľana	BB, BR, ZV, DT	20 360	20 360	x	x
CHKO Cerová vrchovina	LC, RS	16 771	16 771	x	x
CHKO Štiavnické vrchy	BS, KA, ZC, ZH, ZV	77 630	66 390	x	x
CHKO Ponitrie	ZV, ZH	37 665	6 115	x	x
Spolu		340 151	154 230	182 746	88 846

Zdroj: ŠOP SR

Tabuľka č. 4.8.: Maloplošné chránené územia (MCHÚ)

Kategória	Počet	Celková výmera (ha)	Z toho výmera v kraji (ha)	Celková výmera OP (ha)	Z toho výmera OP v kraji (ha)
Chránený areál	39	761,3813	761,3813	0,0000	0,0000
Prírodná rezervácia	86	3 181,8849	3 102,7649	29,2675	29,2675
Národná prírodná rezervácia	34	7 997,4513	7 764,9295	644,4088	644,4088
Prírodná pamiatka	54	267,6756	267,6756	294,4385	294,4385
Národná prírodná pamiatka	10	10,1820	10,1820	388,6145	388,6145
Spolu	223	12 218,5751	11 906,9333	1 356,7293	1 356,7293

Zdroj: ŠOP SR

Sústava **NATURA** 2000 predstavuje sústavu chránených území členských krajín EÚ, ktorú tvoria: dva typy území a to:

- osobitné územia ochrany vyhlasované na základe smernice o biotopoch v národnej legislatíve označené ako **územia európskeho významu (ÚEV)**, ktoré zahŕňajú lokality s biotopmi európskeho významu alebo druhu európskeho významu,
- osobitne chránené územia vyhlasované na základe smernice o vtákoch v národnej legislatíve označené ako **chránené vtáčie územia (CHVÚ)**, zahŕňajú biotopy druhov vtákov európskeho významu a biotopy sťahovavých druhov vtákov.

Tabuľka č. 4.9.: Prehľad o ÚEV v Banskobystrickom samosprávnom kraji

Okres	Územie európskeho významu
Banská Bystrica	Badinský prales, Baranovo, Brvnište, Harmanecký Hlboký jarok, Jelšovec, Kopec, Mackov bok, Plavno, Ponická dúbrava, Priboj, Šupín, Alúvium Hrona, Ďumbierské Tatry, Veľká Fatra, Zvolen, Svrčinník, Stará hora
Banská Štiavnica	Dolná Bukovina, Sitno, Stará hora, Tlstý vrch, Skalka, Hodrušská hornatina, Suť,
Brezno	Alúvium Hrona, Bacúšska jelšina, Brezinky, Dobročský prales, Ďumbierské Tatry, Homola, Horné Lazy, Lúky pod Besníkom, Podpoľana, Pohorelské vrchovisko, Rohozníanska jelšina, Suchá, Vrchslatina, Alúvium Hrona, Poľana, Kráľovohoľské Tatry, Slovenský raj, Muránska planina, Stolica, Klenovské Blatá, Klenovský Vepor, Rosiarka,
Detva	Detviarsky potok, Habaňovo, Javorinka, Kopa, Koryto, Močidlíanska skala, Rohy, Detva
Krupina	Mäsiarsky bok, Stará hora, Tlstý vrch, Skalka, Litava,
Lučenec	Cerová vrchovina, Dálovský močiar, Soví hrad,
Revúca	Bradlo, Hodošov les, Lúka pod cintorínom, Lúka pod Úkorovou, Muteň, Teplické stráne, Trešková, Tri peniažky, Muránska planina, Stolica, Drienčanský kras, Alúvium Muráňa
Rimavská Sobota	Beležír, Dechtárske vinice, Drieňové, Pieskovcové chrby, Pokoradzské jazierka, Rimava, Ťahan, Tisovský kras, Trstie, Vodokáš, Muránska planina, Klenovské Blatá, Klenovský Vepor, Rosiarka, Cerová vrchovina, Drienčanský kras
Veľký Krtíš	Čebovská lesostep, Dedinská hora, Ipeľské hony, Kiarovský močiar, Šelestianska stráň, Cúdenický močiar, Litava, Alúvium Ipľa,
Zvolen	Poľana, Skalka, Suť, Boky, Gavurky, Hrbatá lúka, Mláčik, Repiská, Bujačia lúka
Žarnovica	Hodrušská hornatina, Suť, Vtáčnik, Klokoč, Revištský rybník, Sokolec, Stráž, Tomov Štál
Žiar nad Hronom	Suť, Vtáčnik, Klokoč,

Zdroj: ŠOP SR

Tabuľka č. 4.10.: Prehľad o CHVÚ v Banskobystrickom samosprávnom kraji

Okres	Chránené vtáčie územie
Lučenec, Revúca, Rimavská Sobota	Cerová vrchovina - Porimavie
Brezno, Revúca, Rimavská Sobota	Muránska planina - Stolica
Banská Bystrica, Brezno,	Nízke Tatry
Levice, Veľký Krtíš, Lučenec	Poiplie
Banská Bystrica, Brezno, Detva, Zvolen	Poľana
Banská Bystrica	Veľká Fatra
Brezno	Slovenský raj
Lučenec, Revúca, Rimavská Sobota	Cerová vrchovina - Porimavie
Brezno, Revúca, Rimavská Sobota	Muránska planina - Stolica
Banská Bystrica, Brezno	Nízke Tatry

Okres	Chránené vtáčie územie
Veľký Krtíš, Lučenec	Poiplie

Zdroj: ŠOP SR

Na území kraja sa okrem ochrany území vykonáva aj druhová ochrana rastlín a živočíchov, nerastov a skamenelín, ochrana drevín rastúcich mimo lesa a ochrana chránených stromov, za ktoré sa môžu vyhlásiť kultúrne, vedecky, ekologicky, krajinotvorne alebo esteticky mimoriadne významné stromy alebo ich skupiny vrátane stromoradií.

Brownfields ako ekologická záťaž na území BBK

Termín „brownfield“ slúži na označenie nehnuteľnosti (pozemok, alebo objekt), ktorá sa nachádza v súčasnosti alebo v minulosti zastavanom území, ktorá nie je efektívne využívaná, je zanedbaná a prípadne i kontaminovaná. Ide o nehnuteľnosť, ktorú nie je možné efektívne využívať bez procesu jej regenerácie.

Z dostupnej evidencie disponibilných brownfieldov, realizovanej Slovenskou agentúrou pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO), možno brownfieldy klasifikovať ako priemyselné, poľnohospodárske, armádne, administratívne, inštitucionálne (školy, nemocnice), rekreačné, kultúrne (kultúrne domy, kiná) a obytné.

Z EÚ fondov bolo počas predchádzajúcich programových období podporených niekoľko hnedých a zelených brownfields ako priemyselné parky a to:

- v rokoch 2004 -2006 v rámci OP Priemysel a služby : Hnúšťa (hnedý), Detva (hnedý), Víglaš (zelený) a Lučenec (zelený),
- v rokoch 2007 – 2013 v rámci OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast: hnedý priemyselný park Tornaľa a Utekáč.

Zásadným problémom brownfieldov je popri ich priamej environmentálnej záťaži územia aj sekundárne sociálno – ekonomické pôsobenie niekdajšej činnosti v území prejavujúce sa negatívnym pôsobením na okolité územia (kriminalita, negatívne vnímanie územia zo strany spoločnosti, nezamestnanosť), ale aj vlastnícke vzťahy (viaceré objekty sú v súkromnom vlastníctve).

Brownfieldy nie sú iba problémom, ale zároveň aj príležitosťou a jednou z foriem skrytých rezerv ekonomiky s nemalým potenciálom. Ich obnova a využitie často prináša aj zlepšenie úrovne verejnej bezpečnosti, dopravnej dostupnosti územia i príchod nových podnikateľských aktivít, ktoré vytvoria nové pracovné miesta a lepšia poskytované služby v regióne.

Zelená infraštruktúra miest na území BBBK

V súčasnosti stav mestskej zelene v mestách BBK nie je zmapovaný, BBK preto realizoval rýchly prieskum najmä v mestách BBK, ktorého výsledky a vzor tabuľky uvádzame nižšie. Údaje o mestskej zelene sú uvedené v Prílohe P1, Tabuľka č 1.

Tabuľka 4.11.: Prehľad o stave a možnom využití vnútroblokov v mestách na území BBK

mestá	počet bytov	počet obyvateľov bývajúcich v bytových domoch	počet predpokladaných zrevitalizovaných vnútroblokov	najčastejší typ využitia vnútrobloku
Banská Štiavnica	1028	2922	1	rekreačná, športová
Brezno	3814	9897	5	rekreačná, športová
Detva	2907	6923	5	rekreačná, športová, obslužná
Hnúšťa	326	543	1	rekreačná, obslužná
Hriňová	1066	2869	5	rekreačná, športová, obslužná
Kremnica	699	1982	5	rekreačná, obslužná
Lučenec	382	1144	5	obslužná
Poltár	1314	3784	1	obslužná
Revúca	2086	6261	3	rekreačná, športová, obslužná
Zvolen			25	rekreačná, športová, obslužná
Žarnovica	869	2072	5	rekreačná, obslužná

Zdroj: vlastné spracovanie

Mestské prostredie má charakteristické biofyzikálne funkcie v porovnaní s okolitým vidieckym priestorom. Patrí medzi ne zmenená výmena energie, vytvorenie tepelných zmien v mestskom

prostredí a zmeny v hydrológii územia, ako je zvýšenie povrchového odtoku zrážkových vôd, ale aj zvýšené nároky na udržanie vody pre vegetáciu v urbánom priestore a udržanie vlhkosti ovzdušia.

V súčasnosti je veľmi výrazne zmenená zástavba miest, najmä centrálnych častí. Spevnené a vydláždené plochy s jednoduchou údržbou v lete i v zime, takmer bez zelene nahradili pôvodné parky a zelené plochy s potrebou údržby a starostlivosti a potrebou ľudskej práce. Výsledkom je zmenný režim teploty ale predovšetkým odtoku vôd. Dobrým príkladom je námestie v Nitre pred divadlom, kde je takmer celá jeho plocha zabetónovaná, s výnimkou pár stromov, ktoré cyklicky odumierajú. Riešením je plná akceptácia nového dokumentu EÚ **Oznámenie Komisie Európskemu Parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov - Zelená infraštruktúra – Zveľaďovanie prírodného kapitálu Európy COM (2013)249**. K roku 2012 dosiahla výmera zelene v mestách a obciach SR 11 926 ha, čo je o 305 ha viac ako v roku 2011. Parková zeleň z toho bola 27 %, tá však poklesla o 3 ha. V prepočte na obyvateľa predstavuje verejná zeleň 22m². Najvyššia výmera verejnej zelene je v Nitrianskom kraji (aj v prepočte na obyvateľa), najmenšia je v Žilinskom kraji. Oproti roku 2011 narástla výmera verejnej zelene najviac v Banskobystrickom kraji (o 98 ha), pokles jej výmery nebol zaznamenaný v žiadnom kraji. Najvyššia výmera verejnej, ako aj výlučne mestskej zelene (a rovnako aj jej výmery v prepočte na obyvateľa) je v Nitrianskom kraji, najmenšia výmera verejnej zelene (i mestskej) je v Žilinskom kraji.

Zeľň patrí k rozhodujúcim faktorom kvality života v meste, je pre sídla zdrojom vitality. Najmä mestské prostredie, charakteristické zvýšeným tlakom na kvalitu životného prostredia, je vyvažované pozitívnymi účinkami zelene a vody. Sídlna zeleň sa radí k najefektívnejším priestorovým, ochranným, ozdravujúcim i skrášľujúcim prvkom. Verejná zeleň (teda zeleň miest a obcí) sa hodnotí ukazovateľom výmery v ha, čo len čiastočne vystihuje účinnosť zelených plôch. Až intenzívna a vzrastlá zeleň je prínosom k ozdraveniu a estetickému skvalitneniu našich sídiel.

Medzi základné funkcie mestskej zelene patrí najmä jej funkcia hygienicko/zdravotná napr.:

- úprava mikroklimy v meste, čo zahŕňa znižovanie teploty (mestské parky znižujú teploty v priemere o 1 C° oproti teplote v uliciach),
- tienenie korunami stromov (hlavne v horúcich letných dňoch),
- zvyšovanie vlhkosti vzduchu (v priemere sa udáva hodnota 5 až 7 %),
- znižovanie rýchlosti vetra,
- filtračné účinky zelene (stromová a krovitá vegetácia má priaznivé účinky na čistotu ovzdušia, slúži ako filter pre prachové častice - udáva sa hodnota 20 g prachových častíc na m² listovej plochy),
- znižovanie hladiny hluku v mestskom prostredí.

Ochrana plôch zelene sa môže realizovať pomocou dodržiavania normatífov a indikátorov a javí sa ako veľmi naliehavá. Normatívy tvorby zelene v sídlach sú používané hlavne v urbanistickej praxi a sú súčasťou územnoplánovacej dokumentácie a stanovujú z urbanistického hľadiska potrebnú rozlohu zelených plôch v sídelných útvaroch v jednotlivých kategóriách v prepočte na jedného obyvateľa.

Pri porovnaní so Štandardami minimálnej vybavenosti obcí SR (MVRR SR, 2010) odporúča sa pre sídla nad 5 tis. obyvateľov v kategórii verejnej parkovej zelene 8-14 m².obyv.⁻¹ pre medzi blokovoú sídliskovoú zástavbu 10-16 m².obyv.⁻¹, čo je spolu 18-30 m².obyv.⁻¹

Definovanie negatívnych vplyvov, obmedzení a možných rizík dosiahnutia cieľov pre prioritnú os č. 4

Pre oblasť vodovodu a kanalizácie je investičnou územnou jednotkou úroveň obce (LAU2), nakoľko správa vodovodnej a kanalizačnej siete musí byť v súlade s Plánom rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií v Banskobystrickom kraji, kde je ako základná jednotka definovaná aglomerácia, ktorú tvorí obec, resp. viacero obcí. Obec má možnosť rozhodnúť sa, či vodovodnú alebo kanalizačnú sieť v jej katastri bude prevádzkovať sama, alebo zverí správu vodárenskej spoločnosti. Niektoré a to najmä menšie obce majú **environmentálnu infraštruktúru rozostavanú z finančných prostriedkov Environmentálneho fondu** už niekoľko rokov, prípadne vypracovanú projektovú dokumentáciu, takisto menšie obce majú problém s financovaním prípravných prác i so spolufinancovaním a finančné prostriedky vyčlenené pre malé obce (do 1000 obyvateľov) nie sú dostatočné. **Záujem vodárenských spoločností o spoluprácu** pri dobudovaní vodovodov, kanalizácií a ČOV je významný pre úspech projektov. **Zhoršovanie ekonomickej a sociálnej**

situácie obyvateľstva a negatívny demografický vývoj spôsobený najmä migráciou obyvateľstva znižuje záujem obyvateľstva o pripojenie sa na verejnú kanalizáciu a vodovod.

Takisto bude vhodné v prípade budovania dopravnej infraštruktúry v obciach, kde sa plánuje budovanie environmentálnej infraštruktúry tieto projekty zosúladiť.

Rozvojové a limitujúce faktory pre prioritnú os č. 4

Na úrovni krajov SR sú vypracované plány rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií, ktorých cieľom je stanovenie základnej koncepcie optimálneho rozvoja zásobovania pitnou vodou a odkanalizovania a čistenia odpadových vôd sídel príslušného kraja.

Investovanie v mestách ako adaptačné opatrenia zmeny klímy

Z hľadiska potreby riešenia plôch verejnej zelene v obciach BBK je potrebné zamerať aktivity na:

- prehodnotenie veľkosti plôch, distribúcie na území mesta a ich vzájomné prepojenie na princípe zelenej infraštruktúry a Zelených sietí (Greennets),
- prehodnotenie dostupnosti verejnej zelene pre obyvateľov funkčných zón a obytných súborov,
- optimalizácia environmentálnych a spoločenských funkcií zelene v sídlach,
- plánovanie a manažment funkčného systému zelenej infraštruktúry v sídlach a prepojenie s medziblokovou zeleňou.
- prehodnotenie vnútornej štruktúry plôch zelene a parkov z hľadiska biotických prvkov (stromy, kry, trávnik, kvetiny, voda), abiotických prvkov a vybavenosti (hracie plochy, komunikácie, parkovanie, prvky komunálnej hygieny) a podpora biodiverzity,
- spracovať zásady rekonštrukcie a modelové typy riešení,
- spracovať návrh komplexnej a kontinuálnej starostlivosti o biotické prvky a technické prvky podľa časových horizontov a intenzitných tried údržby,
- zastaviť proces záberu plôch zelene pre účely parkovania vozidiel (statická doprava); túto alokovať do poschodových (resp. podzemných) garáží; zastaviť proces zahusťovania sídlisk novými stavbami,
- posilniť podmienky a kritériá ochrany zelene na území mesta,
- zvýšiť kvalitu údržby plôch zelene a zabezpečiť fixnú viazanosť potrebnej finančnej dotácie a rozpočtu obce.

V mestskom prostredí tak čoraz výraznejšie pozorujeme prejavy klimatickej zmeny v podobe extrémnych letných horúčav, poklesu zrážok, dlhých období sucha striedaných privalovými dažďami s možnosťou lokálnych povodní, víchrice a veterné smršte.

Prostredníctvom vhodných adaptačných opatrení sa očakáva zmierniť dopady zmeny klímy na sídelné prostredie a jeho obyvateľov a zabezpečiť kvalitné obytné a prírodné prostredie.

Zvolené územné investičné jednotky

Špecifický cieľ 4.2.1

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 4.3.1

- Obec (LAU2)

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre projekty PO4

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre špecifický cieľ 4.2.1a špecifický cieľ 4.3.1 sú uvedené v prílohe P7 – Multikritériálna analýza podľa návrhu RO so špecifikáciou pre územie BBK a MFO Banská Bystrica.

SWOT analýza pre PO 4 – Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie na území BBK

Oblasť (špecifický cieľ):	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
ŠC 4.2.1 Zvýšenie podielu obyvateľstva so zlepšeným zásobovaním pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou bez negatívnych dopadov na životné prostredie	• Dostatočné zdroje pitnej vody • Vysoký podiel chránených území	• Nízka úroveň odkanalizovania kraja • Znečistené ovzdušie priemyselných okresných centier zaťažené aj emisiami z dopravy • Extrémne hodnoty znečistenia ovzdušia v okrese Banská Bystrica (dominantné postavenie) Žiar nad Hronom • Veľmi nízka úroveň separácie a vysoký podiel skládkovania	• Zvýšenie podielu obyvateľov napojených na systém čistenia a odvádzania odpadových vôd • Riešenie zásobovania obyvateľstva pitnou vodou • Zlepšenie systému hospodárenia s dažďovými vodami v sídlach, zvýšenie plôch verejnej zelene v zastavanom území sídel • Doriešenie nedokončenej výstavby stokových sietí a ČOV	• Neukončené projekty verejnej kanalizácie a ČOV (stoková sieť, resp. ČOV budovaná obcami samostatne, resp. aglomeráciami združených obcí • Riziko vo veci stanoviska implementačných orgánov so zazmluvnením dodávateľov diela podľa pravidiel a legislatívy platnej pred viacerými rokmi • Ohrozujúce vyššie znečistenie predovšetkým v mestských oblastiach
ŠC 4.3.1 Zlepšenie environmentálnych aspektov v mestách a mestských oblastiach prostredníctvom budovania prvkov zelenej infraštruktúry a adaptáciou urbanizovaného prostredia na zmenu klímy ako aj zavádzaním systémových prvkov znižovania znečistenia ovzdušia a hluku.	• Existujúce prvky zelenej a modrej infraštruktúry v mestách • Opravené verejné priestranstvá vrátane zelene • Existujúce dáta o verejnej zelene v ÚPN • Existujúce komunitné iniciatívy v mestách	• Vzťah obyvateľov k zeleni (princíp „nie na mojom dvore“) • Častá neobdobnosť pri spracovávaní projektových dokumentácií, kedy sú stavebné objekty zelene suplované inými profesiami • Zeleň ako prostriedok adaptačných opatrení na zmenu klímy nie je z pohľadu investorov (súkromný aj verejný sektor) chápaná ako 1 z priorit • Generel zelene absentuje v ÚPN miest • Neupravené parkové plochy • Nedostatočná údržba zelene • Chýbajúce protihlukové zábrany • Nedostatočný počet fontán • Existujúce fontány sú väčšinou nefunkčné • Absencia kompostárne • Absencia vodozádržných prvkov v mestách	• Disponibilné rozvojové plochy pre budovanie prvkov zelenej infraštruktúry napr. vnútrobloky sídlisk, areály ZŠ a MŠ, pohrebiská a pod.) • Integrácia aktivít v rámci budovania cyklokomunikácií a greenways a pod. • Možnosť rozvoja odbornej spolupráce medzi subjektmi • Záujem a podpora časti verejnosti (priaznivý ohlas na v minulosti realizované projekty) • Nastávajúce výzvy na predkladanie ŽoNFP	• Absencia kľúčových koncepcných dokumentov tvorby a ochrany ŽP, resp. ich neaktuálny stav (generel zelene, passport zelených plôch, Múses a pod.) • Finančné, organizačné zabezpečenie) • Tlak investorov na záber nových území, nezáujem rekonštruovať, resp. meniť účel existujúcich kapacít • Zeleň ako prostriedok adaptačných opatrení na zmenu klímy nie je z pohľadu investorov (súkromný aj verejný sektor) chápaná ako 1 z priorit,

1.2. MESTSKÁ FUNKČNÁ OBLASŤ KRAJSKÉHO MESTA BANSKÁ BYSTRICA

1.2.1. Prioritná os 1: Bezpečná a ekologická doprava – mestská funkčná oblasť mesta Banská Bystrica

Funkčné územie mesta Banská Bystrica okrem samotného mesta predstavujú tieto obce: Špania Dolina, Harmanec, Dolný Harmanec, Kordíky, Riečka, Tajov, Králiky, Kynceľová, Nemce, Selce, Slovenská Ľupča, Malachov, Horné Pršany, Vlkanová, Hronsek a Badín.

Rozhodujúcou podmienkou rozvoja mesta a jej funkčnej oblasti je kvalitná dopravná infraštruktúra, ktorá umožní dopravné vzťahy medzi regiónmi Slovenska a kvalitnú nadväznosť na európske dopravné koridory. Región sa vyznačuje silnými prepravnými vzťahmi v smere východ – západ, hlavne vo vzťahu k hlavnému mestu Slovenska a severojužnými vzťahmi s veľkým podielom medzinárodnej cestnej kamiónovej dopravy.

Vychádzajúc z výsledkov analýzy, možností finančných zdrojov a pripravenosti územia mesta Banská Bystrica, chce mesto dobudovaním komunikačnej siete a integráciou všetkých druhov dopravy vytvoriť optimálnu ponuku dopravnej obslužnosti územia.

Mesto Banská Bystrica je centrom banskobystricko-zvolenského ťažiska osídlenia prvej úrovne, ktoré je v rámci tejto úrovne zaradené do tretej skupiny spolu so žilinsko-martinským ťažiskom osídlenia. Významovo sú pred touto skupinou iba dve najväčšie ťažiská osídlenia Slovenskej republiky, a to bratislavsko-trnavské a košicko-prešovské ťažiská osídlenia.

Banská Bystrica patrí do kategórie centier celoštátneho až medzinárodného významu. Tvorí severný pól banskobystricko-zvolenského ťažiska osídlenia s koncentráciou regionálnych, nadregionálnych aj celoštátnych aktivít. Samotné mesto predstavuje kompaktnú urbanistickú štruktúru, doplnenú pridruženými satelitnými útvarmi, ktoré sú administratívnymi súčasťami mesta alebo samostatnými obcami.

Vzájomná poloha miest Banskej Bystrice a Zvolena vytvára predpoklady pre vytvorenie integrovaného systému dopravy – jej vzájomne prepojených a koordinovaných druhov, čo zlepši dostupnosť jednak oboch miest navzájom, jednak ich prímestského osídlenia.

Mesto Banská Bystrica je administratívno-správnym centrom kraja a predstavuje jedno z najvýznamnejších centier Slovenskej republiky. Ako také je aj rozhodujúcim prvkom pri formovaní nadregionálnych a interregionálnych vzťahov celého Banskobystrického kraja.

Počtom 79 027 obyvateľov (k 31.12.2014) je Banská Bystrica šiestym najľudnatejším mestom Slovenska. V sídelnom systéme Slovenskej republiky zastáva jedno z popredných miest, čo bolo vyjadrené aj v KURS 2001 v hodnoteniach a postavení centier a ťažísk osídlenia. Priestor Banskej Bystrice a jej spádových obcí je charakterizovaný v Konceptii územného rozvoja Slovenska 2001 ako územie ekologickej a kultúrnej hodnoty celoeurópskeho významu, s predpokladom dynamického rozvoja terciérnych a kvartérnych aktivít s prioritami rozvoja v oblasti cestovného ruchu, turizmu a rekreácie. Urbanistická štruktúra mesta a jeho satelitných vidieckych obcí v symbióze s krajinným prostredím a prírodným prostredím, ktoré je súčasťou chránených území prírody, je územím s vysokou funkčnou a priestorovou disponibilitou. Intenzívne väzby mesta s takmer všetkými obcami funkčného územia vyplývajú z historického vývoja sídelnej štruktúry priestoru a dopravných a funkčných vzťahov vzájomne sa dopĺňajúcich.

V meste Banská Bystrica je sústredená takmer celá vyššia vybavenosť okresu Banská Bystrica v oblastiach štátnej správy, bankovníctva, vedeckých pracovísk a školstva celoštátneho významu. Zdravotnícke zariadenia vyhovujú svojimi kapacitami a špecializáciou a plne pokrývajú potreby mesta a kraja. Táto vybavenosť je zdieľaná aj v rámci funkčného mestského územia krajského mesta Banská Bystrica.

Mesto Banská Bystrica sa nachádza v centrálnej časti Slovenskej republiky a spolu s mestom Zvolen tvorí jeden z najvýznamnejších dopravných uzlov na Slovensku.

Z hľadiska dopravnej obslužnosti mesta Banská Bystrica a jeho mestskej funkčnej oblasti najvýznamnejšiu úlohu zohráva rýchlostná cesta R1, ktorá je zrealizovaná v trase: diaľnica D1 (križovatka Trnava) – Nitra – Žarnovica – Šášovské Podhradie – Banská Bystrica a pripravovaná v úseku – Banská Bystrica – diaľnica D1 (križovatka Martinček pri Ružomberku). Výstavbou tohto ťahu v úseku Banská Bystrica – Ružomberok sa odstráni problémy dopravy na prieťahu cesty I/59

v intravilánoch obcí Staré Hory, Motyčky, Donovaly, Liptovská Osada a najmä miest Ružomberok a Banská Bystrica.

Okrem cestnej infraštruktúry v rámci plánovaného modelu udržateľnej a ekologickej dopravy sa bude klásť dôraz aj na adresnejšie využívanie železničnej dopravy.

Rozvojový potenciál mesta a mestskej funkčnej oblasti je determinovaný taktiež veľmi výhodnou polohou mesta v centre krajiny na dopravných križovatkách sever – juh. Pre Banskobystrický kraj bude významné rozvíjanie ťažísk osídlenia na spojnicach katovickkej aglomerácie a krakovskej aglomerácie v Poľskej republike s budapeštianskou aglomeráciou v Maďarsku, čo si vyžiada **skvalitnenie severojužných dopravných prepojení.**

Investičná priorita č. 1.1: Posilnenie regionálnej mobility prepojením sekundárnych a terciárnych uzlov s infraštruktúrou TEN-T vrátane multimodálnych uzlov

Špecifický cieľ 1.1:

Zlepšenie dostupnosti k infraštruktúre TEN-T a cestám I. triedy s dôrazom na rozvoj multimodálneho dopravného systému na území MFO mesta Banská Bystrica.

Cestná infraštruktúra na území MFO mesta Banská Bystrica

Komunikačné napojenie Banskej Bystrice na ostatné územie Slovenska je zabezpečované nasledovnými cestami:

- rýchlostnými cestami a cestami I. triedy, ktoré zabezpečujú prepojenia medzinárodného a celoštátneho významu
 - R1 v trase D1 Trnava – Banská Bystrica (E77), s pripravovaným pokračovaním v smere Korytnica – D1 Ružomberok,
 - I/59 v trase Banská Bystrica – Ružomberok (E77) s vymedzením pre turistickú osobnú dopravu,
 - I/66 v trase Šahy – Zvolen – Banská Bystrica – Brezno,
 - I/69 v trase Zvolen – Sliač - Banská Bystrica,
 - I/14 v trase Banská Bystrica – Harmanec – I/65,
- cestami II. triedy, ktoré zabezpečujú prepojenia regionálneho charakteru
 - II/578 v trase Banská Bystrica – Kordíky,
 - II/591 v trase Banská Bystrica – Zvolenská Slatina s pripojením na cestu I/16 (I/50),
- cestami III. triedy, ktoré zabezpečujú prepojenia lokálneho charakteru na obce v MFO:
 - III/2418 (III/066033) - od I/66 cez Selce a Priechod na Baláže,
 - III/2419 (III/066034) - od I/59 na severnom okraji Kostiviarskej cez Nemce na cestu III/2418 (III/066033),
 - III/2415 (III/066024) - od križovatky s cestami I/66 a I/59 cez Sládkovičovú ulicu súbežne s rýchlostnou cestou R1 do Badína s pripojením na cestu I/69 pri Vlkanovej,
 - III/2448 (III/066014) - zo Sielnice na cestu I/66,
 - III/2413 (III/066019) - z cesty I/66 cez Vlkanovú a Hronsek na cestu III/2450 (III/066016),
 - III/2414 (III/066021) - prepojenie ciest I/69 a III/2415 (III/066024) severne od Badína a Vlkanovej,
 - III/2416 (III/066026) - z križovatky Sládkovičovej s cestou III/2415 (III/066024) do Horných Pršian,
 - III/2420 (III/066035) - od cesty I/66 v Šalkovej na Poniky,
 - III/2421 (III/066036) - od cesty III/2420 (III/066035) cez Môlču na cestu II/591,
 - III/2425 (III/066040) - od cesty III/2427 (III/066042) zo Slovenskej Ľupče na Podkonice,
 - III/2427 (III/066042) - od rýchlostnej cesty R1 východne od Šalkovej do Slovenskej Ľupče,
 - III/2433 (III/578001) - z cesty II/578 do Riečky,
 - III/2434 (III/578002) - z cesty II/578 na Králiky,
 - III/2410 (III/059003) - z cesty I/59 do Španej Doliny.

Vzájomná poloha miest Banskej Bystrice a Zvolena (s prepojením na Brezno) umožňuje tiež výhodné vytvorenie integrovaného systému prímestskej dopravy – jej vzájomne prepojených a koordinovaných druhov dopravy (verejná cestná a železničná), čo zlepší dostupnosť jednak oboch

miest navzájom, jednak ich prímestského osídlenia. Železničná trať vhodne prepája mestá Banská Bystrica – Zvolen s príslušnými obcami a PP Vlkanová. Počet a hustota autobusových a vlakových spojení ponúka širokú možnosť koordinácie a integrácie dopravy pre dobro občana a viedla by aj k nezanedbateľným úsporám objednávateľov jednotlivých druhov dopravy.

V zmysle vládou schváleného tzv. regionálneho master plánu boli na území MFO po dohode s VÚC BBK ako správcom ciest II. a III. triedy vybrané nasledovné úseky ciest ako tzv. zelené projekty:

- **prepojenie ciest I/59 a I/66 - dobudovanie cesty III/2419 (III/066034) Kostiviarska - Sásová - Kynceľová**
- **rozšírenie komunikácie II/578 Banská Bystrica Tajovského ul.**
- **rekonštrukcia cesty III/2413 (III/066019) Vlkanová, most ev. č. 066019-01**

Tieto úseky ciest umožnia optimalizovať najmä mestu Banská Bystrica verejnú osobnú dopravu, zvýšiť bezpečnosť a odstrániť niektoré kolízne body.

Projekty ciest I. triedy sú v kompetencii Slovenskej správy ciest a tieto sa realizujú na základe jej výberu.

Železničná doprava na území MFO mesta Banská Bystrica

Železničnú dopravu zabezpečujú v meste Banská Bystrica dve železničné trate. Prvou z nich je trať č. 170 zo stanice Zvolen cez Banskú Bystricu do stanice Vrútky, druhou je trať č. 172 zo stanice Banská Bystrica cez Brezno na Červenú Skalu. V roku 2006 bola realizovaná elektrifikácia trate č. 170 na úseku Zvolen – Banská Bystrica s pokračovaním do Margecian (detailný prehľad v Prílohe P1).

Sú to trate 3. kategórie v koridoroch medzinárodného a celoštátneho významu. Železničná stanica Banská Bystrica je priebežnou stanicou 2. kategórie. Do stanice je zaústené zavlečkovanie bývalého závodu Smrečina Holding I, a.s., nachádzajúceho sa južne od priestoru stanice. Zo stanice je ďalej riešené zavlečkovanie priestoru medzi cestou I/66 a Partizánskou ulicou. V území sa na trati č. 170 nachádzajú stanice: Vlkanová, Radvaň, Kostiviarska a Uľanka, ako aj zastávka Banská Bystrica - mesto. Na trati č. 172 sú zastávky Šalková a Slovenská Ľupča - Príboj. Zo zastávky Šalková je vedené zavlečkovanie bývalého areálu HOLCIM (Slovensko), a.s.

V zámeroch rozvoja železničnej dopravy je návrh zdvojnásobenia úseku trate č. 170 v úseku Zvolen – Banská Bystrica, čo je odôvodnené aj potrebou vytvorenia integrovaného systému hromadnej dopravy regiónu Banskej Bystrice, kde nosnú os tohto systému by tvorilo práve bezpečné a ekologické železničné prepojenie Banskej Bystrice a Zvolena.

V koncepciách rozvoja mesta je riešené vybudovanie novej železničnej stanice Radvaň na západnej strane železničnej trate, ako aj s vybudovaním novej železničnej zastávky Banská Bystrica - mesto, vrátane komplexnej úpravy predstaničného priestoru. V návrhových koncepčných materiáloch sa počíta so zapojením stanice Radvaň a Banská Bystrica – mesto do integrovaného systému dopravy. V súvislosti s rozvojom priemyselného parku v Šalkovej je riešená železničná zastávka na trati Banská Bystrica – Brezno v dotyku s lokalitou priemyselného parku.

Zastávky a stanice v riešenom území mesta a jeho záujmovom území sú nasledovné:

- **úsek trate č. 170 Zvolen – Banská Bystrica: Veľká Lúka, Hronsek, Vlkanová, Radvaň, Banská Bystrica – mesto, Banská Bystrica**, úsek trate č. 170 Banská Bystrica – Diviaky – Vrútky: Kostiviarska, Uľanka, Harmanec, Dolný Harmanec, Harmanecká jaskyňa, na trati t.č. nezastavujú vlaky osobnej dopravy,
- **úsek trate č. 172 Banská Bystrica – Margecany: Šalková, Slovenská Ľupča – Príboj, Slovenská Ľupča.**

Doteraz bola ukončená elektrifikácia trate Zvolen – Banská Bystrica. Tento úsek je potrebné zdvojnásobiť a pokračovať v elektrifikácii na smer Brezno.

Pre zvýšenie významu železničnej dopravy v koncepciách sa uvažuje s možnosťou elektrifikácie a s úpravou technických parametrov trate č. 170 z Banskej Bystrice do Turčianskych Teplíc a Martina/Vrútok, resp. s modernizáciou trate č. 172 Banská Bystrica – Červená Skala.

Letecká doprava na území MFO mesta Banská Bystrica

Pre rozvoj regiónu má perspektívne postavenie aj letecká doprava, ktorá je v záujmovom území zabezpečovaná letiskom Sliač, ktoré leží v katastrálnom území obce Sielnica a dotýka sa územia obce Badín.

Letisko má kódové označenie 4 D. Má spevnenú vzletovú a pristávaciu dráhu (VPD) s rozmermi 2.340 x 60 metrov. Vzletový a pristávací pás (VPP) má rozmery 2.520 x 300 metrov. Letisko je situované do členitého terénu, takže terén na určitých miestach prevyšuje ochranné pásma letiska. Vzletový a pristávací priestor smerujúci nad Banskú Bystricu je v hornej časti stočený smerom na východ. Vybavovacia plocha disponuje piatimi stojiskami, pričom súčasne na nej môžu parkovať dve lietadlá Airbus 310 a tri lietadlá ATR 42. Pre zvýšenie kvality leteckej dopravy na letisku Sliač sa uvažuje so zdvojením, resp. predĺžením VPD a zlepšením výkonnosti terminálu a ostatných služieb. V rámci modernizácie letiska sa uvažuje so zvýšením bezpečnosti leteckej prevádzky.

Heliporty

Z hľadiska leteckej dopravy sa priamo na území mesta Banská Bystrica nachádzajú účelové heliporty, ktoré nemajú vplyv na verejnú osobnú dopravu.

Sú to heliporty:

- heliport Fakultnej nemocnice s poliklinikou F.D. Roosevelta na nám. L. Svobodu (asfaltová plocha v rámci areálu nemocnice),
- heliport Stredoslovenského ústavu srdcových a cievnych chorôb v starom areáli nemocnice na Ceste k nemocnici (heliport s priemerom 26 m na streche objektu - uvedený do prevádzky v r. 2009).

Údržba a prevádzkovanie heliportov hrá nezastupiteľnú úlohu pre zabezpečovanie dostupnosti služieb poskytovania zdravotnej starostlivosti v zdravotníckych zariadeniach nadregionálneho významu na území MFO krajského mesta Banská Bystrica.

Súčasný komunikačný systém v meste je radiálny, vychádzajúci z historických trás komunikácií. Pre zabezpečenie rovnomerného rozloženia dopravy na území mesta je v Územnom pláne mesta Banská Bystrica základný komunikačný systém riešený ako radiálno - okružný, tvorený vonkajším a vnútorným mestským okruhom a doplnený radiálami v trasách ciest I., II. a III. triedy. Mestské okruhy aj radiály sú riešené vo funkcii zberných komunikácií.

Vnútorný a vonkajší okruh sú v návrhu Územného plánu mesta Banská Bystrica navrhnuté v trasách nasledovných ulíc:

Vnútorný mestský okruh (VnMO)

Ulica 29. augusta – Partizánska – Horná – Kukučínova – Rudlovská po Kollárovu ulicu - tunel – Lazovná – nové prepojenie na Tajovského – Tajovského – Švermova – navrhovaná komunikácia súbežná s ul. Nové Kalište poza BILLU – Štúrovo námestie – Štadlerovo nábrežie – Štefánikovo nábrežie – Stavebná – Ul.29.augusta, druhá vetva cez Námestie Slobody a Kukučínovu ulicu,

Vonkajší mestský okruh (VoMO)

v trase Uhlisko – Majer – Kynceľová – Rudlová – Sásová – Kostiviarska – Podlavice – Fončorda – Pršianska terasa – Kremnička – Radvaň – tunel pod Urpínom, využíva nasledovné ulice a cesty: Švermovu ulicu, Malachovskú cestu, cestu I/66, ulicu Na Hrbe, Ďumbiersku, Karpatskú, Povstaleckú, Zelenú a Internátnu, v zostávajúcich úsekoch je vedený v nových trasách.

Časovú prioritu má vytvorenie vnútorného mestského okruhu tak, aby tento eliminoval tranzitnú dopravu v centrálnej časti mesta.

Pre vytvorenie vnútorného mestského okruhu je v rámci následnej činnosti potrebné:

- dobudovať nové úseky,
- preveriť a podľa potreby upraviť šírkové usporiadanie komunikácií,
- zabezpečiť organizáciu dopravy s prioritou dopravy na okruhu.

Vytvorenie vonkajšieho mestského okruhu má dlhodobejší charakter, a preto má aj podstatne väčší podiel novo navrhovaných komunikácií. Zámerom vytvorenia okruhu je zachytenie zdrojovej a cieľovej dopravy z vonkajších smerov do území situovaných najmä na okraji riešeného územia.

Mestské okruhy sú doplnené radiálami v smere hlavných ciest, vedených v trasách prieťahov ciest I., II. a III. triedy. Sú to radiály: Uľanská (cesta I/59), Jakubská, Tajovská (Tajovského ulica, preložka cesty II/578), Malachovská (Malachovská cesta), Badínska (Sládkovičova ul. – Kremnička – Rakytovce – Badín), Mičinská (Uhlisko – Horná Mičiná), Môlčianska (cesta I/66 – Šalková – Malá Môlča – Horná Mičiná), Selčianska (cesta pri cementárni – Senická cesta), Sásovská, a do určitej miery aj Pršianska (Pršianska cesta), ktoré zabezpečujú prístup z vonkajšieho územia do mesta a hlavné prepojenie vonkajšieho a vnútorného mestského okruhu.

Z dopravného hľadiska samostatnú problémovú oblasť predstavuje Centrálna mestská zóna (CMZ). Jej charakteristikou je v prvom rade nedostatok parkovacích miest a šírkové usporiadanie historických komunikácií s obmedzenými možnosťami úprav.

Prieťah rýchlostnej cesty R1 rozdeľuje územie CMZ na dve časti s rozdielnou dopravnou situáciou.

Prvá časť na západ od rýchlostnej cesty R1 predstavuje územie novodobej výstavby so športovo-rekreačným zameraním, s obytnou zástavbou a funkciami mestského i nadmestského vybavenia.

Druhá časť územia východne od rýchlostnej cesty R1 sa znovu delí na 2 rozdielne podčasti:

- územie od ul. J. Kráľa po Nám. Slobody predstavuje vlastnú historickú časť CMZ – územie Pamiatkovej rezervácie Banská Bystrica s prevahou vybavenostných funkcií,
- územie medzi Nám. Slobody a ulicou 29. augusta novšiu časť CMZ s prevahou obytnej funkcie. Hustota a charakter zástavby obmedzujú možnosti segregácie jednotlivých druhov dopravy. Pre zásobovanie centra mesta sú navrhované komunikácie vo funkčnej triede D1 do zadných traktov okolo celého historického jadra podľa priestorových možností.

V priestore CMZ sa počíta najmä s:

- rozšírením pešej zóny južným smerom,
- riešením dopravnej obsluhy systémom obslužných komunikácií s minimalizáciou potreby asanácií jestvujúcej zástavby,
- úplným vylúčením zásobovacej dopravy z pešej zóny v historickom jadre mesta realizáciou systému vnútroblokových obslužných komunikácií,
- zjednosmernením niektorých ulíc v centrálnej časti mesta

Negatívne vplyvy dopravy na území MFO mesta Banská Bystrica

Doprava svojou prevádzkou je zdrojom hluku a vibrácií, ktoré majú negatívny vplyv na obyvateľov. Pre ochranu obyvateľov z hľadiska hluku a vibrácií platí zákon č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia spolu s vykonávacou vyhláškou Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 549/2007 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí. V zmysle tejto legislatívy sú pre jednotlivé územia určené limity hluku pre deň, večer a noc – pre územie obytne v okolí diaľnic a ciest I. triedy je to hodnota 60 dB(A).

Na území mesta je hlavným zdrojom hluku, premávka na rýchlostnej ceste R1 a na existujúcom prieťahu cesty I/66 v dotyku s obytým územím. Vzhľadom na to, že na týchto úsekoch sú tieto limity významne prekročené (hluk viac ako 65 resp. 70 dB(A)), je potrebné riešiť protihlukové opatrenia na ochranu obyvateľstva pred nadmerným hlukom.

Investičná priorita č. 1.2: Vývoj a zlepšovanie ekologicky priaznivých, vrátane nízkohlukových, a nízkouhlíkových dopravných systémov vrátane vnútrozemských vodných ciest a námornej dopravy, prístavov, multimodálnych prepojení a letiskovej infraštruktúry v záujme podpory udržateľnej regionálnej a miestnej mobility

Špecifický cieľ č. 1.2.1:

Zvyšovanie atraktivity a konkurencieschopnosti verejnej osobnej dopravy na území MFO mesta Banská Bystrica

Verejná osobná doprava na území MFO Banská Bystrica

Mestská hromadná doprava

Mestská hromadná doprava (MHD) je v Banskej Bystrici tvorená trolejbusovou a autobusovou dopravou. Koncepcia MHD je zameraná na preferenciu ekologicky vhodnej trolejbusovej dopravy ako základného systému MHD s doplnkovým autobusovým systémom tam, kde je trolejizácia neekonomická. Rozmiestnenie zastávok mestskej hromadnej dopravy na území mesta je navrhnuté tak, aby bola dostupnosť pre obyvateľov k zastávkam 300 m, čím sú vytvorené predpoklady pre intenzívnejšie využívanie hromadnej prepravy oproti individuálnej. Pre zabezpečenie tohto cieľa je potrebné zriadenie niektorých liniek mestskej hromadnej dopravy, nových autobusových zastávok a rekonštrukciu existujúcich, ktoré nespĺňajú požiadavky legislatívy. Najvýznamnejšie zastávky, ktoré súčasne tvoria prestupové uzly sú zastávky – železničná stanica, Námestie Slobody, Hušták, Strieborné námestie, Nemocnica FDR.

Mestskú hromadnú dopravu v meste Banská Bystrica zabezpečuje SAD Zvolen, a.s., ktorá je prepojená s Prímestskou autobusovou dopravou (ďalej len „PAD“) a tak je zabezpečená mobilita nielen na území mesta Banská Bystrica, ale aj v obciach MFO. Najdôležitejšie zložky verejnej osobnej dopravy, železnice, MHD a PAD sa stretávajú najmä v priestore na železničnej a autobusovej stanici, ktorý bude v budúcnosti významným prvkom integrovaného dopravného systému MFO Banská Bystrica a BBK.

Prímestská verejná osobná doprava

Všetky obce MFO Banská Bystrica majú zabezpečenú pravidelnú linkovú autobusovú dopravu, ktorú realizuje SAD Zvolen, a.s.

V návrhových koncepčných materiáloch sa počíta so zapojením do integrovaného systému prímestskej dopravy v rámci banskobystricko-zvolenského ťažiska osídlenia. Pri železničnej stanici Banská Bystrica je umiestnená koncová stanica mestskej hromadnej dopravy a tiež autobusová stanica, pri ktorej sa počíta s jej rekonštrukciou/ dostavbou v rámci úprav celého priestoru oboch staníc, resp. priestoru pozdĺž Stavebnej ulice, ako aj v záujme skvalitnenia služieb pre cestujúcich.

Špecifický cieľ č. 1.2.2: Zvýšenie atraktivity a prepravnej kapacity nemotorovej dopravy (predovšetkým cyklistickej dopravy) na celkovom počte prepravených osôb na území MFO mesta Banská Bystrica

Nemotorová doprava na území MFO Banská Bystrica

Pešia doprava

Na území mesta slúži pre peších 170,3 km chodníkov o priemernej šírke 2,6 m a celkovej ploche 444 483 m². Najväčšie sústredenie peších pohybov sa realizuje v centrálnej mestskej zóne.

Základným prvkom pešej dopravy je pešia zóna v historickom jadre tvorená Námestím SNP a Dolnou ulicou s priečnymi prepojeniami v trase Lazovná, Horná Strieborná a Národná ulica. Z Námestia SNP vedú hlavné smery pešej dopravy na Námestie Slobody a ďalej na autobusovú a železničnú stanicu. Dĺžka prepojenia týchto cieľov pešej dopravy je cca 900 m od Nám. SNP po Nám. Slobody, cca 400 m od Nám. Slobody na autobusovú stanicu a cca 670 metrov na železničnú stanicu.

Pešiu zónu mesta je potrebné naďalej dotvárať v založenej koncepcii v trase Europa Shopping Center – Námestie Slobody systémom prepojenia týchto dvoch priestorov hlavnou pešou osou v trase: Vajanského námestie – Dolná ulica – Námestie SNP – Horná ulica – Námestie Slobody s priečnymi koridormi uličného systému Pamiatkovvej rezervácie Banská Bystrica a sekundárnou pešou osou v trase Vajanského námestie – Kuzmányho ulica – ul. J. Cikkeru – Pamätník SNP – ul.

ČSA – Námestie Slobody a tiež v trase Horná Strieborná – Strieborné námestie – Mestský park – školský areál.

Pre pešiu dopravu v tomto priestore sa využívajú aj chodníky vo verejne dostupnom parku medzi Kapitulskou ul. a Nám. Slobody. Doplňujúcim smerom pešej dopravy je obchodná vybavenosť pozdĺž Štefánikovho nábrežia a Stavebnej ulice.

Koncepcia riešenie pešej dopravy predpokladá vedenie chodníkov pozdĺž komunikácií aj riešenie samostatných trasách. Pre križovanie peších trás s najviac zaťaženými komunikáciami sa uvažuje s mimoúrovňovým križovaním. Konečné riešenie križovanie bude zhodnotené z hľadiska bezpečnosti, vhodnosti, atraktívnosti pre pešiu dopravu aj udržateľnosti. Pritom je nutné prihliadať na to, že tranzitnú funkciu cesty I/66 prebrala rýchlostná cesta R1, čím sa zmenili vstupné parametre pre zdôvodnenie.

Sú to najmä tieto:

- križovania peších trás so súčasnou trasou cesty I/66 hlavne v priestor prepojenia Národnej ulice s Urpínom, pri zimnom štadióne na Stavebnej ulici, od ESC na Urpín, rekonštrukcia existujúcich podchodov,
- pre prepojenie predstaničného priestoru s výrobným areálom Smrečiny (resp. s výhľadovými plochami občianskeho vybavenia na jeho území) predĺženie podchodu železničnej stanice Banská Bystrica až na okraj tohto areálu,
- križovania peších trás s rýchlostnou cestou R1 v priestore na Kačici, v smere na Bánoš, pri OD TESCO (prepojenie s výrobo-obslužnou zónou Kráľová), pod ZVT a v Kremničke (prepojenie so športovo-rekreačným areálom),
- križovanie so Švermovou ulicou – Krajský úrad, Úsvit,
- podchod pod okružnou križovatkou ulíc Na Troskách, Kuzmányho, obslužnej komunikácie na Belveder a vetvy ku svetelnej križovatke pri ESC,
- križovania peších trás s vonkajším mestským okruhom v časti Rudlová a Sásová.

V existujúcich, hlavne obytných zónach, sa uvažuje s dobudovaním peších námestí, a to najmä v zónach Sásová, Radvaň a Podlavice. V rámci novo navrhovaných zón uvažuje s riešením peších námestí a promenád.

Chodníky pozdĺž existujúcich aj navrhnutých komunikácií sú následne prepojené na turistické trasy a chodníky mimo zastavané územie mesta Banská Bystrica.

Cyklistická doprava

Na území mesta sú v súčasnosti vybudované len malé úseky pre vedenie cyklistickej dopravy, ktoré nevytvárajú ucelenú cyklistickú trasu. Členitosť väčšiny územia mesta vytvára špecifické podmienky pre trasovanie cyklistickej dopravy v rámci účelových trás na jeho území.

V miestach intenzívnej automobilovej dopravy, kde je z hľadiska bezpečnosti nevhodné viesť cyklistickú dopravu v jednom koridore s automobilovou dopravou, je potrebné riešiť pohyb cyklistov mimo komunikačnej siete na samostatných cestičkách pre cyklistov, resp. spoločných cestičkách pre cyklistov a chodcov.

Statická doprava na území MFO Banská Bystrica

Významným problémom v rámci dopravnej infraštruktúry najmä v meste Banská Bystrica je statická doprava. So stupňujúcou sa motorizáciou sa situácia neustále zhoršuje, predovšetkým na sídliskách, kde je koncentrované väčšie množstvo obyvateľov. Sú to hlavne obytné územia Rudlová-Sásová, Podlavice, Fončorda, Radvaň, Podháj. Pri výstavbe obytných území v predchádzajúcom období sa uvažovalo s výrazne nižším stupňom automobilizácie, než je v súčasnosti, plochy pre parkovanie a odstavovanie vozidiel boli poddimenzované. So zmenou hospodársko-spoločenských podmienok nastal výrazný nárast počtu automobilov a tým sa aj výraznejšie prejavuje nedostatok kapacít pre odstavovanie vozidiel v obytných zónach.

Špecifickým problémom je parkovanie v mestskom centre. Pre riešenie tohto problému je potrebné najmä:

- regulovanie parkovania na vybraných uliciach,
- vytvorenie informačného samonávádzacieho systému na voľné parkovacie miesta,
- časová regulácia dĺžky parkovania,
- vytvorenie nových miest statickej dopravy mimo uličného priestoru (podzemné parkovanie a garážovanie, resp. v parkovacích domoch).

Definovanie negatívnych vplyvov, obmedzení a možných rizík dosiahnutia cieľov pre prioritnú os č. 1 – Bezpečná a ekologická doprava na území MFO Banská Bystrica

Rozvoj mesta sa v jednotlivých etapách vyvíjal značne nerovnomerne, čo je zvlášť badateľné na úseku dopravy. Vzniknuté disproporcie sa prejavujú **v nerovnomernom rozložení dopravy na území mesta**, preťaženosťou niektorých úsekov cestnej siete, iné úseky zasa vykazujú dostatok kapacity. Toto vyplýva hlavne z toho, že v meste sú vybudované monofunkčné zóny, čo prináša zvýšené nároky na prepravné vzťahy obyvateľov mesta pri napĺňaní potrieb. V meste je potrebné dobudovanie základného komunikačného systému, s rešpektovaním hlavných prepravných vzťahov, čo umožní rozvoj jednotlivých zón s rovnomerným rozložením dopravy v pôdoryse mesta.

Základom pripojenia mesta Banská Bystrica na nadradenú cestnú sieť je rýchlostná cesta R1, ktorá zabezpečuje pripojenie mesta na diaľnicu D1 pri Trnave a hlavné mesto SR Bratislavu a v návrhu aj smerom severným na Ružomberok a diaľnicu D1. Na severnom okraji Zvolena sa táto cesta spája s navrhovanou variantnou trasou rýchlostnej cesty R2, zabezpečujúcou prepojenie mesta v smere západ-východ. Prepojenie mesta v smere sever-juh je prostredníctvom pokračovania rýchlostnej cesty R1 na Ružomberok v súlade so Zoznamom diaľnic a rýchlostných ciest a južným smerom následne v trase rýchlostnej cesty R3 Zvolen – Šahy.

Finančná náročnosť niektorých plánovaných projektov si vyžaduje koordináciu s ostatnými aktérmi a predovšetkým s Banskobystrickým samosprávnym krajom a na národnej úrovni, možnosť investovať aj do rekonštrukcie miestnych komunikácií z iných ako vlastných zdrojov v prípade, že tieto sú súčasťou komplexného riešenia.

Rozvojové a limitujúce faktory pre prioritnú os č. 1 – Ekologická a bezpečná doprava na území MFO Banská Bystrica

Z hľadiska komplexného prístupu k riešeniu dopravnej situácie a zlepšenia kvality života obyvateľov MFO Banská Bystrica je potrebné sústrediť sa najmä na bezpečnosť peších trás a cyklotrás, spojenie jadrového mesta s mestskými časťami, zaviesť inteligentný parkovací systém, odstrániť kolízne body predovšetkým v meste Banská Bystrica, zlepšiť dostupnosť priemyselných parkov, podporovať rozšírenie peších zón, zlepšiť kvalitu VOD.

Vzhľadom k tomu, že si komplexné riešenie udržateľnej mobility na území MFO Banská Bystrica vyžaduje koordináciu s ostatnými aktérmi a predovšetkým s Banskobystrickým samosprávnym krajom a na národnej úrovni je hlavným limitujúcim faktorom **časové a vecné zosúladenie** jednotlivých projektov zameraných na oblasť udržateľnej mobility a **úzku spoluprácu všetkých účastníkov procesu** na miestnej, regionálnej i národnej úrovni.

Identifikované potreby

Komplikovaná dopravná situácia v meste Banská Bystrica si vyžaduje nielen **systémovú zmenu dopravnej politiky mesta** s preferovaním integrovanej dopravy a nemotorovej dopravy aj postupné budovanie vnútorného a vonkajšieho mestského okruhu s dôrazom na zlepšenie mobility medzi vybranými obcami (napr. Selce, Nemce) a rozvíjajúcimi sa priemyselnými parkmi na okraji mesta.

Doriešenie situácie **v oblasti bezpečnosti všetkých účastníkov premávky** najmä odstránením kolíznych bodov, zaistením preferencie VOD tam, kde je to možné a budovanie nových bezpečných cyklistických komunikácií a peších trás/zón nielen v centre mesta v nadväznosti na budovanie zelenej a modrej infraštruktúry v meste.

Vážnym problémom najmä vo vybraných mestských častiach je **riešenie statickej dopravy**, kde súčasný stav neumožňuje efektívne zaviesť IDS v MFO Banská Bystrica a ani vybudovať nové cyklokomunikácie napr. sídlisko Sásová.

SWOT analýza pre PO 1 – Bezpečná a ekologická doprava na území MFO Banská Bystrica

Oblasť (špecifický cieľ) :	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
ŠC 1.1 Zlepšenie dostupnosti k cestnej infraštruktúre TEN-T a cestám I. triedy s dôrazom na rozvoj multimodálneho dopravného systému	• Trasovanie medzinárodných cestných ťahov E, TEM v úseku R1, R2 • Dobré napojenie okolitých obcí na jadrové mesto • Regionálna dopravná infraštruktúra zabezpečuje dostupnosť a mobilitu so susednými regiónmi	• Nedostatočné nadregionálne prepojenie v dopravnej infraštruktúre • Nedobudované mimoúrovňové križovatky pre napojenie komunikačnej siete mesta na R1 • Nerovnomerné zaťaženie ciest v meste spôsobené aj nevybudovanými úsekmi ciest • Nevyhovujúci dopravný - technický a stavebný stav časti regionálnej dopravnej infraštruktúry (cesty II. a III. triedy) zapríčinený dlhoročne zanedbávanou údržbou ciest všetkých kategórií na území MFO • Úpadok kvality a kvantity časti verejnej dopravy • Šírkové usporiadanie väčšiny ciest II. a III. triedy nezodpovedá existujúcej intenzite dopravy a preferencii nemotorovej dopravy • Nebezpečné a kritické prepojenia ciest a križovatiek – Podlavice, Strieborné námestie	• Rast cestovného ruchu a turizmu, záujem o destináciu Banská Bystrica • Finančné prostriedky európskej únie na dopravnú infraštruktúru • Využitie moderných technológií • Zlepšenie dopravnej dostupnosti kraja budovaním rýchlostnej cesty R2 v trase medzinárodných cestných ťahov E, TEM v smere západ – východ	• Rast dopravnej a obslužnej zaťaženosti jadra mesta • Zníženie dopravnej dostupnosti a s tým spojené zníženie atraktívnosti územia MFO BB • Zvyšujúce sa náklady na údržbu a opravy cestnej a železničnej infraštruktúry • Oneskorená výstavba a modernizácia cestnej siete • Zvýšenie počtu dopravných nehôd v dôsledku nevyhovujúceho stavu ciest a rastu intenzity dopravy

Oblasť (špecifický cieľ) :	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
ŠC 1.2.1 Zvyšovanie atraktivity a konkurencieschopnosti verejnej osobnej dopravy	• Blízkosť železničného uzla Zvolen • Rozsiahla sieť infraštruktúry pre VOD a primeraná sieť liniek • Pravidelné spojenie so všetkými obcami MFO BB	• Meškanie spojov z dôvodu zaťaženia jadra mesta • Absencia samostatnej infraštruktúry pre VOD (MHD a PAD) • Nevybudovaný inteligentný dopravný systém • Nevyhovujúci dopravný – technický a kvalitatívny stav železničnej infraštruktúry • Absencia infraštruktúry nadväzujúcej na VOD – záchytné parkoviská pre osobné vozidlá a odstavné plochy pre bicykle a motocykle • Absencia doplnkových služieb MHD a PAD – napr. preprava bicyklov, bezplatné WI-FI prepojenie, inteligentné zastávky • Existencia niekoľkých kolíznych bodov napr. Strieborné námestie Hušták, Tajovského	• Využitie prepravného potenciálu a konkurencieschopnosti MHD/PAD voči IAD • Preferencia vozidiel MHD/PAD • Vybudovanie prestupných bodov – spoločných terminálov s potrebnou infraštruktúrou • Vybudovanie spoločného prestupného uzla s napojením na Zvolen • Zlepšenie dopravnej dostupnosti železničnou dopravou • Modernizácia železničnej trate • Realizácia integrovaných dopravných systémov • Ekologizácia VOD • Podpora preferencie VOD rôznymi manažmentovými opatreniami (dane, poplatky, emisné kvóty a pod.) • Bezbariérová VOD	• Trvalý presun cestujúcich z verejnej osobnej dopravy na individuálnu dopravu • Znižujúci sa počet spojov z/do iných miest a destinácií, • Útlm železníc, pokles rozsahu prepravy na železnici • Nedostatok verejných zdrojov na dofinancovanie investícií z EŠIF • Nedobudovanie a neinvestovanie do kvality a komfortu cestovania VOD

Oblasť (špecifický cieľ) :	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
ŠC 1.2.2 Zvýšenie atraktivity a prepravnej kapacity nemotorovej dopravy (predovšetkým cyklistickej dopravy) na celkovom počte prepravených osôb	• Celoštátne podporované budovanie infraštruktúry pre cyklistov s dôrazom na mestskú mobilitu • Schválená koncepcia riešenia cyklistickej dopravy - Územný plán mesta Banská Bystrica, Generel nemotorovej dopravy Banská Bystrica • Občianske združenia a iniciatívy podporujúce rozvoj cyklodopravy	• Nevybudovaná sieť účelových cyklotrás • Absencia regionálnych cyklotrás vedených v pridruženom dopravnom priestore • Absencia doplnkovej cyklistickej infraštruktúry	• Zvyšovanie podielu nemotorovej dopravy na celkovej dĺžke prepravnej práce • Skúsenosti z iných miest pri riešení cyklodopravy • Dôraz na ŽP a zdravý životný štýl • Rozvoj cyklistickej infraštruktúry napr. elektro nabíjacie stanice pre elektrobicykle, automatická úschovňa bicyklov • Podpora prepravy bicyklov vo VOD • Možnosť získavať finančné prostriedky z iných zdrojov, podpora projektov spoločne realizovaných aktérmi • Dobudovanie regionálnej cyklotrasy BB-Sliac-Zvolen	• Obmedzenia vyvolané geomorfológiou terénu MFO • Rastúca intenzita nákladnej dopravy na cestách II. a III. triedy v rámci MFO • Absencia udržateľného systému financovania výstavby a údržby cyklotrás • Nedostatočná propagácia a podpora nemotorovej dopravy • Nezáujem aktérov o spoločné riešenia a projekty

Mesto Banská Bystrica ako líder MFO spracuje **Plán udržateľnej mobility MFO** kde v súlade s ÚPN VÚC BBK a PHSR mesta Banská Bystrica spoločne s obcami identifikuje všetky limitujúce a rozvojové faktory na základe reálneho auditu potrieb všetkých aktérov v území – verejná a nemotorová doprava a jej integrácia, manažment mobility, politika parkovania, bezpečnosť dopravy a parkovacia politika participatívnym spôsobom ako „plánovanie s ľuďmi pre ľudí.“

Zvolené územné investičné jednotky

Špecifický cieľ 1.1.

- NUTS 3 (v súlade s regionálnym Master Plánom)

Špecifický cieľ 1.2.1

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 1.2.2

- Obec (LAU2)

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre projekty PO1

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre špecifický cieľ 1.2.1 a špecifický cieľ 1.2.2 sú uvedené v prílohe P7 – Multikriteriálna analýza podľa návrhu RO so špecifikáciou pre územie BBK a MFO Banská Bystrica.

1.2.2. Prioritná os č. 2: Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám

Prioritná os č. 2 kombinuje verejné služby v troch oblastiach – sociálne služby, poskytovanie zdravotnej starostlivosti a vzdelávania. Efektívnosť, kvalita a dostupnosť verejných služieb v hore uvedených oblastiach je veľmi citlivo vnímaná obyvateľstvom MFO Banská Bystrica a najmä ako služba spojená s vnímaním územnej samosprávy.

V súčasnej dobe je efektívnosť a kvalita verejných služieb úzko spojená s využívaním nových technológií a inováciami a poskytovanie najmä sociálnych služieb a vzdelávania je aj pod výrazným tlakom demografického vývoja.

Investičná priorita č. 2.1: Investície do zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry, ktoré prispievajú k celoštátnemu, regionálnemu a miestnemu rozvoju, znižujú nerovnosť z hľadiska zdravotného postavenia, podporujú sociálne začleňovanie prostredníctvom lepšieho prístupu k sociálnym, kultúrnym a rekreačným službám a prechod z inštitucionálnych služieb na komunitné

Špecifický cieľ 2.1.1: Podporiť prechod poskytovania sociálnych služieb a zabezpečenia výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení z inštitucionálnej formy na komunitnú a podporiť rozvoj služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku na komunitnej úrovni v rámci územia MFO mesta Banská Bystrica

Jedným z cieľov stratégie Európy 2020 je aj **sociálna inklúzia zraniteľných skupín – rodiny, seniori, deti a mladí dospelí, osoby so zdravotným postihnutím**. Problémy, ekonomické, ekologické, demografické, sociálne, ktorým čelia mestá sa prelínajú a rozvoj miest je možné dosiahnuť len vďaka integrovanému prístupu.

Indikátor sociálnej situácie je založený na hodnotení základných demografických a sociálnych ukazovateľov, ktoré sa podieľajú na tvorbe sociálneho prostredia mesta a sociálnom statuse obyvateľov.

Demografický vývoj na území MFO mesta Banská Bystrica

Demografický vývoj v meste a v okolitých obciach mesta Banská Bystrica je charakteristický úbytkom obyvateľstva a jeho starnutím.

Tabuľka č. 2.1A: Stav obyvateľov mesta Banská Bystrica vrátane MFO k 31. 12. 2014

Počet obyvateľov	Mesto Banská Bystrica	MFO Banská Bystrica
Počet obyvateľov	77 375	95 985
Počet žien	40 969/52,95 %	49439/51,50%
Počet mužov	36 406/ 47,05 %	45283/47,18%

Počet obyvateľov	Mesto Banská Bystrica	MFO Banská Bystrica
Počet prisťahovaných	922	1438
Počet narodených	746 (374 chlapcov, 372 dievčat)	870
Počet úmrtí	687 (364 muži, 323 ženy)	848
Počet odhlásených z trvalého pobytu	1 371	1683
Index starnutia	116,55	110,77

Zdroj: Matričný úrad MsÚ, ŠÚ SR, vlastné spracovanie

Banskobystričanov je stále menej, no na celkovom počte obyvateľov MFO 80,61 %, úbytok je v celej MFO Banská Bystrica tak ako aj v meste Banská Bystrica spôsobený najmä migráciou obyvateľstva a tento trend pokračuje, nezastavil sa ani v roku 2013 a 2014. Problémom nie je málo narodených detí, ale skôr fakt, že už stúpa počet odhlásených z trvalého pobytu. V Banskej Bystrici žilo k 31.12.2013 presne 77 787 obyvateľov. Je to o 281 obyvateľov menej, než k rovnakému dátumu roku 2012. K 31.12.2014 žilo v Banskej Bystrici 77 375 obyvateľov, čo je o 412 obyvateľov menej ako k rovnakému obdobiu roku 2013. Mesto Banská Bystrica má vyšší index starnutia ako celá MFO Banská Bystrica, čo bude výrazne ovplyvňovať kapacitu, rôznorodosť a kvalitu najmä sociálnych služieb.

Oblasť krízovej intervencie na území MFO mesta Banská Bystrica

Sociálne služby sa poskytujú v zariadeniach krízovej intervencie, ktoré sa koncentrujú v meste Banská Bystrica:

Nízkoprahové denné centrá (Kotvička a Kompas) pre rodiny s deťmi, ktorým sa poskytuje ubytovanie v zariadení núdzového bývania alebo v režimovom bývaní. Celkový počet klientov vo veku 3 – 18 rokov v roku 2013, ktorí sa zúčastňovali na programoch KC Kompas bol 6 934 (v priemere 12 klientov za deň) a dospelých 522. Mesto BB veľkú pozornosť venuje maloletým deťom a snaží sa pôsobiť na zmeny postojov a priorít už malých detí. Dôraz sa kladie hlavne na prípravu do školy a aktívne, zmysluplné trávenie voľného času. Cez deti sa snažíme meniť aj ich rodičov a preto sa rodičia zúčastňujú mnohých aktivít, ktoré pre deti realizujeme. Nízkoprahové denné centrum pre deti a rodinu – Komunitné centrum Kotvička vzniklo v roku 2011 pri Zariadení núdzového a dočasného bývania Kotva v Banskej Bystrici, kde žijú rodiny zo sociálne znevýhodneného prostredia. V blízkosti je nedostatok voľnočasových zariadení pre deti a mládež, obzvlášť pre deti a mládež pochádzajúcich z rodín zo sociálne znevýhodneného prostredia, ktoré s ocitli v náročných životných situáciách.

Krízová intervencia pre osoby samostatne žijúce v produktívnom veku: **Nocľaháreň „Večierka“** - Pod Urpínom 6, Banská Bystrica – kapacita 15 lôžok **Sociálno - charitatívne centrum** Ivana Šedibu- Útulok „Prístav“ - Tulsá 38, Banská Bystrica – kapacita 44 lôžok **Útulok „Nádej – Šanca“** - Tulsá 38, Banská Bystrica – kapacita 20 lôžok **Zariadenie dočasného bývania MANU**, Pod Urpínom 6 – kapacita 13 lôžok.

Zariadenia krízovej intervencie pre rodiny s deťmi: **Zariadenie núdzového bývania KOTVA IV** - je nízkoprahové zariadenie - slúži ako prvozáchyt tých najproblémovnejších rodín s deťmi v záujme maloletých detí. Väčšinou sem prichádzajú rodiny s deťmi, ktoré sa ocitli na ulici. Vo veľkej miere sa jedná o predchádzajúcich neplatičov v nájomných bytoch, zariadeniach. Podmienkou poskytnutia takéhoto typu ubytovania je trvalý pobyt na území mesta posledných 5 rokov alebo 3 roky zamestnaný na území mesta s trvaním pracovného pomeru pri uzatváraní dohody o ubytovaní. Sociálna služba vo forme sociálneho poradenstva sa poskytuje pre obidve zariadenia, ako v nízkoprahovom KOTVA IV, tak aj v **zariadení dočasného bývania**, do ktorého môžu rodiny postúpiť za predpokladu splnenia stanovených podmienok. Niektoré ukazovatele sa z toho dôvodu vyhodnocujú spoločne.

Na území mesta absentujú nízkoprahové komunitné zariadenia podporujúce elimináciu všetkých foriem závislostí. V meste funguje Psychiatrické oddelenie Nemocnice FDR a CPLDZ.

Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013 – 2016 schválila vláda SR a tak tento fenomén, ktorý sa prierezoovo dotýka troch rezortov (MZ SR, MPSVaR SR, MV SR) je len jedným z podporných materiálov na realizáciu systémovej siete pomoci pre dotknutých klientov. Chýbajú kontaktné centrá, denné centrá, zachytne izby a pod. Absentujú intervencie v oblasti požívania alkoholu a jeho dopadov na jednotlivca a rodiny ako aj terénne služby pre drogovu závislé osoby už nefungujú a tým sa zvyšuje aj hrozba nákazy.

Prehľad o vybraných indikátoroch sociálno-právnej ochrany detí BB:

Počet detí umiestnených v detskom domove **57** detí z 27 rodín.

Počet detí umiestnených v reedukačnom centre **16** detí zo 15 rodín.

Počet detí umiestnených v resocializačnom centre **5** detí z 5 rodín.

Počet klientov v rámci záškoláctva a SPO, ktorým bol ako sankcia pozastavený prídavok na dieťa 106 detí z 86 rodín toho záškoláci 29 detí a SPO 77 detí.

Počet klientov, ktorým sa poskytuje pomoc pri hľadaní zamestnania, uplatnenia, konsolidácii dlhov a iných problémov 38 klientov.

Počet klientov v krízových situáciách (partnerské problémy, podozrenie z týrania, podozrenie zo zanedbávania starostlivosti o maloleté deti, týranie, podozrenie zo zneužívania, drogové závislosti, alkoholizmus a pod), ktorým bolo poskytnuté poradenstvo a pomoc **48** klientov.

Počet klientov, ktorým bola poskytnutá pomoc vo forme vecnej dávky, jednorazovej dávky v hmotnej núdzi a mimoriadnej dávky - **93** klientov.

Služby dlhodobej starostlivosti sú zamerané **na riešenie sociálnej aj hmotnej núdze prostredníctvom sociálnych služieb poskytovaných v zariadeniach sociálnych služieb i v teréne (domácnostiach)**. Sociálne služby sú poskytované starším občanom v dôchodkovom veku a zdravotne postihnutým občanom (ZPO). Prehľad jednotlivých zariadení sociálnych služieb a ich kapacita je v Príloha P2, tabuľka 2.20, 2.21, 2.22 a 2.23.

Celková **kapacita pobytových sociálnych služieb** (ZpS, DSS, ZOS) na území mesta Banská Bystrica predstavuje 545 miest. (**7 miest/1 000 obyvateľov**). Na území mesta Banská Bystrica absentuje druh pobytovej sociálnej služby – **špecializované zariadenie**. V rámci MFO mimo mesta Banskej Bystrice je ešte vytvorených ďalších 227 miest.

V **špecializovanom zariadení** (§ 39 a § 12 ods. 1 písm. c) bod 1 zákona č. 448/2008 Z. z.) sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, jej stupeň odkázanosti je najmenej V podľa prílohy č. 3 a má zdravotné postihnutie, ktorým je najmä Parkinsonova choroba, Alzheimerova choroba, pervazívna vývinová porucha, skleróza multiplex, schizofrénia, demencia rôzneho typu etiológie, hluchoslepota, AIDS.

Využitelnosť zariadení sociálnych služieb v pôsobnosti Mesta Banská Bystrica uvádza tabuľka č. 2.24, Príloha P2.

V prílohe P2, v tabuľke 2.25 tiež uvádzame počet žiadostí o poskytnutie pobytovej sociálnej služby podľa typu sociálnej služby v roku 2014 vrátane počtu prijímateľov sociálnej služby, ktorým bola sociálna služba v danom roku poskytnutá.

Dlhodobo sa eviduje počet čakaťelov na umiestnenie do ZSS, priemerne v počte 100 – 150. Ide prevažne o žiadateľov o poskytnutie sociálnych služieb s ťažkým zdravotným stavom (stupeň odkázanosti na pomoc V. a VI. stupeň), odkázaných na špecializované služby.

Prehľad poskytovaných terénnych a ambulantných sociálnych služieb, ktorá poukazuje na ich nárast je uvedený v tabuľke 2.27, Príloha P2.

Za obdobie rokov 2013 – 2014 bolo posúdených celkom 822 klientov odkázaných na pomoc so stupňom odkázanosti II – VI, z čoho 64 % je v stupni odkázanosti VI. Narastajúcu tendenciu majú aj nižšie stupne odkázanosti:

Tabuľka 2.2A.: Počet posúdených klientov odkázaných na služby dlhodobej starostlivosti

Stupeň odkázanosti	Rok 2013	Rok 2014
II.	15	13
III:	28	43
IV.	67	70
V.	23	37
VI.	242	284
Celkom	375	447

Vzhľadom na počet žiadateľov o sociálne služby v stupni odkázanosti II – III **je potrebné rozšíriť komunitné služby**, ktoré umožnia zostať osobám odkázaným na pomoc čo najdlhšie v prirodzenom rodinnom prostredí. Z uvedeného dôvodu je potrebné **rozšíriť typy služieb na báze IKT pre zabezpečenie nezávislého života**.

Je vyvinutých niekoľko typov technológií pre zabezpečenie nezávislého života. S týmito technológiami je potrebné sa oboznámiť a využívať ich v komunitnej a individuálnej starostlivosti.

Asistenčné technológie, ktoré sú využívané za účelom pripomínania, plánovania, domovej bezpečnosti (vstup, varenie, chladenie, fajčenie, narábanie s ohňom, zakúrenie), detekcie nočného pohybu, prevencie pádov, upozornenie v prípade abnormálnych aktivít, televíznych prenosov, vonkajšej bezpečnosti, sprevádzania/asistencie pri každodenných aktivitách, komunikácie s opatrovateľmi a video-hovorov, aktívneho životného štýlu, pamäťových dráh, mozgových hier a podpory chodiacich návykov. Ako asistenčné technológie sú využívané:

- Sensory – pre identifikáciu zakúrenia, napätia, dverí, fajčenia, plynu, teploty;
- Monitory elektriny pre aktivity varenia;
- Svetelné trasy (automatický systém osvetľovania);
- Sprchovacie a posteľné držadlá;
- Prívesky, náramky;
- Systém GPS (identifikácia polohy);
- Domáca automatizácia;
- Mobilné telefóny;
- Dotykové počítačové displeje;
- Diaľkový telefón;
- Prístup na web-portál,
- Informačný systém dlhodobej starostlivosti;
- Domáci video-systém;
- Domáca starostlivosť podporovaná technológiami, ktoré sú využívané na tele-starostlivosť, monitoring aktivít, on-line vzdelávanie pre opatrovateľov, video-telefónne informácie a na podporu pre starších ľudí a opatrovateľov. V týchto prípadoch sú využívané technológie:
- Systém tele-starostlivosť;
- Osobný počítač;
- Videofón (aj so softvérom);
- Mikrofón;
- Video dverový systém;
- Domáce výstražné ovládače;
- Sensory / detektory – fajčenia, záplavy, teploty, infražiarenia, pomočovania, prostredia lôžkovej vybavenosti, polohy, pohybu;
- Asistenčné zariadenia – otvárate okien, atď.;
- Alarmy;
- Pripomínače;
- Technológie pre wellness služby, ktoré sú využívané na precvičovanie mozgu;
- V tejto súvislosti sú používanými technológiami konzoly a hry.

Služby starostlivosti o deti do 3 rokov na území MFO mesta Banská Bystrica

Starostlivosť o deti do troch rokov sa :

- poskytuje starostlivosť deťom vo veku od 8 mesiacov do 3 rokov veku,
- kapacita detských jasí na území MFO Banská Bystrica bola v roku 2014: 75 miest ,
- priemerná doba čakania na umiestnenie do MsDJ / priebežne v roku, podľa požiadavky rodičov.

Tabuľka č. 2.29, Príloha P2. Uvádza počet jasí v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Banská Bystrica, ktoré je v rámci MFO Banská Bystrica jediným zriaďovateľom zariadení – služieb starostlivosti o deti do 3 rokov. Záujem o zriadenie nového zariadenia prejavila obec Selce. Prehľad o neverejných (súkromných) poskytovateľoch služieb pre rodiny s deťmi (do 3r.) na území mesta Banská Bystrica je v tabuľke 2.30, Príloha P2.

Kapacita zariadení v oblasti formálnej starostlivosti o deti do 3 rokov veku je 185 miest. K 31.12.2014 počet detí do 3 rokov v meste Banská Bystrica činil 2 234, čo predstavuje 2,89 % obyvateľov. **Kapacita 185 miest predstavuje 8 % pokrytie služieb starostlivosti o deti do 3 rokov veku, kým priemer EU 28 sa pohybuje okolo 28 – 30 %.** V súčasnosti je osobná starostlivosť o deti do 3 rokov

zabezpečovaná zo strany rodičov – platná legislatíva umožňuje rôzne formy finančnej podpory (rodičovský príspevok, príspevok na starostlivosť o dieťa,...). Chýbajúce kapacity sťažujú návrat rodičov starajúcich sa o deti do 3 rokov na trh práce. Na základe Odporúčania Rady, týkajúceho sa národného programu reforiem Slovenska na rok 2014 a programu stability na rok 2014 (Brusel 2.6.2014) je potrebné zlepšiť stimuly v oblasti zamestnanosti žien zlepšením poskytovania služieb v zariadeniach starostlivosti o deti, najmä pre deti do troch rokov veku.

Špecifický cieľ č. 2.1.2: Modernizovať zdravotnícku infraštruktúru za účelom integrácie primárnej zdravotnej starostlivosti na území MFO mesta Banská Bystrica

Zdravotníctvo, ako odvetvie je regulované štátom, najmä prostredníctvom legislatívy pre poskytovanie zdravotnej starostlivosti v štátnych a neštátnych zdravotníckych zariadeniach, na opatrenia v oblasti ochrany a podpory zdravia, **pri zabezpečovaní dostupnosti zdravotnej starostlivosti**, kontrole jej kvality, organizovaní celospoločenských preventívnych programov a pod. V odvetví zdravotníctva prebiehajú zmeny v organizácii a riadení zdravotníctva, ktoré prechádza decentralizáciou a demonopolizáciou. Vysokú finančnú náročnosť zdravotníckeho systému ovplyvňuje aj nedostatočné energetické hospodárenie súvisiace s nevyhovujúcim stavom budov, kde sú zdravotnícke zariadenia umiestnené.

Základným poslaním **zdravotníckych služieb/zdravotníctva** je navrátiť zdravie chorým a udržiavať a zlepšovať kvalitu zdravia všetkým obyvateľom.

Zdravotný stav obyvateľov Slovenska vrátane obyvateľov územia MFO Banská Bystrica nie je veľmi priaznivý. Ovplyvňuje ho predovšetkým životný štýl, zhoršená kvalita životného prostredia v niektorých regiónoch, nezamestnanosť, sociálna situácia.

V Slovenskej republike sa stredná dĺžka života i keď pomaly ale dlhodobo zvyšuje, ako možno vidieť aj na nasledovnom obrázku. Stále však patríme medzi krajiny Európskej únie s najnižšou strednou dĺžkou života, čo bolo popísané v analytickej časti RIÚS.

Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti na území MFO mesta Banská Bystrica

Zdravotnú starostlivosť vo funkčnom území mesta (MFO) Banská Bystrica, najmä však priamo v krajskom meste Banská Bystrica, poskytujú poskytovatelia:

- ambulantnej (špecializovaná ambulantná starostlivosť je sústredená najmä do krajského a okresných miest),
- ústavnej zdravotnej starostlivosti,
- záchrannej zdravotnej služby,
- lekárenskej starostlivosti.

Možno konštatovať, že v meste Banská Bystrica a jeho MFO je pomerne široká sieť neštátnych zdravotníckych zariadení. Patria sem samostatné ambulancie praktických lekárov pre deti, dospelých, ambulancie gynekológov a stomatólogov, ambulancie praktických lekárov špecialistov, rýchla zdravotnícka pomoc, lekárne. Počet ústavných zdravotníckych zariadení v rámci kraja ako aj mesta je vzhľadom k počtu obyvateľov dostatočný.

Ambulantná starostlivosť na území MFO mesta Banská Bystrica

Slovenské zdravotníctvo má pretrvávajúce problémy v oblasti neúmerného využívania ambulantnej zdravotnej starostlivosti, nedostatočne rozvinutej jednodňovej ambulantnej starostlivosti, preferovania ústavnej zdravotnej starostlivosti v ekonomicky zaostalejších regiónoch.

Súčasná ambulantná zdravotná starostlivosť je charakterizovaná vysokou fragmentáciou poskytovateľov primárnej ambulantnej starostlivosti, s rozdielnymi motiváciami a nedostatkom koordinácie, čo spôsobuje neefektívne využívanie zdrojov. Fragmentácia má negatívny vplyv na kvalitu, náklady a výsledky. Eliminácia tejto neefektivity je kľúčová pre zlepšenie parametrov kvality a zníženia nákladov. Dôkazy ukazujú, že toto je možné dosiahnuť vyššou vertikálnou aj horizontálnou integráciou poskytovania zdravotnej starostlivosti. Integrovaný model je organizovaná, koordinovaná a spolupracujúca sieť, ktorá spája rôznych poskytovateľov do poskytovania kontinuálnych zdravotných služieb. Primárna ambulantná starostlivosť by mala byť základom poskytovania zdravotnej starostlivosti s prepojením na špecializovanú a následnú zdravotnú starostlivosť. Ďalším faktorom vytvárajúcim tlak na vyššiu efektivitu poskytovania služieb

primárnej zdravotnej starostlivosti a prepojenie sociálnej a zdravotnej infraštruktúry je zvýšená prevalencia chronických ochorení a starnúca populácia.

Špecializovaná ambulantná starostlivosť je sústredená najmä do krajského a okresných miest. Jej koncentrácia v menších sídlach je najmä v závislosti od počtu obyvateľov nižšia.

Nepriaznivá veková situácia lekárov primárneho kontaktu (všeobecný lekár pre dospelých a všeobecný lekár pre deti a dorast) bude čoraz viac limitujúcim faktorom dostupnosti k primárnej zdravotnej starostlivosti. Nepredpokladáme výraznú odchýlku za územie UMR oproti celému územiu samosprávneho kraja. Veková analýza lekárov krajského mesta Banská Bystrica a jeho funkčných častí bude detailne spracovaná v Regionálnom master pláne.

Počet úväzkov všeobecných lekárov pre dospelých je MFO Banská Bystrica 53,4 a pracujú v 35 kontaktných miestach, u pediatrov je to 30,1 úväzkov v 15 kontaktných miestach. Viac ako 90 % týchto ambulancií sú v prenajatých priestoroch.

Tabuľka 2.3A.: Počet úväzkov všeobecných lekárov v MFO Banská Bystrica

Hlavné kontaktné miesto (KM)			Počet úväzkov na kontaktné miesto (súčasný stav)	Ďalšie kontaktné miesta		
Okres	Mesto	Adresa		Počet KM	Úväzky	Úväzok/KM
Banská Bystrica	Banská Bystrica	Cesta k nemocnici	6	4	4,7	1,175
Banská Bystrica	Banská Bystrica	Horná	7,05	11	13,85	1,259
Banská Bystrica	Banská Bystrica	Rudohorská	4	14	11,9	0,850

Zdroj: IZP MZ SR, 2014

Z údajov je možno pozorovať fragmentovanú primárnu zdravotnú starostlivosť s priemerným úväzkom cca 1,09 všeobecného lekára pre dospelých na jedno kontaktné miesto, čo je viac ako na území BBK ale menej ako priemer v mestských oblastiach EÚ.

Z hľadiska poskytovania kvalitnej (viac odľadených pacientov v ambulanciách primárneho kontaktu a menej v špecializovanej ambulantnej starostlivosti; v súčasnosti v SR až 80% pacientov je odosielaných z primárnej ambulantnej starostlivosti na vyššie pracovisko), efektívnej (vzájomné zdieľanie infraštruktúry ambulancií) a koordinovanej (vzájomná zastupiteľnosť a spolupráca) primárnej zdravotnej starostlivosti je potrebné aby na pracovisku (integrovalo sa) bolo 5-10 lekárov rovnakého zamerania (Evaluation of Primary Care Reform Pilots in Ontario, PWC, 2001).

Investičná priorita č. 2.2: Investovanie do vzdelania, školení a odbornej prípravy, zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom vývoja vzdelávacej a výcvikovej infraštruktúry

Špecifický cieľ č. 2.2.1: Zvýšenie hrubej zaškolenosti detí materských škôl na území MFO mesta Banská Bystrica

V júni 2010 schválilo **Koncepciu rozvoja školstva v meste Banská Bystrica na roky 2010 - 2015**, ktorá prispeje k optimalizácii siete základných a materských škôl a jej cieľom je na základe viac zdrojovej analýzy formulovať hierarchiu opatrení a aktivít v oblasti rozvoja školstva v meste a určiť hlavné priority jeho smerovania. Ostatné obce majú koncepčne oblasť školstva riešenú vo svojich programoch hospodárskeho a sociálneho rozvoja.

Od 1. septembra 2014 v meste Banská Bystrica pôsobí 34 klasických materských škôl z toho:

- 27 MŠ je zriadených Mestom Banská Bystrica – verejné MŠ,
- 7 neštátnych, z toho:
 - 1 cirkevná MŠ (MŠ pri Základnej škole Š. Moyzesa zriadená Rímskokatolíckou cirkvou – Biskupstvo B. Bystrica)
 - 6 súkromných MŠ (Súkromná MŠ, Rakytovská cesta 6389 – zriaďovateľ Monika Šabová, PhD, Mládežnícka 2, B. Bystrica, Súkromná materská škola Mládežnícka 51 – Mgr. Boris Šabo, Tuská 5385/28, Súkromná MŠ, Horná strieborná 6 – zriaďovateľ Kreativne centrum s.r.o. B. Bystrica, Súkromná MŠ u Macka Macíka, Tajovského 5 – zriaďovateľ Detské centrum u Macka Macíka B. Bystrica, Súkromná MŠ, Nad Plážou 7 – zriaďovateľ Jazyková škola Speak s.r.o. B. Bystrica, Súkromná MŠ, Tatranská 10 – zriaďovateľ Materské centrum Hviezdička, o. z. B. Bystrica.

Okrem toho v meste Banská Bystrica pôsobia:

- 2 MŠ zriadené Okresným úradom s krajskou pôsobnosťou B. Bystrica - MŠ pri zdravotníckom zariadení, Nám. L. Svobodu 44 a Špeciálna MŠ, Kollárova 55 pre deti so špeciálnymi výchovnovzdelávacími potrebami
- 1 súkromná MŠ Očko, Slnecná 34 zriadená od 1.9.2009 zriaďovateľom je STADETORE, n.o. pre deti s poruchou binokulárneho videnia

V prípade, že bude v budúcnosti stále pretrvávať situácia s nedostatkom voľných miest v materských školách spôsobený aj dochádzkou z okolitých obcí, mesto bude priestory hľadať najmä v existujúcich základných školách, ktoré vykazujú dlhodobý nedostatok žiakov – spájaním materských škôl so základnými školami. Prehľad uvedený v tabuľkách č. 2.29, 2.30, Príloha P2.

Medzi najvýznamnejšie opatrenia v rokoch 2007-2013 v meste Banská Bystrica patrili:

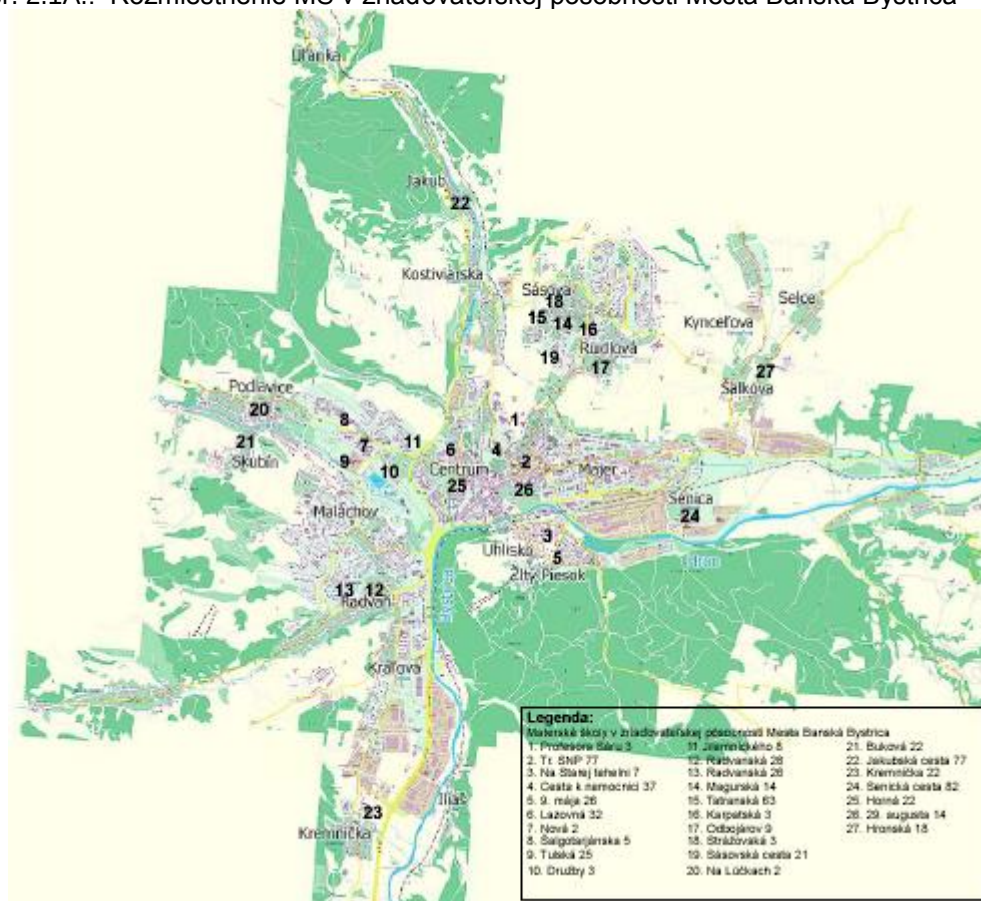
- **rekonštrukcia viacerých materských škôl** – MŠ Senická cesta (plynifikácia, 69 834 eur), rekonštrukcia MŠ Odbojárov, MŠ 29. augusta 14 (elektroinštalácia, 26 491 eur), MŠ Družby a MŠ Sásovská cesta, všetky v objeme 231 304 eur a Materská škola Na starej tehelni (rekonštrukcia vykurovacích systémov), zrekonštruovaná strecha MŠ Horná, rekonštrukcia vykurovania MŠ Jakubská cesta 77 a MŠ Buková 22, MŠ prof. Sáru zrekonštruovaný plynový horák, MŠ v Kremničke pripojená na plynovodnú sieť,
- Očné a rehabilitačné sanatórium na Slnecnej ulici sa po odsúhlasení MsZ pretransformovalo na Súkromnú **špeciálnu materskú školu**, kde je zriaďovateľom nezisková organizácia Stadetore, ktorá od r. 2009 poskytuje nielen zdravotnícke sociálne služby, ale aj predškolskú výchovu. Jej zakladateľmi sú mesto Banská Bystrica a spoločnosť Oftal,
- každoročne sa koná **Olympiáda športu, hier a radostí** so športovo-kultúrnym programom pre deti mesta.

Napriek tomu je technický stav budov MŠ zlý a vyžaduje si veľké investície najmä do energetickej efektívnosti budov, nových technických rozvodov a IKT sietí, takisto je v MŠ potrebné dobudovať a rozšíriť priestory pre záujmovú činnosť detí a rozvoj ich kompetencií a kognitívnych schopností.

Rozmiestnenie MŠ v meste Banská Bystrica

Materské školy v zriaďovateľskej pôsobnosti Mesta Banská Bystrica tvoria väčšinu kapacity miest materských školách v meste. Ich rozmiestnenie ilustruje nasledujúci obrázok.

Obr. 2.1A.: Rozmiestnenie MŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti Mesta Banská Bystrica

Podiel MŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Banská Bystrica na celkovom počte MŠ v meste v šk. roku 2013/14 tvorí 79,4 %, pričom je v nich umiestnených 88,2 % všetkých detí v MŠ v meste. Neštátne MŠ tvoria 7 % všetkých MŠ v meste, navštevuje ich len 11,8 % detí umiestnených v MŠ v meste. V školskom roku 2009/2010 bola situácia iná - pôsobili tu len 3 neštátne MŠ, kde bolo umiestnených len 3,2 % detí z celkového počtu detí umiestnených v MŠ.

Očakávania obyvateľov/rodičov mesta Banská Bystrica od materských škôl sú nasledovné (dotazníkový prieskum realizovaný v rámci prípravy nového PHSR mesta Banská Bystrica):

- poradenstvo je potrebné rozšíriť, potrebujeme, aby sa odborníci prišli pozrieť na deti v ich prostredí,
- **vytvoriť plán investícií a časový harmonogram údržby,**
- nemali by sme sa v MŠ zaoberať projektmi, hlavne väčšie projekty by malo podávať mesto,
- uľahčiť zvyšujúcu sa administratívu prepojením medzi odbormi na MsÚ, aby nemuseli MŠ vyplňovať a posilať rovnaké údaje rôznym odborom,
- umožniť v internom komunikačnom systéme dozvedieť sa informácie o iných MŠ, ako aj informácie z MsÚ – prehľady, plány práce a i.
- **zvýšenie vybavenosti MŠ počítačovou a interaktívnou technikou.**

Zdroj: Koncepcia rozvoja školstva v meste Banská Bystrica na roky 2010-2015 s výhľadom do roku 2020 a Prieskum medzi pracovníkmi materských škôl v pôsobnosti Mesta Banská Bystrica, 2009.

Posilnenie kapacity MŠ v mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica

Kapacita MŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Banská Bystrica je v súčasnosti naplnená, tento stav je aj v niektorých vybraných obciach a v budúcnosti môže narastať tlak na kapacitu MŠ v okolitých obciach vplyvom individuálnej výstavby súvisiacej s deurbanizáciou ako v prípade obce Vlkanová. Preto treba uvažovať s vhodnou formou investície do rozšírenia kapacity materských škôl v meste v úzkej spolupráci s okolitými obcami čo môže byť realizované napr.:

- prístavbou k existujúcej MŠ,
- prestavbou časti budovy ZŠ pre potreby MŠ,
- prestavbou časti inej budovy patriacej samospráve,
- spätným odkúpením budovy MŠ, ktorú samospráva v minulosti predala,

- výstavbou novej MŠ.

Materská škola ako organizačná zložka základnej školy pri zdravotníckom zariadení B. Bystrica zriadená Okresným úradom B. Bystrica poskytuje vzdelanie chorým a zdravotne oslabeným deťom. K 15.9.2014 je v materskej škole evidovaných 25 detí. Edukačný proces prebieha v triedach, ktoré sú umiestnené v priestoroch Detskej fakultnej nemocnice s poliklinikou Banská Bystrica (DFNsP) a v Infekčnom oddelení Nemocnice s poliklinikou F. D. Roosevelta B. Bystrica. Deti sú onkologickí, pediatrickí a chirurgickí pacienti. Vzhľadom na charakter školy vlastné priestory nie je potrebné pre školu budovať.

ŠPECIÁLNA MATERSKÁ ŠKOLA na Kollárovej ul. v Banskej Bystrici bola zriadená ako samostatná štátna rozpočtová organizácia s platnosťou od 01.01.2012 a je v zriaďovateľskej pôsobnosti Okresného úradu Banská Bystrica. K 15.9.2014 bolo v materskej škole zapísaných 35 detí.

Súčasťou Špeciálnej materskej školy sú :

- Centrum špeciálno-pedagogického poradenstva, Kollárova 55, Banská Bystrica ako súčasť Špeciálnej materskej školy, Kollárova 55, Banská Bystrica
- Školská jedáleň, Kollárova 55, Banská Bystrica ako súčasť Špeciálnej materskej školy, Kollárova 55, Banská Bystrica

CENTRUM ŠPECIÁLNO-PEDAGOGICKÉHO PORADENSTVA poskytuje komplexnú špeciálno-pedagogickú činnosť, psychologickú, diagnostickú, poradenskú, rehabilitačnú, preventívnu, metodickú, výchovno-vzdelávaciu a inú odbornú činnosť a súbor špeciálno-pedagogických intervencií deťom so zdravotným postihnutím vrátane detí s vývinovými poruchami s cieľom dosiahnuť optimálny rozvoj ich osobnosti a sociálnu integráciu. Centrum špeciálno-pedagogického poradenstva spolupracuje so zákonnými zástupcami detí podľa ods. 1 a ďalšími fyzickými osobami, ktoré sa na ich výchovu a vzdelávanie podieľajú (napr. pedagogickými zamestnancami, odbornými zamestnancami, odbornými lekármi, sociálnymi pracovníkmi a ďalšími). Centrum špeciálno-pedagogického poradenstva poskytuje ambulantnú poradenskú činnosť pre deti / žiakov v rodine, v škole alebo v školskom zariadení, ktoré dieťa / žiak navštevuje.

Súčasný priestor špeciálnej materskej školy z hľadiska kapacity sú nepostačujúce, ale z technického hľadiska sú nevyhovujúce. Zriaďovateľ má zámer pre potreby tejto materskej školy rozšíriť prístavbou kapacity Špeciálnej základnej školy na Ďumbierskej ul. v Banskej Bystrici, čo si vyžaduje rozsiahle investície.

Podľa dostupných údajov **mimo územia mesta v rámci MFO** v súčasnosti existuje **10 MŠ z toho 2 MŠ sú súčasťou základnej školy** (obec Králiky a Malachov). Iba obec Selce a obec Hronsek, kde sa uvažuje o vybudovaní novej MŠ z dôvodu umiestňovania detí do obce Vlkanová s tým, že obec Hronsek by v budúcnosti poskytovala služby aj obci Veľká Lúka, prípadne by obec Veľká Lúka investovala samostatne. Ostatné obce MFO považujú kapacitu MŠ za dostatočnú.

Špecifický cieľ č. 2.2.2 Zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl na území MFO Banská Bystrica

Objektívne posúdenie kvality vzdelávania v MFO v rámci SR a OECD umožňuje prieskum PISA (Medzinárodné štandardizované hodnotenie vedomostí a zručností 15-ročných žiakov). Z výsledkov tohto medzinárodného testovania vyplýva, že SR má rezervy vo všetkých troch testovaných oblastiach – čitateľskej, matematickej i prírodovednej gramotnosti. Výsledky každoročného národného monitoringu taktiež ukazujú, že žiaci najviac zaostávajú v jazykovej gramotnosti. Z tohto dôvodu bude na území MFO potrebné investovať najmä do nových odborných učebníc a inovácie vzdelávania nielen využitím moderných IKT.

Mesto Banská Bystrica má v zriaďovateľskej pôsobnosti na svojom území 11 základných škôl. V meste Banská Bystrica pôsobia ďalšie štátne a neštátne základné školy:

- 2 cirkevné základné školy: ZŠ s MŠ Š. Moyzeša zriadená Rímskokatolíckou cirkvou – Biskupstvo B. Bystrica a ZŠ Okružná 2 zriadená Zborom cirkvi bratskej v B. Bystrici
- 3 súkromné ZŠ: Súkromná ZŠ, Magurská 16 – zriaďovateľ PaedDr. Aleš Štesko Sliač, Súkromná ZŠ, Mládežnícka 51 – zriaďovateľ Mgr. Boris Šabo B. Bystrica, Súkromná ZŠ, J. Bakossa – Ing. Juraj Droppa
- 2 základné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti Okresného úradu s krajskou pôsobnosťou B.

Bystrica: ZŠ pri zdravotníckom zariadení B. Bystrica, Nám. L. Svobodu 4 a Špeciálna ZŠ, Ďumbierska 15, B. Bystrica pre žiakov so špeciálnymi výchovnovzdelávacími potrebami.

V oblasti vybavenosti väčšina základných škôl disponuje dostatočným množstvom technického zariadenia na vzdelávanie v oblasti IKT a na rozvoj jazykových zručností. V oblasti techniky základné školy nedisponujú laboratóriami podporujúcimi technické zručnosti. Vzhľadom na záujem základných škôl zabezpečiť pre svojich žiakov primerané podmienky pre rozvoj kľúčových kompetencií v súlade s požiadavkami ich budúcej profesijnej orientácie a potrebami trhu práce, majú školy eminentný záujem na vybudovaní odborných učební na podporu polytechnickej výchovy.

V posledných rokoch bolo realizovaných niekoľko investičných akcií na rekonštrukciu základných a materských škôl, z ktorých najvýznamnejšia bola modernizácia budovy ZŠ Moskovská z fondov EÚ a vybavenie tried ZŠ IKT. Medzi najvýznamnejšie aktivity v období 2007-2013 patrili najmä investície do športovísk, rekonštrukcie bodov, zlepšenia energetickej náročnosti a obnovy školských stravovacích zariadení :

- Na ZŠ Tatranská sa v roku 2007 podarilo dokončiť **vybudovanie nájazdovej rampy na bezbariérový prístup** a vybudovanie 2 bezbariérových WC, v roku 2012 bola škola zrušená a budova vo vlastníctve Mesta Banská Bystrica slúži rôznym inštitúciám, medzi nimi aj Komunitnému centru Sásová,
- v súvislosti s presťahovaním **Základnej školy SSV na Skuteckého ulicu** z Nám. Štefana Moysesa v roku 2008 bola realizovaná rekonštrukcia budovy školy na Skuteckého ul. V rozsahu 1,093 mil. EUR,
- významnou investíciou bolo **dobudovanie športového ihriska pri ZŠ Golianova**, kde v roku 2009 pribudli nové športoviská. Ich vybudovanie stálo viac ako 408 tisíc eur. Na ich výstavbu poskytlo financie Ministerstvo školstva SR takmer, časť financií vyčlenilo zo svojho rozpočtu Mesto Banská Bystrica, prispeli aj rodičia a sponzori,
- v areáli **ZŠ SNP 20 sa v roku 2010 vybuďovalo multifunkčné ihrisko**, Úrad vlády prispel sumou 39 833 € a mesto dofinancovalo výstavbu sumou 16 596 eur,
- bola realizovaná rekonštrukcia ihriska na ZŠ Ďumbierska,
- v roku 2010 Mesto dalo vypracovať **štúdie športových areálov na ZŠ**, ktoré sa budú rekonštruovať v nasledujúcich rokoch tak, aby každá škola mala moderný športový areál, ktorý bude spĺňať všetky zdravotné, hygienické a bezpečnostné požiadavky,
- Mestské zastupiteľstvo v máji 2010 schválilo Zmenu zriaďovateľskej pôsobnosti Základnej umeleckej školy Jána Cikkeru, Štefánikovo nábrežie 6, Banská Bystrica z Banskobystrického samosprávneho kraja na Mesto Banská Bystrica,
- v školskom roku 2010/2011 bola realizovaná výmena **okien ZŠ SSV Skuteckého ul.**,
- v roku 2011 bola zrekonštruovaná **strešná krytina na ZŠ Bakossova** a realizovaná **revitalizácia zariadení školského stravovania** pri MŠ a ZŠ,
- v rámci Operačného programu Vzdelávanie, Opatrenie 1.1 Premena tradičnej školy na modernú boli v rokoch 2009-2011 realizované štyri projekty v objeme 606 959 EUR, ktoré zahŕňajú 3 základné školy v rámci spoločného projektu Mesta (ZŠ Trieda SNP 20, ZŠ Bakossova, ZŠ Golianova) a 3 samostatné projekty realizovali 3 ZŠ (Sitnianska, Radvanská, Moskovská),
- v rámci racionalizácie základných škôl v meste, v súvislosti s klesajúcim demografickým trendom a výrazným poklesom financovania základných škôl boli v roku 2012 zrušené ZŠ Tatranská a ZŠ Okružná,
- v roku 2012 bola realizovaná výmena okien ZŠ Golianova, rekonštrukcia WC a podláh ZŠ Spojová, ZŠ Ďumbierska – rekonštrukcia ihriska, ZŠ J. Bakosssa – výmena podlahových krytín,
- v roku 2013 bola realizovaná výmena okien ZŠ Gaštanová, ZŠ Golianova - rekonštrukcia sociálnych zariadení, obnova kuchynského a technického vybavenia v školských jedálňach – ZŠ Golianova, ZŠ Gaštanova, ZŠ Moskovská,
- v rámci projektu z Regionálneho operačného programu „Zvyšovanie energetickej efektívnosti a **modernizácia Základnej školy Moskovská 2**, Banská Bystrica“ bola v roku 2013 modernizovaná budova ZŠ,

Demografický vývoj prudko klesol začiatkom 90-tych rokov, odkedy zotrúva na približne rovnakej, spočiatku klesajúcej a v posledných rokoch iba mierne narastajúcej línii.

Kapacity budov verejných škôl v MFO Banská Bystrica nie sú úplne naplnené, ak porovnáme rozdiel v predpokladanom počte žiakov, ktorí majú trvalé bydlisko v jednotlivých obvodoch mesta Banská Bystrica, v školskom roku 2017/2018 oproti súčasnému školskému roku 2012/13.

Počet žiakov v základných školách v MFO **klesá**, čo súvisí s demografickým vývojom. Od šk. roku 2000/2001 klesol celkový počet žiakov v základných školách len v Banskej Bystrici o 3 652.

Od roku 2007 pôsobia na území MFO (všetky v meste Banská Bystrica) aj súkromné základné školy, ktoré sa pomaly rozrastajú. Jedná sa o školy s nižším počtom žiakov, v šk. roku 2012/13 ich navštevovalo spolu 705 žiakov, t.j. 11,8 % celkového počtu žiakov v ZŠ v meste.

Z porovnania súčasnej kapacity verejných škôl a očakávaného počtu žiakov v šk. roku 2017/18 vychádza, že ich **kapacita v súčasnosti je vyššia ako očakávaný počet žiakov o 1100** (vrátane žiakov dochádzajúcich z obcí). Pritom nerátame do toho miesta v súkromných školách, ktoré tento údaj o voľnej kapacite ešte zvýšia - v súčasnosti navštevuje súkromné školy v Banskej Bystrici 705 žiakov. Najvyššia nerovnosť je v spoločnom **školskom obvode Centrum, kde je kapacita škôl väčšia o 330 ako je očakávaný počet žiakov a v spoločnom školskom obvode Radvaň. Celková kapacita v ZŠ je v súčasnosti 7 780 žiakov.**

Samozrejme, že kapacita základných škôl nebude nikdy naplnená na 100 %, nakoľko školy využívajú odborné učebne a viaceré predmety sa v rámci vyučovania delia na skupiny. Napriek tomu bude potrebné opäť posúdiť udržiateľnosť systému financovania základných škôl v pôsobnosti mesta Banská Bystrica a ich špecializáciu v prepojení na predprimárne vzdelávanie a stredné školy.

Napriek tomu, že celkový počet žiakov vo verejných základných školách klesá, výdavky majú rastúci trend, tabuľka 2.25 v Prílohe P2.

Žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP), ktorí navštevujú štátne základné školy zriadené mestom, počítajú sa v triede za dvoch, avšak rozpočet normatívnych finančných prostriedkov, ktorý je vypočítaný pre školu podľa príslušného predpisu predstavuje minimálne 1,5-násobok normatívneho príspevku žiaka základnej školy (žiaci so zdravotným znevýhodnením a všeobecným intelektovým nadaním v špeciálnych triedach základných škôl a v bežných triedach základných škôl sú zaraďovaní do jedného zo 6 stupňov postihnutia).

Žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP) sa počítajú v triede za dvoch, avšak normatív dostáva škola v priemere 1,5- násobný (rozlišuje sa podľa typu postihnutia). Počet týchto žiakov sa z roka na rok zvyšuje - za posledných 7 rokov sa **zvýšil o 178** (Tab. 2.25 Príloha P2). V súlade s trendom vo výchove a vzdelávaní sú tieto deti integrované do **vyučovacieho** procesu, avšak štát to nepokryje zodpovedajúcim množstvom financií.

Len v meste Banská Bystrica pôsobia 2 špeciálne ZŠ zriadené Okresným úradom a 1 špeciálna trieda v základných školách zriadených mestom a jedna v neštátnej ZŠ.

Zameranie základných škôl

Zameranie základných škôl v meste je rôzne. Väčšinou sa školy **orientujú na cudzie jazyky** – takéto zameranie prezentuje **11 škôl** v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta a 2 neštátne školy. Najdlhšiu tradíciu vo vzdelávaní cudzích jazykov má ZŠ SSV Skuteckého 8, ktorá je školou s rozšíreným vyučovaním cudzích jazykov od roku 1979.

Zameranie na šport prezentujú 2 školy v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta. Tradíciu v tejto oblasti predstavuje ZŠ Golianova 8, ktorá otvorila ako prvá v bývalom Československu v roku 1968 športové triedy ľadového hokeja.

Zameranie na IKT prezentuje 11 škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta a **1 neštátna škola**.

Zameranie tried a projektov pre deti so špeciálnymi vzdelávacími potrebami umožňuje rodičom vybrať školu, ktorá poskytuje VVP rešpektujúci schopnosti a zručnosti dieťaťa. Projekty realizujú - ZŠ Ďumbierska (Projekt APROGEN), Gaštanová (Projekt PRINED) J. Bakossa (Projekt PRINED), SSV Skuteckého (Projekt CLIL), Pieninská (špeciálna trieda), Okružná a ZŠ s MŠ Štefana Moyzesa. **V mestskej funkčnej oblasti absentuje zameranie ZŠ na prírodné vedy a rozvoj technického myslenia a špecializovaná škola pre mimoriadne nadané deti.**

Hlavné problémy základných škôl v meste Banská Bystrica a jej funkčnej mestskej oblasti

V Koncepcii rozvoja školstva v meste Banská Bystrica na roky 2010 – 2015, ktorá bola schválená uznesením MsZ č. 827 z 29.6.2010 a ktorá vznikala na partnerskom princípe so zainteresovanými subjektmi v školstve, boli identifikované štyri najvýznamnejšie problémy školstva v Banskej Bystrici:

- **zlé prerozdelenie nedostatočných zdrojov v školstve,**
- **chýbajú jasne formulované kritériá kvality škôl v meste,**
- **nevytvorený systém poradenstva v školstve,**
- **sociálno-patologické javy v školách.**

Tieto javy sú dlhodobé a stále pretrvávajú.

Na rekonštrukciu striech základných škôl podľa výsledkov auditu je potrebných 623 tis. eur, na výmenu okien podľa výsledkov prieskumu 2,627 tis. eur, rekonštrukcia školských športových areálov bude podľa špecializovanej štúdie vyžadovať 2 686 422 eur. Ďalšie položky, s ktorými bude potrebné počítať, sú: zateplenie budov, kanalizácie, výmena podláh vo väčšine ZŠ, maľovanie interiérov, **modernizácia vyučovacieho procesu.**

Základná škola pri zdravotníckom zariadení v Banskej Bystrici poskytuje vzdelanie chorým a zdravotne oslabeným deťom. Škola je v zriaďovateľskej pôsobnosti okresného úradu. K 15.9.2014 škola vykázala 52 žiakov a 49 žiakov je evidovaných v školskej družine a klube. Edukačný proces prebieha v 4 triedach, ktoré sú umiestnené v priestoroch Detskej fakultnej nemocnice s poliklinikou Banská Bystrica (DFNsp) a jedna trieda v Infekčnom oddelení Nemocnice s poliklinikou F. D. Roosevelta B. Bystrica. Žiaci sú onkologickí, pediatrickí a chirurgickí pacienti. Vzhľadom na charakter školy vlastné priestory nie je potrebné pre školu budovať.

Špeciálna základná škola na Ďumbierskej ul. č. 15 v Banskej Bystrici poskytuje výchovu a vzdelávanie v rámci plnenia povinnej školskej dochádzky v súlade so všeobecno-záväznými právnymi predpismi formou povinných, voliteľných a nepovinných predmetov vo výchovnovzdelávacom procese školy, ďalej zabezpečuje výchovno-vzdelávaciu činnosť v školskom klube detí a zabezpečuje podmienky na stravovanie žiakov v zariadení školského stravovania pri základnej škole. K 15.9.2014 v špeciálnej základnej škole bolo 86 žiakov, v školskej družine bolo zapísaných 21 žiakov. Organizačnou zložkou školy je aj praktická škola, v ktorej je 9 žiakov. V rokoch 2007 a 2008 na objekte školy bola uskutočnená rozsiahla rekonštrukcia a jej kapacita je postačujúca. Zriaďovateľ – Okresný úrad B. Bystrica má zámer realizovať rekonštrukciu špeciálnej základnej školy prístavbou, kde by sa vytvorili nové priestory pre Špeciálnu materskú školu Banská Bystrica, ktorá t. č. sídli na Kollárovej ul. Banská Bystrica.

Podľa dostupných údajov **mimo územia mesta v rámci MFO** v súčasnosti existuje **7 základných škôl**, pri dvoch základných školách je zriadená materská škola. Len obce Selce a Vlkanová plánujú väčšie investície do odborných učební v základných školách.

Špecifický cieľ č. 2.2.3:

Zvýšenie počtu žiakov stredných odborných škôl na praktickom vyučovaní na území MFO mesta Banská Bystrica

V Banskej Bystrici pôsobí 19 stredných škôl, z toho:

- 6 gymnázií, kde v školskom roku 2014/2015 študuje spolu 2422 žiakov, z toho
 - 2 gymnáziá sú zriadené na základe medzinárodných dohôd Okresným úradom v Banskej Bystrici
 - 2 gymnáziá sú v zriaďovateľskej pôsobnosti Banskobystrického kraja
 - 2 gymnáziá sú cirkevné – zriaďovateľmi sú Rímskokatolícka cirkev Banská Bystrica a Biskupský úrad Západného dištriktu Evanjelickej cirkvi na Slovensku
 - 10 stredných odborných škôl, na ktorých v školskom roku 2014/2015 študuje 4 395 žiakov, 9 stredných odborných škôl je v zriaďovateľskej pôsobnosti Banskobystrického samosprávneho kraja
 - 1 stredná odborná škola je súkromná – zriaďovateľ Akadémia vzdelávania Banská Bystrica
- 1 konzervatórium, kde študuje 191 žiakov - zriaďovateľ Banskobystrický samosprávny kraj
- 1 špeciálna stredná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovnovzdelávacími potrebami, v zriaďovateľskej pôsobnosti Okresného úradu Banská Bystrica, ktorú navštevuje 144 žiakov.

Zriaďovateľmi stredných škôl na území MFO Banská Bystrica sú:

- Banskobystrický samosprávny kraj,
- Okresný úrad Banská Bystrica,
- súkromný zriaďovateľ,

- cirkevný zriaďovateľ.

Celkovo na stredných školách v Banskej Bystrici v šk. roku 2013/2014 študuje 7245 žiakov, čo je o 1099 menej ako v šk. roku 2009/2010 a o 2 165 ako v šk. roku 2005/2006 (Tabuľka 2. 17, Príloha P 2). Tieto údaje zahŕňajú žiakov navštevujúcich tak štvorročné, ako aj osemročné štúdium v gymnáziách.

Počet žiakov v stredných školách klesá, resp. stagnuje vo všetkých typoch škôl okrem troch škôl: Strednej odbornej školy informačných technológií (nárast o 35 žiakov v r. 2009 až 2013), Strednej zdravotnej školy (nárast o 37 žiakov v r. 2009 až 2013) a Konzervatória (nárast o 26 žiakov v r. 2009 až 2013).

Z analýzy populačného vývoja vyplýva, že od roku 2013 bude oproti roku **mierne stúpať počet žiakov** končiacich 9. ročník ZŠ v meste Banská Bystrica, súčasná kapacita stredných škôl je na tento mierny rast pripravená.

Ak podľa prognózy UIPŠ bude populácia 15-ročných v SR naďalej klesať priemerným ročným tempom 3 %, v roku 2017 by mala dosiahnuť minimum 50,9 tisíc, 3 % pokles medziročne pre BBK by predstavoval úbytok o 300 žiakov ročne. V ďalšom období, ak nastúpi rastová fáza, do roku 2025 by sa mal počet zvýšiť na roku 2012 a to by predstavovalo rastu počtu žiakov nad úroveň 8 000 žiakov.

Sieť stredných škôl sa v posledných rokoch zmenila najmä zásluhou **procesu optimalizácie vzdelávania**, ktorý realizoval v rokoch 2011-2012 BBK. V apríli Z BBK schválilo dokument „Optimalizácia siete škôl a školských zariadení v BBK“, podľa ktorého uskutočnil zmeny v sieti škôl a školských zariadení vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti BBK. Zrealizované zmeny v sieti škôl a školských zariadení v rokoch 2011, 2012 a 2013:

a to k 1. 9. 2011

- vyradené školy - SPŠ stavebná, SOŠ stavebná,
- zaradené školy - Spojená škola Banská Bystrica (spojené dve vyradené školy),
- vyradená samostatná Jazyková škola v Banskej Bystrici, zaradená ako súčasť Obchodnej akadémie,

a k 1. 9. 2012

- zmena názvu 3 škôl: SOŠ, Školská 5 na SOŠ hotelových služieb a obchodu, SOŠ ako organizačná zložka Spojenej školy, Školská 7 na SOŠ podnikania,
- zriadenie triedy pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním v Gymnáziu Andreja Sládkoviča,
- zriadenie detašovaného pracoviska v Ústave na výkon trestu odňatia slobody – Kráľovej Spojená škola Kremnička – odbor maliar a Spojená škola Školská 7 - odbor elektromechanik

k 1. 9. 2013

- zmena názvu SOŠ, Tajovského 30 na SOŠ informačných technológií,
- zmena sídla SOŠ, Slovenská Ľupča na Tajovského 25, Banská Bystrica.

Banskobystrický samosprávny kraj v rokoch 2010-2013 na základe zmeny legislatívy a potrieb trhu práce zrušil neperspektívne odbory v stredných školách (321 v celom kraji) a zaviedol 146 nových, u ktorých sa predpokladá perspektívnosť vzhľadom na budúcu zamestnateľnosť absolventov. V tabuľke 2.17, Príloha P 2 je uvedený prehľad počtov zaradených a vyradených študijných a učebných odborov stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti BBK.

Od školského roku 2010/2011 sú v stredných školách BBK v Banskej Bystrici zaradené **nové experimentálne overované odbory**:

- v SPŠ Jozefa Murgaša v Banskej Bystrici multimédiá, informačné a sieťové technológie,
- v SOŠ Pod Bánošom v Banskej Bystrici včelár, včelárka, podnikanie v chovoch spoločenských, cudzokrajných a malých zvierat,
- v Spojenej škole, Školská 7 v Banskej Bystrici nadstavbové štúdium v odbore predaj a servis vozidiel,
- v Spojenej škole, Kremnička 12 v Banskej Bystrici technik energetických zariadení budov.

Z finančných zdrojov BBK v rámci spolupráce s Európskou bankou pre obnovu a rozvoj sa v rokoch 2009-2013 zrekonštruovali 2 stredné školy v Banskej Bystrici – SOŠ Pod Bánošom a Spojená škola Kremnička a školský internát Spojenej školy v Kremničke.

Jedným z najvýznamnejších výsledkov činnosti v oblasti vzdelávania v BBK je zriadenie centier odborného vzdelávania a prípravy rôzneho zamerania v našich školách, ktoré slúžia na skvalitnenie a zmodernizovanie odborného vzdelávania ako dôležitého faktora pre budúce uplatnenie sa absolventov našich škôl na pracovnom trhu. V školskom roku 2011/2012 bolo zriadených 7 Centier odborného vzdelávania a prípravy v BBK, v Banskej Bystrici sú od 1. septembra 2012 zriadené nasledovné **tri centrá**:

- Centrum odborného vzdelávania a prípravy pre strojárstvo a automobilový priemysel v Spojenej škole, Školská 7,
- Centrum odborného vzdelávania a prípravy pre stavebníctvo v Spojenej škole, Kremnička 10,
- Centrum odborného vzdelávania a prípravy pre elektrotechniku a informačné technológie v Strednej priemyselnej škole Jozefa Murgaša v Banskej Bystrici.

Okrem týchto centier bolo v roku 2011 Slovenskou potravinárskou a poľnohospodárskou komorou zriadené v Strednej odbornej škole, Pod Bánošom Centrum odborného vzdelávania vo včelárstve. Banskobystrický samosprávny kraj financuje neštátne – súkromné a cirkevné školské zariadenia v zmysle ustanovenia § 9 ods. 12 písm. b) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, na základe ich žiadosti o poskytnutie dotácie na žiaka nad 15 rokov veku na mzdy a prevádzku a to:

- Súkromná ZUŠ Róbert Tatára,
- Súkromné CVČ, Moskovská 2,
- Súkromná ZUŠ, Občianske združenie LAVUTA,
- Školský internát pri Katolíckom gymnáziu,
- Súkromné CVČ, zriaďovateľ Mgr. Mária Demočová, Zvolen,
- Súkromná jazyková škola RK Centrum Universa,
- Školská jedáleň pri Evanjelickom gymnáziu,
- Súkromné Školské stredisko záujmovej činnosti, zriaďovateľ Mgr. Tibor Šabó, Banská Bystrica,
- Súkromné CVČ, zriaďovateľ Slovenské misijné hnutie, Banská Bystrica.

Zdroj: Analýza stredného školstva v zriaďovateľskej pôsobnosti BBK v III. volebnom období, BBK, 2013.

Počty ubytovaných v školských internátoch sa vyvíjali od roku 2005 rôznym smermi. V niektorých internátoch je menej, v niektorých viac ubytovaných v roku 2012, ako v roku 2005. Celkovo sa počet ubytovaných znížil o 170. V internátoch býva o 564 študentov menej, ako je kapacita týchto internátov. Počas rokov 2012 a 2013 prešli rekonštrukciou Školské internáty ako súčasť SOŠ Pod Bánošom, Spojenej školy v Kremničke a Spojenej škole Zvolenská cesta 18. V Školskom internáte ako súčasť SOŠ informačných technológií bola zrekonštruovaná ubytovacia časť pre dievčatá, Školské internáty pri Športovom gymnáziu a Konzervatóriu majú veľmi dobré podmienky pre ubytovanie. Samostatný Školský internát má 3 samostatné budovy na ubytovanie žiakov a disponuje aj školskou jedálňou.

Najväčším problémom školských internátov je nedostatočné materiálno-technické vybavenie, technický stav a nevyužitá kapacita niektorých z nich.

Definovanie negatívnych vplyvov, obmedzení a možných rizík dosiahnutia cieľov pre prioritnú os č. 2 – Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám v MFO mesta Banská Bystrica

Jedným z možných rizík je **negatívny demografický vývoj** na území MFO Banská Bystrica, ktorý bude spôsobovať pokles detí v MŠ, pokles žiakov ZŠ a následne stredných škôl, pričom sa očakáva, že záujem o všeobecné stredné školy – gymnázia bude pokračovať.

Z dôvodu poklesu detí, žiakov a študentov pri neinvestovaní do technického stavu budov budú **naďalej rásť prevádzkové náklady** na poskytovanie vzdelávania na všetkých úrovniach vzdelávania, čo bude zvyšovať zároveň investičný dlh najmä samosprávy.

Očakáva sa **rast detí, žiakov a študentov so špecifickými vzdelávacími potrebami** a tlak na inkluzívne vzdelávanie, personalizované vzdelávanie.

Rozvojové a limitujúce faktory pre prioritnú os č. 2 – Lahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám v MFO mesta Banská Bystrica

V rámci celkovej analýzy verejných služieb v oblasti vzdelávania, poskytovania zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb na území MFO Banská Bystrica sa identifikovalo viacero problémov, riešenie ktorých, by zlepšilo kvalitu a efektívnosť poskytovaných verejných služieb, ich inováciu a vytváranie nových služieb, čo si bude vyžadovať najmä:

- integráciu vybraných typov verejných služieb – integrácia vybraných sociálnych služieb a služieb zdravotnej starostlivosti,
- úzku spoluprácu, koordináciu a komunikáciu všetkých aktérov v území,
- systematický prístup k financovaniu a zavedenie viaczdrojového financovania verejných služieb s dôrazom na ich kvalitu.

Na základe vyššie uvedenej analýzy a východísk sa v rámci IÚS identifikovali rozvojové potreby a výzvy v oblasti sociálnych služieb a v oblasti poskytovania sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately – SPOaSK a spôsob ich riešenia v IROP navrhujeme:

- v rámci procesu DI zmeniť štruktúru pobytových sociálnych služieb na území MFO Banská Bystrica o špecializované zariadenie s kapacitou určenou IROP – návrh rekonštrukciou a modernizáciou objektov na Krivánskej 16 – 26 – je spracovaná PD alebo rekonštrukciou nevyužívaných objektov v správe mesta,
- rozšíriť komunitné služby s dôrazom na terénne a ambulantné služby, ktoré umožnia zostať osobám odkázaným na pomoc čo najdlhšie v prirodzenom rodinnom prostredí,
- rozšíriť typy služieb na báze IKT pre zabezpečenie nezávislého života,
- rozšíriť kapacitu zariadení služieb starostlivosti o deti do 3 rokov veku,
- vybudovať štartovné "chránené" byty pre začínajúcich rodičov v ohrození (s rodinným asistentom, tútorom, koučom) - napr. skúsení rodičia pomáhajú menej skúseným rodičom a niekto im robí supervíziu a vzdelávanie,
- podporiť vznik a prevádzku denných centier pre deti z komunity s multiprofesijným personálom: sociálny pracovník, terapeut, pedagóg a pod. (z rodín s rizikovými faktormi, + z rodín poberajúcimi DvHN) - otvorené do 20,00) s ponukou robenia úloh, korektívnych skupín, krúžkov - aby neboli na ulici,
- podporiť vytváranie komunitných centier,
- rekonštruovať a modernizovať areál Kotva na integrované služby krízovej intervencie (útulok, nízkoprahové centrum ...),
- podporiť CIZS ako nový typ poskytovania komplexných služieb v oblasti poskytovania zdravotnej starostlivosti,
- zlepšenie pripravenosti komunity na poskytovanie sociálnych služieb komunitou,
- vyššia špecializácia sociálnych a zdravotníckych služieb podľa cieľových skupín,

Na základe vyššie uvedenej analýzy a východísk sa v rámci IÚS MFO Banská Bystrica boli identifikované tieto rozvojové potreby a výzvy v oblasti vzdelávania a spôsob ich riešenia v IROP navrhujeme:

- podporiť vytváranie MŠ v kombinácii so ZŠ a možnosť využívať podpornú infraštruktúru (zázemie) spoločne,
- podpora inovácii obsahu v školách na všetkých stupňoch vzdelávania,
- zlepšiť kvalitu poskytovaných služieb, stavebno-technický stav a využívanie školských internátov,
- investovať do spoločných odborných pracovísk so zamestnávateľmi s možnosťou využitia pre všetky vekové skupiny a sprístupniť ich aj ako súčasť neformálneho, informálneho resp. záujmového vzdelávania,
- umožniť využívanie školských areálov aj počas voľného času v spolupráci s miestnymi komunitami a vhodne ich prepojiť s možnosťami využitia vnútroblokov na sídliskách mesta Banská Bystrica,
- podporovať vytváranie spoločných odborných pracovísk škôl a zamestnávateľov, posilniť zameranie vzdelávania v MFO Banská Bystrica na technické vzdelávanie.

K ďalším rozvojovým a limitujúcim faktorom na území MFO Banská Bystrica patria:

Cielené využívanie nových informačných technológií v kombinácii s postupným procesom deinštitucionalizácie je príležitosťou pre všetky subjekty poskytujúce služby sociálnej starostlivosti realizovať nové inovatívne služby na komunitnej úrovni, zlepšiť ich dostupnosť, kvalitu i efektivitu.

Výrazným limitujúcim faktorom je **nekoordinovanosť služieb v konkrétnom území**, nedostatočná kapacita pre zavádzanie nových typov komunitných služieb (vrátane nepripravenosti miestnych komunit) a nedostatok expertov na regionálnej/miestnej úrovni.

Rast podielu obyvateľstva v neproduktívnom veku s nízkym príjmom bude vytvárať tlak na cenu za poskytované služby a bude narastať počet obyvateľov, ktorí nedokážu pokryť náklady na požadovanú sociálnu službu. Z tohto dôvodu je potrebné legislatívne upraviť možnosť vytvárania sociálnych služieb s nižším štandardom.

Rozvojové a limitujúce faktory v oblasti zdravotnej a ambulantnej zdravotnej starostlivosti na území MFO mesta Banská Bystrica

Vysoká fragmentácia poskytovateľov primárnej ambulantnej starostlivosti, zvýšená prevalencia chronických ochorení a starnúca populácia vytvárajú jednoznačný tlak na vyššiu efektivitu poskytovania služieb primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti. Zároveň je absentujúce prepojenie sociálnej a zdravotnej infraštruktúry.

Ďalším limitujúcim faktorom je vysoký vek všeobecných lekárov, čo je spôsobené nedostatočnou motiváciou (odchod mladých lekárov do zahraničia) ako aj dlhé roky absentujúcou prípravou všeobecných lekárov. Tento fakt môže byť eliminovaný rezidentským programom, ktorý začal od októbra 2014. Kompetenčné obmedzenia všeobecných lekárov vytvárajú zbytočný tlak na špecializovanú ambulantnú starostlivosť. Je dôležité aby sa kompetencie všeobecných lekárov rozšírili a to najmä v oblasti liečby chronických ochorení (arteriálna hypertenzia, dyslipidémia, diabetes mellitus II, ischemická choroba srdca a iné ochorenia).

Z pohľadu pacienta je vytváranie Centier integrovanej zdravotnej starostlivosti (CIZS) posunom ku komplexnej primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti. Pacient dostane viac zdravotných ako aj sociálnych služieb na jednom mieste, t.j. zvýši a zefektívni sa jeho obslužnosť. CIZS nadväzujú na tradíciu zdravotných stredísk, ktorú pozná staršia generácia a posúvajú služby na novú, generačne a kvalitatívne vyššiu úroveň.

Sieť CIZS na území FMO Banská Bystrica bude významným rozvojovým faktorom pre vyvážený územný rozvoj a zlepšenie kvality ľudských zdrojov.

SWOT analýza za PO – Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám na území MFO Banská Bystrica

Oblasť (špecifický cieľ)	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
ŠC 2.1.1 Podporiť prechod poskytovania sociálnych služieb a zabezpečenia výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení z inštitucionálnej formy na komunitnú a podporiť rozvoj služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku na komunitnej úrovni	- Nové sociálne služby v sieti poskytovaných služieb - Rozvoj terénnych služieb - Odborne zdatný personál - Dobrá manažment poskytovaných služieb - Dobrá spolupráca rôznych aktérov v sociálnej oblasti - Dostupnosť služieb MHD/PAD - Dobre vybudovaný systém sociálneho zabezpečenia - Zverejnené kritériá umiestňovania do zariadení sociálnych služieb, transparentnosť pri umiestňovaní do zariadení sociálnych služieb (možnosť kontroly verejnosťou) - Možnosť výberu neverejných poskytovateľov domácej opatrovateľskej služby - Podpora neverejných poskytovateľov terénnych sociálnych služieb - Dlhodobá prítomnosť niekoľkých odborných mimovládnych organizácií v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí s akreditáciami - Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny - zamestnávajú sociálnych pracovníkov, psychológov, terapeutov, supervízorov - často fungujú v teréne a vyhľadávajú ich samotní občania, niektorí z týchto profesionálov pôsobia ako medzinárodní experti v oblasti sociálnoprávnej ochrane detí	- Zlý technický stav zariadení sociálnych služieb - Nedostatočné vybavenie základnými technológiami a modernými zariadeniami - Koncentrácia služieb sociálnej starostlivosti do mesta Banská Bystrica - Nedostatok špecializovaných zariadení, služieb - Slabé prepojenie sociálnych služieb s poskytovaním zdravotnej starostlivosti - Absentujúca sociálna rehabilitácia - Chýbajú integračné aktivity - Nedostatočná kapacita terénnych sociálnych služieb v meste - Nedostatočná finančná podpora neverejných poskytovateľov poskytujúcich terénne sociálne služby a nové druhy komunitných služieb - Absencia nadväzných riešení po ukončení inštitucionálnych služieb - Nedostatočná systémová podpora mimovládnych organizácií v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí - Nedostatočne vybudovaný systém včasného	- Zlepšovanie vybavenosti zariadení sociálnych služieb modernými technológiami a zariadeniami - Zníženie prevádzkových nákladov budov investíciami do energetickej efektívnosti - Zapojenie komunity a dobrovoľníkov do poskytovania sociálnych služieb - Etablovanie CIZS - Štrukturálne fondy EÚ, tzv. aktivačné práce, dobrovoľnícka práca - Celoslovenské humanitárne a dobrovoľnícke organizácie ochotné spolupracovať na preventívnych programoch - Mimovládny organizáciám v SR dôveruje 40% občanov, čo je viac ako ústavným orgánom	- Nárast klientov s komplikovanejšími diagnózami - Nepripravenosť aktérov na poskytovanie služieb komunitným spôsobom - Neudržateľný systém financovania sociálnych služieb - Zadlženosť inštitúcií - Rýchlo starnúca populácia - Ubúdajúci počet obyvateľov a ekonomicky aktívnych obyvateľov pracujúcich v meste, - Vysoký podiel nezamestnaných mladých ľudí a dlhodobo nezamestnaných občanov, - Migrácia, odliv mladých ľudí - Neprepojenosť databázových systémov v sociálnej oblasti - Nevyhovujúca legislatíva v oblasti sociálnej, zdravotnej a daňovej, permanentne sa meniace legislatívne podmienky - Nárast depresívnych stavov, návykov a sociálneho vylúčenia

Oblasť (špecifický cieľ)	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
		zachytenia rodiny v ohrození • Vysoký nárast ohrozených detí a vysoký nárast kategórií rodičov z rizikových skupín na území MFO		
ŠC 2.1.2 Modernizovať zdravotnícku infraštruktúru za účelom integrácie primárnej zdravotnej starostlivosti.	• Dobrá sieť existujúcich služieb v oblasti zdravotnej starostlivosti • Záujem lekárov o nový koncept • Dostupnosť služieb MHD/PAD	• Zhoršujúca sa dostupnosť kvalitných komplexných služieb zdravotnej starostlivosti v okolitých obciach MFO • Vysoký vek lekárov PAS • Vysoké prevádzkové náklady na budovy z dôvodu energetickej neefektívnosti • Absentujúce inovácie v zdravotníctve	• Zlepšenie starostlivosti o chronického pacienta • Zníženie počtu návštev u lekára • Zavedenie nových preventívnych programov • Možnosť poskytovania vybraných sociálnych služieb v prepojení na PZS • Virtuálna integrácia služieb sociálnych a zdravotníckych • Vytvorenie nových školiacich/vzdelávacích programov pre zdravotníckych pracovníkov a verejnosť • Nové formy poradenských a informačných služieb	• Udržateľnosť vybudovanej verejnej infraštruktúry • Zhoršená dostupnosť služieb verejnou osobnou dopravou • Nedostatočný záujem poskytovateľov
ŠC 2.2.1 Zvýšenie hrubej zaškolenosti detí materských škôl	• Prepojenosť MŠ a ZŠ - deti, žiaci a pedagógovia • Diferencovaná a rozvinutá sieť MŠ	• Nedostatočný počet miest v MŠ vo vybraných mestských častiach mestách/obciach vo verejných MŠ • Niektoré obce MFO nemajú MŠ • Zastarané objekty MŠ a nedostatočne vybavené areály • Vysoké prevádzkové náklady MŠ	• Špecializácia MŠ podľa potrieb územia s prepojením na existujúce ZŠ • Zabezpečiť v MŠ dostatočný počet pedagogických asistentov pre deti so ŠVVP • Spolupráca pedagógov a odborných zamestnancov pri riešení zlepšovanej kvality VVP v MŠ • Vybavenie MŠ pre inkluzívne vzdelávanie • Spolupráca aktérov v území pri riešení potrieb predškolského vzdelávania na území MFO	• Udržateľnosť investícií do MŠ najmä z dôvodu demografického vývoja • Nedostatok finančných zdrojov na financovanie obsahu predprimárneho vzdelávania a udržanie kvalifikovaného personálu a asistentov

Oblasť (špecifický cieľ)	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
ŠC 2.2.2 Zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl	- Dostatočný počet druhov a typov škôl a školských zariadení - Najlepšia ZŠ podľa testovaní v SR (BB) - Vynikajúce výsledky študentov na medzinárodných súťažiach - Dôveryhodnosť a aktivity neziskového/občianskeho sektora - Využívanie moderných IKT, nových foriem a metód vo vzdelávaní	- Nedostatočná špecializácia ZŠ v nadväznosti na OVP - Absencia systému práce s mimoriadne nadanými a talentovanými deťmi - Vysoké prevádzkové náklady spôsobené najmä zlým technickým stavom budov - Nedostatočná pozornosť venovaná prenositeľným zručnostiam, základným kompetenciám	- Spolupráca základných škôl so strednými odbornými školami v rámci predmetu technická výchova, organizovanie technickej olympiády pre žiakov ZŠ - Iné formy financovania škôl podľa ich typu a zamerania - Podpora zapojenia ZŠ do medzinárodných projektov a cezhraničnej spolupráce - Väčšia integrácia a koordinácia medzi školami v území (od MŠ až po SŠ)	- Nízka vedomostná úroveň a príprava žiakov základných škôl na stredoškolské vzdelávanie - Zaostávanie žiakov v medzinárodnom testovaní
ŠC 2.2.3 Zvýšenie počtu žiakov stredných odborných škôl na praktickom vyučovaní	- Zastúpenie všetkých typov akreditovaných vzdelávacích inštitúcií - Vhodný potenciál pre vytváranie pracovných miest, kvalifikovanosť pedagogických zamestnancov, odbornosť vyučovania - Záujem pedagogických zamestnancov o odborný a kariérny rast. - Činnosť centier odborného vzdelávania a prípravy. - Skúsenosť stredných škôl s tvorbou a realizáciou projektov a ich aktívna zapojenosť (Program celoživotného vzdelávania – Comenius, LeonardodaVinci, Mládež v akcii a pod.). - Spolupráca stredných škôl so základnými školami, zamestnávateľmi a podnikateľskými subjektmi.	- Nedostatočné prepojenie systému odborného vzdelávania s potrebami zamestnávateľov- chýbajúca pravidelná spätná väzba - Absencia zadefinovania potrieb trhu práce a jeho vývoja - Nedostatok informačných a poradenských služieb o vzdelávaní, o možnostiach na trhu práce - Zastarané príp. chýbajúce učebné pomôcky a didaktická technika, neaktuálny a zastaraný knižný fond. - Slabá propagácia niektorých stredných škôl na verejnosti - Neatraktivita ponúkaných študijných a učebných	- Spolupráca stredných odborných škôl so zamestnávateľmi, zamestnávateľskými zväzmi a komorami na konkrétnych projektoch - Spolupráca stredných odborných škôl s univerzitným prostredím a strediskami výskumu a inovácií - Zavádzanie prvkov duálneho vzdelávania v stredných odborných školách - Možnosť ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov (spolupráca s metodicko-pedagogickými centrami, vysokými školami a inštitúciami poskytujúcimi akreditované vzdelávanie) - Európska mobilita žiakov a pedagógov v oblasti odborného vzdelávania a prípravy - Využívanie štrukturálnych fondov Európskej únie a iných zdrojov	- Nedostatok finančných zdrojov na prevádzku škôl a školských zariadení, ich vybavenosť a odmeňovanie pedagogických a nepedagogických zamestnancov. - Nepochopenie racionalizačných opatrení pedagógmi, rodičmi a verejnosťou. - Nezáujem o spoluprácu podnikateľskej sféry so strednými školami - Nezáujem žiakov základných škôl o stredoškolské odborné vzdelávanie - Nepriaznivý demografický vývoj - Izolácia odborného vzdelávania a prípravy od praxe

Oblasť (špecifický cieľ)	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
	• Tradícia stredných škôl schopných adaptácie na nové profesie/vývoj v odvetviach • Organizovanie dní otvorených dverí na podporu vytvárania partnerstiev a propagácie škôl • Spolupráca na burzách stredných škôl s úradmi práce • Medzinárodná spolupráca stredných škôl a školských zariadení • Vlastné priestory škôl v správe samosprávneho kraja • Pôsobenie Univerzity tretieho veku • Existencia akreditovaných programov CŽV • Existencia koncepčných dokumentov na národnej úrovni (Stratégia SR pre mládež 2014-20) • Využívanie moderných IKT pri komunikácii so študentmi, žiakmi • Dôveryhodnosť a aktivity neziskového/občianskeho sektora	• odborov v stredných odborných školách • Neefektívne využívanie kapacity niektorých stredných odborných škôl vzhľadom na nenaplnenie 1. ročníkov • Absencia stratégie celoživotného vzdelávania • Nevyužívaný potenciál odborníkov SŠ • Študenti prijímaní s horším prospechom	• Funkčný informačný systém stredných škôl, slúžiaci absolventom základných škôl na výber stredných škôl • Výučba cudzích jazykov, informačných technológií a podnikateľských zručností v stredných odborných školách • Zosúladenie siete škôl a školských zariadení s požiadavkami trhu práce • Organizovanie spoločných workshopov medzi strednými školami a podnikateľskými subjektmi • Využitie moderných informačných technológií pri rozvoji poradenstva o povolaniach a zamestnaniach • Zvýšenie účinnosti prepojenia ponuky pracovnej sily s dopytom trhu práce • Spolupráca základných škôl so strednými odbornými školami v rámci predmetu technická výchova, organizovanie technickej olympiády pre žiakov ZŠ • Vytvorenie kreatívneho centra v meste Banská Bystrica	• Zníženie kvality odborného vzdelávania a prípravy • Nízka vzdelanostná úroveň žiakov ZŠ prichádzajúcich na stredné odborné školy • Nízky záujem o spoluprácu s SOŠ zo strany podnikateľských subjektov • Zmeny v životnom štýle študentov

Zvolené územné investičné jednotky

Špecifický cieľ 2.1.1 (Deinštitucionalizácia vybraných zariadení sociálnych služieb)

- Okres (LAU1) alternatíva 1
- NUTS 3 alternatíva 2

Špecifický cieľ 2.1.1 (Deinštitucionalizácia vybraných zariadení výkonu SPO a SK)

- Okres (LAU1) alternatíva 1
- NUTS 3 alternatíva 2

Špecifický cieľ 2.1.1 (Podpora poskytovania služieb na komunitnej úrovni pre osoby so zdravotným postihnutím)

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.1.1 (Podpora poskytovania služieb na komunitnej úrovni pre seniorov)

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.1.1 (Podpora poskytovania služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni)

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.1.1 (Podpora poskytovania preventívnych služieb a vykonávania opatrení SPO a SK na komunitnej úrovni)

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.1.1 (Podpora služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku na komunitnej úrovni)

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.1.2

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.2.1

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.2.2

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.2.3

- NUTS 3

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre projekty PO2

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre špecifický cieľ 2.1.1, 2.2.1, 2.2.2 a 2.2.3 sú uvedené v prílohe P7 – Multikriteriálna analýza podľa návrhu RO so špecifikáciou pre územie BBK a MFO Banská Bystrica.

1.2.3. Prioritná os č. 3: Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regióne Banskobystrického kraja a mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica

Prioritná os 3 prispieva k tematickému cieľu 8 Podpora udržateľnej zamestnanosti a mobility pracovnej sily. Spektrum navrhovaných opatrení na území BBK s dôrazom na FMO mesta Banská Bystrica má prispievať k riešeniu aktuálnych identifikovaných potrieb a odstráneniu bariér v rozvoji kultúrneho a kreatívneho sektora s pozitívnym dopadom na uplatnenie kreatívnych talentov na trhu, rast zamestnanosti a výkonnosti miestnych ekonomík.

Investičná priorita č. 3.1: Podpora rastu priaznivého pre zamestnanosť, a to rozvíjaním vnútorného potenciálu ako súčasť územnej stratégie pre konkrétne oblasti vrátane konverzie upadajúcich priemyselných regiónov a posilnenia prístupnosti a rozvoja špecifických prírodných a kultúrnych zdrojov

Špecifický cieľ č. 3.1:

Stimulovanie podpory udržateľnej zamestnanosti a tvorby pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom priemysle prostredníctvom vytvorenia priaznivého prostredia pre rozvoj kreatívneho talentu, netechnologických inovácií.

Zhodnotenie potenciálu pre rozvoj kultúrneho a kreatívneho priemyslu v BBK a mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica

Banskobystrický samosprávny kraj patrí historicky medzi najvýznamnejšie kultúrne oblasti v Slovenskej republike. Na svojom území integruje do seba regióny s vysoko rozvinutou tradičnou kultúrou a nezameniteľnými rysmi. Na relatívne malom území sa koncentruje pestrosť zvykov, kultúrnych tradícií, rozmanitosť ľudovej kultúry. Tento významný kultúrny fenomén nachádza svoje vyjadrenie v množstve kultúrnych podujatí, folklórnych vystúpení a festivalov tradičnej kultúry, existenciou folklórnych súborov detských či dospelých. Bohatstvo tradícií, vzorov a technologických postupov má svoje vyjadrenie aj v počte **339 ľudovomeleckých remeselníkov registrovaných v ÚĽUVe**. Tento počet je najväčším počtom registrovaných podnikateľov zo všetkých ostatných krajov SR. Kultúrne bohatstvo Banskobystrického kraja je zastúpené aj v počte národných kultúrnych pamiatok. Na území kraja je chránených **2 646 kultúrnych objektov**. Medzi najznámejšie a najnavštevovanejšie patria najmä hrady, a to Zvolenský hrad, hrad Modrý kameň, hrad Víglaš, Pustý hrad, Starý a nový hrad v Banskej Štiavnici. Banskobystrický kraj nie je bohatý len na hrady a zámky, ale kraji sa nachádza veľké množstvo pamiatkových rezervácií a pamiatkových zón. Medzi najvýznamnejšie bezpochyby patrí Banská Štiavnica, ktorá je ako mestský celok zaradená v zozname najvýznamnejších pamiatok UNESCO, ďalej Kremnica, Špania dolina, Brezno a Jelšava a mnohé ďalšie. Za zachovanie veľkého množstva kultúrnych pamiatok vďačíme najmä tradícii banských miest a ich bohatstvu. Na území banskobystrického kraja sú vybudované viaceré turistické cesty ako banská cesta alebo časť gotickej cesty. V Banskobystrickom samosprávnom kraji sa nachádza viacero múzejných a zbierkových inštitúcií celoslovenského významu, medzi ktoré radíme: Múzeum SNP v Banskej Bystrici, Banské múzeum v prírode v Banskej Štiavnici, umelecko-historickú a poľovnícku expozíciu v Kaštieli vo Svätom Antone, Múzeum bábkarských kultúr a hračiek na Modrom Kameni, Múzeum mincí a medailí v Kremnici či Poštové múzeum.

Podľa výsledkov analytickej časti PHSR Banskobystrického samosprávneho kraja je „Sieť kultúrnych inštitúcií v Banskobystrickom kraji pestrá z hľadiska jednotlivých typov (múzeá, galérie, knižnice, osvetové strediská, hvezdárne, divadlá, domy kultúry, alternatívne divadelné scény, neprofesionálne súbory a spolky, kiná, kluby a pod.) a tiež z hľadiska zriaďovateľa, resp. zakladateľa. Okrem 22 kultúrnych inštitúcií v zriaďovateľskej pôsobnosti BBK, ďalšie kultúrne inštitúcie zriaďujú ústredné orgány štátnej správy (rezortné ministerstvá), mestá a obce, iné právnické osoby, občianske združenia a neziskové organizácie.“ Zoznam inštitúcií sa nachádza v prílohe č. P3 tohto dokumentu. Veľmi výrazná je práca viacerých občianskych združení, spolkov a neziskových organizácií v oblasti kultúry a ochrany pamiatok.

Návštevnosť jednotlivých zariadení podľa údajov štatistického výberového zisťovania Štatistika kultúry MK SR vid'. Tabuľka č.1, č.2, č.3, č.4 Príloha č. P 3.

Vytváranie nových pracovných miest a zamestnanosť v kultúrnom a kreatívnom priemysle v Banskobystrickom kraji a mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica

Zdrojom spracovaných údajov je ŠÚ SR na základe výberového zisťovania v spoločnostiach nad dvadsať zamestnancov za rok 2011, ktoré uviedli ako prevažujúcu činnosť predmet oblasti podnikania zaradený do kultúrneho a kreatívneho priemyslu. Nevýhodou tohto prístupu je najmä fakt, že prevažujúcim typom spoločnosti v KKP sú spoločnosti mikro a malé s 0 až 10 zamestnancami, SZČO, osoby registrované ako slobodné povolania. Druhou nevýhodou je, že nie sú zachytené aj ostatné oblasti súvisiace s KKP podľa zváženia miery kreativity jednotlivých pracovných pozícií a ich pracovnej náplne. Preto nám uvádzaná štatistika dáva iba veľmi orientačnú predstavu rozsahu zamestnanosti v KKP v kraji. Tretím nedostatkom z pohľadu súčasnej štatistiky je previazanosť viacerých oblastí priemyslu pod jednu strešnú definíciu, ktorá následne skresľuje uvádzané štatistické údaje, graf č.1, Príloha č. P 3.

Z uvedeného grafu vyplýva, že vysoko **prevažuje oblasť IT technológií, videotvorba a tvorba počítačových hier zo 41 % podielom na zamestnanosti**, a následne tzv. výkonné umenie a odevný priemysel, pričom ich podiel na tvorbe regionálneho HDP a exporte je nízky.

V rámci prípravy projektu Kreatívneho centra bude nevyhnutné realizovať podrobnejší prieskum vrátane definovania jednotlivých pracovných pozícií podľa tzv. ISCO klasifikácie (<https://www.trexima.sk/new/skisco.php>).

Analýza vzdelávania v oblasti Kultúrneho a kreatívneho priemyslu v BBK a mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica

Kreatívnemu sektoru sa vo vzdelávaní venujú **štyri vysoké školy** a to Akadémia umení v Banskej Bystrici, Hudobná a umelecká akadémia Jána Albrechta Banská Štiavnica, Technická univerzita

vo Zvolene, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, ktoré navštevuje spolu ročne okolo **2 000 študentov** (v školskom roku 2013/2014 to bolo 2 137 študentov) v študijných odboroch a predmetoch, ktoré spadajú pod definíciu KKP podľa KEA. Akadémie umení rozvíja talent svojich žiakov na týchto fakultách: Fakulta dramatických umení, Fakulta múzických umení, Fakulta výtvarných umení. Hudobná a umelecká akadémia Jána Albrechta Banská Štiavnica sa zameriava na študijné odbory - Hudobná teória a interpretácia a Hudobná teória a tvorba. Technická univerzita vo Zvolene sa venuje dizajnu a to dizajnu nábytku a drevárskych výrobkov a ich marketingu. Na UMB sa v rámci Pedagogickej fakulty vzdeláva v odboroch Didaktika výtvarného umenia a Didaktika hudobného umenia. **Prevažujúcimi vysokoškolskými študijnými odbormi na území BBK sú výtvarné umenie a hudba.**

Na 2 konzervatóriách študovalo spolu 326 študentov v školskom roku 2014/2015 a na 3 súkromných stredných umeleckých školách 393 študentov. Ďalší vklad do štúdia kreatívnych a kultúrnych odborov prinášajú aj ostatné **stredné odborné školy**, čo zvyšuje celkový počet študentov, ktorí študujú niektorý z odborov KKP. Najmä stredné odborné školy rozvíjajú študijné predmety ako **výtvarné spracovanie kovov a drahých kameňov, dizajn, štukatérsť, spracovanie hračiek a dekoratívnych predmetov**, grafika, marketing, propagácia a reklama, či 46 základných umeleckých škôl so 14 879 žiakmi v školskom roku 2014/2015 (Príloha č. P3, Prehľad č. 2).

Analýza potenciálu rozvoja KKP z pohľadu zastúpenia priemyslu ako možného odberateľa výsledkov práce a mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica

Dominujúcim odvetvím priemyslu v regióne je **hutníctvo** (z hľadiska tržieb a zamestnanosti), ktoré predstavuje viac ako 60 % celkového priemyselného exportu kraja a je poľom pôsobnosti troch najväčších spoločností v kraji - Slovalco Žiar nad Hronom a ZSNP Žiar nad Hronom - zaoberajúce sa výrobou hliníka a Železiarne Podbrezová (strojársky priemysel). Ďalšími významnými sektormi sú **papierenský priemysel**, ktorý je reprezentovaný spoločnosťou Harmanecké papiere Harmanec, farmaceutický priemysel, reprezentovaný spoločnosťou Biotika Slovenská Ľupča, chemický priemysel, reprezentovaný spoločnosťami Petrochema Dubová a Fermas Slovenská Ľupča (zahraničný investor Degussa Nemecko), strojárstvo je zastúpené spoločnosťami ŽOS Zvolen, Way Industry Krupina, CSM Tisovec a od roku 2005 aj zahraničnou firmou Continental Teves vo Zvolene. V priemyselnom parku Vlkanová pri Banskej Bystrici je už etablovaných viac ako 10 firiem, napr. spoločnosti Witzenmann Slovakia a Küster (automobilová technika) a ďalšie ako Johnson Controls Lučenec, JC Inotec Lučenec, spol. Technogym, spol. Sisme.

Južná časť kraja je základňou **potravinárskeho priemyslu** (Tauris Rimavská Sobota) a ostatných odvetví, komplementárnych k poľnohospodárstvu. Banskobystrický kraj patrí medzi stredne produktívne oblasti z hľadiska poľnohospodárskej výroby. Poľnohospodárska výroba prevláda v južnej časti kraja. Veľký význam má lesné hospodárstvo, ťažba a spracovanie drevnej hmoty, ale aj pestovanie a výchova lesných porastov. Významná je tiež pozícia kraja z hľadiska zásob a ťažby nerastných surovín (nerudné aj rudné suroviny) i bohatého výskytu minerálnych, termálnych a liečivých vôd.

Dominantným zamestnávateľom však nie je len hutnícky, strojársky priemysel a IT sektor. Je to **cestovný ruch**. Banskobystrický samosprávny kraj ponúka množstvo príležitostí na vyžitie počas celého roka. Regióny Horehronie, Štiavnické vrchy, Donovaly, Čertovica, Tále, Kremnica a okolie, kúpele Sliač, Kováčová, Brusno, okolie Detvy, Tisovca, Hnúšte, Rimavskej Soboty, Lučenca, či Veľkého Krtíša majú návštevníkom veľa čo ponúknuť. Táto oblasť je mimoriadne zaujímavá z pohľadu dopytu pre aktérov KKP, lebo vytvára prirodzený synergický efekt.

Z pohľadu možných odberateľov vytvorených produktov kultúrneho a kreatívneho priemyslu v Banskobystrickom kraji a na území FMO mesta Banská Bystrica s dôrazom na tvorbu nových pracovných miest a podporu lokálnych ekonomík a zároveň využitie potenciálu územia je možné predpokladať, že kľúčovými odvetviami v BBK budú najmä: **stavebníctvo zamerané na ochranu a obnovu kultúrneho dedičstva, digitalizácia a sprístupňovanie kultúrneho dedičstva pre účely CR, vzdelávania a ďalšieho výskumu, drevársky priemysel a oblasť spracovania kovov (aj drahých kovov a kameňov).**

Analýza potrieb pre rozvoj Kultúrneho a kreatívneho priemyslu v Banskobystrickom kraji a mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica

Počas 3Q roku 2014 sa organizoval dotazníkový prieskum medzi aktérmi KKP v Banskobystrickom samosprávnom kraji. Celkovo bolo vyplnených 42 dotazníkov, čo sa dá považovať za stredne

reprezentatívny rozsah, keďže išlo o stanoviská príslušných inštitúcií a spoločností, ktoré pôsobia na tomto poli. Zistenia prieskumu sú spracované v grafe č. 2 – 6 Príloha č. P 3.

Vzhľadom k pomerne nízkemu počtu respondentov sa počas roka 2015 bude prieskum opakovať a zistenia budú slúžiť ako východisko pre definovanie konkrétnych služieb budúceho Kreativného centra. Prieskum bude zameraný nielen na identifikáciu a analýzu potrieb existujúcich inštitúcií a podnikateľských subjektov na území BBK a FMO mesta Banská Bystrica, ale aj na budúcich možných záujemcov o podnikanie v kreatívnych odvetviach – súčasných študentov a budúcich absolventov stredných a vysokých škôl v úzkej spolupráci s týmito inštitúciami.

Zhrnutie analýzy a návrh na špecializáciu KKC na území FMO mesta Banská Bystrica s dôrazom na mobilizáciu kreatívneho potenciálu

Analýza a návrh na špecializáciu KKC vychádza z troch základných aspektov, ktorými sú:

- analýza potenciálu pre rozvoj regiónu,
- analýzy kvality ľudských zdrojov a vzdelávania,
- vyhodnotenie dotazníkového prieskumu zameraného na identifikáciu a analýzu potrieb budúcich klientov KKC.

Remeslá tradičnej, ľudovej a mestskej kultúry

Na základe dotazníkového prieskumu a aj prvenstva kraja podľa počtu remeselných výrobcov a aj v duchu zamerania špecializácii niektorých stredných škôl, ktorých počet tiež prevyšuje priemerné počty škôl so zameraním na KKP jednoznačne vyplýva jedna zo špecializácií na **Remeslá tradičnej, ľudovej a mestskej kultúry**.

V počte remeselných výrobcov patrí BBK s celkovým počtom 339 prvenstvo v rámci SR. Spomedzi 34 remeselných skupín majú najväčšie zastúpenie **rezbári, čipkári a píšťalkári**.

Tradícia a rozsah remeselnej výroby ponúka možnosť realizácie rozvojových opatrení zameraných na podporu **tematického sieťovania kreatívneho ľudského potenciálu**. Vysoký počet stredných škôl, ktoré rozvíjajú vedomosti a zručnosti žiakov v tejto oblasti je tiež dobrým predpokladom pre rozvoj tejto časti KKP.

Významnou a jedinečnou školou s dlhoročnou tradíciou je Škola úžitkového výtvarníctva Kremnica s odbormi: **Výtvarné spracovanie kovov a drahých kameňov, dizajn, štukatérsťvo, spracovanie hračiek a dekoratívnych predmetov**.

Remeselné produkty je vhodné v rámci KKP taktiež **spájať s významnými kultúrnymi podujatiami** na území Banskobystrického kraja, kde medzi najvýznamnejšie kultúrne podujatia patria:

- **Horehronské dni spevu a tanca v Heľpe** (čipka, textil, digitalizácia tradičných prvkov, rezbárstvo a píšťalkári...)
Organizátor: Stredoslovenské osvetové stredisko Banská Bystrica, Obec Heľpa
- **Ozveny staroslovienčiny pod Kráľovou Hoľou**, Telgárt
Organizátor: Stredoslovenské osvetové stredisko Banská Bystrica, Obec Telgárt
- **Majstri a deti v Banskej Bystrici** (všetky remeslá, digitalizácia tradičných prvkov ...)
Organizátor: Stredoslovenské osvetové stredisko Banská Bystrica
- **Radvanský jarmok v Banskej Bystrici** (všetky remeslá, digitalizácia tradičných prvkov...)
Organizátor: Mesto Banská Bystrica
- **Salamandrové dni v Banskej Štiavnici**
Organizátor: Mesto Banská Štiavnica
- **Festival kumštu remesla a zábavy v Banskej Štiavnici**
Organizátor: OZ Iniciatíva za živé mesto, Slovenské banské múzeum, Mesto Banská Štiavnica
- **Folklorne slávnosti pod Poľanou v Detve** (čipka, textil, digitalizácia tradičných prvkov, rezbárstvo a píšťalkári ...)
Organizátor: Mesto Detva, Podpolianske osvetové stredisko Zvolen
- **Hontianska paráda v Hrušove** (čipka, textil, spracovanie hračiek, dekoratívne predmety ...)
Organizátor: Obec Hrušov
- **Klenovská Rontouka v Klenovci**
Organizátor: Obec Klenovec, Gemersko-malohontské osvetové stredisko v Rimavskej Sobote
- **Koliesko v Kokave nad Rimavicou**
Organizátor: Obec Kokava nad Rimavicou, Novohradské osvetové stredisko v Lučenci

- **Medzinárodný novohradský folklórny festival v Lučenci** (čipka, textil, digitalizácia tradičných prvkov, rezbárstvo a píšťalkári ...)
Organizátor: Novohradské osvetové stredisko v Lučenci
- **Gajdošské fašiangy v Malej Lehote**
Organizátor: Obec Malá Lehota, Pohronské osvetové stredisko Žiar nad Hronom, Cech slovenských gajdošov.
- **Medzinárodný detský folklórny festival vo Zvolene** (čipka, textil, digitalizácia tradičných prvkov, rezbárstvo a píšťalkári ...)
Organizátor: Mesto Zvolen, Podpolianske osvetové stredisko Zvolen
- **Otváranie a zatváranie Bánoša** – tradičné podujatie na podporu predaja lokálnych produktov, včelárstva a chovateľov
Organizátor: BBK, mesto Banská Bystrica v spolupráci so strednými školami a Národná sieť rozvoja vidieka, Tradičná chuť regiónu, o.z.

Hudba a scénické umenie

Podľa uvedeného vyhodnotenia realizovaného prieskumu medzi aktérmi KKP v Banskobystrickom kraji vyplýva, že ďalšia zo špecializácii by mala smerovať na rozvoj hudobného a scénického umenia. Toto zameranie/špecializáciu navrhla druhá najpočetnejšia skupina dokazovaných aktérov KKP v kraji. Táto špecializácia nadväzuje aj na rozvoj vzdelávania v tejto oblasti, ktoré je podporené viacerými vysokými školami a fakultami v kraji. Štúdium sa realizuje na Fakulte dramatických umení a Fakulte múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici, v profesionálnom divadle Štúdio Tanca v Banskej Bystrici, na Hudobnej a umeleckej akadémii Jána Albrechta v Banskej Štiavnici a na jednom štátnom a jednom súkromnom konzervatóriu. Rovnako aj počet stálych divadelných scén je oproti ostatným krajom mimo Bratislavu mimoriadny. **V regióne sídli 8 stálych divadelných scén**, ktoré v roku 2012 navštívilo 178 374 divákov. Medzi najvýznamnejšie kultúrne podujatia patria:

- **Medzinárodný dixielandový festival, Banská Bystrica**
Organizátor: Mesto Banská Bystrica
- **Zámocké hry Zvolenské (divadelný festival), Zvolen**
Organizátor: Divadlo J. G. Tajovského vo Zvolene
- **Barbakan – medzinárodný multižánrový festival, Banská Bystrica**
Organizátor: OZ Vresk Factory
- **Bábkarská Bystrica – medzinárodný bábkový festival Banská Bystrica**
Organizátor: Bábkové divadlo na Rázcestí Banská Bystrica
- **Medzinárodný festival Dni tanca pre Vás, Banská Bystrica**
Organizátor: Divadlo štúdio tanca Banská Bystrica
- **Outbreak – medzinárodný hip-hopový festival mestskej kultúry, Banská Bystrica**
Organizátor: The bboy spot.com, The Legits
- **Cap à l'Est (európsky festival poézie, divadla a hudby, Banská Štiavnica**
Organizátor: OZ Capalest
- **Filmový festival 4 živly, Banská Štiavnica**
Organizátor: OZ štyri živly
- **Medzinárodný festival peknej hudby, Banská Štiavnica**
Organizátor: Mesto Banská Bystrica
- **Jazznica, letný jazzový festival, Banská Štiavnica**
Organizátor: Mesto Banská Bystrica
- **Divadelná jeseň v Lučenci**
Organizátor: Novohradské osvetové stredisko v Lučenci
- **Divadelná Chalúpka, Brezno**
Organizátor: Stredoslovenské osvetové stredisko Banská Bystrica, Mesto Brezno, Mesto Hriňová

K takejto regionálnej špecializácii „Hudba a scénické umenie“ sa hlási aj Nitriansky kraj a mesto Nitra s dlhoročnou tradíciou Divadelnej Nitry, pričom BBK by sa mohlo viac profilovať hudobne a orientovať v budúcnosti **na podporu alternatívnej mestskej kultúry a alternatívnych hudobných žánrov.**

Umelecké vizuálne umenie

Treťou najpočetnejšou podporenou špecializáciou podľa výsledkov zrealizovaného dotazníka je Umelecké vizuálne umenie a trh s umením. Rozvoju tejto špecializácie praje aj existencia vysokej školy v regióne. Umelecké vizuálne umenie sa vyučuje na Katedre výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici a na Stredných umeleckých školách v regióne ako napríklad Propagačná grafika na Súkromnej strednej umeleckej škole Hodruša – Hámre mnohých ďalších. Túto špecializáciu/zameranie podporuje aj existencia výraznej umeleckej školy reprezentovanej Detvianskou umeleckou kolóniou, ktorá združuje maliarov a výtvarníkov E. Pacovský, L. Strimpl, O. Vaňáč, O. Ottmar, A. Bruner, Satra a ďalší.

Potenciál na rozvoj galérií spočíva v ich možnosti stať sa centrami trhu s umením. Zbierkové predmety v počte 14 095 kusov sa nachádzajú v troch galériách s celkovou návštevnosťou 13 847 za rok 2012.

Dizajn

Napriek tomu, že dizajn sa nenachádza z pohľadu dotazníkového prieskumu na popredných miestach v určení špecializácie v Banskobystrickom kraji tým, že je prienikom do viacerých oblastí ako remeslá tradičnej, ľudovej a mestskej kultúry, do architektúry, či čiastočne aj do multimediálneho priemyslu a nových médií, a jeho rozvoj môžu podporiť študenti z kreatívnych študijných programov Technickej univerzity vo Zvolene - Fakulta drevárstva, kde sa vyučuje **Dizajn nábytku a drevárskych výrobkov**, ktorý je v rámci SR ojedinelý a 3 ďalšie odbory súvisiace so spracovaním dreva.

Multimediálny priemysel a nové médiá

Jeho potenciál predstavujú študenti Fakulty intermédií a digitálnych médií Akadémie umení v Banskej Bystrici a študenti Katedry aplikovanej informatiky Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Vzhľadom na tento potenciál a geografickú polohu kraja (stred SR) je možné realizovať opatrenia zamerané na tvorbu centra s pokročilou infraštruktúrou v oblasti **digitalizácie a využitia nových médií v oblasti vzdelávania**.

Veľký potenciál pre multimediálny priemysel má novovybudované špecializované Digitalizačné pracovisko, ktoré organizačne spadá pod Múzeum SNP. Jeho výstupom je vysokokvalitná digitalizácia najvýznamnejších múzejných zbierok kultúrneho dedičstva, z ktorých vznikol depozitár digitálnych zástupcov najvýznamnejšej časti múzejných zbierok spojený s digitálnym vedomostným systémom múzeí SR, ktoré sú využiteľné **na ďalšie vedecké zhodnocovanie kultúrnych objektov, vzdelávanie, kultúrny relax, či reprezentáciu a propagáciu mesta či krajiny**.

Definovanie negatívnych vplyvov, obmedzení a možných rizík dosiahnutia cieľov pre prioritnú os č. 3 – Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regióne Banskobystrického kraja a mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica

Zo stretnutí a verejných konzultácií s potenciálnymi užívateľmi služieb KZ Banská Bystrica, kultúrnymi inštitúciami a ostatnými aktérmi KKS sa ukazuje, že jedným z možných rizík je nízka pripravenosť územia a aktérov v oblasti manažmentu podobných typov projektov, vyskytli sa obavy súvisiace s udržateľnosťou celého projektu po skončení financovania z EŠIF, nízka miera dlhodobej spolupráce medzi jednotlivými aktérmi KKS a ostatnými aktérmi v území, nízka inovačná schopnosť územia, obmedzený počet MSP s výrazne definovanou konkurenčnou schopnosťou a absencia konkrétnej platformy subjektov KKS.

Rozvojové a limitujúce a faktory pre prioritnú os č. 3 – Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regióne Banskobystrického kraja a mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica

Faktory rozvoja KKP na území BBK a FMO Banská Bystrica

Medzi významné rozvojové faktory BBK a FMO mesta Banská Bystrica v porovnaní s inými krajinami patria:

- jedinečné Digitalizačné pracovisko Múzea SNP v Banskej Bystrici,
- miestne know how a vysoké zastúpenie odborných a vysokých škôl pre prípravu budúcich pracovníkov a podnikateľov KKP,
- prepojenie KKP s tradičnými kultúrnymi podujatiami,

- využitie výsledkov KKP v iných priemyselných odvetviach, vede a výskume,
- aktívna participácia kľúčových hráčov KKP na príprave projektu KC.

Limitujúce faktory KKP na územie BBK a FMO Banská Bystrica

Podľa zamerania IROP, resp. ďalších finančných možností podpory KKP z iných OP a fondov, bude potrebné aktivity a investície smerovať a koncentrovať postupne nielen do krajského mesta Banská Bystrica, kde sa predpokladá prítomnosť kritickej masy kreatívnych talentov, podnikov a potenciálnych spotrebiteľov kultúrnych a kreatívnych produktov a služieb, ale aj do ostatných konkrétnych území BBK s vysokým potenciálom podporou vzniku kreatívnych komunit. Kľúčové v nadchádzajúcom období bude v meste Banská Bystrica vytvoriť **otvorené kreatívne prostredie**, ktoré dokáže zaujať mladých ľudí, pomôcť im s procesom adaptácie a prechodu zo školského prostredia do zamestnania resp. rozbehu podnikania a prispieť tak k stimulovaniu podpory udržateľnej zamestnanosti a tvorbe pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom sektore na území celého BBK.

Prepojenie podpory KKP a RIS 3 pomocou inovácií, môže lokálna ekonomika rozvíjať novú generáciu produktov s vysokou pridanou hodnotou a služieb priateľských k životnému prostrediu v prospech celého regiónu a zvýši kvalitu života obyvateľov BBK nielen v mestách, ale aj na vidieku.

Identifikované potreby územia sú predovšetkým:

- vytvorenie spoločnej platformy aktérov KKP na území MFO mesta Banská Bystrica a území BBK, posilnenie komunikácie a kooperácie medzi aktérmi v území,
- dobudovanie materiálno-technického vybavenia pre podporu KKP,
- podpora kreatívnych talentov prostredníctvom rôznych opatrení a aktivít,
- vytvorenie systému výmeny informácií a výmeny tzv. dobrej praxe, príkladov a know how v oblasti rozvoja KKP,
- vytváranie nových dodávateľských reťazcov,
- spracovanie akčného regionálneho plánu na podporu KKP v území vrátane užšieho prepojenia na RIS 3 a ostatné iniciatívy v SR a v zahraničí.

2.1. SWOT analýza za PO 3 – Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch na území MFO Banská Bystrica (vrátane územia BBK)

Oblasť (špecifický cieľ) :	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
ŠC 3.1. Stimulovanie podpory udržateľnej zamestnanosti a tvorby pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom priemysle prostredníctvom vytvorenia priaznivého prostredia pre rozvoj kreatívneho talentu, netechnologických inovácií	• Množstvo a kvalita vzdelávacích inštitúcií • Rozvinutý a diverzifikovaný priemysel • História remeselnej výroby • Geografická poloha • Bohatstvo kultúrneho dedičstva • Vytvorená sieť kultúrnych inštitúcií s tradíciou a rovnako nezávislý tretí sektor • Vznik nových centier IKT (napr. Digitalizačné centrum M SNP) s koncentráciou špecializovaných IKT a vysokokvalifikovaných zamestnancov	• Nízke % domácností s prístupom na internet • Absencia veľkých hráčov KP • Absencia niektorých odvetví KP • Vysoká miera nezamestnanosti • Nízke priemerné príjmy domácností • Nedostatočná kooperácia medzi aktérmi KKP, nedostatočné financovanie kultúry, propagácia kultúry, priestory pre prezentáciu • Nedostatočné podmienky a možnosti pre rozvoj živej kultúry, nevyužívanie potenciálu opustených budov a pamiatok, kultúrna infraštruktúra • Systém kultúrnej infraštruktúry, spoluprácu medzi potencionálnou koordinačnou jednotkou a všetkými kultúrnymi inštitúciami, zlepšiť kooperáciu kultúrnych inštitúcií, vytvoriť spôsob financovania - transparentný systém -ako má MKSR	• Tvorba podpornej infraštruktúry • Aktivácia historického potenciálu • Opatrenia zamerané na sieťovanie • Rozvoj poradenských služieb v oblasti podnikania a inovácií • Príležitosťou môže byť ustálená forma práce pri popularizácii regiónu, ktorá by sa snažila koncepčne pracovať so všetkými inštitúciami, zariadeniami ktoré pre turizmus ale aj lokálnych obyvateľov poskytuje informácie o dianí v regióne • Rozvoj turizmu, agroturizmu a kultúrneho turizmu - študentské mesto BB - potenciál mladých ľudí a absolventov umeleckých odborov • Využívanie dotačných systémov na podporu rozvoja neformálnych skupín a iniciatív	• Technická a administratívna náročnosť realizácie opatrení • Odliv ľudského kapitálu do zahraničia • Nedostatočné financovanie podporných opatrení • Neefektívnosť podporných opatrení • Odchod mladých ľudí do iných častí SR alebo do zahraničia • Zlá kultúrna infraštruktúra

Oblasť (špecifický cieľ) :	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
			• Komunitný život a poskytovanie umeleckých a remeselných služieb širokej verejnosti - prepájanie rurálneho a mestského spôsobu života • Vytvorenie novej súčasnej tváre mesta (San Antonio, Barcelona, Berlín) - vytvorenie kreatívnych klastrov • Vznik nových kultúrnych inštitúcií - kultúrnych centier s nadregionálnym charakterom kvality výstupov • Rozmanitosť kultúry	

1.2.4. Prioritná os č. 4: Zlepšenie kvality života na území MFO mesta Banská Bystrica s dôrazom na životné prostredie

Investičná priorita č. 4.2: Investovanie do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec týchto požiadaviek

Špecifický cieľ č. 4.2.1: Zvýšenie podielu obyvateľstva so zlepšeným zásobovaním pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou bez negatívnych dopadov na životné prostredie na území MFO mesta Banská Bystrica

Analýza súčasného stavu vybraných ukazovateľov životného prostredia v mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica

Analýza súčasného stavu vybraných ukazovateľov životného prostredia vo funkčnom území mesta Banská Bystrica sa zamerala najmä na hodnotenie súčasného stavu zelenej infraštruktúry s dôrazom na plochy verejnej zelene, oblasť vodného a odpadového hospodárstva a degradovaných častí mesta a jeho funkčnej oblasti.

V oblasti životného prostredia má Banská Bystrica viacero prioritných oblastí vyplývajúcich z prírodných pomerov, geografickej polohy a aktuálneho stavu životného prostredia.

MFO a mesto Banská Bystrica trpí svojou inverznou kotlinovou klímou a pri svojom ďalšom rozvoji musí dbať na to, aby tento nepriaznivý stav nebol zhoršený. Významné výsledky je možné dosiahnuť plánovaním a reguláciou zdrojov znečistenia ovzdušia, hlavne motorovej dopravy a smerovať k zvyšovaniu podielu nemotorovej dopravy a uprednostňovaniu mestskej hromadnej dopravy pred individuálnou motorovou prepravou.

Technická infraštruktúra v mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica

Technická infraštruktúra mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica je tvorená systémom verejného vodovodu, verejnou kanalizačnou sieťou a systémom odpadového hospodárstva.

Celková dĺžka vodovodnej siete mesta Banská Bystrica je 195 376 m.

Kanalizačná sieť je vybudovaná v meste Banská Bystrica a v nasledujúcich obciach, ktoré patria do funkčnej mestskej oblasti - Malachov, Tajov, Badín, Kynceľová Nemce a Selce, ktoré sú napojené na ČOV Banská Bystrica a v obci Slovenská Ľupča, ktorá má vybudovanú vlastnú ČOV. Do skupiny obcí oprávnených z IROP s počtom obyvateľov od 1000 do 2000 spadajú z MFO Banská Bystrica len obce: Badín, Malachov, Nemce a Vlkanová a len obec Vlkanová uvažuje o dobudovaní kanalizačnej siete vrátane ČOV a verejného vodovodu.

Pre hodnotenie výkonnosti odpadového hospodárstva je možné hodnotiť napríklad prostredníctvom podielu separácie z celkového množstva komunálneho odpadu, ktorý v roku 2013 dosiahol hodnotu 24,3% podiel vrátane biologicky rozložiteľného odpadu.

Územie mesta Banská Bystrica z hľadiska hydrologického patrí do čiastkového povodia Hrona, číslo hydrologického poradia 4-23-02. Územím mesta pretekajú drobné vodné toky a hlavný recipient, ktorý odvádza vody z územia, mesta je rieka Hron. Charakter prítokov, ktoré sa na území mesta vlievajú do Hrona, sa vzhľadom na okolité horstvo dajú prirovnať k horským tokom.

V oblasti hospodárenia s vodou v urbanizovanom prostredí je potrebné počítať s prívalovými zrážkami v súvislosti s klimatickými zmenami. Historické záznamy uvádzajú povodne v rokoch 1575, 1614, 1642 (na mestskom toku Bystrica), 1646, 1652, 1661, 1687, 1692, 1700, 1710, 1713, 1725, 1784, 1803, 1813, 1847, 1853, 1899, 1931 a 1974.

Najvyššia hladina Hrona bola pri povodni v roku 1813, podľa odhadov bola hladina pri prietoku okolo 800 m³.s⁻¹ cca o 1,2 m vyššia ako pri povodni v roku 1974, kedy bol prietok Hrona na úrovni 560 m³.s⁻¹.

Zdroj: http://147.213.145.2/ah_articles/2013_14_2_Halmova_308.pdf

Z dôvodu extrémnych prejavov počasia je potrebné zvažovať aj doplnkové a podporné spôsoby odvedenia vody z prívalových dažďov formou vsakovacích miest, plôch so vzrastlou zeleňou a zachytávaním zrážkovej vody a jej využitím ako úžitkovej.

V zmysle Vyhlášky č. 211/2005, ktorou sa ustanovujú vodohospodársky významné vodné toky a vodárenské vodné toky, sú vodné toky Hron v dĺžke cca 15 km, potok Bystrica a Selčiansky potok zaradené medzi vodohospodársky významné vodné toky. Na tokoch sa vyskytuje prevažne prirodzený (neregulovaný) prietokový režim. Nadlepšené prietoky sú len pod vybudovanými vodnými nádržami. Na území mesta nie sú vybudované vodné stavby, ktorých účelom by bola akumulácia vody pre zabezpečenie potrieb vody.

V správe mesta sú len dva drobné vodné toky, a to potok Uduená a Rudlovský potok.

Kvalita vôd vyplýva z charakteru prostredia. Prevažná časť územia predstavuje silne urbanizovanú krajinu v údolnej riečnej nive. Zdrojmi znečistenia povrchových a podzemných vôd sú najmä priemysel, technická infraštruktúra, ako aj komunálne odpadové vody. Banská Bystrica je z veľkej časti odkanalizovaná jednotnou kanalizačnou sieťou odvádzajúcou odpadovú vodu z domácností, závodov do čistiarne odpadových vôd. Na niektorých miestach však dochádza k vypúšťaniu surových odpadových vôd bez čistenia do recipienta. Tento stav je spôsobený neúplným systémom zberačov.

Hodnotenie kvality vody podľa NV SR č. 269/2010 Z.z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na dosiahnutie dobrého stavu vôd, (stav z hodnotiacej správy k roku 2010) sa uvádza, že vo vodnom toku Hron je zrejmé postupné ovplyvňovanie kvality vypúšťaním odpadových vôd z komunálnych a priemyselných zdrojov znečistenia (bodové zdroje znečistenia), ale aj ovplyvňovanie kvality kombináciou s ďalšími negatívnymi faktormi v podobe difúzneho – rozptýleného znečistenia.

Výrazným zdrojom znečistenia, ktorý negatívne ovplyvňuje kvalitu vody v hornej, resp. na začiatku strednej časti toku Hron je ČOV a.s. Slovenská Ľupča, z ktorej sú vypúšťané priemyselné odpadové vody z farmaceutického priemyslu. Nedostatočné odstraňovanie dusíkatých zlúčením spôsobuje dlhodobé prekročovanie limitných hodnôt v ukazovateľoch N-NH₄ nielen v bezprostredne monitorovanom mieste Hron – Šalková, ale aj v mieste Hron – Banská Bystrica. Eliminácia nepriaznivého stavu má byť dosiahnutá ukončením prebiehajúcej rekonštrukcie predmetnej ČOV.

Priamo v meste Banská Bystrica je najvýznamnejším znečisťovateľom verejná kanalizácia mesta Banská Bystrica, keď podľa povolenia na osobitné užívanie vôd na vypúšťanie odpadových vôd) je zo strany orgánu štátnej vodnej správy (bývalý ObvÚŽP Banská Bystrica) vydané rozhodnutie č. 2011/00444/BV zo dňa 07.02.2011, podľa ktorého sú odpadové vody na území mesta vypúšťané nielen z ČOV Banská Bystrica v k.ú. Rakytovce, ale aj prostredníctvom ďalších 9-tich vyústení (pôvodne bolo 12, 3 boli zrušené, postupne dôjde zrušeniu všetkých prepojení na nový kanál), ktorými sú do vodných tokov Hron, Bystrica, Selčiansky potok a Malachovský potok vypúšťané nečistené komunálne odpadové vody. Súčasťou verejnej kanalizácie mesta Banská Bystrica je aj 32 odľahčovacích komôr, ktorými sú do recipientov v čase príválových dažďov vypúšťané odľahčované vody. V evidencii je aj niekoľko ďalších vyústení, ktorými rôzne subjekty vypúšťajú do tokov prevažne vody z povrchového odtoku, ale aj splaškové vody po ich predchádzajúcom čistení v prípadoch nedostupnosti verejnej kanalizácie.

Zásobovanie pitnou vodou

Mesto Banská Bystrica a jeho miestne časti sú zásobované pitnou vodou z verejných vodovodov, ktoré sú v správe Stredoslovenskej vodárenskej prevádzkovej spoločnosti a.s., Banská Bystrica. O prevádzku vodovodu (stav potrubia v meste, odstraňovanie porúch, odkaľovanie a čistenie vodovodného potrubia a vodojemu, zdravotné zabezpečenie vody atď.) sa stará odštepny závod 01 Banská Bystrica. Zdrojom vody pre verejné vodovody je viacero podzemných zdrojov – prameňov a voda je zdravotne zabezpečovaná dávkovaním plynného chlóru resp. tekutého chlórnanu sodného v jednotlivých vodojemoch.

Jednotlivé časti mesta sú zásobované z viacerých vodných zdrojov – pramene Jergalskej vetvy Pohronského skupinového vodovodu, pramene Harmaneckej vetvy Pohronského skupinového vodovodu, vodársky zdroj „Ľadová studňa“, pramene v Laskomerskej doline, pramene zachytené v obci Tajov a prameň „Šachtický“. Za kvalitu pitnej vody zodpovedá prevádzkovateľ vodovodu Stredoslovenská vodárenská prevádzková spoločnosť. Okrem prevádzkovateľa verejného vodovodu vykonáva štátny zdravotný dozor a monitoring kvality pitnej vody v meste Banská Bystrica aj RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici.

Všetky obce MFO Banská Bystrica okrem obce Horné Pršany majú zabezpečené dodávky kvalitnej pitnej vody z verejného vodovodu.

Protipovodňová ochrana

Za účelom úpravy odtokových pomerov a ochrany mesta pred povodňami boli v minulosti na vodných tokoch pretekajúcich mestom realizované úpravy. Väčšie úpravy boli vykonané na toku Bystrica a na Hrone. Na toku Bystrica bola vykonaná obojstranná brehová úprava s opornými múrmi a opevnením dna kamennou dlažbou. V 70-80-tych rokoch sa na území mesta realizovali rozsiahle vodohospodárske opatrenia, pozostávajúce z úpravy tokov a ochranných hrádzí na Hrone. Korytotvorná úprava bola urobená na prietok $350 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$. Po povodni v roku 1974 sa úsek koryta v intraviláne mesta zabezpečil dodatočne vybudovaním nábrežných múrikov, na ľavom brehu v dĺžke 790 m a na pravom brehu v dĺžke 1 110 m. Nábrežné múriky však nespĺňajú požiadavku ochrany ani na povodňové prietoky Q_{50} . Na úplnú ochranu mesta pred povodňovými prietokmi Hrona je v súčasnosti navrhnutá investícia „Banská Bystrica - Ochrana intravilánu pred povodňami“, ktorá spočíva vo vybudovaní objektov protipovodňovej ochrany mesta Banská Bystrica na návrhovú povodeň Q_{100} s požadovaným bezpečnostným prevýšením nad hladinou návrhovej povodne 1 m v rozsahu riečnych kilometrov Hrona 170,965 až 178,260. Navrhovaný variant protipovodňovej ochrany mesta uvažuje s vybudovaním protipovodňových nábrežných múrov v kombinácii s mobilným hradením v línii existujúceho koryta Hrona. Protipovodňové opatrenia pozostávajú z nasledovných stavieb:

- Banská Bystrica - Iliaš, protipovodňové opatrenia na Hrone, rkm 170,965 – 172,000,
- Banská Bystrica, Iliaš - Radvaň, protipovodňové opatrenia na Hrone, rkm 172,000 – 173,564,
- Banská Bystrica, ochrana intravilánu pred povodňami, rkm 173,990 – 178,260.

Navrhovaná činnosť bola posúdená v rámci EIA a SVP, š.p. a Mesto Banská Bystrica podpísali Memorandum o zabezpečení prípravy a následnej realizácie protipovodňovej ochrany intravilánu mesta Banská Bystrica. Pre zabezpečenie protipovodňovej ochrany mesta je v súčasnosti vydané územné rozhodnutie.

SVP š.p., OZ B. Bystrica má v rámci svojej koncepcnej činnosti vypracované strednodobé rozvojové programy a v rámci nich sú na území mesta Banská Bystrica zaradené nasledovné stavby protipovodňovej ochrany:

- Banská Bystrica - Uľanka, úprava potoka Bystrica, pomiestne úpravy,
- Banská Bystrica - Kostiviarska, rekonštrukcia potoka Bystrica, rkm 1,250-1,290,
- Banská Bystrica, Rakytovce, úprava Rakytovského potoka, rkm 1,020-1,065.

V intenciách legislatívnych predpisov na úrovni Európskej únie a nadväzne v rámci Slovenskej republiky došlo k spracovaniu máp povodňového ohrozenia a máp povodňového rizika, ktoré boli spracované v zmysle Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2007/60/ES z 23. októbra 2007 o hodnotení a manažmente povodňových rizík a zákona č. 7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami v znení neskorších predpisov pre účely vyhotovenia prvých plánov manažmentu povodňového rizika (§ 8, ods. 7 zákona č. 7/2010). Mapy boli spracované na podklade DTM a hydrologických dát v generalizácii a so zohľadnením kartografickej interpretácie pre výstupy v mierke 1:50 000 v súlade s mierkou grafických kartografických výstupov prvých plánov manažmentu povodňového ohrozenia.

Mapy povodňového ohrozenia a mapy povodňového rizika sú zverejnené na webovej stránke MŽP SR, podrobnejšie údaje k protipovodňovej ochrane sú spracované v ÚPN VÚC BBK.

2. Odpadové hospodárstvo

Nakladanie s komunálnymi odpadmi a drobným stavebným odpadom v Banskej Bystrici je v súlade s odpadovou legislatívou, najmä so zákonom o odpadoch č. 223/2001 Z.z. v znení neskorších predpisov. V súčasnom období sa pripravuje nový zákon o odpadoch.

V odpadovom hospodárstve so záväznosťou poradia priorít a s cieľom predchádzania alebo znižovania nepriaznivých vplyvov vzniku odpadu a nakladania s odpadom a znižovania celkových vplyvov využívania zdrojov a zvyšovaním efektívnosti takého využívania sa uplatňuje hierarchia odpadového hospodárstva - predchádzanie vzniku odpadu, príprava na opätovné použitie, recyklácia, iné zhodnocovanie, napríklad energetické zhodnocovanie a v konečnom rade zneškodňovanie. Hierarchia odpadového hospodárstva je záväzná. Odpadové hospodárstvo Slovenska má v zmysle zákona 4 hlavné ciele. V oblasti elektroodpadov vyzbieraných z domácností dosiahnuť minimálne množstvo 4 kg na obyvateľa za rok, ďalej do 26 septembra 2016 dosiahnutie

45 % zberového podielu v oblasti nakladania s opotrebovanými batériami a akumulátormi. V oblasti nakladania s komunálnymi odpadmi je cieľom do roku 2020 zvýšiť prípravu na opätovné použitie a recykláciu odpadov ako papier, sklo, plasty, kovy najmenej na 50 % hmotnosti vzniknutých odpadov. V oblasti stavebných a demolačných odpadov je cieľom do roku 2020 zvýšiť prípravu na opätovné použitie a recykláciu, vrátane zasypávacích prác na 70 % hmotnosti vzniknutých odpadov.

Pre účely plnenia hierarchie a cieľov odpadového hospodárstva sa spracovávajú programy odpadového hospodárstva. Program odpadového hospodárstva mesta v zmysle zákona o odpadoch bol vypracovaný v apríli 2014. Základné definície odpadového hospodárstva v zmysle platenej legislatívy a pravidiel o nakladaní s komunálnym a drobným stavebným odpadom na území mesta sú upravené všeobecne záväzným nariadením mesta.

Komunálny odpad od občanov odvážajú zmluvné subjekty. Odpad od obyvateľov bývajúcich v domoch je ukladaný v 110 l, 120 l alebo 240 l nádobách, odpad na sídliskách je ukladaný do kontajnerov s objemom 1100 l. Právnické osoby alebo podnikatelia majú okrem vyššie uvedených nádob možnosť ukladať komunálny odpad aj do 50 l vriec a veľkokapacitných kontajnerov. Na území mesta je zavedený triedený zber zložiek komunálneho odpadu, občania sú povinní dodržiavať oddeľovanie určených zložiek odpadu – od roku 1993 papier, sklo a plasty, v roku 2010 pribudli ďalšie dve zložky – kovy a biologicky rozložiteľný odpad, v roku 2012 sa začal zber textílií a odevov a pristúpilo sa k dodatočnému triedeniu dreva a kovov z veľkoobjemových odpadov. Na území mesta je umiestnených 425 stanovišť s kontajnermi pre triedený zber zložiek komunálneho odpadu a 100 kontajnerov pre zber textilu.

Od roku 1996 je mestom zriadená zberňa triedeného odpadu „Dechetteries“ v Radvani (na začiatku Zvolenskej cesty), ktorú prevádzkuje externá spoločnosť na náklady mesta. Okrem objemných odpadov, drobných stavebných odpadov môžu občania mesta v zberni odovzdať triedené zložky odpadu - sklo, papier, plasty, železný šrot, neželezné kovy, odpady z dreva a pneumatiky a stavebnú suť.

Mesto Banská Bystrica v zmysle platnej legislatívy 12-krát ročne organizuje zber nadrozmerného odpadu z domácností, o termínoch a harmonograme informuje prostredníctvom vlastných informačných kanálov aj prostredníctvom správcov bytového fondu. Rovnako je zabezpečený dvakrát ročne mobilný zber nebezpečných odpadov prostredníctvom zmluvného vzťahu so spoločnosťou DETOX, s.r.o. Bezplatné odovzdanie nebezpečných odpadov pre obyvateľov mesta je možné počas prevádzkovej doby aj priamo v priestoroch spoločnosti DETOX, s.r.o. na Zvolenskej ceste. O mobilnom zbere nebezpečných odpadov, ktorý sa organizuje na jar a na jeseň, je obyvateľstvo v dostatočnom časovom predstihu informované prostredníctvom Radničných novín aj internetovej stránky mesta.

V lokalite Šalková-Škradno sa nachádza regionálna skládka ostatných odpadov, ktorá je miestom zneškodňovania komunálnych odpadov a drobného stavebného odpadu od občanov mesta. V odpadovom hospodárstve mesta je pozitívnym prístupom systém zavedeného systému triedeného zberu zložiek komunálneho odpadu, ktorého efektivitu treba stále zvyšovať. Nevyhnutné je pokračovať v osвете a informovaní verejnosti o odpadovom hospodárstve v kombinácii s motivačným systémom separovaného zberu odpadov. Dostupnosť miest odovzdania vytriedených zložiek je možné podporiť novými zbernými dvormi a miestami pre odovzdávanie nebezpečných odpadov.

Zavedený spôsob triedeného zberu komunálneho odpadu pomáha znižovať množstvo odpadov ukladaných na skládku v podobe zmesového komunálneho odpadu. Je preukázateľný nárast množstva vytriedených zložiek odpadu, ako aj pokles množstva zmesového komunálneho odpadu uloženého na Regionálnej skládke Šalková – Škradno.

Problémom odpadového hospodárstva je aj vznik nelegálnych skládok, či už v okolí stojísk kontajnerov s odpadom alebo v prírodnom prostredí. Nelegálne skládky sú sanované z prostriedkov určených na nakladanie s komunálnym odpadom a drobnými stavebnými odpadmi, teda z prostriedkov vyzbieraných z poplatkov. Náklady na vyčistenie nelegálnych skládok preto zvyšujú priamo náklady na celkové zabezpečenie nakladania s komunálnym odpadom.

Výrazné zhoršenie kvality ovzdušia na území MFO mesta Banská Bystrica možno pozorovať v zimnom období aj vizuálne v podobe ostro ohraničené údolného sivastého smogového zákalu. Na zlepšenie stavu ovzdušia je potrebné prijať a implementovať opatrenia zmierňujúce faktory

vplyvajúce na jeho zhoršenú kvalitu. Tie by sa mali týkať zdrojov tepla v zmysle využívania environmentálne prijateľných technológií, podpory nemotorovej dopravy a celkovo odklonu motorových vozidiel z centra sídla a tiež oblasti územného plánovania a rozvoja mesta zohľadňovaním prúdenia vzduchu realizáciou zmierňujúcich opatrení ako sú vodné prvky a súvislé zelené plochy so vzrastlou zeleňou.

Na meranie lokálneho znečistenia ovzdušia je vytvorená sieť automatických monitorovacích staníc. Na území mesta Banská Bystrica sa nachádzajú dve automatické monitorovacie stanice SHMÚ, jedna je umiestnená v blízkosti frekventovanej cesty I/66, druhá na hranici extravilánu. Vykonávajú a zaznamenávajú sa na nich pravidelné merania základných škodlivín znečisťujúcich ovzdušie (SO₂, NO₂, CO, O₃, benzén a prachové častice PM 10, PM 2.5).

Na základe kontinuálneho monitorovania je možné konštatovať, že ide o zaťažené územie s vysokou koncentráciou znečisťujúcich látok v ovzduší, ktoré ich trvaním, frekvenciou výskytu alebo spoločným účinkom viacerých z nich môže vyvolať vo zvýšenej miere škodlivé účinky na zdravie obyvateľstva a životné prostredie.

Priemyselné zdroje znečistenia ovzdušia sa menia v súvislosti s pozastavením alebo ukončením ich prevádzky ako napr. spaľovňa odpadov nemocnice, cementáreň, drevospracujúci závod Smrečina. Na území mesta je však viac ako 700 malých zdrojov znečistenia (kotly, krby, ohrievače).

Narastajúci podiel na znečistení ovzdušia má automobilová doprava, ovplyvnená najmä hlavným dopravným koridorom (komunikácia I/66) prechádzajúcim intravilánom mesta. Doprava spôsobuje zamorenie ovzdušia oxidmi dusíka, oxidom uhoľnatým a uhlíkovodíkmi, aj prispieva aj k veľkej sekundárnej prašnosti. Výskyt prachových častíc je ovplyvnený aj intenzívnou výstavbou a vírením prachových častíc z inertných posypov počas zimnej údržby komunikácií.

V posledných rokoch v meste zaznamenávame pachové znečistenie ovzdušia pochádzajúce z výroby v priemyselnom areáli v obci Slovenská Ľupča. Sú to výroby v spoločnostiach Biotika, a. s. Evonik Fermas, s. r. o. a ČOV, a. s. K pachovému znečisteniu prispieva aj rekultivácia lomov s využitím biokalov z čistiarní odpadových vôd a z papierenskej výroby a tiež nová prevádzka kalového hospodárstva s výrobou priemyselného kompostu v areáli ČOV Rakytovce, ktorý sa následne spaľuje v tepelnej elektrárni vybudovanej rovnako v areáli.

Pozitívne sa na vývoji znečistenia ovzdušia v posledných rokoch prejavil pokles priemyselnej výroby a spotreby energie, prijatie novej environmentálnej legislatívy na úseku ochrany ovzdušia, nahrádzanie menej ušľachtilých palív (hnedé uhlie, vykurovací olej) zemným plynom, povinné používanie trojcestných katalytických konvertorov pre všetky nové aj importované staršie osobné motorové vozidlá, používanie bezolovnatého benzínu. Významným ekonomickým nástrojom ochrany ovzdušia sa stáva postupná liberalizácia cien palív a energie. Výrazne poklesla úroveň klasického znečisťovania ovzdušia (spaľovacie procesy, priemysel), naopak narastalo znečisťovanie ovzdušia automobilmi a s tým súvisiaca koncentrácia prízemného ozónu.

Podľa environmentálnej regionalizácie Slovenskej republiky z roku 2010, spracovanej na základe komplexného zhodnotenia stavu ovzdušia, podzemnej a povrchovej vody, pôdy, horninového prostredia, bioty a ďalších faktorov, patrí väčšina širšieho územia mesta Banská Bystrica do II. stupňa environmentálnej kvality, prostredie je z hľadiska environmentálnej kvality narušené (4. stupeň) až mierne narušené (3.stupeň). Okolie urbanizovaného prostredia leží v 2. stupni environmentálnej kvality (vyhovujúce prostredie).

Investičná priorita č. 4.3: Prijímanie opatrení na zlepšenie mestského prostredia, revitalizácie miest, oživenia a dekontaminácie opustených priemyselných lokalít (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou), zníženia znečistenia ovzdušia a podpory opatrení na zníženie hluku

Špecifický cieľ č. 4.3.1: Zlepšenie environmentálnych aspektov v mestách a mestských oblastiach prostredníctvom budovania prvkov zelenej infraštruktúry a adaptáciou urbanizovaného prostredia na zmenu klímy ako aj zavádzaním systémových prvkov znižovania znečistenia ovzdušia a hluku na území MFO mesta Banská Bystrica

Mestská zeleň

Verejné priestory mesta zahŕňajú viacero významných plôch zelene, menších parčíkov, stromových alejí a skupín stromov. V centrálnej mestskej zóne sa nachádzajú aj upravované trávnaté porasty a okrasné záhony, ktoré na rozdiel od vzrastlej zelene plnia najmä estetickú funkciu.

Na území mesta v urbanizovanom území zeleň zaberá celkovú plochu o výmere 3 134 135 m² (313 ha) a zahŕňa parky, malé parkové plochy, sídliskovú a vnútroblokovú zeleň, zeleň v areáloch škôl, cintorínov, športových zariadení či líniovú pozdĺž komunikácií alebo brehov vodných tokov.

Park je súvislá upravená plocha s výmerou nad 0,8 ha a malé parkové plochy sú súvislé zelené plochy s výmerou menšou ako 0,8 ha. Parky plnia významnú ekologickú funkciu skvalitňovaním okolitého ovzdušia ako aj estetickú funkciu. Na území mesta sa nachádza niekoľko parkov (Mestský park, Radvanský park, Jelšový hájik, park SNP I a II, park pri pamätníku SNP, park Povstalecká ulica, atď.), ktoré zaberajú 34,2 ha. Viacero malých parkových plôch (park pod Belvederom, pri krematóriu, v Národnej ulici, pred Mestským úradom, za SAŽP, atď.), ktoré zaberajú 16,76 ha. Väčšina týchto parkov nie je v najlepšej kondícii a vyžaduje si revitalizáciu.

Nezanedbateľné sú aj plochy sídliskovej zelene (90,73 ha), zeleň v rámci školských areálov (44,3 ha), zeleň pozdĺž komunikácií (27,36 ha).

Zdroj: Generel zelene mesta Banská Bystrica

V niektorých parkoch sú ich súčasťou aj fontány, žiaľ väčšinou nefunkčné. Niekedy funkčné fontány ako napr. v parčíku pred Mestským úradom, v Národnej ulici, na Fotrničke, pred „Hungáriou“ alebo v Jelšovom hájiku znižovaním prašnosti a ochladzovaním vzduchu skvalitňovali okolitú klímu. Preto je nevyhnutná ich rekonštrukcia, ale tiež i výstavba nových fontán v meste.

Zabezpečenie dostatočného množstva zelene je potrebné zohľadniť v plánovacom procese akejkoľvek výstavby a stanoviť ho koeficientmi zohľadňujúcimi v normatívoch odporúčané výmery na obyvateľa. Keďže zeleň sa v praxi stáva obeťou intenzifikácie zástavby, je dôležité zabezpečiť v meste nedotknuteľné plochy trvalo vyhradené pre zeleň ako jeden z prvkov eliminujúcich dopady klimatických zmien.

Súčasťou opatrení a investícií v oblasti kvality životného prostredia, ktoré ovplyvňujú sídelnú štruktúru, budú opatrenia pre život obyvateľov sídlisk s ekologickými princípmi tvorby a ochrany zelene. Súbežne s podporou IROP je príležitosť riešenia na zlepšenie mestského prostredia, revitalizácie miest, sanácie environmentálnych záťaží v mestskom prostredí, ako aj v opustených priemyselných lokalitách v OP Kvalita životného prostredia (PO1, IP 3, IP4).

Stratégia UMR bude riešiť opatrenia na zlepšenie mestského prostredia prostredníctvom zámerov posilnenia zelenej infraštruktúry a opatrenia na vodné hospodárstvo v oprávnenom území stratégie UMR. Príspevok k podpore udržateľného mestského rozvoja je relevantný aj v rámci OP Kvalita životného prostredia (PO1, IP 3, IP 4).

Definovanie negatívnych vplyvov, obmedzení a možných rizík dosiahnutia cieľov pre prioritnú os č. 4 – Zlepšenie kvality života v MFO mesta Banská Bystrica s dôrazom na životné prostredie

Rozvojové a limitujúce faktory pre prioritnú os č. 4 - Zlepšenie kvality života v MFO mesta Banská Bystrica s dôrazom na životné prostredie

Limitujúce faktory

- absencia PZI do nových ekologicky vhodných priemyselných technológií a inovácií,
- absencia systémového prístupu a stratégie využitia brownfields a odstraňovania ekologických záťaží na území MFO Banská Bystrica,
- neexistujúca spoločná stratégia územia resp. akčný plán v oblasti životného prostredia ako implementácia systémového prístupu k tvorbe a ochrane životného prostredia,

Rozvojové faktory

- využitie nových technológií a inovácií pri spracovaní odpadu,
- podpora všetkých typov zelených investícií,
- zvýšenie podielu využívania obnoviteľných zdrojov v území MFO Banská Bystrica,
- transfer know-how v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia, využitie odborného potenciálu SAŽP a ŠOP SR,
- podpora investícií a využívania ekologických foriem dopravy,

- príprava nových strategických dokumentov s kvantifikovanými cieľmi a časovými rámcami, vrátane implementácie Akčného plánu pre životné prostredie a zdravie,
- zlepšenie povedomia obyvateľstva a podpora miestnych „zelených“ iniciatív.

Identifikované potreby územia:

- vypracovanie mestskej stratégie pre nízkouhlíkovú ekonomiku a adaptácie na zmenu klímy,
- zaviesť systémový dlhodobý prístup k riešeniu využitia brownfields a odstraňovania ekologických záťaží na území MFO Banská Bystrica,
- podpora všetkých typov zelených investícií prostredníctvom implementácie zeleného VO,
- väčšia podpora investícií a využívania ekologických foriem dopravy,
- zvýšenie podielu využívania obnoviteľných zdrojov v území MFO Banská Bystrica.

SWOT analýza za PO 4 – Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie na území MFO Banská Bystrica

Oblasť (špecifický cieľ) :	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
ŠC 4.2.1 Zvýšenie podielu obyvateľstva so zlepšeným zásobovaním pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou bez negatívnych dopadov na životné prostredie	- Dostatočné zdroje kvalitnej pitnej vody - Existujúca environmentálna infraštruktúra na území MFO BB	Napojenie na kanalizačnú sieť nedosahuje 100% pokrytia územia mesta a MFO mesta BB	- Zvýšenie podielu obyvateľov napojených na systém čistenia a odvádzania odpadových vôd napr. Uľanka, Rudlová, Šáľková, Hronsek - Riešenie zásobovania obyvateľstva pitnou vodou - Zlepšenie systému hospodárenia s dažďovými vodami v sídlach, zvýšenie plôch verejnej zelene v zastavanom území sídel - Doriešenie nedokončenej výstavby stokových sietí a ČOV	- Neukončené projekty verejnej kanalizácie a ČOV, stoková sieť, resp. ČOV budovaná obcami samostatne, resp. aglomeráciami združených obcí - Riziko vo veci stanoviska implementačných orgánov so zazmluvnením dodávateľov diela podľa pravidiel a legislatívy platnej spred viacerých rokov - Ohrozujúce vyššie znečistenie predovšetkým v mestských oblastiach
ŠC 4.3.1 Zlepšenie environmentálnych aspektov v mestách a mestských oblastiach prostredníctvom budovania prvkov zelenej infraštruktúry a adaptáciou urbanizovaného prostredia na zmenu klímy ako aj zavádzaním systémových prvkov znižovania znečistenia ovzdušia a hluku.	- Stabilizovaná urbanistická štruktúra a štruktúra sídelnej zelene - Mesto vnímané ako zelené mesto - Vysoký podiel zelených plôch v meste - Dobré zázemie pre voľnočasové aktivity v rámci ponuky zelených plôch	- Znečistené ovzdušie priemyselných okresných centier zaťažené aj emisiami z dopravy - Extrémne hodnoty znečistenia ovzdušia najmä mesto Banská Bystrica - Vzťah obyvateľov k verejnej zelene - Častá neodbornosť pri spracovávaní projektových dokumentácií, kedy sú stavebné objekty zelene suplované inými profesiami - Zeleň ako prostriedok adaptačných opatrení na zmenu klímy nie je z pohľadu investorov (súkromný aj verejný sektor) chápaná ako 1 z priorit - Neupravené parkové plochy	- Disponibilné rozvojové plochy pre budovanie prvkov zelenej infraštruktúry napr. vnútrobloky sídlisk, areály ZŠ a MŠ, pohrebiská - Integrácia aktivít v rámci UMR – budovanie cyklokomunikácií a greenways - Možnosť rozvoja odbornej spolupráce medzi subjektmi - Záujem a podpora časti verejnosti (priaznivý ohlas na v minulosti realizované projekty) - Nastávajúce výzvy na predkladanie ŽoNFP	- Finančné, organizačné zabezpečenie - Tlak investorov na záber nových území, nezáujem rekonštruovať, resp. meniť účel existujúcich kapacít - Zeleň ako prostriedok adaptačných opatrení na zmenu klímy nie je z pohľadu investorov (súkromný aj verejný sektor) chápaná ako 1 z priorit - Absencia protipovodňovej ochrany mesta

Oblasť (špecifický cieľ) :	Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
		• Nedostatočná údržba zelene • Chýbajúce protihlukové zábrany • Nedostatočný počet fontán • Existujúce fontány sú väčšinou nefunkčné • Absencia kompostárne • Absencia vodozadržných prvkov v meste		

Zvolené územné investičné jednotky

Špecifický cieľ 4.2.1

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 4.3.1

- Obec (LAU2)

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre projekty PO4

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre špecifický cieľ 4.2.1 a špecifický cieľ 4.3.1 sú uvedené v prílohe P7 – Multikritériálna analýza podľa návrhu RO so špecifikáciou pre územie BBK a MFO Banská Bystrica.

2. Strategická časť

2.1 ÚZEMIE BANSKOBYSSTRICKÉHO KRAJA

2.1.1. Prioritná os č. 1: Bezpečná a ekologická doprava na území Banskobystrického kraja

Cieľ strategickej priority 1 v RIÚS BBK je formulovaný ako globálny cieľ - podporovať udržateľný regionálny dopravný systém s dôrazom na mobilitu a zlepšenie dostupnosti verejných služieb a reagovať na špecifické potreby a kľúčové výzvy územia BBK v súlade s regionálnym plánom udržateľnej dopravy a to:

- zabezpečiť prepojenie regiónu Banskobystrického kraja na nadradenú cestnú sieť na území Slovenskej republiky i v cezhraničnom území,
- posilniť spojenie sever-juh,
- posilniť vnútroregionálnu mobilitu v rámci územia BBK,
- posilniť nadregionálne väzby a medzinárodné väzby územia,
- dosiahnuť efektívne prepojenie mestských a vidieckych území budovaním systému udržateľnej, bezpečnej a ekologickej dopravy a vybudovaním regionálnych/miestnych integrovaných dopravných systémov ako súčasti IDS na území BBK,
- zlepšiť mestskú a prímestskú mobilitu osôb podporou všetkých typov udržateľnej dopravy v mestských regiónoch na území Banskobystrického kraja vrátane MFO Banská Bystrica.

Aplikácia priority v RIÚS BBK je zameraná na vytvorenie podmienok a predpokladov pre rozvoj konkurencieschopnosti kraja a jeho napojenia na jednotný Európsky trh, udržateľný rast, zvýšenie atraktivity verejnej osobnej dopravy, posilnenie environmentálnych prvkov a bezpečnosti dopravy. Strategická priorita 1 s definovanými špecifickými cieľmi a podporená konkrétnymi projektovými zámermi tvorí kostru integrovaných územných investícií v RIÚS BBK na jeho území (NUTS 3) v nadväznosti na iné investície do konkrétnych území v rámci integrovaných projektov zložených z ďalších strategických priorít RIÚS BBK.

Súčasný stav v Banskobystrickom kraji je najviac ovplyvnený dobudovanou rýchlostnou cestou R1, ktorá je vedená okresnými mestami Žarnovica, Žiar nad Hronom, Zvolen a Banská Bystrica. Významný prínos má taktiež R2, ktorá spája východnú časť kraja s Banskou Bystricou, Žiarom nad Hronom s výhľadom dobudovania s TSK. Na úseku rýchlostnej cesty sú v polovičnom profile vybudované obchvaty miest Figy, Ožďan a Tornale, dokončený je úsek R2 Žiar nad Hronom západ, vo výstavbe je úsek R2 Pstruša – Kriváň, zahájená je výstavba R2 Zvolen– Pstruša. Tieto úseky sa výrazne podieľajú na zvyšovaní priemernej rýchlosti na reláciách medzi týmito okresnými mestami a ostatnými okresmi Banskobystrického kraja. V budúcnosti je plánovaná ešte výstavba zvyšných úsekov rýchlostnej cesty R1 Banská Bystrica – Hiadeľské sedlo – s napojením na D1 - Ružomberok, R2 a rýchlostná cesta R3 Zvolen – Šahy. Najlepšia dostupnosť v kraji je v okolí vybudovanej cesty R1 a najhoršia vo východnej časti kraja. Časová dostupnosť v kraji sa zmení nezávisle od plánovanej implementácie projektov (2014 – 2020). Predpokladáme dobudovanie zahájených úsekov R2 a zahájenie výstavby s predpokladom dobudovania R2 Kriváň – Lovinobaňa – Tomášovce, I/75 Obchvat Lučenca, I/66 Obchvat Brezno a ďalšie.

Okrem toho je na území BBK potrebné využiť všetky možnosti cezhraničnej spolupráce a možnosti podpory v južných územiach BBK a zvláštnu pozornosť venovať horským územiám a zvlášť znevýhodneným územiám s vysokou mierou nezamestnanosti a podporiť predovšetkým vnútroregionálnu mobilitu v území BBK.

Investičná priorita 1.1 Posilnenie regionálnej mobility prepojením sekundárnych a terciárnych uzlov s infraštruktúrou TEN-T vrátane multimodálnych uzlov na území Banskobystrického kraja a MFO mesta Banská Bystrica

Špecifický cieľ 1.1: Zlepšenie dostupnosti infraštruktúry TEN-T a cestám I. triedy s dôrazom na rozvoj multimodálneho dopravného systému na území BBK.

Napojenie na cestnú infraštruktúru siete TEN-T a cesty I. triedy a odstraňovanie nehodových lokalít je v súlade s vypracovaným Strategickým plánom rozvoja dopravnej infraštruktúry Slovenskej

republiky do roku 2020 a ostatnými koncepčnými dokumentmi SR v oblasti dopravy. Plánované opatrenia v sieti regionálnych ciest prispejú k udržateľnému územnému rozvoju, k územnej súdržnosti miest a obcí, k eliminácii vplyvu dopravy na životné prostredie a zvyšovaniu kvality života obyvateľov kraja a budú v súlade s Plánom udržateľnej mobility Banskobystrického kraja s prepojením na mestskú funkčnú oblasť i mesto Banská Bystrica v rámci stratégie UMR. Výsledok podpory v RIÚS Banskobystrický kraj:

- zlepšenie napojenia regiónu na nadradenú cestnú infraštruktúru a infraštruktúru TEN-T smerom na D1, R1, R2,
- dobudovanie vybraných úsekoch ciest II. triedy podporených z ROP 2007 – 2013 a posilnenie koncentrácie a zvýšenie pridanej hodnoty predchádzajúcich investícií,
- zlepšenie kvality cestnej infraštruktúry a vytvorenie základných predpokladov pre hospodársky rast,
- tvorbu multimodálnych systémov verejnej dopravy, vybudovanie siete spoločných prestupných bodov/uzlov,
- budovanie IDS na území BBK s dôrazom na lepšie využitie vnútorného potenciálu jednotlivých území, vyvážený dopravný systém vo funkčných územiach Banskobystrického kraja ako základ pre budúci regionálny integrovaný dopravný systém,
- vzájomné prepojenie centier osídlenia i prepojenie na priemyselné parky a významné hospodárske subjekty v kraji, ale aj prepojenie na rýchlejšie rastúce regióny v rámci SR,
- zlepšenie stavebno-technického stavu cestnej siete s dopadom na bezpečnosť, plynulosť cestnej premávky, zníženie nehodovosti, zníženie energetickej náročnosti dopravy a zníženia negatívnych dopadov na životné prostredie,
- zmiernenie negatívnych dopadov cestnej premávky (predovšetkým tranzitnej a nákladnej dopravy) na obyvateľstvo miest a obcí a zvýšenie kvality ich života prostredníctvom budovania obchvatov,
- zlepšenie prístupu k verejným službám (školy, centrá odborného vzdelávania a prípravy, centrá kultúrneho a kreatívneho sektoru, zariadenia sociálnych služieb, integrované centrá zdravotnej starostlivosti..) a zlepšenie celkovej obslužnosti konkrétnych území,
- prepojením kraja nadviazať na makroregionálne stratégie (Dunajská stratégia) a Spoločnú stratégiu územného rozvoja V4+2,
- vybudovanie siete spoločných prestupných uzlov a terminálov podľa medzinárodného štandardu,
- podpora v rámci územných investícií v ŠC 1.1 predpokladá integráciu so ŠC definovanými v strategických prioritách RIÚS č. 2, 3, 4, čo umožní efektívnejšie využívanie vnútorného potenciálu BBK a mestskom funkčnom území krajského mesta Banská Bystrica v IROP.

Tabuľka č. 1.1a.: Merateľné ukazovatele výsledku pre špecifický cieľ 1.1 RIÚS BBK a IÚS MFO Banská Bystrica :

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0113	Úspora času v cestnej doprave	EUR	AP	2015	AP	MPRV SR	ročne

Aktivity špecifického cieľa 1.1 RIÚS:

- vypracovanie miestnych/regionálnych plánov udržateľnej mobility ako predpokladu pre všetky nasledujúce navrhované intervencie do dopravného systému.

Miestny/regionálny plán udržateľnej mobility ako multimodálny plán zahŕňa všetky druhy dopravy a bude základným nástrojom na zabezpečenie vyváženého rozvoja dopravného systému. Tieto plány určujú relevantné prepojenia pre VOD tak, aby bola zaistená minimálna potrebná úroveň mobility a určujú typ intervencií, ktorý má byť na nich vykonaný (bezpečnosť, rekonštrukcia, modernizácia, výstavba nových sekcií, atď.). V rámci BBK sa uvažuje o vypracovaní jedného regionálneho plánu a minimálne dvoch miestnych plánov udržateľnej mobility (MFO Banská Bystrica, mesto Zvolen).

- rekonštrukcia a modernizácia ciest II. triedy a III. triedy.

Účelom rekonštrukcie a modernizácie ciest je zvýšenie úrovne dopravno-technického stavu existujúcich úsekov ciest a zlepšenie dopravného napojenia existujúcich priemyselných parkov a zón, centier osídlenia a centier hospodárskeho významu na dopravnú infraštruktúru vyšších kategórií z dôvodu zabezpečenia dopravnej obslužnosti BBK verejnou autobusovou dopravou. Z celkovej dĺžky ciest II. triedy je linkami pravidelnej verejnej autobusovej dopravy využívaných 80 %. Navrhovaná aktivita zahŕňa kompletnú aj komplexnú hĺbkovú rekonštrukciu vozovky, v úsekoch kde je to možné, dôjde k úprave šírkových parametrov vozovky. Zlepšenie stavebno-technického stavu nevyhovujúcich mostných objektov alebo ich výmena budú realizované v nadväznosti na regióny, ktoré majú najvyšší percentuálny podiel mostných konštrukcií z hľadiska stavebného stavu: zlý až havarijný a objekt bude zahrnutý v Pláne udržateľnej mobility na území BBK a MFO mesta Banská Bystrica a súčasne musí byť zaradený do v rámci zákonom stanoveného posudzovania technického stavu.

- výstavba nových úsekov ciest II. triedy a III. triedy.

V zozname projektov sa nachádzajú i stavby, ktoré sú zaradené do kategórie výstavby nových úsekov ciest.

- príprava projektovej dokumentácie, vypracovanie štúdií uskutočniteľnosti a vykonanie bezpečnostného auditu alebo inšpekcie.

Vypracovania štúdií uskutočniteľnosti sa bude týkať projektov výstavby nových úsekov ciest. Vykonanie bezpečnostného auditu alebo inšpekcie bude podmienkou pri realizácii projektov rekonštrukcií ciest s cieľom odstránenia prvkov a závad vplývajúcich na bezpečnosť cestnej premávky.

Cieľom všetkých opatrení je odstraňovanie nehodových lokalít, zvýšenie bezpečnosti na cestách a križovatkách zavádzaním inteligentných riadiacich systémov (merače rýchlosti, signalizácia, mimoúrovňové križovanie, zmeny riešenia, kruhové križovatky, signalizačné zariadenia, ktoré reagujú na rýchlosť vozidiel, atď.). Súčasťou opatrení bude rekonštrukcia a budovanie dopravných subsystémov zabezpečujúcich zvyšovanie úrovne dopravných, bezpečnostných a environmentálnych aspektov (napr. radarové merače rýchlosti, vhodné prvky upokojujúce dopravu a pod.) pre bezpečný pohyb zraniteľných účastníkov premávky, predovšetkým chodcov a cyklistov. Taktiež budú podporené aktivity zamerané na zmierňovanie dopadov negatívnych vplyvov dopravy na životné prostredie a obyvateľov prejazdnych úsekov ciest cez mestá a obce (napr. budovanie protihlukových opatrení, účinných systémov odvodnenia a pod.).

Kritéria pre hodnotenie projektov v špecifickom ciele 1.1:

Výber projektov (úsekov) potenciálne vhodných pre podporu z IROP na úrovni výstavby, rekonštrukcie a modernizácie vzíde z priorit a opatrení určených na úrovni miestnych /regionálnych plánov udržateľnej mobility. Niektoré projekty/intervencie zadané v Regionálnom Master pláne (zamerané na bezpečnosť, nehodové lokality a pod.) možno posunúť na úroveň projektov určených na realizáciu v prípade, že predstavujú „bezpečné/isté“ projekty pre akýkoľvek komplexný plán pre oblasť dopravy, ktorý sa bude rozvíjať.

Oprávnení prijímateľa v špecifickom ciele 1.1:

- Banskobystrický samosprávny kraj ako vlastník ciest II. a III. triedy.

Cieľové územie:

- celé územie BBK,

Cieľové skupiny:

- široká verejnosť a predovšetkým užívatelia cestnej dopravnej siete, obyvatelia dotknutých území, miest a obcí,
- prevádzkovatelia a investori v priemyselných zónach,
- poskytovatelia verejných služieb vrátane prevádzkovateľov verejnej autobusovej dopravy.

Tabuľka č. 1.2a.: Merateľné ukazovatele výstupu pre investičnú prioritu 1.1 RIÚS BBK:

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
C014	Celková dĺžka rekonštruovaných alebo zrenovovaných ciest	km	N/A	N/A	148	ITMS 2014+	ročne
C013	Celková dĺžka nových ciest	km	N/A	N/A	0	ITMS 2014+	ročne

Investičná priorita 1.2: Vývoj a zlepšovanie ekologicky priaznivých, vrátane nízkohlukových, a nízkouhlíkových dopravných systémov vrátane vnútrozemských vodných ciest a námornej dopravy, prístavov, multimodálnych prepojení a letiskovej infraštruktúry v záujme podpory udržateľnej regionálnej a miestnej mobility na území BBK

Špecifický cieľ 1.2.1: Zvyšovanie atraktivity a konkurencieschopnosti verejnej osobnej dopravy na území BBK

Verejná osobná doprava (ďalej len „VOD“) podporuje dosahovanie viacerých sociálno-ekonomických cieľov. Jej prínos možno definovať z hľadiska ekologického, sociálneho, regionálneho, priestorového a bezpečnostného. Na druhej strane nárast individuálnej automobilovej dopravy (ďalej len „IAD“) má nepriaznivý vplyv na životné prostredie, bezpečnosť a spôsobuje dopravné zápchy, ktoré zvyšujú náklady na dopravu.

Všetky opatrenia, projekty a podporené aktivity budú smerovať k podpore šetrného prístupu k životnému prostrediu.

Základnou víziou stratégie rozvoja verejnej osobnej dopravy na Slovensku je zvrátiť doterajší nepriaznivý vývoj v delbe prepravnej práce v osobnej doprave.

Dopravná politika SR v oblasti VOD sleduje ciele:

- zachovať a zvýšiť jej podiel v celkovom objeme prepravených osôb,
- podporiť sociálnu inklúziu zabezpečením minimálnej dopravnej obslužnosti prepojením menej rozvinutých regiónov (obcí) k centráram ekonomických aktivít,
- obmedziť nárast emisií škodlivých plynov v doprave v súlade s medzinárodnými záväzkami.

Hlavným cieľom je integrácia jednotlivých dopravných systémov v súlade s miestnymi/regionálnym plánom udržateľnej mobility a realizácia týchto konkrétnych cieľov je zameraná predovšetkým na zlepšenie základných parametrov, ktoré ovplyvňujú užívateľa dopravy pri voľbe dopravného prostriedku (VOD alebo IAD).

Medzi tieto parametre patria:

- časová a priestorová dostupnosť (čas strávený v dopravnom prostriedku a mimo neho, dostupnosť na zastávku, pokrytie celého územia v primeranej kvalite a za prijateľnú cenu, využiteľnosť VOD pre cestujúcich so zníženou schopnosťou pohybu),
- pohodlie, kvalita a rozsah doplnkových služieb (kvalita dopravného prostriedku, spoľahlivosť dopravného procesu, dostupné informácie o možnostiach a podmienkach využitia VOD),
- náklady na realizáciu dopravného procesu a cena pre užívateľa, atraktívna výška cestovného vo VOD v porovnaní s IAD najmä pre pravidelne cestujúcich, vyššia cena palív, drahšie poplatky za parkovanie a spoplatnenie prístupu do centier miest.

Podstatným príspevkom ku kvalite života, prostredia a životného prostredia je udržateľná, ľahko dostupná a cenovo výhodná sieť udržateľnej mestskej dopravy ako súčasti v rámci mestskej oblasti. Mestská doprava musí byť v súlade s požiadavkami v oblasti bývania, pracovnými požiadavkami, požiadavkami na životné prostredie a verejné priestory. Zároveň musí byť projektovaná a realizovaná tak, aby boli aj znevýhodnené mestské štvrte lepšie integrované do mestskej a regionálnej siete. Mestská doprava v BBK je prevádzkovaná prevažne v okresných mestách.

Z hľadiska celoplošnej obsluhy územia regiónu verejnou osobnou dopravou má nenahraditeľný význam prímestská autobusová doprava a železničná osobná doprava, pričom úlohu pre efektívnejšie využívanie tejto VOD zohráva minimalizácia súbežností spojov a maximalizácia ich vzájomných nadväzností.

Tieto systémy by mali byť prepojené v rámci IDS na miestnej a regionálnej úrovni a kompatibilné v budúcnosti s IDS ostatných regiónov.

Výsledok podpory v RIÚS Banskobystrický kraj:

- efektívnejšie využívanie verejnej osobnej dopravy na základe spracovaných miestnych plánov udržateľnej mobility, regionálneho plánu udržateľnej mobility a aktualizovaného plánu dopravnej obslužnosti na území Banskobystrického kraja,
- zvýšenie počtu osôb prepravených VOD prostredníctvom organizačných, prevádzkových a infraštruktúrnych opatrení zameraných na zatraktívnenie VOD predovšetkým v znevýhodnených a chránených územiach,
- zmena delby prepravnej práce v prospech ekologicky priaznivejších módov dopravy vrátane nemotorovej dopravy,
- zníženie znečistenia ovzdušia (PM, NOX, O3, CO2) a zníženie zaťaženia obyvateľstva hlukom preferenciou ekologickejších druhov dopravy,
- vybudovanie siete integrovaných prestupných bodov v súlade s jednotným štandardom /terminálov/ v spolupráci s dopravcami v mestách Brezno, Banská Bystrica, Žiar nad Hronom, Zvolen, Lučenec, Rimavská Sobota, Žarnovica, Nová Baňa – najmä v mestách, kde sa v tesnej blízkosti nachádzajú: autobusová stanica, železničná stanica, vedenie cyklotrasy, autobusová zastávka liniek mestskej autobusovej dopravy); cieľom je vylepšenie súčasnej prevádzkovej situácie nástupných, prestupných, výstupných miest v daných mestách, budovanie súvisiacej infraštruktúry a zavádzanie doplnkových služieb pre cestujúcu verejnosť ako súčasť budúceho IDS a mikro systémov udržateľnej dopravy v identifikovaných funkčných oblastiach.

Tabuľka č. 1.3a.: Merateľné ukazovatele výsledku pre špecifický cieľ 1.2.1 RIÚS BBK a IÚS MFO Banská Bystrica :

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0164	Počet predaných cestovných lístkov integrovaného dopravného systému	počet	0	2013	13 305 599	MDVRR SR	ročne
R0156	Podiel nízkopodlažných autobusov na celkovom počte autobusov	%	5	2012	6	MDVRR SR	ročne

Aktivity špecifického cieľa 1.2.1

- spracovanie komplexných strategických dokumentov pre oblasť dopravy:
 - spracovanie, resp. aktualizácia strategických dokumentov a územnoplánovacích podkladov (plány udržateľnej mobility, generely dopravy, plány dopravnej obsluhy vrátane miestneho/regionálneho plánu udržateľnej mobility) – predpokladá sa spracovanie najmä generelov dopravy vo väčších mestách, aktualizácia Plánu dopravnej obslužnosti BBK a Plánu udržateľnej mobility BBK.
- zabezpečenie moderných tarifných, informačných a dispečerských systémov, zlepšenie informovanosti cestujúcich a zlepšenie informačného a oznamovacieho systému:
 - modernizácia existujúcich a zavádzanie nových integrovaných dopravných systémov (I. fáza) a doplnkových služieb - technická podpora softvérového zabezpečenia ako aj hardvérového vybavenia,
 - podpora informovanosti verejnosti s cieľom zvyšovania atraktivity verejnej osobnej dopravy najmä využitím moderných IKT.
- zlepšenie infraštruktúry verejnej osobnej dopravy:
 - obnova a budovanie vyhradených jazdných pruhov pre verejnú osobnú dopravu,
 - rekonštrukcia, modernizácia a výstavba navrhnutých prestupných uzlov v rámci plánovanej siete,

- rekonštrukcia, modernizácia a výstavba zastávok cestnej verejnej osobnej dopravy a integrovaných zastávok subsystémov verejnej osobnej dopravy podľa jednotného štandardu,
- rekonštrukcia, modernizácia a výstavba obrátisk cestnej verejnej osobnej dopravy,
- rekonštrukcia, modernizácia a výstavba záchytných parkovísk s napojením na verejnú dopravu do centra mesta Park & Ride (P+R), priestranstvá pre prestup z osobného automobilu na prostriedky verejnej osobnej dopravy v blízkosti navrhovaných prestupných uzlov,
- Kiss & Ride (K+R), parkoviská s cyklostojanmi Bike & Ride (B+R) a inštalácia systému chytrého parkovania v atraktívnych oblastiach miest,
- zavádzanie opatrení preferencie verejnej osobnej dopravy predovšetkým v mestách BBK.
- zlepšenie kvality vozidlového parku autobusovej dopravy:
 - nákup autobusov mestskej hromadnej dopravy a/alebo prímestskej autobusovej dopravy na dieselový pohon vysoko environmentálnymi autobusmi spolu s budovaním zodpovedajúcej zásobovacej infraštruktúry.

Opatrenia týkajúce sa služieb vo verejnom záujme budú implementované v súlade s nariadením EP a Rady (ES) č. 1370 z 23. októbra 2007 o službách vo verejnom záujme v železničnej a cestnej osobnej doprave, ktorým sa zrušujú nariadenia Rady (EHS) č. 1191/69 a (EHS) č. 1107/70.

Oprávnení prijímatelia v špecifickom ciele 1.2.1:

- mestá, obce, združenia obcí, vyšší územný celok, subjekty poskytujúce pravidelnú verejnú osobnú dopravu, subjekty organizujúce integrované dopravné systémy (pozn. vzťahuje sa na subjekty vo vlastníctve objednávateľov dopravy)

Cieľové skupiny:

- široká verejnosť využívajúca služby VOD v Banskobystrickom kraji

Cieľové územie:

- ťažiská osídlenia prvej a druhej úrovne (banskobystricko-zvolenské, lučenecko-rimavskosobotské)

Špecifický cieľ 1.2.2: Zvýšenie atraktivity a prepravnej kapacity nemotorovej dopravy (predovšetkým cyklistickej dopravy) na celkovom počte prepravených osôb.

Hlavným cieľom v oblasti podpory nemotorovej dopravy je **zvýšenie atraktivity cyklistickej dopravy v BBK** prostredníctvom budovania siete bezpečných cyklotrás a nadväzujúcej infraštruktúry (parkovanie a úschovne bicyklov, potrebné hygienické zabezpečenie pre zamestnancov po príchode do práce, a pod.), realizáciu opatrení na upokojuvanie dopravy, a pod. Realizáciou súboru opatrení v rámci tohto špecifického cieľa sa prispeje k zvýšeniu podielu cyklistickej dopravy na celkovej delbe dopravnej práce v BBK, k zníženiu celkového znečistenia ovzdušia dopravou a v prípade nárastu nemotorovej dopravy na celkovej delbe prepravnej práce. Prostredníctvom jednotlivých opatrení a aktivít bude potrebné začleniť cyklistickú dopravu ako plnohodnotný spôsob prepravy v rámci udržateľnej mobility v mestách a obciach BBK, ako aj medzi sídlami, vytvoriť ľahko dostupnú a cenovo výhodnú sieť mestskej dopravy predovšetkým v okresných mestách a zmeniť vnímanie cyklistov nielen v kontexte športového či turistického využitia. V prvých rokoch rozvoja cyklistickej infraštruktúry je vzhľadom k rozdrobenosti pozemkov v SR reálnejšie dosiahnuť podstatné rozšírenie ponuky cyklokomunikácií realizáciou cyklopruhov a cyklokoridorov na existujúcich komunikáciách spolu s príslušným dopravným značením a doplnkovou cykloinfraštruktúrou a realizácii tých cyklistických komunikácií kde nie je potrebné riešiť vlastnícke vzťahy.

Výsledok podpory v RIÚS Banskobystrický kraj:

- dostatočne vybudovaná sieť cyklodopravných ciest/ trás v sídlach a medzi sídlami ako súčasť IDS a mikrosystémov dopravy vytvorí podmienky pre lepšiu mobilitu obyvateľov v konkrétnych územiach,

- dobudovanie cyklocesty Banská Bystrica – Zvolen ako ďalšia etapa projektu, prepojenie Banská Bystrica – Sliač,
- vytvorenie spoločného nástupného bodu v priestoroch blízko autobusovej stanice a železničnej stanice v mestách: Banská Bystrica, Zvolen, Brezno, Lučenec, Detva, Žiar nad Hronom, Filákov, Rimavská Sobota, Žarnovica, Nová Baňa s možnosťami prepojenia cyklodopravy po cyklokomunikáciách v meste,
- zmena delby prepravnej práce v prospech environmentálne priaznivejších módov dopravy a zvýšenie podielu cyklodopravy v BBK v oprávnenom území pre ŠC 1.2.2 (IROP, Príloha č.12.14, ťažisko osídlenia prvej a druhej úrovne a centrá osídlenia 1. – 4. úrovne),
- zlepšenie dostupnosti verejných služieb využitím nemotorovej dopravy,
- pozitívny environmentálny efekt v podobe zníženia miery znečistenia ovzdušia, hluku a vibrácií zvýšením podielu nemotorovej dopravy v území.

Tabuľka č. 1.4a.: Merateľné ukazovatele výsledku pre špecifický cieľ č. 1.2.2 RIÚS BBK a IÚS MFO Banská Bystrica:

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0157	Podiel cyklistickej dopravy na celkovej delbe dopravnej práce	%	AP	2015	AP	MDVRR SR	raz za 3 roky

Aktivity špecifického cieľa 1.2.2:

- rekonštrukcia, modernizácia a výstavba infraštruktúry pre nemotorovú dopravu podľa navrhnutých projektov vytvárajúcich ucelenú regionálnu sieť,
- cyklistické komunikácie - obnova a rekonštrukcia už existujúcich cyklistických komunikácií, budovanie nových cyklistických komunikácií, cyklokoridorov na existujúcich miestnych komunikáciách a komunikáciách medzi sídlami,
- doplnková cyklistická infraštruktúra (chránené parkoviská pre bicykle, cyklostojany, nabíjacie stanice pre elektrobicykle, systémy automatickej požičovne bicyklov, hygienické zariadenia apod.),
- budovanie prvkov upokojujúcej dopravy (pešie zóny, shared space, vylúčenie dopravy z ulíc okrem mestskej hromadnej dopravy a cyklistov apod.),
- revitalizácia verejných priestorov s cieľom uprednostnenia verejnej osobnej dopravy a nemotorovej dopravy v kontexte komplexnosti poskytovaných dopravných služieb a väzieb na funkcie územia,
- zvyšovanie bezpečnosti zraniteľných účastníkov cestnej premávky - odstraňovanie úzkych miest v pešej doprave, odstraňovanie bariér pri prestupovaní, apod.,
- propagácia a zvyšovanie atraktivity cyklistickej dopravy vo verejnosti,
- webové portály, mobilné aplikácie apod.,
- príprava projektovej dokumentácie pre projekty rekonštrukcie, modernizácie a výstavby infraštruktúry pre nemotorovú dopravu.

Vyššie uvedené opatrenia nadväzujú na prioritu 16 - Stratégie rozvoja verejnej osobnej a nemotorovej dopravy v SR do roku 2020 „Umožnenie využívania cyklistickej dopravy na cyklodopravné účely v mestách a obciach s dôrazom na nadväznosť na terminály a zastávky verejnej osobnej dopravy a tiež na dopravu medzi obcami“ a prioritu 17 „Upokojenie dopravy na vhodných miestach urbanizovaných oblastí, podpora osvetu“.

V prípade podpory rozvoja cyklotrás medzi sídlami sa využije možnosť komplementarity s Programom rozvoja vidieka SR.

Oprávnení prijímatelia v špecifickom ciele 1.2.2:

- mestá, obce, združenia obcí, vyššie územné celky, subjekty poskytujúce pravidelnú verejnú osobnú dopravu, mimovládne organizácie

Cieľové skupiny:

- široká verejnosť

Cieľové územie:

- ťažiská osídlenia prvej a druhej úrovne (banskobystricko-zvolenské, lučenecko-rimavskosobotské) a centrá osídlenia 1.-4. úrovne

Kritériá pre hodnotenie projektov v investičnej prioritě 1.2:

Pre efektívne dosiahnutie čo najväčšieho príspevku operácií/projektov k naplneniu investičnej priority 1.2. a dosiahnutie stanovených výsledkov navrhované operácie/projekty rešpektujú princípy uvedené v IROP a kritériá MCA uvedené v P7. Princípy spoločne uplatňované pre oblasť energetickej efektívnosti sa nachádzajú v kapitole 2.4.1.2.

Uvedené princípy sa uplatňujú v závislosti od typu a charakteru projektu.

Opatrenia týkajúce sa služieb vo verejnom záujme budú implementované v súlade s požiadavkami nariadenia EP a Rady (ES) č. 1370 z 23. októbra 2007 o službách vo verejnom záujme v železničnej a cestnej osobnej doprave, ktorým sa zrušujú nariadenia Rady (EHS) č. 1191/69 a (EHS) č. 1107/70.

Tabuľka č. 1.5a.: Spoločné merateľné ukazovatele výstupu pre investičnú prioritu 1.2: RIÚS BBK

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
O0128	Dĺžka nových úsekov cyklistických komunikácií	km	N/A	N/A	40	ITMS 2014+	ročne
O0129	Počet vytvorených prvkov doplnkovej cyklistickej infraštruktúry	prvok	N/A	N/A	7	ITMS 2014+	ročne
O0219	Počet nahradených autobusov v mestskej a prímestskej doprave	Vozidlo	N/A	N/A	4	ITMS 2014+	ročne
O0243	Počet prestupných uzlov(veľkosť, štandard)	Prestupný uzol	N/A	N/A	7	ITMS 2014+	ročne
O0133	Počet vybudovaných a modernizovaných integrovaných zastávok	Integrovaná zastávka	N/A	N/A	20	ITMS 2014+	ročne
O0134	Počet zavedených informačných systémov	Informačný systém	N/A	N/A	1	ITMS 2014+	ročne
O0220	Počet zavedených parkovacích systémov	Parkovací systém	N/A	N/A	1	ITMS 2014+	Ročne

Synergia a doplnkovosť v dosahovaní výsledkov podpory IP 1.1 a 1.2 v RIÚS**Banskobystrický kraj:**

Vychádzajúc z výsledkov analýzy, možností finančných zdrojov a pripravenosti územia v súlade s trendmi a navrhnutou stratégiou sa intervencie budú sústreďovať na podporu udržateľnej dopravy vrátane cyklo dopravy v mestských funkčných oblastiach a vytváranie podmienok pre IDS, posilnenie prepojenia miest a väzieb územia so susednými regiónmi a nadradenou infraštruktúrou so synergickým efektom vo vzťahu k efektívnemu využívaniu ostatnej infraštruktúry a pozitívnym dopadom na klimatickú zmenu a stav životného prostredia. Tieto kritériá sú súčasťou hodnotiacej tabuľky pre výber projektov udržateľnej dopravy. Z pohľadu rastu a zamestnanosti bude dôležité prepojenie územia s rastúcimi trhmi a podpora mobility pracovnej sily v rámci územia kraja. Do hodnotiacej tabuľky budú zapracované aj kritériá ostatných OP, aby bolo možné získať bodové zvýhodnenie pre komplementárne projekty realizované sociálnymi a ekonomickými partnermi územia.

OP Integrovaná infraštruktúra – plánované investičné zámery na území Banskobystrického kraja – Prioritná os 2, Investičná priorita 7i, Špecifický cieľ 2.1., Prioritná os 3, Investičná priorita 7ii, Špecifický cieľ 3.1., 3.2, Prioritná os 5, Investičná priorita 7d, Špecifický cieľ 5.1, Prioritná os 1, Investičná priorita 7iii, Špecifický cieľ 1.3.

Program rozvoja vidieka – v rámci opatrenia „Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach“ bude v obciach a na vidieku podporovať investície na rozvoj a marketing cestovného ruchu – rozvoj rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a informačných tabúl v turistických lokalitách pre cykloturistiku, budovanie cyklotrás s odpočinkovým miestom.

V OP Cezhraničná spolupráca SR – Maďarsko sú to opatrenia Prioritnej osi 2 zameranej na cezhraničnú mobilitu, Investičná priorita 7b, 7c, (aktivity opatrení 2.2.1.2, 2.2.2, 2.2.2.1) bude spresnené v súlade so schválenou verziou OP:

- štúdie, analýzy, technické správy, štúdie uskutočniteľnosti a podobne,
- výstavba cezhraničných ciest, mostov a inej súvisiacej infraštruktúry,
- príprava a budovanie inteligentných dopravných systémov (ITS), aplikácia IKT v dopravných službách a dopravných systémov a pod.

Identifikácia opatrení z iných OP: v rámci Programu rozvoja vidieka a vo vzájomnej koordinácii s IROP PO č. 5 bude potrebné sústrediť sa najmä vytváranie doplnkových služieb udržateľnej mobility a dobudovania prvkov doplnkovej cyklistickej infraštruktúry, rekonštrukcie vybraných verejných priestranstiev.

V Programe rozvoja vidieka sú to opatrenia:

- 4.2.14.14 – Zlepšenie kvality života na vidieku a podpora rozvoja miestnych komunít/partnerstiev vo vidieckych oblastiach (prierezový cieľ Inovácie a Životné prostredie) s dôrazom na sociálnu kohéziu vidieka. Medzi priority opatrenia patria investície do drobnej infraštruktúry:
- podopatrenie 7.2 – výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií ... pre obce vo vidieckych oblastiach s počtom obyvateľov do 1000 obyvateľov (vrátane, k 1.1. 2014),
- podopatrenie 7.5. – podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie v súlade s NSRR SR a Národnou stratégiou rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v SR pre obce vo vidieckych oblastiach s počtom obyvateľov do 1000 obyvateľov (vrátane, k 1.1. 2014),
- rozvoj IKT vo vidieckych obciach, oblasť 6C) Rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií vo vidieckych oblastiach v nadväznosti na budovanie IDS a ich doplnkových služieb,
- opatrenie LEADER, fokusová oblasť 6C a aktivity zahrnuté do schválenej stratégie miestneho rozvoja.

V IROP sú to opatrenia realizované v prioritnej osi č. 5 Miestny rozvoj vedený komunitou:

- **Špecifický cieľ č. 5.1.2 - dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel:**
 - výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec s mestom,
 - budovanie prvkov a podpora opatrení na zvyšovanie bezpečnosti dopravy v mestách,
 - nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôbovaných osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie,
 - zriaďovanie, obnova a výstavba cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám (napr. trasy vedúce k vlakovým, autobusovým zastávkam a staniciam v obciach a mestách) vrátane investícií do doplnkovej cyklistickej infraštruktúry vrátane odpočívadiel, chránených parkovísk pre bicykle, nabíjacích staníc pre elektrobicykle a pod.,
 - Maximálna výška verejnej podpory (EFRR, štátny rozpočet) na jeden projekt v rámci špecifického cieľa 5.1.2 (okrem prevádzkových nákladov pre MAS) je 100 000 EUR z celkových oprávnených výdavkov na projekt. Môžu sa realizovať projekty so zreteľom na sociálnu inklúziu vrátane marginalizovaných rómskych komunít.

Zvolené územné investičné jednotky

Špecifický cieľ 1.1.

- NUTS 3 (v súlade s regionálnym Master Plánom)

Špecifický cieľ 1.2.1

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 1.2.2

- Obec (LAU2)

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre projekty PO1

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre špecifický cieľ 1.2.1 a špecifický cieľ 1.2.2 sú uvedené v prílohe P7 – Multikritériálna analýza podľa návrhu RO so špecifikáciou pre územie BBK a MFO Banská Bystrica.

2.1.2. Prioritná os č. 2: Zlepšenie prístupu k efektívnym a kvalitnejším verejným službám v Banskobystrickom kraji

Investičná priorita 2.1: Investície do zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry, ktoré prispievajú k celoštátnemu, regionálnemu a miestnemu rozvoju BBK, znižujú nerovnosť z hľadiska zdravotného postavenia, podporujú sociálne začleňovanie prostredníctvom lepšieho prístupu k sociálnym, kultúrnym a rekreačným službám a prechod z inštitucionálnych služieb na komunitné.

Špecifický cieľ 2.1.1: Podporiť prechod poskytovania sociálnych služieb a zabezpečenia výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení BBK z inštitucionálnej formy na komunitnú a podporiť rozvoj služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku na komunitnej úrovni

Výsledok podpory v RIÚS Banskobystrický kraj:

- investície podporia transformáciu a deinštitucionalizáciu existujúcich veľkokapacitných pobytových zariadení (napr. Slatinka) a nákladovo neefektívnych zariadení najmä vytvorením vhodných priestorových podmienok v súlade so Stratégiou deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v SR a koncepčnými dokumentmi BBK, plánmi komunitných služieb obcí BBK,
- investície umožnia vznik mobilných odborných jednotiek s priestorovým a technickým vybavením zameraných na aktívnu odbornú činnosť a vytváranie podmienok pre nezávislý a plnoprávny život osôb (z hľadiska ich veku, alebo zdravotného postihnutia, sociálneho vylúčenia, zhoršenie ich zdravotného stavu, alebo zvýšenie ich sociálne nepriaznivej situácie),
- investície prispievajú k skvalitneniu a rozšíreniu ponuky služieb existujúcich zariadení poskytujúcich sociálne služby so zameraním na individuálny a holistický prístup k prijímateľom sociálnych služieb,
- investície budú zamerané na vytváranie inovatívnych sociálnych služieb tzv. nových služieb pre občanov, ktorí sa dostali do sociálne nepriaznivej situácie,
- investície podporia vybudovanie zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku za účelom podpory zosúladenia rodinného a pracovného života rodičov a zvýšenia zamestnanosti žien,
- investície podporia dostupnosť rôznych služieb rodičom a iným osobám zodpovedným za starostlivosť o dieťa,
- investície podporia prechod poskytovania sociálnych služieb a výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len „SPOaSK“) z inštitucionálnej formy na komunitnú, a podporia rozvoj existujúcich alebo nových a prípadne nedostatkových komunitných služieb a modernizáciu sociálnej infraštruktúry,
- investície podporia vytváranie vhodných priestorových podmienok (vhodného fyzického prostredia) pre poskytovanie sociálnych služieb so zameraním na základné a špecifické potreby prijímateľov sociálnych služieb a zabezpečovanie výkonu SPOaSK, investície, ktoré podporia vytváranie prirodzeného fyzického prostredia na zabezpečenie starostlivosti o deti v komunite s dočasným charakterom v rodinných domoch/bytoch (najviac 1 skupina detí v jednom rodinnom byte/dome integrovanom v komunite),
- investície podporia zabezpečenie nových sociálnych služieb a opatrení SPOaSK v minimálne dvoch zariadeniach, ktoré sa vykonávajú na komunitnej báze, vrátane inovatívnych služieb a opatrení komunitnej starostlivosti,
- investície podporia vznik mobilných odborných jednotiek s priestorovým a technickým vybavením, ktoré pomôžu pri vytváraní priestoru na aktívnu odbornú spoluprácu s profesionálnymi rodinami detských domovov a na zabezpečenie starostlivosti o deti

umiestnených v profesionálnych rodinách v krízových situáciách, resp. v rôznych životných situáciách profesionálnych rodín,

- vytvorenie siete zariadení starostlivosti o deti do troch rokov ako súčasť podpory zladovania rodinného a pracovného života a zvýšenie zamestnanosti žien.

Dosiahnuté výsledky RIÚS v rámci jednotlivých územných investícií v ŠC 2.1.1 predpokladajú integráciu so špecifickými cieľmi definovanými v investičnej prioritě RIÚS BBK č. 1.2 (zvlášť podpora VOD, cyklistickej a podpornej infraštruktúry, ktorú budú môcť využívať aj prijímatelia sociálnych služieb so špecifickým potrebami). Osobitná väzba sa bude viazať na koordináciu a spoluprácu pri vytváraní a budovaní CIZS (integrovaných centier zdravotnej starostlivosti) v ŠC 2.1.2. V rámci prípravy projektov zameraných na terénne a ambulantné sociálne služby, v ktorých sa využíva komunitná sociálna práca, sa zhodnotia tie projektové zámery, ktoré sa budú vykonávať v koordinácii s realizáciou MRS ako stratégií miestnych akčných skupín (MAS) a v koordinácii s centrami odborného vzdelávania a prípravy (COVP).

Tabuľka č. 2.1a.: Merateľné ukazovatele výsledku v špecifickom ciele 2.1.1 RIÚS BBK a IÚS Banská Bystrica:

ID	Názov ukazovateľa	Merná Jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0091	Podiel osôb (detí so zdravotným postihnutím, občanov so zdravotným postihnutím, občanov v nepriaznivej sociálnej situácii, seniorov), ktorým je poskytovaná sociálna služba na komunitnej úrovni na celkovom počte osôb, ktorým sa poskytujú sociálne služby	%	8,95	2013	14,75	VÚC, Register poskytovateľov MPSVR SR, ŠÚ SR	Ročne
R0092	Podiel detí v detských domovoch, ktorým je poskytovaná starostlivosť v rámci komunity na celkovom počte detí v detských domovoch	%	38	2012	43,5	Štatistické výkazy MPSVR SR, ÚPSVR	Ročne
R0158	Podiel detí do troch rokov, ktorým je poskytovaná služba starostlivosti na celkovom počte detí do troch rokov veku	‰	AP	2015	AP	MPSVR SR	Ročne

Aktivity špecifického cieľa 2.1.1:

- rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia vhodných stavebných objektov tak, aby sa vytvorili priestorové podmienky pre poskytovanie a zabezpečenie komunitnej starostlivosti (základných a špecifických potrieb budúcich prijímateľov sociálnych služieb) v súlade s princípmi deinštitucionalizácie,
- rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia stavebných objektov existujúcich zariadení, ktoré už poskytujú a zabezpečujú služby na komunitnej báze,

- zriaďovanie, výstavba nových stavebných objektov zariadení sociálnych služieb vrátane tých, ktoré poskytujú inovatívne sociálne služby,
- zriaďovanie a výstavba nových stavebných objektov zariadení sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej SPOaSK) vrátane tých, ktoré poskytujú inovatívne formy komunitnej starostlivosti a opatrení na podporu zotrvania/návratu detí v prirodzenom rodinnom prostredí, resp. podporu náhradného rodinného prostredia, resp. náhradou rodinného prostredia
- vytváranie prirodzeného fyzického prostredia na zabezpečenie starostlivosti o deti v komunite s dočasným charakterom v rodinných domoch/bytoch,
- vytváranie priestoru na aktívnu spoluprácu s biologickými rodinami,
- vytváranie priestoru na aktívnu odbornú činnosť odborných zamestnancov na realizáciu rôznych programov, odborných metód a techník práce na predchádzanie a riešenie konfliktných a krízových situácií,
- vytváranie priestoru na aktívnu odbornú spoluprácu s profesionálnymi rodinami detských domovov a na zabezpečenie starostlivosti o deti umiestnených v profesionálnych rodinách v krízových situáciách, resp. v rôznych životných situáciách profesionálnych rodín,
- výstavba, rekonštrukcia a modernizácia zariadení na zosúladienie pracovného a súkromného (rodinného) života – jasle pre deti od 0 do 3 rokov,
- zabezpečenie materiálne - technického vybavenia, zariadení vrátane motorových vozidiel pri zriaďovaní zázemia pre terénne služby,
- obstaranie nehnuteľnosti (budovy – rodinný dom alebo bytová jednotka, alebo pozemok),
- budovanie a rozvoj zázemia respektíve základní terénnych a ambulantných sociálnych služieb,
- opatrenia na zvýšenie energetickej hospodárnosti budov.

Kritéria pre hodnotenie projektov v špecifickom ciele 2.1.1:

Okrem kritérií pre hodnotenie projektov stanovených v IROP budú nad rámec kritériá MCA uvedené v prílohe P7:

- kritériá súladu s legislatívnymi požiadavkami a dokumentmi strategického charakteru,
- kritériá súladu s individuálnymi potrebami a požiadavkami prijímateľov sociálnych služieb a ďalších zainteresovaných strán,
- stavebné kvalitatívne kritériá,
- odborné kvalitatívne kritériá.

Vyššie uvedené kritéria výberu a princípy sa uplatnia v závislosti od typu a charakteru projektu so zameraním na špecifické potreby prijímateľov sociálnych služieb alebo potreby detí.

Oprávnení prijímatelia v špecifickom ciele 2.1.1:

v sociálnych službách:

- obec,
- vyšší územný celok,
- právnická osoba zriadená obcou alebo založená obcou,
- právnická osoba zriadená vyšším územným celkom alebo založená VÚC,
- iná osoba (neverejný poskytovateľ sociálnej služby, neverejný zriaďovateľ sociálnej služby).

v SPOaSK:

- zriaďovatelia zariadení na výkon opatrení SPODaSK:
- obec,
- vyšší územný celok,
- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR,
- akreditované fyzické a právnické osoby.

Cieľové skupiny:

- deti, plnoleté fyzické osoby a ich rodiny, ktorým sa poskytujú sociálne služby,
- deti, plnoleté fyzické osoby a rodiny, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately,

- verejní a neverejní poskytovatelia sociálnych služieb a zamestnanci zriaďovateľov,
- zriaďovatelia poskytovateľov sociálnych služieb a subjektov vykonávajúcich opatrenia SPOaSK, subjekty vykonávajúce opatrenia SPOaSK a ich zamestnanci,
- zamestnanci vykonávajúci politiky a opatrenia v oblasti prevencie diskriminácie a/alebo sociálneho začlenenia vo verejnom aj v neverejnom sektore,
- fyzické osoby – rodičia (najmä matky), ktorým sa pomohlo zosúladiť pracovný a súkromný život.

Cieľové územie:

- celé územie BBK,

Synergia a doplnkovosť v dosahovaní výsledkov podpory v RIÚS Banskobystrický kraj:

- **OP Ľudské zdroje:** pri podpore prechodu z inštitucionálnej formy poskytovania sociálnych služieb na komunitnú podporovať predovšetkým vzdelávanie zamestnancov a odborného personálu a zabezpečiť infraštruktúru technického a administratívneho vybavenia, a zabezpečiť diseminačné aktivity a publicitu deinštitucionalizácie sociálnych služieb,
- **OP Ľudské zdroje:** Inovatívne (nové sociálne služby) predpokladajú pilotné projekty vzdelávania zamestnancov a odborného personálu za účelom získania nových odborných poznatkov, zručností a spôsobilosti v práci a podpora materiálno-technického vybavenia, Najmä: Prioritná os 4, Investičná priorita 4.2, Špecifický cieľ 4.2.1, Prioritná os 4, Investičná priorita 4.2, Špecifický cieľ 4.2.2,
- **Program rozvoja vidieka** – v rámci opatrenia „Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach“, **LEADER** - podpora stratégií miestnych akčných skupín (MAS) – **miestne rozvojové stratégie** (MRS ako dokumenty podpory v rámci IROP - prioritnej osi 5 Miestny rozvoj vedený komunitou (CLLD), zabezpečenie malých komunitných služieb najmä terénnych a podporných.
- **OP Kvalita životného prostredia:** pri podpore projektov zameraných na zlepšenie energetickej efektívnosti budov - projekty spojené s rozvojom energetických služieb na regionálnej a miestnej úrovni (vykonanie a vypracovanie účelových energetických auditov, príprava projektu realizovaného prostredníctvom poskytnutia energetickej služby).

Špecifický cieľ 2.1.2 Modernizovať zdravotnícku infraštruktúru za účelom integrácie primárnej zdravotnej starostlivosti

Poskytovaním kvalitných, moderných, dostupných a nákladovo efektívnych zdravotníckych služieb zvyšovať kvalitu zdravia občanov Banskobystrického kraja a dosahovať rast ich spokojnosti so systémom zdravotníctva.

Vychádzajúc z výsledkov analýzy k hlavným problémom Banskobystrického samosprávneho kraja v oblasti poskytovania primárnej zdravotnej starostlivosti patria:

- z pohľadu systému poskytovania zdravotnej starostlivosti vysoká fragmentácia poskytovateľov primárnej ambulantnej starostlivosti, zvýšená prevalencia chronických ochorení a starnúca populácia vrátane vysokého veku všeobecných lekárov
- a z pohľadu pacienta je to absentujúca komplexná primárna ambulantná starostlivosť ako **služba** poskytovaná vo vysokej kvalite, efektívne a vždy dostupná.

Medzi identifikované potreby územia BBK patria: možnosť prepojenia poskytovania zdravotnej starostlivosti s vybranými sociálnymi službami, zlepšenie dostupnosti a komplexnosti poskytovaných služieb, aktívnejšie zapojenie samosprávy, možnosti využívania moderných technológií (vrátane zavedenia eHealth), zmeny v liečbe a vytvorenie príležitostí pre mladých lekárov a v neposlednom rade možnosť zvýšenia efektívnosti poskytovania zdravotnej starostlivosti.

Integrácia regionálnych zdravotných a sociálnych služieb v rámci CIZS umožní implementáciu nových procesov orientovaných na pacienta za účelom posilnenia primárneho kontaktu s obyvateľmi⁵ koordinovaného s ústavnou zdravotnou starostlivosťou s cieľom:

- a) zlepšiť kvalitu, efektívnosť a rozsah zdravotnej starostlivosti a súvisiacich služieb,
- b) rozšíriť rozsah, dostupnosť a účinnosť zdravotníckych a súvisiacich sociálnych služieb a priblížiť takéto služby k obyvateľom.

⁵) Pozn.: = komunitný charakter služieb

Špecifické ciele BBK:

- vytvoriť predpoklady pre vznik CIZS na území BBK podľa záväznej metodiky MZ SR
- zvýšiť počet lekárov primárneho kontaktu na jedno kontaktné miesto,
- postupne integrovať služby poskytovania zdravotnej starostlivosti a vybrané sociálne služby,
- zlepšiť dostupnosť služieb poskytovania zdravotnej starostlivosti a vybraných sociálnych služieb aj medzi obyvateľmi segregovaných a separovaných rómskych osídlení,
- motivovať mladých lekárov k poskytovaniu primárnej zdravotnej starostlivosti v regióne,
- znížiť prevádzkové náklady existujúcich ambulantných zdravotníckych zariadení,

Očakávané výsledky podpory na území BBK:

- regionálna sieť CIZS ,
- zvýšenie počtu lekárov primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti na jedno kontaktné miesto,
- posilnenie úlohy poskytovateľov primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti ako hlavných manažérov pacienta,
- integrácia služieb poskytovania zdravotnej starostlivosti a vybraných sociálnych služieb,
- lepší manažment pacienta,
- zlepšenie komunikácie medzi obyvateľmi segregovaných a separovaných rómskych osídlení a lekárov primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti (synergia s ESF aktivitami OP Ľudské zdroje),
- implementácia nových preventívnych programov (synergia s OP ĽZ),
- inovácie v zdravotníctve a nové zdravotnícke technológie.

Tabuľka č. 2.2a.: Merateľné ukazovatele výsledku v špecifickom celi 2.1.2 RIÚS BBK a IÚS MFO Banská Bystrica

ID	Názov ukazovateľa	Merná Jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0093	Počet lekárov primárneho kontaktu na jedno kontaktné miesto	počet	1,40	2014	2,65	Zdravotné poisťovne, NCZI	ročne
R0170	Počet iných zdravotníckych pracovníkov primárneho kontaktu na jedno kontaktné miesto	Počet	AP	2015	AP	Zdravotné poisťovne, NCZI	ročne

Cieľové hodnoty merateľných ukazovateľov výsledku boli stanovené na základe metodiky vypracovanej Ministerstvom zdravotníctva SR. Rovnaká metóda výpočtu bola použitá aj pre stanovenie cieľových hodnôt ukazovateľov na programovej úrovni pre ŠC 2.1.2 operačného programu.

Aktivity špecifického cieľa 2.1.2:**Navrhované aktivity a opatrenia na úrovni BBK v súlade s aktivitami IROP:****A) Budovanie infraštruktúry centier integrovanej zdravotnej starostlivosti:**

- výstavba nových budov, modernizácia a rekonštrukcia existujúcich budov,
- prístavba, nadstavba, stavebné úpravy a rekonštrukcia vnútorných a vonkajších priestorov existujúcich stavebných objektov,
- zabezpečenie materiálne – technického vybavenia,
- dodávka zdravotníckej techniky, zariadenia a vybavenia,
- budovanie a modernizácia IKT infraštruktúry vrátane vybavenia vysokorýchlostným internetovým pripojením a nákupu softvérového vybavenia,

- budovanie bezbariérových prístupov,
- opatrenia na zvýšenie energetickej hospodárnosti budov.

Iné navrhované aktivity a opatrenia na úrovni BBK – mimo aktivít IROP:

B) Posilnenie úlohy poskytovateľov primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti ako hlavných manažérov pacienta:

- opatrenia na zvýšenie motivácie mladých lekárov o poskytovanie ambulantnej starostlivosti na území BBK,
- využitie modernej IKT infraštruktúry k zvýšeniu kvality a komplexnosti poskytovaných služieb,
- podpora ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov ako poskytovateľov primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti,
- podpora rezidentského programu,
- informačná kampaň so zameraním na podporu zdravia a podporu etablovaných CIZS,

C) Podpora inovácií v zdravotníctve:

- podpora vedy a výskumu na vysokých školách v regióne BBK, overovanie v praxi a spoločné projekty/centrá excelentnosti

Oprávnení prijímatelia:

- neziskové organizácie zriadené MZ SR v spolupráci so samosprávnymi krajmi, obcami a poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, ktoré sú vlastníkami alebo dlhodobými nájomcami pozemkov (v prípade výstavby novej infraštruktúry), resp. vlastníkami alebo dlhodobými nájomcami existujúcej infraštruktúry zdravotníckych zariadení (v prípade modernizácie existujúcej infraštruktúry)

Cieľové skupiny:

- obyvatelia Banskobystrického samosprávneho kraja okrem obyvateľov MFO Banská Bystrica

Cieľové územie:

- celé územie BBK,

Hlavné zásady výberu operácií pre Špecifický cieľ č. 2.1.2:

Okrem princípov spoločne uplatňovaných pre všetky tri špecifické ciele v oblasti energetickej efektívnosti sa nachádzajú v kapitole 2.4.1.2. a princípov uvedených v IROP sa budú uplatňovať aj nasledovné princípy:

- súlad s regionálnym Master Plánom,
- záujem poskytovateľov zdravotnej starostlivosti o zriadenie CIZS,
- v súlade s Metodikou pre etablovanie CIZS.

Komplementárne a synergické väzby k iným OP:

Medzi navrhovanými aktivitami a opatreniami k hore uvedenému špecifickému cieľu sú aktivity a opatrenia komplementárne ku konkrétnym opatreniam najmä v OP ĽZ, OP VVal. Vo vidieckych oblastiach BBK je možné časť podporných aktivít realizovať aj s PRV alebo PO 5 IROP.

- Zlepšiť dostupnosť služieb poskytovania zdravotnej starostlivosti a vybraných sociálnych služieb aj medzi obyvateľmi segregovaných a separovaných rómskych osídlení a lekárov primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti – OP ĽZ,
- Integrácia služieb poskytovania zdravotnej starostlivosti a vybraných sociálnych služieb a to najmä domáca ošetrovateľská služba, špeciálne poradenstvo, denné centrum a pod., - PRV a PO 5 IROP,
- Podpora vedy a výskumu na vysokých školách v regióne BBK, overovanie v praxi a spoločné projekty/centrá excelentnosti – OP VVal,
- Tvorba nových a inovovaných štandardných klinických postupov a postupov pre výkon prevencie so zameraním na zlepšovanie efektívnosti a dostupnosti kvalitnej a udržateľnej všeobecnej primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti – OP ĽZ

Synergia v dosahovaní výsledkov podpory v RIÚS Banskobystrický kraj:

OP Ľudské zdroje: podporovať programy vzdelávania odborného personálu, štandardy poskytovania zdravotnej starostlivosti a zabezpečiť integrovaný prístup zdravotníckych a sociálnych služieb.

OP Kvalita životného prostredia: podporovať komplexné projekty zamerané na zníženie energetickej náročnosti verejných budov, ktorých opatrenia na úsporu energie budú navrhnuté nad rámec splnenia minimálnych požiadaviek na energetickú hospodárnosť budov podľa všeobecne platných právnych predpisov tak, aby sa potreba energie znížila na úroveň nízkoenergetických budov, ultranízkoenergetických budov a budov s takmer nulovou potrebou energie (PO4, IP3, ŠC 4.3.1).

Investičná priorita 2.2 Investovanie do vzdelania, školení a odbornej prípravy, zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom vývoja vzdelávacej a výcvikovej infraštruktúry

Rozvoj ľudského kapitálu a verejných služieb vzdelávacej a výcvikovej infraštruktúry je kľúčovým nástrojom pre posilnenie a zabezpečenie dlhodobého rastu Banskobystrického kraja a zamestnanosti v konkurenčnom prostredí Európskej únie. Cieľovou skupinou investičnej priority sú deti, žiaci v procese vzdelávania a odbornej prípravy a osoby zúčastnené na celoživotnom vzdelávaní. Hlavným motívom podpory je posilnenie ich sociálnych a odborných kompetencií, ktorých zvládnutie im umožňuje úspešnú integráciu do spoločnosti z hľadiska sociálnych a pracovných väzieb. Výber investičnej priority vyplýva z vysokého počtu nevybavených žiadostí o prijatie detí do MŠ, potreby posilnenia kľúčových kompetencií žiakov primárneho vzdelávania a zlepšenie výsledkov meraní ich vedomostí potrebných na uplatnenie na trhu, nedostatočná previazanosť výstupov vzdelávania s požiadavkami praxe a prepájanie vzdelávania žiakov stredných škôl s potrebami trhu práce.

Špecifický cieľ 2.2.1 Zvýšenie hrubej zaškolenosti detí materských škôl za účelom vytvárania študijných schopností a sociálnej integrácie detí a zosúladienia súkromného a pracovného života rodičov na území Banskobystrického kraja

Špecifický cieľ je zameraný na zlepšenie prístupu služieb infraštruktúry materských škôl s cieľom zvýšenia zaškolenosti detí materských škôl a zabezpečenie kvalitného predprimárneho vzdelania prispievajúceho k zvládnutiu povinnej školskej dochádzky. Dostatočné kapacity materských škôl sú predpokladom aj pre zosúladovanie súkromného a pracovného života rodičov, zlepšenie príjmovej situácie mladých ľudí. Budovaním prvkov inkluzívneho vzdelávania v materských školách bude dochádzať k integrácii detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Výsledok podpory v RIÚS Banskobystrický kraj:

- rozširovanie predškolskej výchovy vo veku od 3 do 5 rokov,
- zvýšenie dostupnosti predprimárneho vzdelávania pre všetky deti vo veku od 3 rokov, ktorých rodičia o predprimárne vzdelávanie prejavia záujem,
- rozšírené kapacity MŠ, čím sa vytvoria podmienky na zvýšenie hrubej zaškolenosti detí od 3 – 5 roku veku,
- zvýšený počet MŠ s prvkami inkluzívneho vzdelávania na začlenenie detí v rámci inkluzívneho predprimárneho vzdelávania v materských školách,
- zlepšené podmienky na zosúladenie súkromného a pracovného života rodičov,
- vytvorené podmienky pre predprimárnu zaškolenosť talentovaných detí vo veku od 3 do 5 rokov.

Tabuľka č. 2.3a.: Merateľné ukazovatele výsledku v špecifickom ciele 2.2.1 v RIÚS BBK a IÚS FMO Banská Bystrica:

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0096	Hrubá zaškolenosť detí v MŠ v BBK	%	92,28	2012	95,0	Centrum vedecko-technických informácií SR	ročne

Aktivity špecifického cieľa 2.2.1:

- výstavba nových objektov MŠ vrátane prvkov inkluzívneho vzdelávania,
- rozširovanie kapacít existujúcich objektov materských škôl prístavbou, nadstavbou, rekonštrukciou, zmenou dispozície objektov (možnosť využitia kontajnerových stavieb),
- stavebno-technické úpravy existujúcich objektov a ich adaptácia pre potreby materskej školy vrátane prvkov inkluzívneho vzdelávania (napr. nevyužívané priestory ZŠ),
- stavebno-technické úpravy a revitalizácia areálu materskej školy vrátane detských ihrísk, športových zariadení pre deti – uzavretých aj otvorených s možnosťou celoročnej prevádzky, záhrad vrátane prvkov inkluzívneho vzdelávania,
- modernizácia a obstaranie materiálno-technického vybavenia materských škôl,
- zvyšovanie energetickej hospodárnosti budov materských škôl.

Kritéria pre hodnotenie projektov v špecifickom ciele 2.2.1:

Okrem kritérií pre hodnotenie projektov stanovených v IROP budú nad rámec uplatňované po dohode s ministerstvom nasledujúce kritériá, v odôvodnených prípadoch aj kritériá MCA:

Na úrovni projektu:

- podporuje integrovaný prístup ako komplementárnu podporu aktivít z IROP a OP ĽZ, prípadné iných OP,
- podporuje inkluzívne vzdelávanie,
- sa realizuje v škole a školskom zariadení, zaradených do siete škôl, školských zariadení v súlade so zákonom č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve v platnom znení,
- je v súlade so zákonom č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) v platnom znení,
- je v súlade so Štátnym vzdelávacím programom ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie,
- zahŕňa analýzu potrieb navýšenia kapacít materskej školy.

Oprávnení prijímateľa v špecifickom ciele 2.2.1:

- mesto Banská Bystrica ako zriaďovateľ školy,
- obec ako zriaďovateľ školy,
- cirkev a náboženská spoločnosť ako zriaďovateľ/zakladateľ školy,
- združenie ako zriaďovateľ/zakladateľ školy,
- právnická osoba,
- fyzická osoba,
- okresný úrad.

Cieľové skupiny:

- deti materských škôl, pedagogickí a odborní zamestnanci,

Cieľové územie:

- celé územie BBK,

Špecifický cieľ 2.2.2**Zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl**

Podpora základného vzdelávania je v rámci RIÚS BBK zameraná na budovanie a rekonštrukciu odborných učební, laboratórií podporujúcich polytechnickú výchovu, technické a prírodovedné znalosti žiakov, jazykových učební pre rozvoj jazykových zručností žiakov základných škôl a učební IKT pre rozvoj informačno-komunikačných zručností žiakov. Nevyhnutnou súčasťou je zabezpečenie materiálno-technického vybavenia podporených objektov vrátane prvkov inklúzie s cieľom zlepšenia výsledkov žiakov v medzinárodnom, ako aj národnom meraní dosiahnutých vedomostí a ich úspešnosti na trhu práce. Zámerom je taktiež rozvoj materiálno-technického vybavenia základných škôl z hľadiska ich funkcie a využiteľnosti ako centier celoživotného vzdelávania, sprístupnenie podporených učební pre verejnosť a poskytovateľom celoživotného vzdelávania.

Realizácia špecifického cieľa sa uskutoční integrovaným spôsobom s národným projektom MŠVVŠ SR z OP Vzdelávanie „Zvyšovanie kvality vzdelávania na základných a stredných školách s využitím elektronického testovania“, implementovaného Národným ústavom certifikovaných meraní vzdelávania.

Výsledok podpory v RIÚS Banskobystrický kraj:

- zlepšenie výsledkov v národnom meraní Testovanie 9 vyučovací jazyk,
- zlepšenie technického vybavenia jazykových učební, IKT učební,
- zlepšenie technického vybavenia odborných učební zameraných na prírodné vedy,
- zlepšenie technického vybavenia školských knižníc,
- prepojenie teoretického a praktického vzdelávania na základných školách s potrebami trhu práce a tým zlepšenie umiestnenia mladých ľudí na trhu práce,
- vytvorenie podmienok pre zavádzanie inkluzívnej výchovy a vzdelávania na základných školách,
- vytvorenie podmienok na celoživotné vzdelávanie.

Tabuľka č. 2.4a.: Merateľné ukazovatele výsledku v špecifickom ciele 2.2.2 pre RIÚS BBK a IÚS MFO Banská Bystrica:

ID	Názov ukazovateľa	Merná Jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0097	Úspešnosť v Testovaní 9 vyučovací jazyk	%	67,2	2013	69	Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania	ročne
R0098	Úspešnosť v prírodných vedách	%	AP	2015	AP	Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania	ročne

Aktivity špecifického cieľa 2.2.2:

- obstaranie vybavenia a modernizácia jazykových učební na výučbu slovenského jazyka a cudzích jazykov, vrátane slovenského jazyka pre osoby vyrastajúce v inom jazykovom prostredí,
- obstaranie vybavenia a modernizácia školských knižníc vrátane priestorov pre ďalší rozvoj kľúčových kompetencií žiakov,
- obstaranie vybavenia a modernizácia prírodovedných učební,
- obstaranie vybavenia a modernizácia technických učební,
- obstaranie vybavenia a modernizácia IKT učební,
- stavebno-technické úpravy pre potreby modernizácie učební.

Kritéria pre hodnotenie projektov v špecifickom ciele 2.2.2:

Okrem kritérií pre hodnotenie projektov stanovených v IROP budú nad rámec uplatňované po dohode s ministerstvom nasledujúce kritériá, v odôvodnených prípadoch aj kritériá MCA:

Na úrovni projektu napríklad:

- sa realizuje v plnoorganizovaných ZŠ so všetkými ročníkmi 1. – 9.,
- podporuje integrovaný prístup ako komplementárnu podporu aktivít z IROP a OP ĽZ, prípadne iných OP,
- cielene podporuje inkluzívne vzdelávanie,
- podporuje celoživotné vzdelávanie v súlade so zákonom č. 568/2009 Z.z. o celoživotnom vzdelávaní v platnom znení,
- sa realizuje v škole, ktorá je zaradená do siete škôl a školských zariadení v súlade so zákonom č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve v platnom znení,
- sa realizuje v škole, ktorá je v súlade so zásadami optimalizácie siete škôl a školských zariadení (pasportizácia),
- je v súlade so zákonom č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) v platnom znení,

- je v súlade so Štátnym vzdelávacím programom vrátane prvkov inkluzívneho vzdelávania pre prvý a druhý stupeň základných škôl.

Oprávnení prijímateľa v špecifickom ciele 2.2.2:

- obec ako zriaďovateľ základnej školy,
- okresný úrad ako zriaďovateľ školy,
- ústredný orgán štátnej správy ako zriaďovateľ subjektov výchovy a vzdelávania,
- nezisková organizácia ako zriaďovateľ/zakladateľ základnej školy,
- nezisková organizácia založená ako poskytovateľ všeobecne prospešných služieb v oblasti vzdelávania,
- cirkev a náboženská spoločnosť ako zriaďovateľ/zakladateľ základnej školy,
- združenie ako zriaďovateľ/zakladateľ základnej školy,
- združenie ako poskytovateľ všeobecne prospešných služieb v oblasti vzdelávania, právnická osoba.

Cieľové skupiny:

- žiaci, pedagogickí zamestnanci, rodičia, odborní zamestnanci, zamestnanci účastníci celoživotného vzdelávania.

Cieľové územie:

- celé územie BBK,

Špecifický cieľ 2.2.3

Zvýšenie počtu žiakov stredných odborných škôl na praktickom vyučovaní

Pre dosiahnutie špecifického cieľa bude integrovaná podpora územných investícií zameraná na vybranú podporu materiálno-technického vybavenia a zlepšenie priestorových podmienok stredných odborných škôl, stredísk praktického vyučovania, školských hospodárstiev a stredísk odbornej praxe so zreteľom na rozvoj siete centier odborného vzdelávania a prípravy. Špecifický cieľ sleduje zvýšenie kvality odborného vzdelávania a prípravy, vytváranie podmienok pre duálne vzdelávanie, pre zvýšenie praktických zručností žiakov a zvýšenie kvality poskytovaného celoživotného vzdelávania pre potreby trhu práce. Realizované aktivity budú uplatňovať prvky inkluzívneho vzdelávania.

Prioritné oblasti podpory stredného odborného vzdelávania zohľadnením regionálnych potrieb budú smerované najmä do oblasti prípravy mladých ľudí na profesie v strojárstve, stavebníctve, nábytkárstve a drevárstve, elektrotechnike a automatizácii v IKT technológiách (informačné, sieťové technológie, informatika), v chemickom, automobilovom priemysle, v poľnohospodárstve, potravinárstve, obchode a službách.

Ďalším výhľadom je v roku 2015 zriadenie **ďalšieho centra pre odborné vzdelávanie a prípravu pre strojárstvo pri SOŠ vo Fiľakove**, následne do všetkých okresov v spolupráci s podnikmi a podnikateľmi. Ďalším úsilím bude zakladanie inkubátorov a podmienok na celoživotné firemné vzdelávanie, či rekvalifikácie.

K riešeniu problematiky územnej dostupnosti škôl a centier odborného vzdelávania by prispela aj výstavba cykloprávných ciest a odkladacích boxov na bicykle a dobudovanie športovísk tam, kde absentujú, prípadne rekonštrukcie už existujúcich. Ďalšími uvažovanými investičnými akciami, ktoré už z časti prebiehajú a bolo by ich v budúcnosti treba dokončiť sú rekonštrukcie internátov, školských jedální, či vybudovanie centrálného dodávateľa jedál pre výdajné školské jedálne. Pokračovanie rekonštrukcií budov škôl, **budovaní odborných učební, jazykových, ateliérov, dielní pre praktické vyučovanie**, či rekonštrukcia hygienických zariadení v školách a školských zariadeniach.

Predpoklady špecializácie COVP podľa okresov Banskobystrického kraja

Okres Banská Bystrica

Vytvoriť vhodné podmienky pre existenciu a rozvoj centier odborného vzdelávania a dôsledné uplatňovanie duálneho spôsobu výučby všade tam, kde to bude možné. V Banskej Bystrici sa nachádzajú až štyri centrá odborného vzdelávania a prípravy pre strojárstvo a automobilový priemysel, pre stavebníctvo, pre elektrotechniku a informačné technológie a vo včelárstve.

Zároveň rozvíjať kreativnosť priemyslu a služieb práve rozvojovými projektmi na školách, ktoré sú v databáze projektov RIUS – **Konzervatórium a Stredná odborná škola hotelových služieb a obchodu**. Práve podporou spomínaných projektov môžeme podporiť zamestnanosť v službách a v cestovnom ruchu vychádzajú z potrieb mesta a okresu.

Okres Banská Štiavnica

V okrese sa na stredných školách vyučujú odbory, ktoré sú jedinečné v rámci regiónu BBK ako sú lesníctvo, krajinná ekológia, geodézia, životné prostredie, ale aj výnimočné umelecké odbory – konzervovanie, reštaurácia, propagačná grafika, propagačné výtvarníctvo, grafický a priestorový dizajn. Preto treba tiež vytvárať vhodné podmienky pre rozvoj centra odborného vzdelávania a prípravy v lesníctve, ktoré sa tu nachádza. Na uvedené účely a pre celkový rozvoj okresu je vhodné realizovať navrhované projekty v databáze na modernizáciu a vybavenie ateliérov, rekonštrukciu a modernizáciu vybavenia praktickej odbornej výučby a zlepšenie podmienok pre udržiavanie jedinečnej Botanickej záhrady a pre modernizáciu spomínaného centra odbornej prípravy. Pracovisko praktického vyučovania pre lesnícke študijné a učebné odbory treba vybavenie a zariadenie pre výučbu, kurzy a skúšky napr. trenažérmi pre lesné stroje, 3D tlačiarňou, či laboratóriom pre genetiku, farmakológiu, životné prostredie, chromatografiu, spektrofotometriu a pod. Zároveň treba podporovať vytvorenie **nového centra pre odbornú výučbu a prípravu pre biotechnológiu, farmakológiu a životné prostredie**, ktoré s takýmto zameraním ešte nie je v regióne BBK zriadené a prispieť k zvýšeniu konkurencieschopnosti okresu po všetkých stránkach.

Okres Brezno

Vytvoriť centrum odborného vzdelávania v oblasti hotelierstva, cestovného ruchu a obchodu, pretože sa tu nachádzajú najlepšie hodnotené stredné školy Obchodná a Hotelová akadémia a tiež centrum odborného vzdelávania a prípravy v oblasti strojárstva pri **Spojenej škole v Brezne**. Zvýšila by sa možnosť zamestnatelnosti a možnosť lepšej prípravy študentov na zaradenie sa na trh práce, práve v tomto regióne, kde je situácia veľmi zlá.

Okres Detva

Niekdajšie centrum strojárskej výroby v BBK treba revitalizovať podporením vytvárania lepších podmienok pre vzdelávanie technicky zameraných odborov. Žiaduce je dobudovať športové objekty, spoločné odborné učebne na Spojenej škole, ktoré by využívali aj žiaci blízkeho Gymnázia, ale aj žiaci základných škôl v rámci záujmových krúžkov, ktoré by nasmerovali ich ďalšie štúdium. Dôležité je vytvoriť **Centrum pre odborné vzdelávanie a prípravu v strojárstve** a podporovať už zriadený 1. strojársky klaster pri Spojenej škole v Detve.

Mesto Filakovo

Vytvoriť centrum odborného vzdelávania a prípravy pre strojárstvo a vytvoriť **centrum odborného vzdelávania a prípravy tradičných remesiel a technológií pre maďarskú a rómsku komunitu**.

Okres Krupina

Podporiť vybudovanie a obnovu školských pracovísk dielní pre strojárstvo a autodiely, pre tradičné remeslá. V pôdohospodárstve vytvoriť podmienky pre zachovanie genofondu a obnovu sádov a viníc, čo by zároveň mohlo podporiť rozvoj cestovného ruchu spolu s kúpeľmi, pivnicami historickými objektmi. Podporovať vznik malých firiem a vybudovať centrum **pre odborné vzdelávanie a prípravu pre potravinárske odbory mliekar, pekár a pre bioenergetiku**.

Okres Lučenec

Podporiť dobudovania fotovoltaiiky na strechy budov škôl v meste, spoločné športové centrum, cyklotrasy pre dochádzajúcich žiakov spolu s chodníkom prepájajúcim centrum so školským parkom a vytvorenie iných bezpečných ciest do škôl. Podporovať modernizáciu učební a dielní praktického vyučovania, či multimediálnych jazykových centier. **Vytvoriť centrum pre odborné vzdelávanie a prípravu vo fotovoltaike**. To všetko môže prispievať k rozvoju regiónu, ktorý má veľmi slabý trh práce. Dobudovanie a vybavenie centra pre odborné vzdelávanie aj s prestavbou gastronomických zariadení slúžiacich pre toto centrum.

Mesto Nová Baňa

Vytvoriť podmienky pre zriadenie centra odborného vzdelávania a prípravy **pre kováčstvo a zámočníctvo, tradičné remeslá** a podnikateľský inkubátor pre cestovný ruch. V tejto súvislosti modernizácia priestorov praktického vyučovania - dielne, a jazykové učebne.

Okres Poltár

Zariadenie a modernizácia strediska praktického vyučovania pri Spojenej škole sklárskou, brusičskou maliarkou a vypaľovacou technickou, sústruhmi, chemickými a fyzikálnymi laboratóriami. Okres Poltár bez podpory aj regionálneho školstva nie je schopný revitalizovať svoju priemyselnú a službársku základňu. Preto je prioritnou úlohou jeho všestranná podpora tradičnej výroby – sklárstvo, lesníctvo, poľnohospodárstvo, potravinárstvo.

Okres Revúca

Špecializovať centrá odborného vzdelávania a prípravy v Tornali **na odevný priemysel** a v Revúcej na **strojárstvo, hutníctvo, baníctvo a elektrotechniku** – cez komunitné centrá vzdelávania. Podporovať vzdelávanie v IKT technológiách, propagáciu a medializáciu regiónu z centra. Výrazne treba analyzovať dopravu v regióne z dôvodu dostupnosti vzdelávacích inštitúcií a zamestnávateľov. Takmer 33 % nezamestnanosť v regióne uvíta každú možnosť zlepšenia konkurencieschopnosti okresu.

Okres Rimavská Sobota

Vytvoriť centrá odbornej prípravy prioritne **pre poľnohospodárstvo, potravinárstvo, pre služby** a remeslá, pre strojárstvo, elektrotechniku, dopravu a telekomunikácie, pre cestovný ruch a cezhraničnú spoluprácu, inkubátora pre marginalizované skupiny, podporovať vyriešenie dopravy žiakov do škôl a zlepšiť jazykovú a športovú prípravu. To všetko by mohlo mať pozitívny vplyv na rozvoj trhu práce, ktorý v týchto regiónoch prakticky neexistuje.

Okres Veľký Krtíš

Vytvoriť podnikateľský inkubátor pri Spojenej škole v Modrom Kameni, na SOŠ vo Veľkom Krtíši vytvoriť podmienky na prístavbu a vybavenie dielní pre odbornú prax a internetové pripojenie, v SOŠ Želovce podporiť výstavbu skleníka. Slabý priemysel a služby v danom regióne vyžadujú podporu jeho konkurencie schopnosti aj z postu regionálneho školstva ako prípravy pracovníkov, ktorí by mohli tento problém eliminovať.

Okres Zvolen

Neustále podporovať rozvoj už zriadeného centra pre odborné vzdelávanie a prípravu pre hotelierstvo a služby, vybaviť ho novými technológiami a materiálno-technickým vybavením. Zriadiť **výskumné laboratória pre odbory doprava, drevársky priemysel, strojárstvo, chémia, biológia a pod.**

Okres Žarnovica

Zriadiť podnikateľský inkubátor a v tejto súvislosti so zariadením a vybavením zmodernizovať praktické vyučovanie a zriadiť **multimediálne jazykové centrum.**

Okres Žiar nad Hronom

Dobudovanie športovísk a centier pre mimoškolskú činnosť a integrovaný systém dopravy medzi školami a priemyselnými centrami v okrese.

Výsledok podpory v RIÚS Banskobystrický kraj:

- optimalizácia systému odborného vzdelávania a prípravy a zvýšenie jeho atraktívnosti v kontexte celoživotného vzdelávania vytvorením regionálne/miestne špecificky zameranej ponuky vzdelávania,
- zlepšenie podmienok k dosiahnutiu uplatnenia absolventov odborného vzdelávania a prípravy pre potreby trhu práce,
- zlepšenie materiálno-technického vybavenia stredných odborných škôl, stredísk praktického vyučovania, školských hospodárstiev, stredísk odbornej praxe, zlepšenie materiálno-technického vybavenia centier odborného vzdelávania a prípravy,
- vytvorenie podmienok pre inkluzívne vzdelávanie, a tým rozšírenie ponuky vzdelávania pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva,
- vytvorenie podmienok pre zvýšenie počtu žiakov zúčastňujúcich sa praktického vyučovania priamo u zamestnávateľa a spoločných modelov ďalšieho vzdelávania,
- vytvorenie podmienok pre poskytovanie celoživotného vzdelávania prostredníctvom prepojenia siete centier odborného vzdelávania a prípravy so zamestnávateľmi a terciárnym sektorom,
- vytvorenie podmienok pre podnikateľské inkubátory,

- vytvorenie kreatívnych centier pre mladé talenty v prepojení s investíciami na kultúrny a kreatívny priemysel.

Tabuľka č. 2.5a Merateľné ukazovatele výsledku v špecifickom celi 2.2.3 v RIÚS BBK a IÚS MFO Banská Bystrica:

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0166	Podiel žiakov s odborným výcvikom a súvislou praxou v stredných odborných školách na celkovom počte žiakov stredných odborných škôl	%	41,84	2013	50	Centrum vedecko-technických informácií SR	ročne
R0159	Podiel žiakov s odborným výcvikom a súvislou praxou v strediskách praktického vyučovania, strediskách odbornej praxe, v školských hospodárstvach na celkovom počte žiakov stredných odborných škôl	%	2,13	2013	4	Centrum vedecko-technických informácií SR	ročne

Aktivity špecifického cieľa 2.2.3 pre RIÚS:

- obstaranie a modernizácia materiálo-technického vybavenia odborných pracovísk pre praktické vyučovanie, odborný výcvik, odbornú prax, celoživotné vzdelávanie, jazykových učební, odborných dielní, knižníc, prednáškových a vyučovacích miestností na stredných odborných školách, centrách odborného vzdelávania a prípravy, strediskách odbornej praxe, strediskách praktického vyučovania a školských hospodárstvach a s tým súvisiace stavebné úpravy,
- obstaranie a modernizácia materiálo-technického vybavenia internátov a s tým súvisiace stavebné úpravy vrátane prvkov inkluzívneho vzdelávania,
- prístavba, nadstavba, stavebné úpravy a rekonštrukcia vonkajších a vnútorných priestorov a areálov stredných odborných škôl, centier odborného vzdelávania a prípravy, stredísk odbornej praxe, stredísk praktického vyučovania a školského hospodárstva, súvisiacich okrem iného aj so zabezpečením prvkov inkluzívneho vzdelávania a vybavenosťou pre širšiu komunitu centier odborného vzdelávania a prípravy,
- vytvorenie podnikateľského inkubátora - prístavbou, nadstavbou, stavebnými úpravami alebo rekonštrukciou vnútorných priestorov centier odborného vzdelávania a prípravy a nákup materiálo-technického vybavenia do podnikateľského inkubátora vrátane vybavenia vysokorychlostným internetovým pripojením a IKT,
- vytvorenie podnikateľského inkubátora pre rozvoj kreatívneho talentu a netechnologických inovácií-prístavbou, nadstavbou, stavebnými úpravami alebo rekonštrukciou vnútorných priestorov stredných odborných škôl a nákup materiálo-technického vybavenia do podnikateľského inkubátora vrátane vybavenia vysokorychlostným internetovým pripojením a IKT,
- zvýšenie energetickej hospodárnosti budov stredných odborných škôl, centier odborného vzdelávania a prípravy, stredísk odbornej praxe, stredísk praktického vyučovania, školských hospodárstiev vrátane internátov,
- nákup CNC strojov na výučbu programovania CNC (obrábacie stroje plne využiteľné vo výrobnom procese; didaktické pomôcky pre programovanie CNC strojov; pomôcky a náradie pre odborný výcvik; hardvérové a softvérové vybavenie a obnova PC techniky; obnova klasických obrábacích strojov, náradia, zväracích automatov; obnova školského nábytku, dielňového nábytku, šatňového nábytku),
- vybavenie jazykových učební pre stredné odborné vzdelávanie.

Kritéria pre hodnotenie projektov v špecifickom celi 2.2.3:

Okrem kritérií pre hodnotenie projektov stanovených v IROP budú nad rámec uplatňované po dohode s ministerstvom nasledujúce kritériá, v odôvodnených prípadoch aj kritériá MCA:

Na úrovni projektu napríklad:

- je v súlade s regionálnymi stratégiami odborného vzdelávania a prípravy,
- podporuje celoživotné vzdelávanie v súlade so zákonom č. 568/2009 Z.z. o celoživotnom vzdelávaní v platnom znení,
- podporuje integrovaný prístup ako komplementárnu podporu aktivít z IROP a OP L'Z, prípadné iných OP,
- cielene podporuje inkluzívne vzdelávanie,
- zabezpečuje väzbu: škola – zamestnávateľ – kraj. Musí byť deklarovaný zmluvný vzťah so zamestnávateľom, v prospech ktorého sa učebné odbory učia,
- je prediskutovaný a podporený príslušným zamestnávateľským zväzom, stavovskou a profesijnou organizáciou,
- bude zvýhodnený, ak podporuje vznik nových a existujúce COVP,
- je v súlade so zákonom č. 184/2009 Z.z. o odbornom vzdelávaní a príprave v platnom znení,
- je v súlade s požiadavkami regionálneho trhu práce a konkurencieschopnosti regiónu,
- je v súlade so Štátnym vzdelávacím programom pre odborné vzdelávanie a prípravu pre danú skupinu študijných a učebných odborov,
- je v súlade so zákonom č.596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve v platnom znení,
- sa realizuje v škole, ktorá je v súlade so zásadami optimalizácie siete škôl a školských zariadení (pasportizácia),
- je previazaný na plnenie cieľov Stratégie RIS3.

Oprávnení prijímateľa v špecifickom celi 2.2.3:

- vyšší územný celok,
- ústredný orgán štátnej správy,
- nezisková organizácia ako zriaďovateľ/zakladateľ školy,
- nezisková organizácia ako poskytovateľ všeobecne prospešných služieb v oblasti vzdelávania,
- cirkev a náboženská spoločnosť ako zriaďovateľ/zakladateľ školy,
- združenie ako zriaďovateľ/zakladateľ školy,
- združenie ako poskytovateľ všeobecne prospešných služieb v oblasti vzdelávania,
- stredná odborná škola v zriaďovateľskej pôsobnosti vyššieho územného celku,
- stredná odborná škola v zriaďovateľskej pôsobnosti právnickej osoby,
- fyzická osoba,
- právnická osoba.

Cieľové skupiny:

- žiaci špeciálnych stredných škôl, pedagogickí zamestnanci, odborní zamestnanci, účastníci celoživotného vzdelávania.

Cieľové územie:

- celé územie BBK,

Tabuľka č. 2.6a.: Spoločné merateľné ukazovatele výstupu pre investičnú prioritu č. 2.2 v RIÚS BBK:

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
O0226	Počet podporených MŠ	MŠ	N/A	N/A	20	ITMS 2014+	ročne

Tabuľka č. 2.7a.: Spoločné merateľné ukazovatele výstupu pre investičnú prioritu č. 2.2 v RIÚS BBK :

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
O0227	Počet podporených základných škôl	ZŠ	N/A	N/A	40	ITMS 2014+	ročne
O0228	Počet podporených učební	učebňa	N/A	N/A	40	ITMS 2014+	ročne

Tabuľka č. 2.8a.: Spoločné merateľné ukazovatele výstupu pre investičnú prioritu č. 2.2 v RIÚS BBK :

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
O0147	Počet podporených COVP	COVP	N/A	N/A	15	ITMS 2014+	ročne
O0229	Počet podporených SOŠ, ŠH, SPV, SOP (nie COVP)	SOŠ, ŠH, SPV, SOP	N/A	N/A	10	ITMS 2014+	ročne
O0148	Počet vytvorených podnikateľských inkubátorov pri COVP	Inkubátor	N/A	N/A	10	ITMS 2014+	ročne
CO35	Kapacita podporenej školskej infraštruktúry	Dieťa/žiak	N/A	N/A	6 500	ITMS 2014+	ročne
C0032	Zníženie ročnej spotreby primárnej energie vo verejných budovách	kWh/ročne	N/A	N/A	1 293 000	ITMS 2014+	ročne
O0253	Počet renovovaných verejných budov	počet	N/A	N/A	25	ITMS 2014+	ročne
O0223	Počet nových verejných budov	počet	N/A	N/A	0	ITMS 2014+	ročne
O0224	Podlahová plocha renovovaných verejných budov	m ²	N/A	N/A	7 800	ITMS 2014+	ročne
O0225	Podlahová plocha nových verejných budov	m ²	N/A	N/A	0	ITMS 2014+	ročne
C0034	Odhadované ročné zníženie emisií skleníkových plynov	t ekviv. CO ²	N/A	N/A	355	ITMS 2014+	ročne

Princípy spoločne uplatňované pre všetky špecifické ciele v strategickej priorite 2:

- podporené stavebné objekty (verejne prístupné priestory a verejne prístupné budovy) musia byť plne bezbariérové v súlade s princípmi univerzálneho navrhovania - projekt spĺňa požiadavky v súlade s vyhláškou MŽP SR č. 532/2002 Z. z.,
- v prípade projektov, ktorých súčasťou je výstavba alebo stavebnotechnické úpravy budov, podporené budú len tie projekty, ktorých opatrenia na úsporu energie budú navrhnuté nad rámec splnenia minimálnych požiadaviek na energetickú hospodárnosť budov podľa všeobecne platných právnych predpisov, resp. navrhované na zníženie potreby energie na úroveň nízkoenergetických budov, ultranízkoenergetických budov a budov s takmer nulovou potrebou energie (v prípade výstavby),
- podpora, vrátane obnovy historických budov, bude podmienená predložením energetického auditu, na základe ktorého v procese hodnotenia dôjde k overeniu:
 - výpočtov plánovaného ročného objemu úspory PEZ na m² celkovej podlahovej plochy;
 - technickej uskutočniteľnosti navrhovaných energetických opatrení,
- projekty budú zvýhodňované v závislosti od miery úspory primárnych energetických zdrojov na m² celkovej podlahovej plochy budovy,
- projekty budú zvýhodňované, pokiaľ pri obnove/výstavbe budov alebo ich častí sa budú realizovať opatrenia na minimalizáciu vplyvu zastaveného prostredia na lokálne klimatické podmienky (zadržanie vody, prehrievanie prostredia a pod.) napr. v podobe zelených fasád a striech,
- projekt pri obnove/výstavbe budov alebo ich častí musí plniť požiadavky na hygienické parametre vnútorného prostredia budov (výmena vzduchu, využitie denného svetla a kvalita umelého osvetlenia ako aj akustické parametre budovy),
- projekt uplatňuje zásadu „znečisťovateľ platí“.

Všetky uvedené princípy sa uplatnia v závislosti od typu a charakteru projektu.

Tabuľka č. 2.9a.: Spoločné merateľné ukazovatele výstupu pre investičnú prioritu č. 2.1 – RIÚS BBK

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
O0250	Kapacita podporených zariadení sociálnych služieb	miesto v sociálnych službách	N / A	N / A	200	Centrálny register poskyt. soc. služieb, ITMS 2014+	ročne
O0251	Kapacita podporených zariadení výkonu opatrení SPOaSK	miesto v sociálnych službách	N / A	N / A	200	MPSVR SR, ÚPSVR SR, ITMS 2014+	ročne
O0244	Počet zariadení soc. služieb na komunitnej úrovni, ktoré vzniknú vďaka podpore,	počet	N / A	N / A	3	Centrálny register poskytovateľov soc. služieb, ITMS 2014 +	ročne
O0136	Počet podporených zariadení výkonu opatrení SPOaSK	počet	N / A	N / A	2	MPSVR SR, ÚPSVR SR, ITMS 2014+	ročne
O0246	Kapacita transformovaných sociálnych služieb	miesto v sociálnych službách	N / A	N / A	120	Centrálny register poskytovateľov soc. služieb, MPSVR SR, ÚPSVR SR, ITMS 2014+	ročne
O0247	Počet transformovaných zariadení soc. služieb vďaka podpore	zariadenie	N / A	N / A	3	Centrálny register poskytovateľov soc. služieb, MPSVR SR, ÚPSVR SR, ITMS 2014+	ročne
O0140	Počet zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku – detských jasí	deti	N / A	N / A	3	ITMS 2014+	ročne
O0221	Kapacita podporených zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku	Miesto v zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku	N / A	N / A	45	ITMS 2014+	ročne
O0141	Počet vytvorených CIZS	počet	N / A	N / A	20	ITMS 2014+	ročne

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
O0 258	Počet zdravotníckych pracovníkov v etablovaných CIZS	počet	N / A	N / A	147	ITMS 2014+	ročne
C0 032	Zníženie ročnej spotreby primárnej energie v verejných budovách	kWh/rok	N / A	N / A	3 200 000	ITMS 2014+	ročne
O0 253	Počet renovovaných verejných budov	Renovovaná budova	N / A	N / A	26	ITMS 2014+	ročne
O0 223	Počet nových verejných budov	Nová verejná budova	N / A	N / A	2	ITMS 2014+	ročne
O0 224	Podlahová plocha renovovaných budov	m ²	N / A	N / A	36 300	ITMS 2014+	ročne
O0 225	Podlahová plocha nových verejných budov	m ²	N / A	N / A	1 800	ITMS 2014+	ročne
C0 034	Odhadované ročné zníženie emisií skleníkových plynov	t ekviv. CO ²	N / A	N / A	5 040	ITMS 2014+	ročne

Synergia v dosahovaní výsledkov podpory v RIÚS/UMR Banskobystrický kraj:

- **OP Ľudské zdroje:** pri dosahovaní cieľov v oblasti vzdelávania na úrovni BBK i funkčnej mestskej oblasti Banská Bystrica bude nevyhnutná aj realizácia „mäkkých“ opatrení v rámci Prioritnej osi 1 OP ĽZ ako predpokladu komplementárneho zabezpečenia integrovaného charakteru a komplexných riešení plánovaných opatrení financovaných z IROP v rámci RIÚS; nevyhnutnosť spoločného koordinovaného pôsobenia investičných aktivít podporených z IROP/RIÚS a cieľov Prioritnej osi 1 Vzdelávanie, (osobitne Investičnej priority 1.1, ŠC 1.1.1; Investičnej priority 1.2, ŠC 1.2.1; Investičnej priority 1.4, ŠC 1.4.1);
- **OP Kvalita životného prostredia:** podporovať projekty na zlepšenie energetickej efektívnosti verejných budov a prispievajúce k zníženiu emisií skleníkových plynov v zmysle tematického cieľa 4 Podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch, PO4, IP 3;
- **Program rozvoja vidieka – LEADER** (podpora stratégií miestnych akčných skupín) - **integrované stratégie rozvoja územia** (ISRU) ako dokumenty podpory v rámci IROP - prioritnej osi 5 Komunitne riadený miestny rozvoj (CLLD) – aktivity na podporu MŠ a ZŠ v oprávnenom území pre CLLD a ostatných komunitných služieb

Zvolené územné investičné jednotky

Špecifický cieľ 2.1.1 (Deinštitucionalizácia vybraných zariadení sociálnych služieb)

- Okres (LAU1) alternatíva 1
- NUTS 3 alternatíva 2

Špecifický cieľ 2.1.1 (Deinštitucionalizácia vybraných zariadení výkonu SPO a SK)

- Okres (LAU1) alternatíva 1
- NUTS 3 alternatíva 2

Špecifický cieľ 2.1.1 (Podpora poskytovania služieb na komunitnej úrovni pre osoby so zdravotným postihnutím)

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.1.1 (Podpora poskytovania služieb na komunitnej úrovni pre seniorov)

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.1.1 (Podpora poskytovania služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni)

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.1.1 (Podpora poskytovania preventívnych služieb a vykonávania opatrení SPO a SK na komunitnej úrovni)

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.1.1 (Podpora služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku na komunitnej úrovni)

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.1.2

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.2.1

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.2.2

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.2.3

- NUTS 3

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre projekty PO2

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre špecifický cieľ 2.1.1, 2.2.1, 2.2.2 a 2.2.3 sú uvedené v prílohe P7 – Multikritériálna analýza podľa návrhu RO so špecifikáciou pre územie BBK a MFO Banská Bystrica.

2.1.2. Prioritná os č. 3: Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regióne Banskobystrického kraja a mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica

Na základe odporúčania Ministerstva kultúry Slovenskej republiky je strategická časť pre kultúrny a kreatívny priemysel uvedená v časti UMR.

2.1.3. Prioritná os č. 4: Zlepšenie kvality života v regióne Banskobystrického kraja s dôrazom na životné prostredie

Hlavným zámerom navrhnutých opatrení a aktivít je prispievať k riešeniu aktuálnych potrieb a nedostatkov v sektore zásobovania obyvateľstva pitnou vodou a odvádzania a čistenia odpadových vôd s pozitívnym dopadom na kvalitu života obyvateľov BBK a životného prostredia v mestách a obciach. Zníženie zaťaženia životného prostredia vo funkčnom území UMR mesta Banská Bystrica a Banskobystrického kraja sa spája aj s podporou zelenej infraštruktúry vo funkčných územiach a mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica.

Investičná priorita 4.2 Investovanie do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec týchto požiadaviek

Špecifický cieľ 4.2.1 Zvýšenie podielu obyvateľstva so zlepšeným zásobovaním pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou bez negatívnych dopadov na životné prostredie

Zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou z verejného vodovodu je v BBK pomerne priaznivé, pohybuje sa nad úrovňou celoslovenského priemeru. Z hľadiska možnosti podpory budovania kanalizácií a čistiarní v obciach od 1 000 do 2 000 obyvateľov zo zdrojov IROP bude potrebné posúdiť synergiu projektov vytvorením prepojenia s projektmi podporenými z Operačného programu Kvalita životného prostredia (oprávnené aglomerácie nad 2 000 ekvivalentných obyvateľov) a Programu rozvoja vidieka (oprávnené obce do 1 000 obyvateľov) ako aj prepojením na podporu z národných zdrojov Environmentálneho fondu.

Výsledok podpory v RIÚS Banskobystrický kraj:

- zabezpečenie bezproblémových dodávok pitnej vody pre obyvateľstvo v obciach bez verejného vodovodu,
- zamedzenie negatívneho vplyvu nečistených odpadových vôd na životné prostredie a zdravie prostredníctvom oddelenia odvádzania odpadových vôd od dažďovej vody a výstavbou verejnej kanalizácie a ČOV vo vybraných obciach,
- zvýšenie podielu obyvateľstva napojeného na verejnú kanalizáciu.

Tabuľka č. 4.1a.: Merateľné ukazovatele výsledku v špecifickom celi 4.2.1 RIÚS BBK a IÚS MFO Banská Bystrica.:

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0120	Počet obyvateľov napojených na systém odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd	osoby	400 000	2012	415 000	Vodné hospodárstvo v SR (MŽP SR)	ročne
R0003	Počet obyvateľov napojených na verejný vodovod	osoby	621 000	2012	635 000	MŽP SR Štatistický úrad SR	ročne

Aktivity špecifického cieľa 4.2.1:

- rekonštrukcia prívodov vody, vodovodných sietí, objektov a zariadení verejného vodovodu v obciach okrem prípadov intenzifikácie a modernizácie úpravní povrchových vôd pre veľkokapacitné zdroje, ktoré sú predmetom podpory v rámci OP KŽP ,
- rekonštrukcia stokovej siete, objektov a zariadení verejnej kanalizácie v obciach,
- budovanie verejných vodovodov, okrem prípadov ich súbežnej výstavby s výstavbou verejnej kanalizácie v aglomeráciách nad 2 000 EO podľa aktualizovaného Národného programu SR pre vykonávanie smernice Rady 91/271/EHS,
- budovanie verejných kanalizácií a čistiarní odpadových vôd pre obce do 2 000 obyvateľov s výnimkou obcí začlenených do aglomerácií nad 2 000 EO v zmysle Národného programu pre vykonávanie smernice 91/271/EHS.

Niektoré aktivity špecifického cieľa 4.2.1 IROP/RIÚS budú podporované aj v OP Kvalita životného prostredia, prioritná os 1, investičná priorita 2. Vo väzbe na integrované územné investície v RIÚS budú projekty v OP KŽP v rámci výberových kritérií zvýhodnené ako aktivity vytvárajúce synergiu a doplnkovosť týchto OP. Zoznam projektových návrhov pre OP KŽP je uvedený v prílohe P5 Zoznam projektových zámerov v rámci IROP a komplementárnych OP

Kritériá hodnotenia projektov pre špecifický cieľ 4.2.1:

Okrem kritérií pre hodnotenie projektov stanovených v IROP budú nad rámec uplatňované po dohode s ministerstvom kritériá MCA podľa prílohy P7:

- projekty budú podporované v súlade s Plánom rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie SR a príslušnými krajskými plánmi rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií,
- projekty budú podporované podľa počtu obyvateľov v obci, a to v poradí od obcí s najvyšším počtom obyvateľov po najnižší,
- realizáciou projektu musí dôjsť k zlepšeniu čistenia komunálnych odpadových vôd a/alebo zvýšeniu napojenia nových producentov, odpadových vôd na verejnú kanalizáciu a/alebo zvýšeniu počtu obyvateľov s odvádzaním odpadových vôd verejnou kanalizáciou na požadovanej technickej úrovni,
- uprednostnené budú projekty na rekonštrukciu existujúcich vodárenských zdrojov pred budovaním nových vodárenských zdrojov,
- podpora projektov budovania nových vodárenských zdrojov podzemných vôd bude oprávnená iba za podmienky, že budú realizované v útvaroch podzemných vôd v aspoň dobrom stave,
- podpora projektov budovania nových vodárenských zdrojov z podzemných vôd bude oprávnená iba za podmienky, že nový vodárenský zdroj nebude mať negatívny dopad na kvantitatívny stav útvaru podzemnej vody a bude zabezpečené jeho využitie na zásobovanie obyvateľstva obce pitnou vodou z verejného vodovodu,
- podmienkou oprávnenosti projektu vybudovania nového vodárenského zdroja bude preukázanie deficitu množstva vody alebo potreby odstránenia zdravotného rizika vyplývajúceho z nedostatočnej kvality vody z individuálnych zdrojov,

- projekty na budovanie nových vodárenských zdrojov budú podporené iba v prípade, ak nie je technicky a/alebo ekonomicky efektívne zásobovať obyvateľov obce pitnou vodou z existujúcich vodárenských sústav v ich preukázanom bilančnom dosahu.

Ekologický a hospodársky význam:

- odstránenie systémových porúch,
- budovanie verejných vodovodov, okrem prípadov ich súbežnej výstavby s výstavbou verejnej kanalizácie podľa aktualizovaného Národného programu SR pre vykonávanie smernice Rady 91/271/EHS,
- budovanie verejných kanalizácií a čistiarní odpadových vôd pre obce do 2 000 obyvateľov s výnimkou obcí začlenených do aglomerácií nad 2 000 EO v zmysle Národného programu pre vykonávanie smernice 91/271/EHS,
- vhodné využitie krajiny – ekologických prvkov,
- spoločný projekt viacerých obcí,
- zvýhodnené budú projekty, ktoré budú nadväzovať na projekty, ktorých zdroje budú čerpané z OP Kvalita životného prostredia alebo z Programu rozvoja vidieka,
- pripravenosť obce realizovať projekt,
- podpora projektov v najmenej odkanalizovaných okresoch.

Ekonomické ukazovatele:

- zvýši sa efektívnosť poskytovania služieb obyvateľstvu, ostatným subjektom/plánované významné investície,
- schopnosť prijímateľa zabezpečiť spolufinancovanie.

Stavebno – technický stav:

- stavebno – technický stav existujúcej infraštruktúry, zariadení, jednotlivých stavieb.

Rekonštruované stokové siete musia spĺňať nasledovné funkčné požiadavky:

- pri prevádzke nesmie dochádzať k upchatiu stôk,
- periodicita zaplavenia a preťaženia musí vyhovieť predpísaným limitom,
- musí sa zabezpečiť ochrana verejného zdravia a životov,
- recipienty musia byť chránené pred znečistením v rámci predpísaných limitov,
- kanalizačné potrubia a stoky nesmú ohrozovať existujúce a susediace stavby a inžinierske siete,
- musí sa dosiahnuť požadovaná životnosť a integrita,
- vodotesnosť kanalizačných potrubí a stôk musí zodpovedať skúšobným požiadavkám,
- musí sa zabrániť výskytu pachov a toxicity,
- musí sa zabezpečiť vhodný prístup na údržbu,
- musia vyhovovať charakteru a množstvu odvádzaných komunálnych odpadových vôd,
- projekt uplatňuje zásadu „znečisťovateľ platí“.

Iné:

- napojenie znevýhodneného územia (mestského alebo vidieckeho) na environmentálnu infraštruktúru,
- zvýšenie počtu obyvateľov so zlepšeným prístupom k environmentálnym službám a zlepšenie kvality ich života,
- podpora využívania lokálnych zdrojov,
- rozvoj regionálnych a nadregionálnych väzieb.

Oprávnení prijímateľa pre špecifický cieľ 4.2.1:

- verejný sektor (obce, združenia obcí), zoznam oprávnených prijímateľov v BBK vo verejnom sektore – obce od 1000 do 2000 obyvateľov,
- vlastníci verejných vodovodov a/alebo verejných kanalizácií podľa zákona o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách,
- právnické osoby oprávnené na podnikanie v oblasti verejných vodovodov a/alebo verejných kanalizácií vymedzené v zákone o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách.

Cieľové skupiny pre špecifický cieľ 4.2.1:

- obyvatelia SR a ďalšie subjekty (t.j. odberatelia pitnej vody,) pôsobiaci na území daného projektu a producenti komunálnych odpadových vôd pôsobiaci na území daného projektu.

Cieľové územie:

- celé územie BBK,

Tabuľka č. 4.2a.: Merateľné ukazovatele výstupu pre investičnú prioritu 4.2 pre RIÚS

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
C019	Zvýšený počet obyvateľov so zlepšeným čistením komunálnych odpadových vôd	EO	N/A	N/A	5 000	ITMS 2014+	ročne
C018	Zvýšený počet obyvateľov so zlepšenou dodávkou pitnej vody	osoby	N/A	N/A	4 000	ITMS 2014+	ročne

Synergia a komplementarita v dosahovaní výsledkov podpory v RIÚS/UMR Banskobystrický kraj: „ - OP Kvalita životného prostredia: PO 1, IP 2 – bude podporovať v oblasti odpadovej vody budovanie stokových sietí a čistiarní odpadových vôd pre aglomerácie nad 2 000 EO v zmysle záväzkov SR voči EÚ a budovanie stokovej siete a ČOV v aglomeráciách pod 2 000 EO, ktoré prispievajú k zlepšeniu kvality vody v chránených vodohospodárskych oblastiach, v ktorých sú veľkokapacitné zdroje podzemných vôd, kde nebol identifikovaný dobrý stav vôd alebo bol identifikovaný vodný útvar ako rizikový. V rámci týchto aktivít budú podporené:

- projekty výstavby, rozšírenia a zvýšenia kapacity stokových sietí v aglomeráciách nad 10 000 EO, rozšírenia a zvýšenia kapacity ČOV v aglomeráciách nad 10 000 EO
- projekty výstavby, rozšírenia a zvýšenia stokových sietí v aglomeráciách od 2 000 do 10 000 EO, výstavby, rozšírenia a zvýšenia kapacity ČOV v aglomeráciách od 2 000 do 10 000 EO;
- projekty v aglomeráciách do 2 000 EO na výstavbu ČOV v prípade, ak už je vybudovaná stoková sieť min. na 80 % celej predmetnej aglomerácie
- projekty na budovanie stokových sietí a ČOV v aglomeráciách do 2000 EO, ktoré zasahujú do chránených vodohospodárskych oblastí, v ktorých sú veľkokapacitné zdroje podzemných vôd, kde nebol identifikovaný dobrý stav vôd alebo bol identifikovaný vodný útvar ako rizikový.

V oblasti pitnej vody sa bude podporovať zabezpečenie podmienok v oblasti zásobovania obyvateľov SR bezpečnou pitnou vodou z verejných vodovodov. V rámci tejto aktivity bude podporená:

- intenzifikácia a modernizácia existujúcich úpravni povrchových vôd za účelom zabezpečenia bezpečnej pitnej vody so zameraním najmä na riešenie problémov s eutrofizáciou vôd, arzénom, antimónom, mikrobiológiou a biológiou;
- výstavba a rozšírenie obecných verejných vodovodov len v prípadoch súbežnej výstavby verejnej kanalizácie podľa aktualizovaného Národného programu SR pre vykonávanie smernice 91/271/EHS.

Projekty podané v rámci OP KŽP budú musieť splniť usmerňujúce zásady výberu projektov, ktoré sú uvedené v OP KŽP.

Program rozvoja vidieka: projekty oprávnených prijímateľov výstavby verejnej kanalizácie a čistiarní odpadových vôd v obciach s aglomeráciou do 1000 EO.

Investičná priorita 4.3 Prijímanie opatrení na zlepšenie mestského prostredia, revitalizácie miest, oživenia a dekontaminácie opustených priemyselných lokalít (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou), zníženia znečistenia ovzdušia a podpory opatrení na zníženie hluku.

Špecifický cieľ 4.3.1 Zlepšenie environmentálnych aspektov v mestách a mestských oblastiach prostredníctvom budovania prvkov zelenej infraštruktúry a adaptáciou urbanizovaného prostredia na zmeny klímy ako aj zavádzaním systémových prvkov znižovania znečistenia ovzdušia a hluku.

Budovanie prvkov zelenej infraštruktúry (ďalej len „ZI“) ako aj zavádzanie systémových prvkov znižovania znečistenia ovzdušia a hluku predstavuje významný aspekt najmä pre mestské oblasti, v ktorých sa sústreďuje podstatná časť hospodárskych činností. Prvky zelenej infraštruktúry vo veľkých mestách poskytujú výhody pre zdravie obyvateľov (čisté ovzdušie a lepšia kvalita vody). Investície do zelenej infraštruktúry sú významné z hľadiska zachovania schopnosti prírody poskytovať úžitok, ktorý ľudia získavajú od ekosystémov a majú vplyv na prosperitu a životnú úroveň, tzv. ekosystémové služby. Adaptácia urbanizovaného prostredia je strategickým cieľom vo viacerých strategických dokumentoch na úrovni EÚ. Adaptačné opatrenia sú nutné ako predpoklad kvality života v meniacej sa klíme.

Opatrenia v rámci špecifického cieľa 4.3.1 môžu mať charakter:

- „zelenej“ (využívanie vegetácie) a „modrej“ (využívanie vodných prvkov) infraštruktúry,
- „mäkkých“ neinfraštruktúrnych prístupov (napr. informačno-osvetová činnosť, dotačná politika, obstarávanie a prevádzkovanie koncepčných materiálov a informačných databáz a pod.).

Tabuľka č. 4.3a.: Merateľné ukazovatele výsledku v špecifickom ciele 4.3.1 v RIÚS BBK a IÚS MFO Banská Bystrica :

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0105	Podiel zelenej infraštruktúry na celkovej rozlohe miest BBK	%	3	2013	3,1	ŠÚ SR	ročne

Aktivity špecifického cieľa 4.3.1:

- opatrenia na zníženie hluku v urbanizovanom prostredí: akčné protihlukové plány nad rámec legislatívy EÚ, podrobné hlukové mapy pre zaťažené obytné územia,
- prirodzené krajinné prvky ako napr. malé vodné toky, ostrovčeky lesa, živé ploty, ktoré môžu slúžiť ako ekokoridory, alebo nášľapné kamene pre voľne žijúce organizmy, mestské prvky napr. prvky drobnej infraštruktúry urbánneho dizajnu, zelené parky, zelené steny a zelené strechy, ktoré biodiverzite poskytujú prostredie a ekosystémom umožňujú fungovanie a poskytovanie služieb prepojením mestských, prímestských a vidieckych oblastí,
- aktivity v oblasti dopravnej infraštruktúry: zelené koridory pozdĺž cyklotrás, tzv. greenways (aleje, živé ploty, remízky), zelené steny na protihlukových stenách, vegetačné stredové pásy,
- zazelenanie miest (výsadba a regenerácia izolačnej zelene oddelujúcej obytnú zástavbu od priemyselných stavieb, komerčných areálov alebo frekventovaných dopravných koridorov),
- opatrenia pre zníženie znečistenia ovzdušia a hluku v urbanizovanom prostredí: protihlukové steny a bariéry, protihluková výsadba, protihlukové izolácie na zdroji hluku, resp. vibrácií,
- v regiónoch so zvyšujúcim sa úhrnom zrážok a obdobiami dažďa zavedenie osobitných zberných systémov na odpadovú a dažďovú vodu – zachytávať dažďové vody formou zaústenia strešných a terasových zvodov do povrchového odtokového systému na zber dažďovej vody a odvádzať zachytenú vodu do vsaku a zberných jazierok, dažďových záhrad, zriaďovanie vegetačných striech, budovanie dažďových nádrží a predčisťovanie dažďových vôd (veľké parkoviská či iné dopravné, priemyselné a obchodné areály), ochladzovacie koridory v urbanizovanom prostredí,
- znižovanie podielu nepriepustných povrchov – na verejných priestranstvách v meste ako aj na parkoviskách v maximálnej možnej miere ponechávať priepustné povrchy (zatravnňovacie dlaždice, dlažby v pieskovom lôžku...),
- multifunkčné zóny, kde sa preferuje využívanie krajiny, ktoré pomáha zachovať alebo obnoviť zdravé ekosystémy s vysokou biodiverzitou, pred inými nezlučiteľnými aktivitami,
- pri správe a údržbe zelene využívať záhradnícke technológie vyvinuté za účelom úspory vody, manažment zelene,
- prispôbiť výber kostrových drevín pre výsadbu v sídlach na predpokladané zvýšenie teploty a posun výškového vegetačného stupňa, zvýšiť diverzifikáciu druhovej a vekovej štruktúry drevín, vo väčšej miere vysádzať aj krátkoveké druhy stromov, a to v poraste aj ako cieľových drevín,

- v bezprostrednej blízkosti obytných zón v intravilánoch miest a obcí prispôbiť manažment údržby a druhové zloženie verejnej zelene zdravotno-hygienickým štandardom kvality ovzdušia s ohľadom na obsah alergénov.

Kritériá hodnotenia projektov pre špecifický cieľ 4.3.1:

Okrem kritérií pre hodnotenie projektov stanovených v IROP budú nad rámec uplatňované po dohode s ministerstvom kritériá MCA uvedené v P7:

- projekty výsadby a regenerácie izolačnej zelene na iných miestach ako pre tento účel vymedzených v platnej územnoplánovacej dokumentácii (v platnom územnom pláne) nie sú oprávnené,
- projekt uplatňuje zásadu „znečisťovateľ platí“,
- podporené stavebné objekty (verejne prístupné priestory a verejne prístupné budovy) musia byť plne bezbariérové v súlade s princípmi univerzálneho navrhovania - projekt spĺňa požiadavky v súlade s vyhláškou MŽP SR č. 532/2002 Z. z.,
- uprednostňované budú cost-benefit efektívne projekty s dopadom na vyšší počet obyvateľov (sídlská a pod.),
- projekt zohľadňuje výber správnej vegetácie ako i problém nakladania s dažďovými vodami a zároveň mať merateľné dopady na zníženie hlukového a prachového zaťaženia obyvateľstva.

Plošný záber zelene:

- zvýšenie celkovej plošnej výmery zelene v rámci zastavaného územia,
- zvýšenie koeficientu zelene v lokalite (% nezastavaných plôch),
- revitalizácia priestorových rezerv, prelúk a neúžitkov v prospech tzv. „pocketparkov“.

Zlepšenie kvalitatívnych parametrov zelene v obci:

- defragmentácia zelených plôch (ucelené prvky s min. výmerou 0,3 ha),
- zvýšenie ekologickej účinnosti zelene – max. množstvo zásahov na rastlom teréne,
- zvýšenie ekologickej účinnosti stavieb – intenzívne, extenzívne vegetačné strechy, zelené fasády, vertikálna zeleň,
- vytváranie a podpora prvkov ÚSES v podobe líniových a plošných výsadiieb, prepájanie jednotlivých plôch zelene v rámci krajinnej matrice,
- návrh logických ucelených prvkov zelene v rámci sídelnej štruktúry – uličné a cestné aleje a stromoradia, lokálne parky, centrálné parky, úprava vnútroblokových priestorov obytných súborov, nábrežia, sprievodná zeleň vodných tokov, námestia, nástupné priestory pred objektmi občianskej vybavenosti, greenways, predškolské a školské areály, izolačná zeleň priemyselných a poľnohospodárskych areálov.

Kvantitatívne ukazovatele:

- množstvo zazelenaných plôch v m²,
- množstvo novovytvorených líniových výsadiieb v m,
- výsadby kvetinových záhonov (trvalky, letničky, okrasné trávky) v m²,
- výsadby krov v m²,
- výsadby drevín stromového vzrastu v ks,
- množstvo infiltračných povrchov v m²,
- prognóza zadržiavania zrážkovej vody v lokalite v m³/mm.

Zlepšenie dostupnosti:

- zníženie dochádzkovej vzdialenosti za prvkami zelenej infraštruktúry v lokalite v m,
- zvýšenie dostupných prvkov zelenej infraštruktúry od bydliska v okruhu do 100 m, 300 m, 500 m,
- zvýšenie dostupných prvkov zelenej infraštruktúry od pracoviska v okruhu 150 m.

Udržateľnosť investície:

- systémové a personálne zabezpečenie udržateľnosti investícií,
- plán údržby novovytvorených (regenerovaných prvkov zelenej infraštruktúry),
- deklarovanie zdrojov financovania údržby (napr. valorizácie rozpočtu).

Odborná spôsobilosť:

- zámery a projekty spracované autorizovanými krajinými architektmi,
- komplexnosť diela (stavebné objekty) – neposudzovať iba sadovnicke úpravy, ale celkovú regeneráciu územia (vodný manažment, prvky mobiliáru, úpravy povrchov, terénne úpravy, osvetlenie, urbánu bezpečnosť) a ich nadväznosť napr. na funkčné využívanie územia, dopravné riešenia, migračné koridory, rekreačný potenciál a pod.

Iné:

- projekty výsadby a regenerácie izolačnej zelene na iných miestach ako pre tento účel vymedzených v platnej územnoplánovacej dokumentácii (v platnom územnom pláne) nie sú oprávnené,
- projekt uplatňuje zásadu „znečisťovateľ platí“,
- schopnosť prijímateľa zabezpečiť spolufinancovanie.

Oprávnení prijímateľa pre špecifický cieľ 4.3.1:

- obce, vyššie územné celky, MVO a občianske združenia, štátny sektor, sektor vysokých škôl, Slovenská správa ciest, prevádzkovatelia/správcovia pozemných komunikácií (Národná diaľničná spoločnosť a.s.), spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov.

Cieľové skupiny pre špecifický cieľ 4.3.1:

- obyvatelia miest a obcí.

Cieľové územie:

- územie vymedzené pre aktivity udržateľného mestského rozvoja v zmysle kapitoly 4 Integrovaný prístup k územnému rozvoju zadefinovaného v IROP
- pre aktivitu regenerácia vnútroblokov sídlisk je cieľové územie celé územie BBK

Tabuľka č. 4.4a.: Merateľné ukazovatele výstupu pre investičnú prioritu 4.3 RIÚS BBK

Id	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
O0256	Revitalizované otvorené priestranstvá vnútroblokov mimo UMR	m ²	N/A	N/A	73 000	ITMS 2014+	Ročne

Identifikované opatrenia z iných OP:

Program rozvoja vidieka – rôzne intervencie environmentálneho charakteru budú presne špecifikované po schválení programu, ich vplyv bude nepriamy. Program rozvoja vidieka - projekty oprávnených prijímateľov výstavby verejnej kanalizácie a čistiarní odpadových vôd v obciach s aglomeráciou do 1000 EO.

OP Kvalita životného prostredia – PO 1, IP 4 – Prijatie opatrení na zlepšenie mestského prostredia, revitalizácie miest, oživenia a dekontaminácie opustených priemyselných areálov (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou), zníženie miery znečistenia ovzdušia a podpory opatrení na zníženie hluku a PO2, IP 1 Podpora investícií na prispôsobovanie sa zmene klímy vrátane ekosystémových prístupov.

OP Kvalita životného prostredia - PO 1, IP 2 – bude podporovať v oblasti odpadovej vody budovanie verejných kanalizácií a čistiarní odpadových vôd pre aglomerácie nad 2 000 EO v zmysle záväzkov SR voči EÚ a realizáciu infraštruktúry v oblasti odkanalizovania a čistenia odpadových vôd, ktoré prispievajú k zlepšeniu kvality vody v chránených vodohospodárskych oblastiach, v ktorých sú veľkokapacitné zdroje podzemných vôd, kde nebol identifikovaný dobrý stav vôd alebo bol identifikovaný vodný útvar ako rizikový. V rámci týchto aktivít budú podporené:

- projekty výstavby, rozšírenia a zvýšenia kapacity stokových sietí v aglomeráciách nad 10 000 EO, rozšírenia a zvýšenia kapacity ČOV v aglomeráciách nad 10 000 EO
- projekty výstavby, rozšírenia a zvýšenia stokových sietí v aglomeráciách od 2 000 do 10 000 EO, výstavby, rozšírenia a zvýšenia kapacity ČOV v aglomeráciách od 2 000 do 10 000 EO;
- projekty v aglomeráciách do 2 000 EO na výstavbu ČOV v prípade, ak už je vybudovaná stoková sieť min. na 80% celej predmetnej aglomerácie

- projekty na budovanie verejných kanalizácií a budovanie a rekonštrukciu ČOV v aglomeráciách do 2 000 EO, ktoré zasahujú do chránených vodohospodárskych oblastí, v ktorých sú veľkokapacitné zdroje podzemných vôd, kde nebol identifikovaný dobrý stav vôd alebo bol identifikovaný vodný útvar ako rizikový.

V oblasti pitnej vody sa bude podporovať zabezpečenie podmienok v oblasti zásobovania obyvateľov SR bezpečnou pitnou vodou z verejných vodovodov. V rámci tejto aktivity bude podporená:

- intenzifikácia a modernizácia existujúcich úpravní povrchových vôd za účelom zabezpečenia bezpečnej pitnej vody so zameraním najmä na riešenie problémov s eutrofizáciou vôd, arzénom, antimónom, mikrobiológiou a biológiou;
- výstavba a rozšírenie obecných verejných vodovodov len v prípadoch súbežnej výstavby verejnej kanalizácie podľa aktualizovaného Národného programu SR pre vykonávanie smernice 91/271/EHS.

Projekty podané v rámci OP KŽP budú musieť splniť usmerňujúce zásady výberu projektov, ktoré sú uvedené v OP KŽP.

A to najmä: Prioritná os 1, Investičná priorita 1.2 (b), Špecifický cieľ 1.2.1., Prioritná os 2, Investičná priorita 2.1. (a), Špecifický cieľ 2.1.1.,

OP ĽZ - Prioritná os 6, Investičná priorita 6. 1.,), Špecifický cieľ 6.1.1. v oblastiach, kde žijú znevýhodnené a marginalizované skupiny obyvateľstva, najmä v južných okresoch BBK.

Zvolené územné investičné jednotky

Špecifický cieľ 4.2.1

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 4.3.1

- Obec (LAU2)

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre projekty PO4

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre špecifický cieľ 4.2.1a špecifický cieľ 4.3.1 sú uvedené v prílohe P7 – Multikritériálna analýza podľa návrhu RO so špecifikáciou pre územie BBK a MFO Banská Bystrica.

2.2. MESTSKÁ FUNKČNÁ OBLASŤ KRAJSKÉHO MESTA BANSKÁ BYSTRICA

2.2.1. Prioritná os č.1: Bezpečná a ekologická doprava na území MFO mesta Banská Bystrica

Cieľ strategickej priority 1 v IÚS MFO mesta Banská Bystrica je formulovaný ako **globálny cieľ - podporovať udržateľný miestny dopravný systém s dôrazom na mobilitu a zlepšenie dostupnosti verejných služieb a reagovať na špecifické potreby a kľúčové výzvy územia MFO Banská Bystrica v súlade s miestnym/regionálnym plánom udržateľnej dopravy** a to:

- zabezpečiť prepojenie MFO mesta Banská Bystrica na nadradenú cestnú sieť na území BBK a posilniť väzby mesta najmä v rámci územia vybudovaním, rekonštrukciou a modernizáciou vybraných úsekov ciest podľa schváleného Regionálneho master plánu,
- posilniť vnútroregionálnu mobilitu v rámci územia MFO Banská Bystrica,
- dosiahnuť efektívne prepojenie mestských častí, jadrového mesta a obcí MFO Banskej Bystrice - vidieckych území budovaním systému udržateľnej, bezpečnej a ekologickej dopravy a vybudovaním miestneho integrovaného dopravného systému ako súčasti IDS na území BBK,
- postupne budovať mestský vonkajší a vnútorný okruh,
- zlepšiť mestskú a prímestskú mobilitu osôb podporou všetkých typov udržateľnej dopravy v mestskej funkčnej oblasti.

Investičná priorita 1.1: Posilnenie regionálnej mobility prepojením sekundárnych a terciárnych uzlov s infraštruktúrou TEN-T vrátane multimodálnych uzlov na území MFO Banská Bystrica

Opatrenia investičnej priority sú určené na zlepšenie dostupnosti obcí MFO mesta Banská Bystrica k jadrovému mestu a nadradenej dopravnej infraštruktúre ciest I. triedy, rýchlostných ciest, diaľnic a siete TEN-T.

Špecifický cieľ 1.1: Zlepšenie dostupnosti k cestnej infraštruktúre TEN-T a cestám I. triedy s dôrazom na rozvoj multimodálneho dopravného systému na území MFO Banská Bystrica.

Cieľom je komplexná infraštruktúra a zlepšenie technicko-stavebného stavu vybraných úsekov ciest II. a III. triedy a mostov na území MFO mesta Banská Bystrica prioritne zameraných na podporu VOD a zlepšenie napojenia ciest na nadradenú infraštruktúru.

Napojenie na cestnú infraštruktúru siete TEN-T a cesty I. triedy a odstraňovanie nehodových lokalít je v súlade s vypracovaným Strategickým plánom rozvoja dopravnej infraštruktúry Slovenskej republiky do roku 2020 a ostatnými koncepcnými dokumentmi SR v oblasti dopravy. Plánované opatrenia v sieti regionálnych ciest prispievajú k udržateľnému územnému rozvoju, k územnej súdržnosti miest a obcí, k eliminácii vplyvu dopravy na životné prostredie a zvyšovaniu kvality života obyvateľov kraja a budú v súlade s Plánom udržateľnej mobility Banskobystrického kraja s prepojením na mestskú funkčnú oblasť mesta Banská Bystrica v rámci stratégie UMR.

Výsledok podpory v IÚS MFO mesta Banská Bystrica:

- a) zlepšenie napojenia územia MFO mesta Banská Bystrica na nadradenú cestnú infraštruktúru a infraštruktúru TEN-T smerom na D1, R1, R2 (mapa so zakreslenými projektovými zámermi v RIÚS BBK v prílohe č. P 1),
- b) postupné budovanie IDS na území MFO mesta Banská Bystrica s dôrazom vyvážený dopravný systém v jednotlivých mestských častiach a okolitých obciach,
- c) vzájomné prepojenie centra mesta Banská Bystrica a ostatných okolitých obcí na priemyselné parky a významné hospodárske subjekty na území MFO mesta Banská Bystrica a existujúce verejné služby,
- d) zlepšenie stavebno-technického stavu cestnej siete s dopadom na bezpečnosť, plynulosť cestnej premávky, zníženie nehodovosti, zníženie energetickej náročnosti dopravy a zníženia negatívnych dopadov na životné prostredie,
- e) zlepšenie prístupu najmä VOD a nemotorovou dopravou k verejným službám (školy, centrá odborného vzdelávania a prípravy, centrá kultúrneho a kreatívneho sektoru, zariadenia sociálnych služieb, integrované centrá zdravotnej starostlivosti...) a zlepšenie celkovej obslužnosti konkrétnych území ako sú napríklad mestské časti, obce v blízkosti mesta a pod.,
- f) vybudovanie siete spoločných prestupných uzlov a terminálov podľa medzinárodného štandardu na území MFO mesta Banská Bystrica,

- g) podpora v rámci územných investícií v ŠC 1.1 predpokladá integráciu so ŠC definovanými v strategických prioritách RIÚS a IÚS č. 2, 3, 4, čo umožní efektívnejšie využívanie vnútorného potenciálu BBK a mestskom funkčnom území krajského mesta Banská Bystrica v IROP.

Tabuľka č. 1.1b.: Merateľné ukazovatele výsledku pre špecifický cieľ 1.1 pre územie BBK a územie MFO mesta Banská Bystrica:

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0113	Úspora času v cestnej doprave	EUR	AP	2015	AP	MPRV SR	Ročne

*výpočet východiskovej i cieľovej hodnoty výsledkového ukazovateľa popísaný v Akčnom pláne k realizácii RIÚS a URM, príloha č. 12,36 – aj s termínmi stanovenia východiskovej a cieľovej hodnoty výsledkového ukazovateľa na úrovni NUIITS III.

Aktivity špecifického cieľa 1.1 IÚS:

- vypracovanie miestneho plánu udržateľnej mobility ako predpokladu pre všetky nasledujúce navrhované intervencie do dopravného systému na území MFO mesta Banská Bystrica;
Miestny plán udržateľnej mobility ako multimodálny plán bude súčasťou regionálneho PUM a zahrnie všetky druhy dopravy, bude základným nástrojom na zabezpečenie vyváženého rozvoja dopravného systému. Tieto plány určia relevantné prepojenia pre VOD tak, aby bola zaistená minimálna potrebná úroveň mobility a určia typ intervencií, ktorý má byť na nich vykonaný (bezpečnosť, rekonštrukcia, modernizácia, výstavba nových sekcií, atď.).
- rekonštrukcia a modernizácia ciest II. triedy
Účelom rekonštrukcie a modernizácie ciest je zvýšenie úrovne dopravnotechnického stavu existujúcich úsekov ciest a zlepšenie dopravného napojenia existujúcich priemyselných parkov a zón, centier osídlenia a centier hospodárskeho významu na území MFO Banská Bystrica na dopravnú infraštruktúru vyšších kategórií z dôvodu zabezpečenia dopravnej obslužnosti územia v rámci BBK najmä verejnou autobusovou dopravou. Zlepšenie stavebno-technického stavu nevyhovujúcich mostných objektov alebo ich výmena budú realizované v nadväznosti na ich technický stav: zlý až havarijný a objekt bude zahrnutý v Pláne udržateľnej mobility na území BBK a MFO mesta Banská Bystrica a súčasne musí byť zaradený do zákonom stanoveného posudzovania technického stavu.
- výstavba nových úsekov ciest II. triedy
V zozname projektov sa nachádzajú i stavby, ktoré sú zaradené do kategórie výstavby nových úsekov ciest a sú súčasťou integrovaného projektu RIÚS/IÚS.
- príprava projektovej dokumentácie, vypracovanie štúdií uskutočniteľnosti a vykonanie bezpečnostného auditu alebo inšpekcie.
Vypracovania štúdií uskutočniteľnosti sa bude týkať projektov výstavby nových úsekov ciest. Vykonanie bezpečnostného auditu alebo inšpekcie bude podmienkou pri realizácii projektov rekonštrukcií ciest s cieľom odstránenia prvkov a závad vplyvujúcich na bezpečnosť cestnej premávky.

Cieľom všetkých opatrení je zvyšovanie bezpečnosti všetkých účastníkov cestnej dopravy, odstraňovanie nehodových lokalít, zvýšenie bezpečnosti na cestách a križovatkách zavádzaním inteligentných riadiacich systémov (merače rýchlosti, signalizácia, mimoúrovňové križovanie, zmeny riešenia, kruhové križovatky, signalizačné zariadenia, ktoré reagujú na rýchlosť vozidiel, atď.). Súčasťou opatrení bude rekonštrukcia a budovanie dopravných subsystémov zabezpečujúcich zvyšovanie úrovne dopravných, bezpečnostných a environmentálnych aspektov (napr. radarové merače rýchlosti, vhodné prvky upokojujúce dopravu a pod.) pre bezpečný pohyb zraniteľných účastníkov premávky, predovšetkým chodcov a cyklistov. Taktiež budú podporené aktivity zamerané na zmierňovanie dopadov negatívnych vplyvov dopravy na životné prostredie a obyvateľov prejazdnych úsekov ciest cez mestá a obce (napr. budovanie protihlukových opatrení, účinných systémov odvodnenia a pod.).

Kritéria pre hodnotenie projektov v špecifickom ciele 1.1:

Výber identifikovaných potenciálne vhodných projektov (úsekov) v IÚS pre podporu z IROP na úrovni rekonštrukcie, modernizácie a výstavby vychádza z hodnotenia projektov, ktoré obsahuje Strategický plán rozvoja a údržby ciest na úrovni regiónov, časť Banskobystrický samosprávny kraj

a uvedených zároveň v Regionálnom Master pláne („Strategický plán rozvoja cestnej dopravnej infraštruktúry Banskobystrického samosprávneho kraja do roku 2020 – plán rozvoja a údržby ciest II. a III. triedy“) a v Pláne udržateľnej mobility BBK/MFO mesta Banská Bystrica, ktoré obsahujú zoznam všetkých cestných projektov identifikovaných Banskobystrickým samosprávnym krajom v procese analýzy dostupnosti a obslužnosti územia po konzultácií so zástupcami MFO mesta Banská Bystrica.

Pre efektívne dosiahnutie čo najväčšieho príspevku operácií/projektov k naplneniu špecifického cieľa 1.1 a dosiahnutie stanovených výsledkov navrhované operácie/projekty rešpektujú princípy uvedené v IROP, ktoré môžu byť doplnené o kritériá špecificky miestne (hodnotiacia tabuľka investičného projektu v oblasti dopravy) a hodnotením efektívnosti intervencie.

Súčasťou rekonštrukcií a zvyšovania úrovne ciest musí byť podpora zlepšenia podmienok pre chodcov, cyklistov a verejnú osobnú dopravu.

Oprávnení prijímateľa v špecifickom celi 1.1:

- Banskobystrický samosprávny kraj ako vlastník ciest II. a III. triedy

Cieľové skupiny:

- široká verejnosť a predovšetkým užívatelia cestnej dopravnej siete, obyvatelia dotknutých území, miest a obcí,
- prevádzkovatelia a investori v priemyselných zónach,
- poskytovatelia verejných služieb vrátane prevádzkovateľov verejnej autobusovej dopravy.

Cieľové územie:

- MFO mesta Banská Bystrica

Tabuľka č. 1.2b.: Merateľné ukazovatele výstupu pre investičnú prioritu 1.1 pre územie MFO mesta Banská Bystrica:

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
C014	Celková dĺžka rekonštruovaných alebo zrenovovaných ciest	km	N/A	N/A	17	ITMS 2014+	ročne
C013	Celková dĺžka nových ciest	km	N/A	N/A	0	ITMS 2014+	ročne

Investičná priorita 1.2: Vývoj a zlepšovanie ekologicky priaznivých, vrátane nízkohlukových, a nízkouhlíkových dopravných systémov vrátane vnútrozemských vodných ciest a námornej dopravy, prístavov, multimodálnych prepojení a letiskovej infraštruktúry v záujme podpory udržateľnej regionálnej a miestnej mobility na území MFO mesta Banská Bystrica

Investičná priorita a špecifické ciele 1.2.1 a 1.2.2 naplňajú tematický cieľ 7c Vývoj ekologicky priaznivých a nízkouhlíkových dopravných systémov a propagácia trvalo udržateľnej mestskej mobility.

Špecifický cieľ 1.2.1: Zvyšovanie atraktivity a konkurencieschopnosti verejnej osobnej dopravy na území MFO mesta Banská Bystrica

Verejná osobná doprava (ďalej len „VOD“) podporuje dosahovanie viacerých sociálno-ekonomických cieľov. Jej prínos možno definovať z hľadiska ekologického, sociálneho, regionálneho, priestorového a bezpečnostného. Na druhej strane nárast individuálnej automobilovej dopravy (ďalej len „IAD“) má nepriaznivý vplyv nielen na životné prostredie, bezpečnosť a spôsobuje dopravné zápchy, ale zvyšuje náklady na údržbu cestnej infraštruktúry a dopravu celkom.

Zámer stratégie MFO mesta Banská Bystrica je v súlade s víziou stratégie rozvoja verejnej osobnej dopravy na Slovensku a orientuje sa na zmenu doterajšieho nepriaznivého vývoja v delbe prepravnej práce v osobnej doprave.

Hlavným cieľom je integrácia jednotlivých dopravných systémov v súlade s miestnym plánom udržateľnej mobility a realizácia týchto konkrétnych cieľov je zameraná predovšetkým na zlepšenie základných parametrov, ktoré ovplyvňujú užívateľa dopravy pri voľbe dopravného prostriedku (VOD

alebo IAD): časová a priestorová dostupnosť, pohodlie, kvalita a rozsah doplnkových služieb a atraktívna výška cestovného.

Podstatným príspevkom ku kvalite života a životného prostredia je udržateľná, ľahko dostupná a cenovo výhodná sieť udržateľnej mestskej dopravy v rámci mestskej oblasti. Mestská doprava musí byť v súlade s požiadavkami v oblasti bývania, pracovnými požiadavkami, požiadavkami na životné prostredie a verejné priestory. Zároveň musí byť projektovaná a realizovaná tak, aby boli aj znevýhodnené mestské štvrte lepšie dopravné integrované v rámci MFO spolu s okolitými obcami.

Z hľadiska celoplošnej obsluhy územia MFO mesta Banská Bystrica verejnou osobnou dopravou má nenahraditeľný význam prímestská autobusová doprava a železničná osobná doprava, pričom úlohu pre efektívnejšie využívanie tejto VOD zohráva minimalizácia súbežností spojov a maximalizácia ich vzájomných nadväzností.

Tento systém by mal byť prepojený v rámci IDS nielen na miestnej, ale aj regionálnej úrovni a kompatibilné v budúcnosti s IDS ostatných regiónov.

Špecifické ciele na území MFO mesta Banská Bystrica:

- vypracovať miestny Plán udržateľnej mobility na území MFO mesta Banská Bystrica,
- vytvoriť predpoklady pre budovanie IDS,
- vybudovať doplnkovú infraštruktúru pre IDS, VOD a nemotorovú dopravu,
- dobudovať sieť ciest II. a III. triedy na území MFO mesta Banská Bystrica s dôrazom na pozitívny dopad na ŽP a bezpečnosť,
- zvýšiť podiel prepravených osôb prepravených VOD,

Výsledok podpory v IÚS MFO mesta Banská Bystrica:

- efektívnejšie využívanie verejnej osobnej dopravy na základe spracovaného miestneho plánu udržateľnej mobility,
- zvýšenie počtu osôb prepravených VOD prostredníctvom organizačných, prevádzkových a infraštruktúrnych opatrení zameraných na zatraktívnenie VOD,
- zmena delby prepravej práce na území MFO mesta Banská Bystrica v prospech ekologicky priaznivejších módov dopravy vrátane nemotorovej dopravy,
- zníženie znečistenia ovzdušia (PM, NOX, O₃, CO₂) a zníženie zaťaženia obyvateľstva hlukom preferenciou ekologickejších druhov dopravy,
- vybudovanie siete 3 integrovaných prestupných bodov v súlade s jednotným štandardom /terminálov/ v spolupráci s dopravcami, stanica, vedenie cyklotrasy, autobusová zastávka liniek mestskej autobusovej dopravy);

Tabuľka č. 1.3b.: Merateľné ukazovatele výsledku pre špecifický cieľ 1.2.1 – RIÚS BBK a IÚS MFO mesta Banská Bystrica:

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0164	Počet predaných predplatných cestovných lístkov integrovaného dopravného systému	predplatný cestovný lístok	0	2013	13 305 599	MDVRR SR	Ročne
R0156	Podiel nízkopodlažných autobusov na celkovom počte autobusov, vhodných aj pre cestujúcich s obmedzenou mobilitou	%	5	2012	6	MDVRR SR	Ročne

Aktivity špecifického cieľa 1.2.1

- a) spracovanie komplexných strategických dokumentov pre oblasť dopravy:
 - spracovanie, resp. aktualizácia strategických dokumentov a územnoplánovacích podkladov (miestny plán udržateľnej mobility, akčný plán statickej dopravy,)
- b) zabezpečenie moderných tarifných, informačných a dispečerských systémov, zlepšenie informovanosti cestujúcich a zlepšenie informačného a oznamovacieho systému:

- zavedenie nového integrovaného dopravného systému a doplnkových služieb - technická podpora softvérového zabezpečenia ako aj hardvérového vybavenia,
 - podpora informovanosti verejnosti s cieľom zvyšovania atraktivity verejnej osobnej dopravy najmä využitím moderných IKT.
- c) zlepšenie infraštruktúry verejnej osobnej dopravy:
- rekonštrukcia, modernizácia a výstavba navrhnutých 3 prestupných uzlov v rámci plánovanej siete,
 - rekonštrukcia, modernizácia a výstavba zastávok cestnej verejnej osobnej dopravy a integrovaných zastávok subsystémov verejnej osobnej dopravy podľa jednotného štandardu ,
 - rekonštrukcia, modernizácia a výstavba obrátisk cestnej verejnej osobnej dopravy,
 - rekonštrukcia, modernizácia a výstavba záchytných parkovísk s napojením na verejnú dopravu do centra mesta Park & Ride (P+R), priestranstvá pre prestup z osobného automobilu na prostriedky verejnej osobnej dopravy v blízkosti prestupných uzlov,
 - Kiss & Ride (K+R), parkoviská s cyklostanami Bike & Ride (B+R) a inštalácia systému chytrého parkovania v atraktívnych oblastiach miest,
 - zavádzanie opatrení preferencie verejnej osobnej dopravy.

Opatrenia týkajúce sa služieb vo verejnom záujme budú implementované v súlade s nariadením EP a Rady (ES) č. 1370 z 23. októbra 2007 o službách vo verejnom záujme v železničnej a cestnej osobnej doprave, ktorým sa zrušujú nariadenia Rady (EHS) č. 1191/69 a (EHS) č. 1107/70.

Oprávnení prijímateľa v špecifickom ciele 1.2.1:

- mesto Banská Bystrica a obce MFO mesta Banskej Bystrice, subjekty poskytujúce pravidelnú verejnú osobnú dopravu, subjekty organizujúce integrované dopravné systémy (pozn. vzťahuje sa na subjekty vo vlastníctve objednávateľov dopravy)

Cieľové skupiny:

- široká verejnosť využívajúca služby VOD na území MFO mesta Banská Bystrica

Cieľové územie:

- MFO mesta Banská Bystrica

Špecifický cieľ 1.2.2: Zvyšovanie atraktivity a prepravnej kapacity nemotorovej dopravy (predovšetkým cyklistickej dopravy) na celkovom počte prepravených osôb na území MFO mesta Banská Bystrica

Hlavným cieľom v oblasti podpory nemotorovej dopravy je **zvýšenie atraktivity cyklistickej dopravy na území MFO mesta Banská Bystrica** prostredníctvom budovania siete bezpečných cyklotrás a nadväzujúcej infraštruktúry (parkovanie a úschovne bicyklov, potrebné hygienické zabezpečenie pre zamestnancov po príchode do práce, a pod.), realizácia opatrení na upokojovanie dopravy, a pod. Realizáciou súboru opatrení v rámci tohto špecifického cieľa sa prispeje k zvýšeniu podielu cyklistickej dopravy na celkovej dĺžbe dopravnej práce v území MFO mesta Banská Bystrica, k zníženiu celkového znečistenia ovzdušia dopravou.

Prostredníctvom jednotlivých opatrení a aktivít bude potrebné začleniť cyklistickú dopravu ako plnohodnotný spôsob prepravy v rámci udržateľnej mobility v meste Banská Bystrica a v okolitých obciach a zmeniť vnímanie cyklistov nielen v kontexte športového či turistického využitia. Výsledok podpory v IÚS MFO mesta Banská Bystrica:

- dostatočne vybudovaná sieť cyklodopravných ciest/ trás na území MFO mesta Banská Bystrica ako súčasť IDS a mikrosystémov dopravy vytvorí podmienky pre lepšiu mobilitu obyvateľov v rámci MFO,
- dobudovanie cyklocesty Banská Bystrica – Zvolen ako ďalšia etapa projektu, prepojenie Banská Bystrica – Sliač,
- vytvorenie spoločného nástupného bodu v priestoroch blízko autobusovej stanice a železničnej stanice v meste Banská Bystrica,

- zmena del'by prepravnej práce v prospech environmentálne priaznivejších módov dopravy a zvýšenie podielu cyklodopravy v oprávnenom území,
- zlepšenie dostupnosti verejných služieb využitím nemotorovej dopravy s dôrazom na oblasť vzdelávania,
- pozitívny environmentálny efekt v podobe zníženia miery znečistenia ovzdušia, hluku a vibrácií zvýšením podielu nemotorovej dopravy v území.

Tabuľka č. 1.4b.: Merateľné ukazovatele výsledku pre špecifický cieľ č. 1.2.2 - pre územie Banskobystrického kraja a MFO mesta Banská Bystrica:

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0157	Podiel cyklistickej dopravy na celkovej del'be dopravnej práce	%	AP	2015	AP	MDVRR SR	raz za tri roky

Aktivity špecifického cieľa 1.2.2:

- rekonštrukcia, modernizácia a výstavba infraštruktúry pre nemotorovú dopravu,
- cyklistické komunikácie - obnova a rekonštrukcia už existujúcich cyklistických komunikácií, budovanie nových cyklistických komunikácií, cyklokoridorov na existujúcich miestnych komunikáciách a komunikáciách medzi sídlami v súlade s integrovaným projektom (v prílohe),
- doplnková cyklistická infraštruktúra (chránené parkoviská pre bicykle, cyklostojany, nabíjacie stanice pre elektrobicykle, systémy automatickej požičovne bicyklov, hygienické zariadenia apod.),
- budovanie prvkov upokojuvania dopravy (pešie zóny, shared space, vylúčenie dopravy z ulíc okrem mestskej hromadnej dopravy a cyklistov apod.),
- revitalizácia verejných priestorov s cieľom uprednostnenia verejnej osobnej dopravy a nemotorovej dopravy v kontexte komplexnosti poskytovaných dopravných služieb a väzieb na funkcie územia,
- zvyšovanie bezpečnosti zraniteľných účastníkov cestnej premávky - odstraňovanie úzkych miest v pešej doprave, odstraňovanie bariér pri prestupovaní, apod.,
- propagácia a zvyšovanie atraktivity cyklistickej dopravy vo verejnosti,
- webové portály, mobilné aplikácie apod.,
- príprava projektovej dokumentácie pre projekty rekonštrukcie, modernizácie a výstavby infraštruktúry pre nemotorovú dopravu

Vyššie uvedené opatrenia nadväzujú na prioritu 16 - Stratégie rozvoja verejnej osobnej a nemotorovej dopravy v SR do roku 2020 „Umožnenie využívania cyklistickej dopravy na cyklodopravné účely v mestách a obciach s dôrazom na nadväznosť na terminály a zastávky verejnej osobnej dopravy a tiež na dopravu medzi obcami“ a prioritu 17 „Upokojenie dopravy na vhodných miestach urbanizovaných oblastí, podpora osvedy“.

Oprávnení prijímateľa v špecifickom ciele 1.2.2:

- mesto Banská Bystrica, obce v rámci MFO, subjekty poskytujúce pravidelnú verejnú osobnú dopravu, mimovládne organizácie

Cieľové skupiny:

- široká verejnosť

Cieľové územie:

- MFO mesta Banská Bystrica

Kritériá pre hodnotenie projektov v investičnej prioritě 1.2:

Pre efektívne dosiahnutie čo najväčšieho príspevku operácií/projektov k naplneniu investičnej priority 1.2. a dosiahnutie stanovených výsledkov navrhované operácie/projekty rešpektujú princípy uvedené v IROP.

Princípy spoločne uplatňované pre oblasť energetickej efektívnosti sa nachádzajú v kapitole 2.4.1.2. Uvedené princípy sa uplatňujú v závislosti od typu a charakteru projektu. Opatrenia týkajúce sa služieb vo verejnom záujme budú implementované v súlade s požiadavkami nariadenia EP a Rady (ES) č. 1370 z 23. októbra 2007 o službách vo verejnom záujme v železničnej a cestnej osobnej doprave, ktorým sa zrušujú nariadenia Rady (EHS) č. 1191/69 a (EHS) č. 1107/70.

Tabuľka č. 1.5b.: Spoločné merateľné ukazovatele výstupu pre investičnú prioritu 1.2 na území MFO mesta Banská Bystrica :

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
O0128	Dĺžka nových úsekov cyklistických komunikácií	km	N/A	N/A	40	ITMS 2014+	ročne
O0129	Počet vytvorených prvkov doplnkovej cyklistickej infraštruktúry	prvok	N/A	N/A	7	ITMS 2014+	ročne
O0219	Počet nahradených autobusov v mestskej a prímestskej doprave	Vozidlo	N/A	N/A	4	ITMS 2014+	ročne
O0243	Počet prestupných uzlov(veľkosť, štandard)	Prestupný uzel	N/A	N/A	3	ITMS 2014+	ročne
O0133	Počet a modernizovaných vybudovaných integrovaných zastávok	Integrovaná zastávka	N/A	N/A	20	ITMS 2014+	ročne
O0134	Počet zavedených informačných systémov	Informačný systém	N/A	N/A	1	ITMS 2014+	ročne
O0220	Počet zavedených parkovacích systémov	Parkovací systém	N/A	N/A	1	ITMS 2014+	Ročne
C0037	Počet obyvateľov žijúcich v mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica	Obyvateľ	N/A	N/A	95 292	ITMS 2014+	Ročne

Synergia a doplnkovosť v dosahovaní výsledkov podpory IP 1.1 a 1.2 v IÚS MFO mesta Banská Bystrica

OP Integrovaná infraštruktúra – plánované investičné zámery na území Banskobystrického kraja s dopadom na MFO mesta Banská Bystrica.

Program rozvoja vidieka – v rámci opatrenia „Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach“ bude v obciach a na vidieku podporovať investície na rozvoj a marketing cestovného ruchu – rozvoj rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a informačných tabúl v turistických lokalitách pre cykloturistiku, budovanie cyklotrás s odpočinkovým miestom.

V OP Cezhraničná spolupráca SR – Maďarsko sú to opatrenia Prioritnej osi 2 zameranej na cezhraničnú mobilitu (aktivity opatrení 2.2.1.2, 2.2.2, 2.2.2.1) v súlade so schválenou verziou OOP:

- štúdie, analýzy, technické správy, štúdie uskutočniteľnosti a podobne,
- výstavba cezhraničných ciest, mostov a inej súvisiacej infraštruktúry,
- príprava a budovanie inteligentných dopravných systémov (ITS), aplikácia IKT v dopravných službách a dopravných systémov a pod

Identifikácia opatrení z iných OP: v rámci Programu rozvoja vidieka a vo vzájomnej koordinácii s IROP PO č. 5 bude potrebné sústrediť sa najmä vytváranie doplnkových služieb udržateľnej mobility a dobudovania prvkov doplnkovej cyklistickej infraštruktúry, rekonštrukcie vybraných verejných priestranstiev.

V Programe rozvoja vidieka sú to opatrenia, ktoré je možné realizovať v okolitých obciach:

- 4.2.14.14 – Zlepšenie kvality života na vidieku a podpora rozvoja miestnych komunít/partnerstiev vo vidieckych oblastiach (prierezový cieľ Inovácie a Životné prostredie) s dôrazom na sociálnu kohéziu vidieka. Medzi priority opatrenia patria investície do drobnej infraštruktúry:
- podopatrenie 7.2 – výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií ... pre obce vo vidieckych oblastiach s počtom obyvateľov do 1000 obyvateľov (vrátane, k 1.1. 2014),
- podopatrenie 7.5. – podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie v súlade s NSRR SR a Národnou stratégiou rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v SR pre obce vo vidieckych oblastiach s počtom obyvateľov do 1000 obyvateľov (vrátane, k 1.1. 2014),

- Rozvoj IKT vo vidieckych obciach, oblasť 6C) Rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií vo vidieckych oblastiach v nadväznosti na budovanie IDS a ich doplnkových služieb.
- Opatrenie LEADER, fokusová oblasť 6C a aktivity zahrnuté do schválenej stratégie miestneho rozvoja.

V IROP sú to opatrenia realizované v prioritnej osi č. 5 Miestny rozvoj vedený komunitou:

Špecifický cieľ č. 5.1.2 - dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel:

- výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec s mestom,
- budovanie prvkov a podpora opatrení na zvyšovanie bezpečnosti dopravy v mestách,
- nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôbovaných osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie,
- zriaďovanie, obnova a výstavba cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám (napr. trasy vedúce k vlakovým, autobusovým zastávkam a staniciam v obciach a mestách) vrátane investícií do doplnkovej cyklistickej infraštruktúry vrátane odpočívadiel, chránených parkovísk pre bicykle, nabíjajúcich staníc pre elektrobicykle a pod.,

Zvolené územné investičné jednotky

Špecifický cieľ 1.1.

- NUTS 3 (v súlade s regionálnym Master Plánom)

Špecifický cieľ 1.2.1

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 1.2.2

- Obec (LAU2)

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre projekty PO1

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre špecifický cieľ 1.2.1 a špecifický cieľ 1.2.2 sú uvedené v prílohe P7 – Multikritériálna analýza podľa návrhu RO so špecifikáciou pre územie BBK a MFO Banská Bystrica.

2.2.2. Prioritná os č. 2: Zlepšenie prístupu k efektívnym a kvalitnejším verejným službám na území MFO mesta Banská Bystrica

Strategická priorita kombinuje dva tematické ciele - tematický cieľ č. 9 – Podpora začleňovania a boj proti chudobe a tematický cieľ č. 10 – Investovanie do vzdelania, zručností a celoživotného vzdelávania.

Investičná priorita 2.1: Investície do zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry, ktoré prispievajú k celoštátnemu, regionálnemu a miestnemu rozvoju BBK, znižujú nerovnosť z hľadiska zdravotného postavenia, podporujú sociálne začleňovanie prostredníctvom lepšieho prístupu k sociálnym, kultúrnym a rekreačným službám a prechod z inštitucionálnych služieb na komunitné.

Špecifický cieľ 2.1.1: Podporiť prechod poskytovania sociálnych služieb a zabezpečenia výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení BBK z inštitucionálnej formy na komunitnú a podporiť rozvoj služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku na komunitnej úrovni

Výsledok podpory v IÚS mesta Banská Bystrica:

- investície podporia transformáciu a deinštitucionalizáciu existujúcich nákladovo neefektívnych zariadení najmä s celoročným pobytom vytvorením vhodných priestorových podmienok v súlade so Stratégiou deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v SR a koncepčnými dokumentmi mesta Banská Bystrica a okolitých obcí,
- investície umožnia vznik mobilných odborných jednotiek s priestorovým a technickým vybavením zameraných na aktívnu odbornú činnosť a vytváranie podmienok pre nezávislý

- a plnoprávny život osôb (z hľadiska ich veku, alebo zdravotného postihnutia, sociálneho vylúčenia, zhoršenie ich zdravotného stavu, alebo zvýšenie ich sociálne nepriaznivej situácie),
- investície prispejú k skvalitneniu a rozšíreniu ponuky služieb existujúcich zariadení poskytujúcich sociálne služby so zameraním na individuálny a holistický prístup k prijímateľom sociálnych služieb,
- investície budú zamerané na vytváranie inovatívnych sociálnych služieb tzv. nových služieb pre občanov, ktorí sa dostali do sociálne nepriaznivej situácie,
- investície podporia vybudovanie zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku za účelom podpory zosúladenia rodinného a pracovného života rodičov a zvýšenia zamestnanosti žien,
- investície podporia vytváranie vhodných priestorových podmienok (vhodného fyzického prostredia) pre poskytovanie sociálnych služieb so zameraním na základné a špecifické potreby prijímateľov sociálnych služieb a zabezpečovanie výkonu SPOaSK, investície, ktoré podporia vytváranie prirodzeného fyzického prostredia na zabezpečenie starostlivosti o deti v komunite s dočasným charakterom v rodinných domoch/bytoch (najviac 1 skupina detí v jednom rodinnom byte/dome integrovanom v komunite,
- investície podporia zabezpečenie nových sociálnych služieb a opatrení SPOaSK v minimálne dvoch zariadeniach, ktoré sa vykonávajú na komunitnej báze, vrátane inovatívnych služieb a opatrení komunitnej starostlivosti,

Dosiahnuté výsledky IÚS v rámci jednotlivých územných investícií v ŠC 2.1.1 predpokladajú integráciu so špecifickými cieľmi definovanými v investičnej prioritě IÚS MFO mesta Banská Bystrica č. 1.2 (zvlášť podpora VOD, cyklistickej a podpornej infraštruktúry, ktorú budú môcť využívať aj prijímatelia sociálnych služieb so špecifickým potrebami). Osobitná väzba sa bude viazať na koordináciu a spoluprácu pri vytváraní a budovaní CIZS (integrovaných centier zdravotnej starostlivosti) v ŠC 2.1.2. V rámci prípravy projektov zameraných na terénne a ambulantné sociálne služby, v ktorých sa využíva komunitná sociálna práca, sa zhodnotia tie projektové zámery, ktoré sa budú vykonávať v koordinácii s realizáciou MRS ako stratégií miestnych akčných skupín (MAS) a v koordinácii s centrami odborného vzdelávania a prípravy (COVP), ako aj centrami podpory zdravia v sieti CIZS.

Tabuľka č. 2.1b.: Merateľné ukazovatele výsledku v špecifickom ciele 2.1.1: RIÚS na území Banskobystrického kraja a MFO mesta Banská Bystrica

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0091	Podiel osôb (detí so zdravotným postihnutím, občanov so zdravotným postihnutím, občanov v nepriaznivej sociálnej situácii, seniorov), ktorým je poskytovaná sociálna služba na komunitnej úrovni na celkovom počte osôb, ktorým je sociálna služba poskytovaná	%	8,95	2013	14,75	VÚC, MPSVR SR, ŠÚ SR	Ročne
R0092	Podiel detí v detských domovoch, ktorým je poskytovaná starostlivosť v rámci komunity na celkovom počte detí v detských domovoch	%	38	2012	43,5	Štatistické výkazy MPSVR SR, ÚPSVR	Ročne
R0158	Podiel detí do troch rokov, ktorým je poskytovaná služba starostlivosti na celkovom počte detí do troch rokov	‰	AP	2015	AP	MPSVR SR	Ročne

Aktivity špecifického cieľa 2.1.1 na území MFO mesta Banská Bystrica:

- rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia vhodných stavebných objektov tak, aby sa vytvorili priestorové podmienky pre poskytovanie a zabezpečenie komunitnej starostlivosti (základných

a špecifických potrieb budúcich prijímateľov sociálnych služieb) v súlade s princípmi deinštitucionalizácie,

- rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia stavebných objektov existujúcich zariadení, ktoré už poskytujú a zabezpečujú služby na komunitnej báze,
- zriaďovanie, výstavba nových stavebných objektov zariadení sociálnych služieb vrátane tých, ktoré poskytujú inovatívne sociálne služby,
- zriaďovanie a výstavba nových stavebných objektov zariadení sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej SPOaSK) vrátane tých, ktoré poskytujú inovatívne formy komunitnej starostlivosti a opatrení na podporu zotrvania/návratu detí v prirodzenom rodinnom prostredí, resp. podporu náhradného rodinného prostredia, resp. náhradou rodinného prostredia
- vytváranie prirodzeného fyzického prostredia na zabezpečenie starostlivosti o deti v komunite s dočasným charakterom v rodinných domoch/bytoch,
- vytváranie priestoru na aktívnu spoluprácu s biologickými rodinami,
- vytváranie priestoru na aktívnu odbornú činnosť odborných zamestnancov na realizáciu rôznych programov, odborných metód a techník práce na predchádzanie a riešenie konfliktných a krízových situácií,
- vytváranie priestoru na aktívnu odbornú spoluprácu s profesionálnymi rodinami detských domovov a na zabezpečenie starostlivosti o deti umiestnených v profesionálnych rodinách v krízových situáciách, resp. v rôznych životných situáciách profesionálnych rodín,
- výstavba, rekonštrukcia a modernizácia zariadení na zosúladenie pracovného a súkromného (rodinného) života – jasle pre deti od 0 do 3 rokov,
- zabezpečenie materiálno- technického vybavenia, zariadení vrátane motorových vozidiel pri zriaďovaní zázemia pre terénne služby,
- obstaranie nehnuteľnosti (budovy – rodinný dom alebo bytová jednotka, alebo pozemok),
- budovanie a rozvoj zázemia respektíve základní terénnych a ambulantných sociálnych služieb,
- opatrenia na zvýšenie energetickej hospodárnosti budov.

Kritéria pre hodnotenie projektov v špecifickom ciele 2.1.1 na území MFO mesta Banská Bystrica:

Okrem kritérií pre hodnotenie projektov stanovených v IROP budú nad rámec uplatňované po dohode s ministerstvom kritériá MCA uvedené v prílohe P7:

- kritériá súladu s legislatívnymi požiadavkami a dokumentmi strategického charakteru,
- kritériá súladu s individuálnymi potrebami a požiadavkami prijímateľov sociálnych služieb a ďalších zainteresovaných strán,
- stavebné kvalitatívne kritériá,
- odborné kvalitatívne kritériá.

Vyššie uvedené kritéria výberu a princípy sa uplatnia v závislosti od typu a charakteru projektu so zameraním na špecifické potreby prijímateľov sociálnych služieb alebo potreby detí.

Oprávnení prijímateľa v špecifickom ciele 2.1.1:

v sociálnych službách:

- obec,
- právnická osoba zriadená obcou alebo založená obcou,
- iná osoba (neverejný poskytovateľ sociálnej služby, neverejný zriaďovateľ sociálnej služby).

v SPOaSK:

- zriaďovatelia zariadení na výkon opatrení SPODaSK:
- obec,
- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR,
- akreditované fyzické a právnické osoby.

Cieľové skupiny:

- deti, plnoleté fyzické osoby a ich rodiny, ktorým sa poskytujú sociálne služby,
- deti, plnoleté fyzické osoby a rodiny, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately,
- verejní a neverejní poskytovatelia sociálnych služieb a zamestnanci zriaďovateľov,

- zriaďovatelia poskytovateľov sociálnych služieb a subjektov vykonávajúcich opatrenia SPOaSK, subjekty vykonávajúce opatrenia SPOaSK a ich zamestnanci,
- zamestnanci vykonávajúci politiky a opatrenia v oblasti prevencie diskriminácie a /alebo sociálneho začlenenia vo verejnom aj v neverejnom sektore,
- fyzické osoby – rodičia (najmä matky), ktorým sa pomohlo zosúladiť pracovný a súkromný život.

Cieľové územie

- MFO mesta Banská Bystrica

Synergia a doplnkovosť v dosahovaní výsledkov podpory v IÚS Banská Bystrica:

- **OP Ľudské zdroje:** pri podpore prechodu z inštitucionálnej formy poskytovania sociálnych služieb na komunitnú podporovať predovšetkým vzdelávanie zamestnancov a odborného personálu a zabezpečiť infraštruktúru technického a administratívneho vybavenia, a zabezpečiť diseminačné aktivity a publicitu deinštitucionalizácie sociálnych služieb,
- **OP Ľudské zdroje:** Inovatívne (nové sociálne služby) predpokladajú pilotné projekty vzdelávania zamestnancov a odborného personálu za účelom získania nových odborných poznatkov, zručností a spôsobilosti v práci a podpora materiálno-technického vybavenia,
- **Program rozvoja vidieka** – v rámci opatrenia „Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach“, **LEADER** - podpora stratégií miestnych akčných skupín (MAS) – **miestne rozvojové stratégie** (MRS ako dokumenty podpory v rámci IROP - prioritnej osi 5 Miestny rozvoj vedený komunitou (CLLD), zabezpečenie malých komunitných služieb najmä terénnych a podporných.
- **OP Kvalita životného prostredia:** pri podpore projektov zameraných na zlepšenie energetickej efektívnosti budov - projekty spojené s rozvojom energetických služieb na regionálnej a miestnej úrovni (vykonanie a vypracovanie účelových energetických auditov, príprava projektu realizovaného prostredníctvom poskytnutia energetickej služby).

Špecifický cieľ 2.1.2: Modernizovať zdravotnícku infraštruktúru za účelom v integrácie primárnej zdravotnej starostlivosti

Výsledok podpory v IÚS MFO mesta Banská Bystrica:

- vybudovaná sieť CIZS,
- zvýšenie počtu lekárov primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti na jedno kontaktné miesto,
- posilnenie úlohy poskytovateľov primárnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti v systéme poskytovania zdravotnej starostlivosti na miestnej a regionálnej úrovni,
- zlepšenie kvality a dostupnosti služieb zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb podľa špecifických potrieb obyvateľov územia,
- vytvorenie predpokladov pre integráciu sociálnych a zdravotníckych služieb.

Tabuľka č. 2.2b.: Merateľné ukazovatele výsledku v špecifickom ciele 2.1.2 v RIÚS na území BBK a MFO mesta Banská Bystrica:

ID	Názov ukazovateľa	Merná Jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0093	Počet lekárov primárneho kontaktu na jedno kontaktné miesto	Lekár	1,40	2014	2,65	Zdravotné poisťovne, NCZI	ročne
R0170	Počet iných zdravotníckych pracovníkov primárneho kontaktu na jedno kontaktné miesto	Počet	AP	2015	AP	Zdravotné poisťovne, NCZI	ročne

Aktivity špecifického cieľa 2.1.2:

Budovanie infraštruktúry centier integrovanej zdravotnej starostlivosti:

- výstavba nových budov,

- modernizácia a rekonštrukcia budov,
- prístavba, nadstavba, stavebné úpravy a rekonštrukcia vnútorných a vonkajších priestorov existujúcich stavebných objektov,
- zabezpečenie materiálo-technického vybavenia,
- dodávka zdravotníckej techniky, zariadenia a vybavenia,
- budovanie a modernizácia IKT infraštruktúry vrátane vybavenia vysokorychlostným internetovým pripojením a nákupu softvérového vybavenia,
- budovanie bezbariérových prístupov,
- opatrenia na zvýšenie energetickej hospodárnosti budov.

Kritéria pre hodnotenie projektov v špecifickom ciele 2.1:

- projekt musí byť v súlade so Strategickým rámcom starostlivosti o zdravie pre roky 2014 – 2030 a jeho relevantnými čiastkovými stratégiami/nástrojmi zmien,
- projekt musí reflektovať regionálne špecifiká (geografia, dopravná dostupnosť, demografia, epidemiológia, ...) a integračné trendy,
- projekt vybudovania CIZS vo forme výstavby novej infraštruktúry, resp. vo forme modernizácie existujúcej infraštruktúry je z hľadiska nákladovej efektívnosti najvhodnejším stavebným riešením v príslušnej lokalite

Oprávnení prijímatelia v špecifickom ciele 2.1.2:

- Neziskové organizácie zriadené MZ SR najmä v spolupráci so samosprávnymi krajmi, obcami a poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, ktoré budú vlastníkami alebo dlhodobými nájomcami existujúcej infraštruktúry zdravotníckych zariadení (v prípade modernizácie existujúcej infraštruktúry), resp. ktoré budú vlastníkami alebo dlhodobými nájomcami pozemkov (v prípade výstavby novej infraštruktúry), poskytovatelia zdravotnej starostlivosti,

Cieľové skupiny:

- obyvatelia MFO mesta Banská Bystrica

Cieľové územie

- MFO mesta Banská Bystrica

Tabuľka č. 2.3b.: Spoločné merateľné ukazovatele výstupu pre investičnú prioritu č. 2.1 – IÚS na území MFO mesta Banská Bystrica

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
O0250	Kapacita podporených zariadení sociálnych služieb	miesto v sociálnych službách	N/A	N/A	40	Centrálny register poskyt. soc. služieb, ITMS 2014+	ročne
O0251	Kapacita podporených zariadení výkonu opatrení SPOaSK	miesto v sociálnych službách	N/A	N/A	0	MPSVR SR, ÚPSVR SR, ITMS 2014+	ročne
O0244	Počet zariadení soc. služieb na komunitnej úrovni, ktoré vzniknú vďaka podpore,	počet	N/A	N/A	3	Centrálny register poskytovateľov soc. služieb, ITMS 2014 +	ročne
O0136	Počet podporených zariadení výkonu opatrení SPOaSK	počet	N/A	N/A	0	MPSVR SR, ÚPSVR SR, ITMS 2014+	ročne
O0246	Kapacita transformovaných sociálnych služieb	miesto v sociálnych službách	N/A	N/A	80	Centrálny register poskytovateľov soc. služieb, MPSVR SR, ÚPSVR SR, ITMS 2014+	ročne
O0247	Počet transformovaných zariadení soc. služieb vďaka podpore	zariadenie	N/A	N/A	2	Centrálny register poskytovateľov soc. služieb, MPSVR SR, ÚPSVR SR, ITMS 2014+	ročne
O0140	Počet zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku – detských jasí	deti	N/A	N/A	1	ITMS 2014+	ročne

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
O0221	Kapacita podporených zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku	Miesto v zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku	N/A	N/A	14	ITMS 2014+	ročne
O0141	Počet vytvorených CIZS	počet	N/A	N/A	3	ITMS 2014+	ročne
O0258	Počet zdravotníckych pracovníkov v etablovaných CIZS	počet	N/A	N/A	147	ITMS 2014+	ročne
C0032	Zníženie ročnej spotreby primárnej energie v verejných budovách	kWh/rok	N/A	N/A	1 635 840	ITMS 2014+	ročne
O0253	Počet renovovaných verejných budov	Renovovaná budova	N/A	N/A	25	ITMS 2014+	ročne
O0223	Počet nových verejných budov	Nová verejná budova	N/A	N/A	5	ITMS 2014+	ročne
O0224	Podlahová plocha renovovaných budov	m ²	N/A	N/A	3600	ITMS 2014+	ročne
O0225	Podlahová plocha nových verejných budov	m ²	N/A	N/A	0	ITMS 2014+	ročne
C0034	Odhadované ročné zníženie emisií skleníkových plynov	t ekvív. CO ₂	N/A	N/A	1930	ITMS 2014+	ročne
C0039	Nové alebo renovované verejné alebo obchodné budovy na území mestského rozvoja	m ²	N/A	N/A	3600	ITMS 2014+	ročne

Synergia v dosahovaní výsledkov podpory v IÚS Banská Bystrica:

- **OP Ľudské zdroje:** podporovať programy vzdelávania odborného personálu, štandardy poskytovania zdravotnej starostlivosti a zabezpečiť integrovaný prístup zdravotníckych a sociálnych služieb.
- **OP Kvalita životného prostredia:** podporovať projekty na úsporu energie navrhnuté nad rámec splnenia minimálnych požiadaviek na energetickú hospodárnosť budov podľa všeobecne platných právnych predpisov tak, aby sa potreba energie znížila na úroveň nízkoenergetických budov, ultranízkoenergetických budov a budov s takmer nulovou potrebou energie (PO4, IP3, ŠC 4.3.1)

Investičná priorita 2.2: Investovanie do vzdelania, školení a odbornej prípravy, zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom vývoja vzdelávacej a výcvikovej infraštruktúry.

Rozvoj ľudského kapitálu a verejných služieb vzdelávacej a výcvikovej infraštruktúry je kľúčovým nástrojom pre posilnenie a zabezpečenie dlhodobého rastu Banskobystrického kraja a zamestnanosti v konkurenčnom prostredí Európskej únie. Cieľovou skupinou investičnej priority sú deti, žiaci v procese vzdelávania a odbornej prípravy a osoby zúčastnené na celoživotnom vzdelávaní. Hlavným motívom podpory je posilnenie ich sociálnych a odborných kompetencií, ktorých zvládnutie im umožňuje úspešnú integráciu do spoločnosti z hľadiska sociálnych a pracovných väzieb.

Výber investičnej priority vyplýva z vysokého počtu nevybavených žiadostí o prijatie detí do MŠ, potreby posilnenia kľúčových kompetencií žiakov primárneho vzdelávania a zlepšenie výsledkov meraní ich vedomostí potrebných na uplatnenie na trhu, nedostatočná previazanosť výstupov vzdelávania s požiadavkami praxe a prepájanie vzdelávania žiakov stredných škôl s potrebami trhu práce.

Špecifický cieľ 2.2.1

Zvýšenie hrubej zaškolenosti detí materských škôl za účelom vytvárania študijných schopností a sociálnej integrácie detí a zosúladenia súkromného a pracovného života rodičov

Špecifický cieľ je zameraný na zlepšenie prístupu služieb infraštruktúry materských škôl s cieľom zvýšenia zaškolenosti detí materských škôl a zabezpečenie kvalitného predprimárneho vzdelania prispievajúceho k zvládnutiu povinnej školskej dochádzky. Dostatočné kapacity materských škôl sú predpokladom aj pre zosúladovanie súkromného a pracovného života rodičov, zlepšenie príjmovej situácie mladých ľudí. Budovaním prvkov inkluzívneho vzdelávania v materských školách bude dochádzať k integrácii detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Výsledok podpory v IÚS MFO mesta Banská Bystrica:

- rozširovanie predškolskej výchovy vo veku od 3 do 5 rokov,
- zvýšenie dostupnosti predprimárneho vzdelávania pre všetky deti vo veku od 3 rokov, ktorých rodičia o predprimárne vzdelávanie prejavia záujem,
- rozšírené kapacity MŠ, čím sa vytvoria podmienky na zvýšenie hrubej zaškolenosti detí od 3 – 5 roku veku,
- zvýšený počet MŠ s prvkami inkluzívneho vzdelávania na začlenenie detí v rámci inkluzívneho predprimárneho vzdelávania v materských školách,
- zlepšené podmienky na zosúladenie súkromného a pracovného života rodičov,
- vytvorené podmienky pre predprimárnu zaškolenosť talentovaných detí vo veku od 3 do 5 rokov.

Tabuľka č. 2.4b.: Merateľné ukazovatele výsledku v špecifickom ciele 2.2.1 v RIÚS BK a IÚS MFO mesta Banská Bystrica

ID	Názov ukazovateľa	Merná Jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0096	Hrubá zaškolenosť detí v materských školách v BBK	%	92,28	2012	95,0	Centrum vedecko-technických informácií SR	ročne

Aktivity špecifického cieľa 2.2.1:

- rozširovanie kapacít existujúcich objektov materských škôl prístavbou, nadstavbou, rekonštrukciou, zmenou dispozície objektov (možnosť využitia kontajnerových stavieb),
- stavebno-technické úpravy existujúcich objektov a ich adaptácia pre potreby materskej školy vrátane prvkov inkluzívneho vzdelávania (napr. nevyužitú priestory ZŠ),
- stavebno-technické úpravy a revitalizácia areálov materských škôl vrátane detských ihrísk, športových zariadení pre deti – uzavretých aj otvorených s možnosťou celoročnej prevádzky, záhrad vrátane prvkov inkluzívneho vzdelávania,
- modernizácia a obstaranie materiálo-technického vybavenia materských škôl,
- zvyšovanie energetickej hospodárnosti budov materských škôl.

Kritéria pre hodnotenie projektov v špecifickom ciele 2.2.1:

Okrem kritérií pre hodnotenie projektov stanovených v IROP budú nad rámec uplatňované po dohode s ministerstvom nasledujúce kritériá, v odôvodnených prípadoch aj kritériá MCA:

Na úrovni projektu:

- podporuje integrovaný prístup ako komplementárnu podporu aktivít z IROP a OP LZ, prípadné iných OP,
- podporuje inkluzívne vzdelávanie,
- sa realizuje v škole a školskom zariadení, zaradených do siete škôl, školských zariadení v súlade so zákonom č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve v platnom znení,
- je v súlade so zákonom č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) v platnom znení,
- je v súlade so Štátnym vzdelávacím programom ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie,
- zahŕňa analýzu potrieb navýšenia kapacít materskej školy.

Oprávnení prijímateľa v špecifickom ciele 2.2.1:

- mesto Banská Bystrica ako zriaďovateľ školy,

- obec ako zriaďovateľ školy,
- cirkev a náboženská spoločnosť ako zriaďovateľ/zakladateľ školy,
- združenie ako zriaďovateľ/zakladateľ školy,
- právnická osoba,
- fyzická osoba,
- okresný úrad.

Cieľové skupiny:

- deti materských škôl, deti špeciálnych materských škôl, pedagogickí a odborní zamestnanci,

Cieľové územie

- MFO mesta Banská Bystrica

Špecifický cieľ 2.2.2: Zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl

Podpora základného vzdelávania je v rámci IÚS MFO mesta Banská Bystrica zameraná na budovanie a rekonštrukciu odborných učební, laboratórií podporujúcich polytechnickú výchovu, technické a prírodovedné znalosti žiakov, jazykových učební pre rozvoj jazykových zručností žiakov základných škôl a učební IKT pre rozvoj informačno-komunikačných zručností žiakov.

Nevyhnutnou súčasťou je zabezpečenie materiálno-technického vybavenia podporených objektov vrátane prvkov inklúzie s cieľom zlepšenia výsledkov žiakov v medzinárodnom, ako aj národnom meraní dosiahnutých vedomostí a ich úspešnosti na trhu práce. Zámerom je taktiež rozvoj materiálno-technického vybavenia základných škôl z hľadiska ich funkcie a využiteľnosti ako centier celoživotného vzdelávania, sprístupnenie podporených učební pre verejnosť a poskytovateľom celoživotného vzdelávania.

Realizácia špecifického cieľa sa uskutoční integrovaným spôsobom s národným projektom MŠVVŠ SR z OP Vzdelávanie „Zvyšovanie kvality vzdelávania na základných a stredných školách s využitím elektronického testovania“, implementovaného Národným ústavom certifikovaných meraní vzdelávania.

Výsledok podpory v IÚS MFO mesta Banská Bystrica:

- zlepšenie výsledkov v národnom meraní Testovanie 9 vyučovacích jazyk,
- zlepšenie technického vybavenia jazykových učební, IKT učební,
- zlepšenie technického vybavenia odborných učební zameraných na prírodné vedy,
- zlepšenie technického vybavenia školských knižníc,
- prepojenie teoretického a praktického vzdelávania na základných školách s potrebami trhu práce a tým zlepšenie umiestnenia mladých ľudí na trhu práce,
- vytvorenie podmienok pre zavádzanie inkluzívnej výchovy a vzdelávania na základných školách,
- vytvorenie podmienok na celoživotné vzdelávanie

Tabuľka č. 2.5b.: Merateľné ukazovatele výsledku v špecifickom ciele 2.2.2 pre RIÚS BBK a IÚS MFO mesta Banská Bystrica

Id	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0097	Úspešnosť v Testovaní 9 vyučovacích jazyk	%	67,2	2013	69	Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania	ročne
R0098	Úspešnosť v prírodných vedách	%	AP	2015	AP	Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania	ročne

Aktivity špecifického cieľa 2.2.2:

- obstaranie vybavenia a modernizácia jazykových učební na výučbu slovenského jazyka a cudzích jazykov, vrátane slovenského jazyka pre osoby vyrastajúce v inom jazykovom prostredí,
- obstaranie vybavenia a modernizácia školských knižníc vrátane priestorov pre ďalší rozvoj kľúčových kompetencií žiakov,
- obstaranie vybavenia a modernizácia prírodovedných učební,
- obstaranie vybavenia a modernizácia technických učební,
- obstaranie vybavenia a modernizácia IKT učební,
- stavebno-technické úpravy pre potreby modernizácie učební,

Kritéria pre hodnotenie projektov v špecifickom ciele 2.2.2:

Okrem kritérií pre hodnotenie projektov stanovených v IROP budú nad rámec uplatňované po dohode s ministerstvom nasledujúce kritériá, v odôvodnených prípadoch aj kritériá MCA:

Na úrovni projektu:

- sa realizuje v plnoorganizovaných ZŠ so všetkými ročníkmi 1. – 9.,
- podporuje integrovaný prístup ako komplementárnu podporu aktivít z IROP a OP L'Z, prípadné iných OP,
- cielene podporuje inkluzívne vzdelávanie,
- podporuje celoživotné vzdelávanie v súlade so zákonom č. 568/2009 o celoživotnom vzdelávaní v platnom znení,
- sa realizuje v škole, ktorá je zaradená do siete škôl a školských zariadení v súlade so zákonom č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve v platnom znení,
- sa realizuje v škole, ktorá je v súlade so zásadami optimalizácie siete škôl a školských zariadení (pasportizácia),
- je v súlade so zákonom č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) v platnom znení,
- je v súlade so Štátnym vzdelávacím programom vrátane prvkov inkluzívneho vzdelávania pre prvý a druhý stupeň základných škôl,

Oprávnení prijímateľa v špecifickom ciele 2.2.2:

- mesto Banská Bystrica ako zriaďovateľ základnej školy,
- obec MFO ako zriaďovateľ základnej školy,
- okresný úrad ako zriaďovateľ školy,
- ústredný orgán štátnej správy ako zriaďovateľ subjektov výchovy a vzdelávania,
- nezisková organizácia ako zriaďovateľ/zakladateľ základnej školy,
- nezisková organizácia založená ako poskytovateľ všeobecne prospešných služieb v oblasti vzdelávania,
- cirkev a náboženská spoločnosť ako zriaďovateľ/zakladateľ základnej školy,
- združenie ako zriaďovateľ/zakladateľ základnej školy,
- združenie ako poskytovateľ všeobecne prospešných služieb v oblasti vzdelávania, špeciálna základná škola,
- právnická osoba.

Cieľové skupiny:

- žiaci, žiaci špeciálnych základných škôl, pedagogickí zamestnanci, rodičia, odborní zamestnanci, zamestnanci účastníci celoživotného vzdelávania.

Cieľové územie

- MFO mesta Banská Bystrica

Špecifický cieľ 2.2.3: Zvýšenie počtu žiakov stredných odborných škôl na praktickom vyučovaní

Pre dosiahnutie špecifického cieľa bude integrovaná podpora územných investícií zameraná na vybranú podporu materiálno-technického vybavenia a zlepšenie priestorových podmienok stredných odborných škôl, stredísk praktického vyučovania, školských hospodárstiev a stredísk

odbornej praxe so zreteľom na rozvoj siete centier odborného vzdelávania a prípravy. Špecifický cieľ sleduje zvýšenie kvality odborného vzdelávania a prípravy, vytváranie podmienok pre duálne vzdelávanie, pre zvýšenie praktických zručností žiakov a zvýšenie kvality poskytovaného celoživotného vzdelávania pre potreby trhu práce. Realizované aktivity budú uplatňovať prvky inkluzívneho vzdelávania.

Prioritné oblasti podpory stredného odborného vzdelávania zohľadnením regionálnych potrieb budú smerované najmä do oblasti prípravy mladých ľudí na profesie v strojárstve, stavebníctve, nábytkárstve a drevárstve, elektrotechnike a automatizácii, v IKT technológiách (informačné, sieťové technológie, informatika), v chemickom, automobilovom priemysle, v poľnohospodárstve, potravinárstve, obchode a službách.

K riešeniu problematiky územnej dostupnosti škôl a centier odborného vzdelávania by prispela aj výstavba cykloprávných ciest a odkladacích boxov na bicykle a dobudovanie športovísk tam, kde absentujú, prípadne rekonštrukcie už existujúcich. Ďalšími uvažovanými investičnými akciami, ktoré už z časti prebiehajú a bolo by ich v budúcnosti treba dokončiť sú rekonštrukcie internátov, školských jedální, či vybudovanie centrálného dodávateľa jedál pre výdajné školské jedálne. Pokračovanie rekonštrukcií budov škôl, **budovaní odborných učební, jazykových, ateliérov, dielní pre praktické vyučovanie**, či rekonštrukcia hygienických zariadení v školách a školských zariadeniach.

MFO mesta Banská Bystrica (v rámci okresu Banská Bystrica)

Vytvoriť vhodné podmienky pre existenciu a rozvoj centier odborného vzdelávania a dôsledné uplatňovanie duálneho spôsobu výučby všade tam, kde to bude možné. V Banskej Bystrici sa nachádzajú až štyri centrá odborného vzdelávania a prípravy pre strojárstvo a automobilový priemysel, pre stavebníctvo, pre elektrotechniku a informačné technológie a vo včelárstve.

Zároveň rozvíjať kreativitu priemyslu a služieb práve rozvojovými projektmi na školách, ktoré sú v databáze projektov RIUS – **Konzervatórium a Stredná odborná škola hotelových služieb a obchodu**. Práve podporou spomínaných projektov môžeme podporiť zamestnanosť v službách a v cestovnom ruchu vychádzajú z potrieb mesta a okresu.

Výsledok podpory v IÚS MFO mesta Banská Bystrica:

- optimalizácia systému odborného vzdelávania a prípravy a zvýšenie jeho atraktívnosti v kontexte celoživotného vzdelávania vytvorením regionálne/miestne špecificky zameranej ponuky vzdelávania,
- zlepšenie podmienok k dosiahnutiu uplatnenia absolventov odborného vzdelávania a prípravy pre potreby trhu práce,
- zlepšenie materiálo-technického vybavenia stredných odborných škôl, stredísk praktického vyučovania, školských hospodárstiev, stredísk odbornej praxe, zlepšenie materiálo-technického vybavenia centier odborného vzdelávania a prípravy,
- vytvorenie podmienok pre inkluzívne vzdelávanie, a tým rozšírenie ponuky vzdelávania pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva,
- vytvorenie podmienok pre zvýšenie počtu žiakov zúčastňujúcich sa praktického vyučovania priamo u zamestnávateľa a spoločných modelov ďalšieho vzdelávania,
- vytvorenie podmienok pre poskytovanie celoživotného vzdelávania prostredníctvom prepojenia siete centier odborného vzdelávania a prípravy so zamestnávateľmi a terciárnym sektorom,
- vytvorenie podmienok pre podnikateľské inkubátory,
- vytvorenie kreatívnych centier pre mladé talenty v prepojení s investíciami na kultúrny a kreatívny priemysel.

Tabuľka č. 2.6b.: Merateľné ukazovatele výsledku v špecifickom ciele 2.2.3 v RIÚS BBK a IÚS MFO Banská Bystrica

ID	Názov ukazovateľa	Merná Jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0166	Podiel žiakov s odborným výcvikom a súvislou praxou v stredných odborných školách na	%	41,84	2013	50	Centrum vedecko-technických	ročne

ID	Názov ukazovateľa	Merná Jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
	celkovom počte žiakov stredných odborných škôl					informácií SR	
R0159	Podiel žiakov s odborným výcvikom a súvislou praxou v strediskách praktického vyučovania, strediskách odbornej praxe, v školských hospodárstvach na celkovom počte žiakov stredných odborných škôl	%	2,13	2013	4	Centrum vedecko- technických informácií SR	ročne

Aktivity špecifického cieľa 2.2.3 pre IÚS:

- obstaranie a modernizácia materiálo-technického vybavenia odborných pracovísk pre praktické vyučovanie, odborný výcvik, odbornú prax, celoživotné vzdelávanie, jazykových učební, odborných dielní, knižníc, prednáškových a vyučovacích miestností na stredných odborných školách, centrách odborného vzdelávania a prípravy, strediskách odbornej praxe, strediskách praktického vyučovania a školských hospodárstvach a s tým súvisiace stavebné úpravy,
- obstaranie a modernizácia materiálo-technického vybavenia internátov a s tým súvisiace stavebné úpravy vrátane prvkov inkluzívneho vzdelávania,
- prístavba, nadstavba, stavebné úpravy a rekonštrukcia vonkajších a vnútorných priestorov a areálov stredných odborných škôl, centier odborného vzdelávania a prípravy, stredísk odbornej praxe, stredísk praktického vyučovania a školského hospodárstva, súvisiacich okrem iného aj so zabezpečením prvkov inkluzívneho vzdelávania a vybavenosťou pre širšiu komunitu centier odborného vzdelávania a prípravy,
- vytvorenie podnikateľského inkubátora - prístavbou, nadstavbou, stavebnými úpravami alebo rekonštrukciou vnútorných priestorov centier odborného vzdelávania a prípravy a nákup materiálo-technického vybavenia do podnikateľského inkubátora vrátane vybavenia vysokorychlostným internetovým pripojením a IKT,
- vytvorenie podnikateľského inkubátora pre rozvoj kreatívneho talentu a netechnologických inovácií- prístavbou, nadstavbou, stavebnými úpravami alebo rekonštrukciou vnútorných priestorov stredných odborných škôl a nákup materiálo-technického vybavenia do podnikateľského inkubátora vrátane vybavenia vysokorychlostným internetovým pripojením a IKT,
- zvýšenie energetickej hospodárnosti budov stredných odborných škôl, centier odborného vzdelávania a prípravy, stredísk odbornej praxe, stredísk praktického vyučovania, školských hospodárstiev vrátane internátov,
- nákup CNC strojov na výučbu programovania CNC (obrábacie stroje plne využiteľné vo výrobnom procese; didaktické pomôcky pre programovanie CNC strojov; pomôcky a náradie pre odborný výcvik; hardvérové a softvérové vybavenie a obnova PC techniky; obnova klasických obrábacích strojov, náradia, zváracích automatov; obnova školského nábytku, dielňového nábytku, šatňového nábytku),
- vybavenie jazykových učební pre stredné odborné vzdelávanie.

Kritéria pre hodnotenie projektov v špecifickom ciele 2.2.3:

Okrem kritérií pre hodnotenie projektov stanovených v IROP budú nad rámec uplatňované po dohode s ministerstvom aj kritériá MCA uvedené v prílohe P7:

Na úrovni projektu:

- je v súlade s regionálnymi stratégiami odborného vzdelávania a prípravy,
- podporuje celoživotné vzdelávanie v súlade so zákonom č. 568/2009 Z.z. o celoživotnom vzdelávaní v platnom znení,
- podporuje integrovaný prístup ako komplementárnu podporu aktivít z IROP a OP L'Z, prípadné iných OP,
- cielene podporuje inkluzívne vzdelávanie,

- zabezpečuje väzbu: škola – zamestnávateľ – kraj. Musí byť deklarovaný zmluvný vzťah so zamestnávateľom, v prospech ktorého sa učebné odbory učia,
- je prediskutovaný a podporený príslušným zamestnávateľským zväzom, stavovskou a profesijnou organizáciou,
- bude zvýhodnený, ak podporuje vznik nových a existujúce COVP,
- je v súlade so zákonom č. 184/2009 Z.z. o odbornom vzdelávaní a príprave v platnom znení,
- je v súlade s požiadavkami regionálneho trhu práce a konkurencieschopnosti regiónu,
- je v súlade so Štátnym vzdelávacím programom pre odborné vzdelávanie a prípravu pre danú skupinu študijných a učebných odborov,
- je v súlade so zákonom č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve v platnom znení,
- sa realizuje v škole, ktorá je v súlade so zásadami optimalizácie siete škôl a školských zariadení (pasportizácia),
- je previazaný na plnenie cieľov Stratégie RIS3.

Oprávnení prijímateľa v špecifickom ciele 2.2.3:

- vyšší územný celok,
- ústredný orgán štátnej správy,
- nezisková organizácia ako zriaďovateľ/zakladateľ školy,
- nezisková organizácia ako poskytovateľ všeobecne prospešných služieb v oblasti vzdelávania,
- cirkev a náboženská spoločnosť ako zriaďovateľ/zakladateľ školy,
- združenie ako zriaďovateľ/zakladateľ školy,
- združenie ako poskytovateľ všeobecne prospešných služieb v oblasti vzdelávania,
- stredná odborná škola v zriaďovateľskej pôsobnosti vyššieho územného celku,
- stredná odborná škola v zriaďovateľskej pôsobnosti právnickej osoby,
- špeciálna stredná odborná škola,
- fyzická osoba,
- právnická osoba.

Cieľové skupiny:

- žiaci, žiaci špeciálnych stredných škôl, pedagogickí zamestnanci, odborní zamestnanci, účastníci celoživotného vzdelávania.

Cieľové územie

- MFO mesta Banská Bystrica

Tabuľka č. 2.7b.: Spoločné merateľné ukazovatele výstupu pre investičnú prioritu č. 2.2 v IÚS MFO mesta Banská Bystrica

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
O0226	Počet podporených MŠ	MŠ	N/A	N/A	10	ITMS 2014+	ročne

Tabuľka č. 2.8b.: Spoločné merateľné ukazovatele výstupu pre investičnú prioritu č. 2.2 v IÚS MFO mesta Banská Bystrica

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
O0227	Počet podporených základných škôl	ZŠ	N/A	N/A	22	ITMS 2014+	ročne
O0228	Počet podporených učební	učebňa	N/A	N/A	66	ITMS 2014+	ročne

Tabuľka č. 2.9b.: Spoločné merateľné ukazovatele výstupu pre investičnú prioritu č. 2.2 IÚS MFO mesta Banská Bystrica

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
O0147	Počet podporených COVP	COVP	N/A	N/A	0	ITMS 2014+	ročne
O0229	Počet podporených SOŠ, ŠH, SPV, SOP (nie COVP)/UMR	SOŠ, ŠH, SPV, SOP	N/A	N/A	1	ITMS 2014+	ročne
O0148	Počet vytvorených podnikateľských inkubátorov pri COVP	Inkubátor	N/A	N/A	1	ITMS 2014+	ročne

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
CO35	Kapacita podporenej školskej infraštruktúry	Dieťa/žiak	N/A	N/A	100	ITMS 2014+	ročne
C0032	Zníženie ročnej spotreby primárnej energie vo verejných budovách	kWh/ročne	N/A	N/A	800 000	ITMS 2014+	ročne
O0253	Počet renovovaných verejných budov	počet	N/A	N/A	37	ITMS 2014+	ročne
O0223	Počet nových verejných budov	počet	N/A	N/A	1	ITMS 2014+	ročne
O0224	Podlahová plocha renovovaných verejných budov	m ²	N/A	N/A	6 000	ITMS 2014+	ročne
O0225	Podlahová plocha nových verejných budov	m ²	N/A	N/A	600	ITMS 2014+	ročne
O0034	Odhadované ročné zníženie emisií skleníkových plynov	t ekvív. CO ²	N/A	N/A	200	ITMS 2014+	Ročne
C0039	Nové alebo renovované verejné alebo obchodné budovy na území mestského rozvoja	m ²	N/A	N/A	2 200	ITMS 2014+	ročne

Princípy spoločne uplatňované pre všetky špecifické ciele v strategickej prioritě 2 sú uplatňované v súlade s princípmi uvedenými v IROP.

Všetky uvedené princípy sa uplatnia v závislosti od typu a charakteru projektu.

Synergia v dosahovaní výsledkov podpory v IÚS MFO mesta Banská Bystrica:

- **OP Ľudské zdroje:** pri dosahovaní cieľov v oblasti vzdelávania na úrovni BBK i funkčnej mestskej oblasti Banská Bystrica bude nevyhnutná aj realizácia „mäkkých“ opatrení v rámci Prioritnej osi 1 OP ĽZ ako predpokladu komplementárneho zabezpečenia integrovaného charakteru a komplexných riešení plánovaných opatrení financovaných z IROP v rámci RIÚS; nevyhnutnosť spoločného koordinovaného pôsobenia investičných aktivít podporených z IROP/RIÚS a cieľov Prioritnej osi 1 Vzdelávanie, (osobitne Investičnej prioritě 1.1, ŠC 1.1.1; Investičnej prioritě 1.2, ŠC 1.2.1; Investičnej prioritě 1.4, ŠC 1.4.1);
- **OP Kvalita životného prostredia:** podporovať projekty na zlepšenie energetickej efektívnosti budov a prispievajúce k zníženiu emisií skleníkových plynov v zmysle tematického cieľa 4 Podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch, PO4, IP 3;
- **Program rozvoja vidieka – LEADER** (podpora stratégií miestnych akčných skupín) - **integrované stratégie rozvoja územia** (ISRU) ako dokumenty podpory v rámci IROP - prioritnej osi 5 Komunitne riadený miestny rozvoj (**CLLD**) – aktivity na podporu MŠ a ZŠ v oprávnenom území pre CLLD a ostatných komunitných služieb.

Detailnejší popis synergií a komplementarity sú opísané v samostatnej prílohe v prepojení na integrované projekty.

Zvolené územné investičné jednotky

Špecifický cieľ 2.1.1 (Deinštitucionalizácia vybraných zariadení sociálnych služieb)

- Okres (LAU1) alternatíva 1
- NUTS 3 alternatíva 2

Špecifický cieľ 2.1.1 (Deinštitucionalizácia vybraných zariadení výkonu SPO a SK)

- Okres (LAU1) alternatíva 1
- NUTS 3 alternatíva 2

Špecifický cieľ 2.1.1 (Podpora poskytovania služieb na komunitnej úrovni pre osoby so zdravotným postihnutím)

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.1.1 (Podpora poskytovania služieb na komunitnej úrovni pre seniorov)

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.1.1 (Podpora poskytovania služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni)

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.1.1 (Podpora poskytovania preventívnych služieb a vykonávania opatrení SPO a SK na komunitnej úrovni)

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 2.1.1 (Podpora služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku na komunitnej

- úrovni)
- Obec (LAU2)
- Špecifický cieľ 2.1.2
- Obec (LAU2)
- Špecifický cieľ 2.2.1
- Obec (LAU2)
- Špecifický cieľ 2.2.2
- Obec (LAU2)
- Špecifický cieľ 2.2.3
- NUTS 3

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre projekty PO2

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre špecifický cieľ 2.1.1, 2.2.1, 2.2.2 a 2.2.3 sú uvedené v prílohe P7 – Multikritériálna analýza podľa návrhu RO so špecifikáciou pre územie BBK a MFO Banská Bystrica.

2.2.3. Prioritná os č. 3: Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regióne Banskobystrického kraja a mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica

Investičná priorita 3.1 Podpora rastu priaznivého pre zamestnanosť, a to rozvíjaním vnútorného potenciálu ako súčasti územnej stratégie pre konkrétne oblasti vrátane konverzie upadajúcich priemyselných regiónov a posilnenia prístupnosti a rozvoja špecifických prírodných a kultúrnych zdrojov

Špecifický cieľ 3.1.: Stimulovanie podpory udržateľnej zamestnanosti a tvorby pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom sektore prostredníctvom vytvorenia priaznivého prostredia pre rozvoj kreatívneho talentu a netechnologických inovácií

Výsledkom tohto špecifického cieľa bude vytvorenie priaznivého prostredia pre rozvoj kreatívneho talentu a netechnologických inovácií ako stimulovanie podpory zamestnanosti a tvorby pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom sektore v Banskobystrickom kraji s dôrazom na mestskú funkčnú oblasť⁶. Priaznivé prostredie bude založené na rozvojovom potenciáli kultúrneho a kreatívneho priemyslu v Banskobystrickom regióne.

Časť stratégie RIÚS BBK venovaná investičnej priorite 3.1. „Podpora rastu priaznivého pre zamestnanosť, a to rozvíjaním vnútorného potenciálu ako súčasti územnej stratégie pre konkrétne oblasti vrátane konverzie upadajúcich priemyselných regiónov a posilnenia prístupnosti a rozvoja špecifických prírodných a kultúrnych zdrojov“ bola vypracovaná v gescii Ministerstva kultúry SR v spolupráci s odbornou skupinou pre kultúrny a kreatívny priemysel BBK. Cieľom stratégie je definovať **súbor efektívnych intervencií pre podporu podnikania v oblasti kreatívneho priemyslu** a tvorbu pracovných miest s vyššou pridanou hodnotou využitím najmä kultúrneho potenciálu územia. Súčasne s vytváraním dostupnej verejnej infraštruktúry je potrebné zvyšovať povedomie o kreatívnom priemysle a jeho aktéroch, vhodne prepájať a rozvíjať znalosti a zručnosti súvisiace s využívaním moderných technológií pre podporu inovácií, podporovať kreatívne talenty od základnej školy prostredníctvom medzisektorovej spolupráce. Kľúčovú úlohu v procese vzdelávania hrá transformácia vo vzťahu medzi vzdelávacími inštitúciami a požiadavkami praxe. Cieľom tejto spolupráce je pripraviť mladých ľudí pre budúce povolania, úspech na pracovnom trhu a v podnikaní najmä v existujúcich a plánovaných COVP ako tzv. kompetenčných centier v kontexte CŽV. Vytvorenie kompetenčného centra ako súčasti KZ BB s prepojením na sieť COVP a vybrané pracoviská VŠ bude mapovania kompetencií - zručností, vedomostí a znalostí na viacerých úrovniach umožňovať všetkým obyvateľom. tzv. self-assesment, t.j. vytvorenie individuálneho profilu vedomostí a miery kreativity online, alebo využitím špecializovaného kariérneho poradenstva. V kombinácii s možnosťami testovania, či certifikácie pre stanovenie

⁶ Zahŕňa nasledovné odvetvia: Reklama a marketing, Architektúra, Dizajn, Módný dizajn, Film, tv, video, rádio a fotografia, Umelecké vizuálne umenie, Multimediálny priemysel, Vydavateľstvo, literatúra a knižný trh, Hudba a scénické umenie, Remeslá tradičnej ľudovej a mestskej kultúry, Trh s umením.

úrovne, môže takéto kompetenčné centrum pomáhať firmám pri aktívnom vyhľadávaní zamestnancov pre oblasť kreatívneho priemyslu, podpore kreatívnych talentov ich priamym prepojením s trhom práce.

Cieľom Stratégie Európa 2020 je vytvoriť z EÚ inteligentnú, udržateľnú a inkluzívnu ekonomiku založenú na funkčných a výkonných regiónoch/územiach s vysokou mierou zamestnanosti, produktivity a sociálnej kohézie. Uvádza sa v nej, že **EÚ musí poskytovať atraktívnejšie rámcové podmienky pre inovácie a kreativitu**. V rámci podpory inovácií je potrebné na úrovni BBK zosúladiť intervencie v rámci KKP s intervenciami realizovanými v rámci RIS 3 na regionálnej úrovni (OP VVal) vrátane podpory klastrových iniciatív a kreatívnych komunít a vytvoriť nielen jedno kreatívne mesto, ale aj kreatívne miesta.

Zelená kniha vypracovaná v gescii Európskej Komisie s názvom „Využitie potenciálu kultúrneho a kreatívneho priemyslu“ – uznáva prínos odvetvia pre konkurencieschopnosť, prosperitu a súdržnosť Európy. Kultúrny a kreatívny sektor (ďalej „KKS“) je považovaný za veľmi inovatívny, **najmä z pohľadu netechnologických inovácií**, ktoré sú založené na tzv. **kultúrnej kreativite** (culture-based creativity). V tomto zmysle je na Slovensku potrebné **systémovo podporiť rozvoj KKS** pre zamestnanosť v kontexte celého jeho „ekosystému“. Ekosystém KKP na úrovni BBK s koncentrovanou podporou krajského mesta predstavuje:

- 3 kľúčové procesy – systémová práca s kreatívnymi talentami, podpora verejnosti a fungujúce siete a partnerstvá,
- existujúca verejná infraštruktúra KKP (inkubátor, akceleračný, podporné služby),
- sieť špecializovaných vzdelávacích inštitúcií,
- prepojenie s iniciatívami, RIS 3 intervenciami (inovačné schémy).

Regionálny implementačný plán Kreatívnej zóny BB má ambíciu prepojiť prebiehajúce a pripravované projekty v oblasti podpory kreatívneho priemyslu a podpory podnikania MSP na území mesta Banská Bystrica a v Banskobystrickom kraji a vytvoriť predpoklady pre vznik ekosystému KKP.

Vychádzajúc zo Spoločného strategického rámca a kohéznej politiky pre roky 2014 - 2020, cieľom podpory v tejto oblasti je hospodársky rast a zamestnanosť v SR prostredníctvom podpory rastu priaznivého pre zamestnanosť, a to rozvíjaním vnútorného potenciálu ako súčasť územnej stratégie pre konkrétne oblasti vrátane konverzie upadajúcich priemyselných regiónov a posilnenia prístupnosti a rozvoja špecifických prírodných a kultúrnych zdrojov⁷. **Vnútorným potenciálom regiónov je okrem iného aj kreativita ľudských zdrojov, ktoré spolu s kultúrnymi zdrojmi tvoria súčasť tzv. kreatívnej ekonomiky.**

Kultúrny a kreatívny sektor má ako katalyzátor inovácií značný potenciál pre riešenie tvorby hospodárskeho rastu a ako sektor má významný podiel na zamestnanosti. V súčasnosti predstavuje 4,5 % HDP a 8,5 mil. pracovných miest na úrovni EÚ⁸, **v SR je to približne 4 % HDP a viac než 4 % podiel celkového počtu pracovných miest**⁹, čím môže významne prispieť k plneniu cieľov stratégie Európa 2020. Tento cieľ by bolo možné dosiahnuť aj v raste podielu KKP na regionálnom HDP a regionálnej zamestnanosti.

Vytvoriť pracovné príležitosti pre tvorivé talenty a znížiť mieru nezamestnanosti mladých ľudí, ktorá je v EÚ-27 viac ako dvojnásobná oproti celkovej miere nezamestnanosti predstavuje veľkú výzvu. Nové pracovné príležitosti je v prvej fáze najvhodnejšie vytvoriť ako súčasť lokálnej ekonomiky. Pre lepšiu budúcnosť je kľúčové vytvoriť kreatívne prostredie prostredníctvom podpory kreatívnych komunít, ktoré dokáže zaujať mladých ľudí, pomôcť im s procesom aklimatizácie zo školského prostredia pri prechode do zamestnania a pri rozbehu podnikania (vhodnou podporou aj existujúcich kultúrnych centier). Pracovné príležitosti vytvorené KKS sú vhodné aj pre ľudí vo veku 50+

⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (eú), PE-CONS 83/13 - 2011/0275(COD)

⁸Promoting Cultural and Creative Sectors for Growth and Jobs in the EU COM (2012) 537

⁹Správa o stave a potenciáli kreatívneho priemyslu na Slovensku, str. 42

ako možnosť ich „druhej kariéry“ a uplatnenie ich špecifického know how a tzv. prenositeľných zručností.

Udržať a prilákať ďalšie talenty je pri vysokej miere odchodu mozgov za prácou do zahraničia alebo do Bratislavy náročné, nie však nemožné. Ak sa v území BBK vytvorí prostredie podporujúce kreatívnych podnikateľov „aj na mieste“, môžeme pomocou inovácií rozvíjať novú generáciu produktov s vysokou pridanou hodnotou a služieb, ktoré zlepšia ekonomiku celého regiónu a zvýšia kvalitu života obyvateľov v celom regióne.

Dopady kreatívneho priemyslu

a) Ekonomické

Kreatívny priemysel tvorí nové pracovné miesta a nové profesie, pomáha zvyšovať kvalitu a atraktivitu pracovných miest, zvyšovať efektivitu práce a pridanú hodnotu. Kreatívny priemysel je motorom inovácií a pomáha vytvárať nové spoločnosti (MSP, startup, spinoff).

Pri kreatívnom priemysle je dôležitý jeho dopad na celý **dodávateľský reťazec v konkrétnom sektore alebo v konkrétnom území**. Produkty s dobrým dizajnom, obalom a značkou sa predávajú lepšie. Hovorí sa tzv. spillover efektu KKP na iné odvetvia. Odhaduje sa, že pre každé pracovné miesto vytvorené v „inovačnej ekonomike“ (čo zahŕňa kreatívne odvetvia), sa vytvorí ďalších päť v iných profesiách a službách.

b) Kultúrne

Kreatívne odvetvia majú taktiež ďalší významný vplyv na mestá a regióny: pomáhajú dotvárať identitu mesta. Výrobky a služby tu vyrobené sa následne spájajú s týmto mestom poháňajú ich obnovu.

Vzostup 'set-jetting' (keď ľudia navštívia miesta, kde sa natáčali filmy) je iba jedným z príkladov, aké dôležité sú kreatívne odvetvia v marketingu, destinačnom manažmente alebo kultúrnej turistike.

Kreatívny priemysel má potenciál vytvárať miesta atraktívne pre život a pre kreatívnu tvorbu. Podpora spolupatričnosti k územiu a lokálnej hrdosti zohráva dôležitú úlohu pri podpore lokálnych ekonomík.

c) Iné

Široká verejnosť profituje z rozvinutého kreatívneho priemyslu. Kreatívne mestá dokážu pritiahnuť a udržať talent, rozvíjať potenciál, schopností a znalostí svojich obyvateľov a návštevníkov.

Podporovať súdržnosť lokálnej komunity, komunitné projekty, kultúrnu diverzitu a sociálnu inklúziu v rámci kultúry a kreatívneho priemyslu znamená zlepšiť kvalitu života vrátane pozitívneho vplyvu na životné prostredie nielen v mestskom prostredí, ale aj na vidieku.

Regionálna integrovaná územná stratégia, pre oblasť podpory KKS, navrhovaná na obdobie 2014-2020 (resp. 2015 – 2023) má ambíciu vytvoriť priaznivý kreatívny ekosystém, podmienky pre rozvoj kreatívnej ekonomiky, tvorbu pracovných miest a zvyšovanie kvality života v regióne.

Navrhovaná stratégia pre územie Banskobystrického kraja zodpovedá potrebám kľúčových aktérov lokálneho ekosystému a špecifickým potrebám územia vrátane funkčnej mestskej oblasti Banská Bystrica, a to:

Kreatívni podnikatelia

- vytvoriť programy pre podporu kreatívneho podnikania,
- zlepšiť prístup k modernej infraštruktúre,
- podporiť inovácie biznis modelu a produktové inovácie,
- zlepšiť modely komunikácie a koordinácie v území.

Existujúce inštitúcie

- pomôcť pri dosahovaní cieľov, realizácii aktivít a zvyšovaní efektivity,
- zvyšovať kvalitu pomocou poradenstva, sieťovania a marketingu,
- zlepšiť dostupnosť potrebnej infraštruktúry,

- zlepšiť modely komunikácie a koordinácie v území.

Široká verejnosť

- zvyšovať povedomie o kreatívnej ekonomike a jej aktéroch,
- pritiahnúť, udržať a rozvíjať talent v regióne,
- zvýšiť atraktivitu regiónu a podporiť využívanie lokálneho potenciálu územia.

Špecifický cieľ 3.1 v podmienkach RIÚS Banskobystrického kraja v rámci Stratégie UMR FMO Banská Bystrica - sa bude realizovať prostredníctvom integrovaného projektu:

- **Kreatívna zóna – priestor pre rozvoj kreatívneho talentu prostredníctvom vybudovania kreatívneho centra v meste Banská Bystrica** s prepojením na iné existujúce priestory v meste Banská Bystrica prostredníctvom najmä virtuálnej integrácie a tzv. mäkkými aktivitami. **Kreatívna zóna** v rámci stratégie UMR mestskej funkčnej oblasti krajského mesta Banská Bystrica získa pridanú hodnotu prepojením so **sieťou podnikateľských kreatívnych inkubátorov** podporených v rámci prípravy kvalifikovanej pracovnej sily v relevantných stredných odborných školách v Banskobystrickom kraji. Projekt bude tvorený súborom projektov v rámci IROP – PO2, PO4 a PO 1, IROP PO5 a OP VVal, OP Cezhraničná spolupráca SK-HU, OP IŽ.

Kreatívne centrum ako inštitúcia predpokladá: zriadenie kreatívneho centra a vytvorenie jeho orgánov, vytvorenie vnútorných pravidiel fungovania centra, vypracovanie stratégie komunikácie kreatívneho centra. Kreatívne centrum bude poskytovať nasledujúce služby kreatívnym osobám a subjektom: služby otvoreného ateliéru, služby kreatívneho inkubátora, networkingové služby, služby zvýhodneného dlhodobého i krátkodobého prenájmu pracovného priestoru a technológií a komerčné prenájmy.

V rámci tohto špecifického cieľa je zahrnutá konkrétna podpora kreatívcom, umelcom, talentom, ktorí môžu byť v procese vzdelávania, či odbornej prípravy, ale aj neaktívnym, nezamestnaným, či dlhodobo nezamestnaným osobám, osobám v slobodnom povolání, a tiež malým a stredným podnikom KKP, či neziskovým organizáciám v oblasti KKS, organizáciám verejného a akademického sektora s najväčším kultúrnym a kreatívnym potenciálom v regióne aj mimo krajského mesta Banská Bystrica využitím aj iných finančných nástrojov na podporu miestneho a regionálneho rozvoja.

Plánované aktivity im umožnia získať za **zvýhodnených podmienok pracovné priestory vrátane technologickej bázy, nové zručnosti a know-how pre realizáciu inovácií, nové kontakty, podnikateľskú podporu a prístup k iniciačnému kapitálu**. Zároveň tieto opatrenia umožnia podporu sociálnej inklúzie osôb zo znevýhodneného prostredia.

Hlavné projekty a aktivity Kreatívnej zóny BB

Inkubačný program

Program podpory podnikania zameraný na rozbehnutie biznisu s podporou inovácií produktov a služieb pre lokálnych malých a stredných podnikateľov.

Akceleračný program

Podpora existujúcich podnikateľov v kreatívnom priemysle a iných MSP, využívajúcich služby kreatívneho priemyslu, pomáha zavádzať inovácie obchodného modelu, produktové inovácie pomocou dizajnu a využívať nové technológie pri technických aj netechnických inováciách. Program môže byť zameraný na riešenie konkrétneho problému v oblasti (napr. cenotvorba alebo využitie novej technológie). Podobne inkubačný program, ktorý však zohľadňuje existujúci biznis formou úvodnej analýzy s celkovou dobou trvania 4 mesiace. Akceleračný program by mal priniesť zvýšenie efektivity a produktivity, nárast tržieb a pridanej hodnoty, nové produkty a nové trhy.

Kompetenčné centrum

Podpora kreatívnych talentov, začínajúcich a existujúcich podnikateľov formou poradenských a vzdelávacích aktivít, koučingu a mentoringu.

Otvorený ateliér

Odborné poradensko-konzultačné a dokumentačno-informačné stredisko zamerané na inovácie a využívanie IKT technológií z umeleckého a kultúrno-kreatívneho hľadiska.

Priestory a infraštruktúra ostatných podporných služieb

Administratívne priestory, obchodné priestory, výrobné priestory a iné špecializované prevádzkové priestory.

Online Portál

Portál by sa mal stať jadrom sociálnej siete lokálnych kreatívcov a lokálnych kreatívnych komúní. Mal by pomôcť šíriť informácie a zlepšiť komunikáciu využitím digitálnych kanálov a mapovať pôsobenie kreatívcov v konkrétnych miestach/územiach. V rámci prezentácie členov vytvoriť profil a tvoriť reputáciu na základe vzájomného hodnotenia pri využívaní služieb portálu a spolupracujúcich inštitúcií.

Sieť platforiem – kreatívnych komúní

Kreatívne platformy umožnia vhodným spôsobom realizovať najmä decentralizovanú podporu v úzkej koordinácii s centrom KZ BB, podporia ďalšiu inteligentnú špecializáciu a umožnia v konkrétnom území kombinovať finančné zdroje mimo prostriedkov OP IROP.

1) Rozvoj kreatívneho talentu, jeho podnikateľského ducha a profesionalizácia jeho tvorby

Podpora tvorby inovatívnych kreatívnych konceptov s ekonomickou hodnotou s využitím IKT technológií bude zabezpečená prostredníctvom založenia regionálneho kreatívneho centra v meste Banská Bystrica. Centrum bude podporovať spoluprácu naprieč sektormi, budovanie kapacít formou špecifických vzdelávacích aktivít ako sú workshopy, open space konferencie a pod. orientované na nové zručnosti a znalosti (odborné, digitálne, podnikateľské), výmenu skúseností a prenos poznatkov vrátane medzinárodnej spolupráce, organizačnú kultúru a manažment, zvyšovanie atraktivity regiónu pre príchod medzinárodného kreatívneho talentu. Súčasťou kreatívneho centra bude otvorený ateliér, čo je odborné poradensko-konzultačné a dokumentačno-informačné stredisko zamerané na inovácie a využívanie IKT technológií z umeleckého a kultúrno-kreatívneho hľadiska.

Ďalšou súčasťou je KZ BB bude „umelecký“ inkubátor, ktorý bude zabezpečovať manažment inkubačných aktivít, špecifické podnikateľské poradenstvo, pilotné projekty formou dlhodobej podpory (typicky 1-2 ročnú) budúcim kreatívnym podnikateľom, umelcom, tretiemu sektoru, absolventom KKS s cieľom ich úspešného vstupu na trh. Takáto platforma umožňuje realizáciu biznis a umeleckých nápadov. Tieto aktivity budú zamerané na kultúrne organizácie a podniky zaoberajúce sa kultúrnou a kreatívnou produkciou. Pre nich bude umelecký inkubátor poskytovať priestor, technologické vybavenie a manažment vrátane poradenstva a poskytovanie inštitucionálnych grantov v rámci pilotných mikropojektov. Špecificky sa bude inkubátor zameriavať na počiatočnú fázu budúceho podnikateľského subjektu, bude podporovať inovatívne myšlienky od počiatku až po fázu „dospievania“ a opustenia inkubátora. Inkubátor bude inštitúciou, ktorá bude vytvárať organizačnú a podnikateľskú kultúru, podporovať rozvoj konceptov nielen z umeleckého hľadiska, ale aj z hľadiska biznisu. Budúci podnikatelia sa tu budú učiť princípom rozpočtovania projektov, prípravy biznis plánov, profesionálneho prístupu v podnikaní, marketingu, ale aj veľmi špecifickým podnikateľským princípom v určitých kreatívnych odvetviach apod. Inkubátor bude slúžiť ako integrujúce prostredie pre ľudí z oblasti kultúry, umenia a biznisu.

V rámci kreatívneho centra sa vybuduje špecifická rozvojová infraštruktúra, ktorá bude zahŕňať priestory ako experimentálna umelecká a kreatívna zóna, konzultačné priestory, co-working kancelárie a umelecké a produkčné štúdiá, dielne, ateliéry s technologickým vybavením (IKT, zriadenie dielní ako fablab– (2D, 3D roboti), laser-cut-scénické vybavenie, diy vybavenie, digitallab

– multimedialne, vybavenie, soundlab – zvukové vybavenie, foodlab a pod), seminárne a konferenčné priestory. Technologické vybavenie bude úzko nadväzovať na špecializáciu KZ BB v rámci celoslovenskej siete kreatívnych centier.

Zároveň sa v centre vybudujú profesionálne pracovné priestory s technologickým vybavením – dielne, ateliéry, kancelárie, umelecké štúdiá určené subjektom v kultúrnom sektore prostredníctvom zvýhodneného prenájmu. Tieto subjekty sú prirodzenou súčasťou podpory kreativity a predstavujú významnú pridanú hodnotu vo forme metodických a dokumentačno - informačných služieb, inšpiračných zdrojov, aktivít umožňujúcich interakciu s verejnosťou prostredníctvom svojich kultúrnych produktov a služieb, čo môže ovplyvniť vývoj budúcich kreatívnych konceptov a tiež má dopad na podporu sociálnej inklúzie (kultúrne a kultúrno-vzdelávacie produkty sú často orientované nielen na majoritnú spoločnosť, ale aj na znevýhodnené skupiny, nezamestnaných, handikepovaných, či MRK). Z tohto dôvodu budú priestory centra KZ BB bezbariérové.

2) Podpora dopytu po kreatívnej tvorbe tzv. nových talentov /objavených a perspektívnych talentov

Podpora dopytu po kreatívnej tvorbe v konkrétnom území je nevyhnutnou súčasťou rozvoja kultúrneho a kreatívneho priemyslu a tým aj zamestnanosti v tomto sektore. Zviditeľnenie konkrétnych produktov KKP a služieb si vyžaduje špecifický druh propagačných aktivít od výstavnoprezenačnej činnosti nekomerčného charakteru, osvetovú činnosť, služby zákazníkom, zvyšovanie povedomia o kultúrnom a kreatívnom priemysle (konferencie, workshopy), cielená podpora výkonu koordinovanej a kontinuálnej podpory predaja výsledkov činností KKS so zameraním na slovenský trh (aj lokálny) aj na medzinárodný kontext v synergii a komplementarite s OP VV a I. Súčasťou bude aj vybudovanie výstavných, prezentačných a distribučných priestorov súvisiacich so zameraním/špecializáciou v rámci projektu.

Oprávnení prijímatelia

- Štátna a verejná správa, samospráva
- Neziskové organizácie, občianske združenia

Cieľové skupiny

- Fyzické osoby nepodnikatelia
- Fyzické osoby podnikatelia podľa osobitných právnych predpisov - Slobodné povolania podľa § 3 zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní. Týka sa písmena b) využívanie výsledkov duševnej tvorivej činnosti ich autormi (spisovatelia, autori vynálezov, hudobníci, dramatickí umelci, výtvarní umelci atď) a písmena c) pod číslom 8 - Autorizovaný architekt, autorizovaný krajinný architekt a číslom 10- Reštaurátor kultúrnych pamiatok a zbierkových predmetov, ktoré sú dielami výtvarného umenia
- MSP v kultúrnom priemysle
- Študenti a absolventi stredných umeleckých škôl, vysokých škôl
- Neziskové organizácie
- Štátna a verejná správa a samospráva
- Nezamestnané, neaktívne osoby, MRK, ktoré majú kreatívne vzdelanie, či talent v tejto oblasti

Cieľové územie

- MFO mesta Banská Bystrica

Tabuľka č. 3.1a.: Merateľné ukazovatele výsledku pre Špecifický cieľ 3.1:

ID	Názov ukazovateľa	Merná Jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0160	Celkový počet pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom priemysle	Ekvivalent plných pracovných úväzkov	AP	2014	AP	ITMS	Ročne

Poznámka: Očakáva sa hodnota maximálne 150 podporených/vytvorených nových pracovných miest v KKP.

Princípy uvedené v IROP pre Špecifický cieľ 3.1.

Princípy spoločne uplatňované pre oblasť energetickej efektívnosti sa nachádzajú v kapitole 2.4.1.2 schválenej verzii IROP.

Uvedené princípy sa uplatňujú v závislosti od typu a charakteru projektu.

Tabuľka č. 3.2a.: Spoločné merateľné ukazovatele výstupu pre investičnú prioritu č. 3.1 – RIÚS vrátane UMR

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
O0151	Počet vybudovaných kreatívnych centier	počet	N/A	N/A	1	ITMS 2014+	ročne
O0248	Počet účastníkov inkubačnej a akceleračnej schémy	počet	N/A	N/A	120	ITMS 2014+	ročne
O0153	Počet aktivít na podporu dopytu	počet	N/A	N/A	40	ITMS 2014+	ročne
C005	Počet podporených nových podnikov	podniky	N/A	N/A	18	ITMS 2014+	ročne
C0032	Zníženie ročnej spotreby primárnej energie vo verejných budovách	kWh/rok	N/A	N/A	1 600 000	ITMS 2014+	ročne
O0253	Počet renovovaných verejných budov	počet	N/A	N/A	1	ITMS 2014+	ročne
O0224	Podlahová plocha renovovaných verejných budov	m ²	N/A	N/A	2 000	ITMS 2014+	ročne
C0034	Odhadované ročné zníženie emisií skleníkových vplyvov	t. ekviv. CO2	N/A	N/A	370	ITMS 2014+	ročne
C0039	Nové alebo renovované verejné alebo obchodné budovy na území mestského rozvoja	m ²	N/A	N/A	2 000	ITMS 2014+	ročne
C0037	Počet obyvateľov v mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica	počet	N/A	N/A	95 292	ITMS 2014+	ročne

Očakávané výsledky podpory v RIÚS územie Banskobystrický kraj:

- zlepšenie výkonnosti a inovačnej schopnosti MSP vo vybraných územiach BBK s najvyšším potenciálom v oblasti KKP,
- vytvorenie systému prenosu know-how pre realizáciu inovácií medzi vzdelávacími inštitúciami a MSP a vybranými štátnymi inštitúciami,
- tvorba nových pracovných miest prepojením KKP na existujúce komunitné projekty, aktivity a služby s dôrazom na vidiecke oblasti,
- zamedzenie odlivu ľudského kapitálu do zahraničia podporou cielenej mobility pracovnej sily, vytváranie miestnych kreatívnych komunit,
- vytváranie nových partnerstiev a klastrov so zameraním na sektory KKP aj s využitím cezhraničnej spolupráce SK – HU a medzinárodnej spolupráce, zapojenie vzdelávacích inštitúcií, MSP a vybraných štátnych inštitúcií do medzinárodných projektov,
- využitie existujúceho potenciálu MVO, MSP a ostatných inštitúcií v oblasti kultúry a KKP, inovačných centier a agentúr smerom k rastu zamestnanosti a lokálnej ekonomiky,
- vytvorenie podmienok pre prepojenie produktov KKP a odborného vzdelávania a prípravy, celoživotného vzdelávania a celoživotného poradenstva,

Očakávané výsledky podpory v stratégii IÚS UMR MFO mesta Banská Bystrica:

- vytvorenie podmienok pre zlepšenie podnikateľského sektora v oblasti KKP so sídlom v mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica,
- vytvorenie novej kreatívnej zóny v centre mesta Banská Bystrica využitím nefunkčných resp. nevyužívaných verejných budov a prepojením s existujúcimi inštitúciami,
- využitie existujúceho historického, kultúrneho a prírodného dedičstva a hodnôt novým inovatívnym spôsobom a tvorbou nových produktov komerčného charakteru,
- vytvorenie novej koordinačnej a komunikačnej platformy na území MFO mesta Banská Bystrica.

Komplementarita a synergia s inými operačnými programami a programami EÚ

Navrhovaná stratégia Banskobystrického kraja a mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica v oblasti KKS a KKP bude komplementárne doplnená inovatívnymi projektmi z operačného programu Program rozvoja vidieka (CLLD stratégie a PO 5 IROP), OP Ľudské zdroje a OP Val prostredníctvom integrovaných projektov navrhnutých v rámci virtuálnej koordinačnej platformy. Podrobnejší popis synergie a komplementarity je uvedený v prílohe P 6.

2.2.4. Prioritná os č. 4: Zlepšenie kvality života v mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica s dôrazom na životné prostredie

Strategická priorita IÚS zahŕňa tematický cieľ č. 6 Ochrana životného prostredia a podpora efektívneho využívania zdrojov a tematický cieľ č. 4 Podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch. Hlavným zámerom navrhnutých opatrení a aktivít je prispievať k riešeniu aktuálnych potrieb a nedostatkov v sektore zásobovania obyvateľstva pitnou vodou a odvádzania a čistenia odpadových vôd s pozitívnym dopadom na kvalitu života obyvateľov BBK a životného prostredia v mestách a obciach. Zníženie zaťaženia životného prostredia vo funkčnom území MFO mesta Banská Bystrica sa spája aj s podporou zelenej infraštruktúry v meste Banská Bystrica a v okolitých obciach.

Investičná priorita 4.2: Investovanie do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec týchto požiadaviek

Špecifický cieľ 4.2.1: Zvýšenie podielu obyvateľstva so zlepšeným zásobovaním pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou bez negatívnych dopadov na životné prostredie

Zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou z verejného vodovodu je na území MFO mesta Banská Bystrica pomerne priaznivé, pohybuje sa nad úrovňou celoslovenského priemeru. Z hľadiska možností podpory budovania kanalizácií a čistiarní v obciach od 1000 do 2000 obyvateľov zo zdrojov IROP bolo potrebné posúdiť synergiu projektov vytvorením prepojenia s projektmi podporenými z Operačného programu Kvalita životného prostredia (oprávnené obce nad 2000 obyvateľov) a Programu rozvoja vidieka (oprávnené obce do 1000 obyvateľov) ako aj prepojením na podporu z národných zdrojov Environmentálneho fondu.

Na základe tohto posúdenia len niektoré obce v rámci MFO mesta Banská Bystrica splnili základné podmienky pre podporu v rámci IROP.

Výsledok podpory v IÚS mesta Banská Bystrica:

- zabezpečenie bezproblémových dodávok pitnej vody pre obyvateľstvo v obciach bez verejného vodovodu alebo s nedostatočne vybudovanou vodovodnou sieťou,
- zamedzenie negatívneho vplyvu nečistených odpadových vôd na životné prostredie a zdravie prostredníctvom oddelenia odvádzania odpadových vôd od dažďovej vody a výstavbou verejnej kanalizácie a ČOV vo vybraných obciach,
- zvýšenie podielu obyvateľstva napojeného na verejnú kanalizáciu.

Tabuľka č. 4.1b.: Merateľné ukazovatele výsledku v špecifickom ciele 4.2.1 RIÚS BBK a IÚS MFO Banská Bystrica

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0120	Počet obyvateľov napojených na systém odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd	osoby	400 000	2012	415 000	Vodné hospodárstvo v SR (MŽP SR)	ročne
R0003	Počet obyvateľov napojených na verejný vodovod	osoby	621 000	2012	635 000	MŽP SR Štatistický úrad SR	ročne

Aktivity špecifického cieľa 4.2.1:

- rekonštrukcia prívodov vody, vodovodných sietí, objektov a zariadení verejného vodovodu v obciach okrem prípadov intenzifikácie a modernizácie úpravní povrchových vôd pre veľkokapacitné zdroje, ktoré sú predmetom podpory v rámci OP KŽP a to:
- rekonštrukcia stokovej siete, objektov a zariadení verejnej kanalizácie v obciach:
- budovanie verejných vodovodov, okrem prípadov ich súbežnej výstavby s výstavbou verejnej kanalizácie v aglomeráciách nad 2000 EO podľa aktualizovaného Národného programu SR pre vykonávanie smernice Rady 91/271/EHS v obciach:
- budovanie verejných kanalizácií a čistiarní odpadových vôd pre obce do 2 000 obyvateľov s výnimkou obcí začlenených do aglomerácií nad 2 000 EO v zmysle Národného programu pre vykonávanie smernice 91/271/EHS.

Aktivity špecifického cieľa 4.2.1 IÚS budú podporované aj v OP Kvalita životného prostredia, prioritná os 1, investičná priorita 2. Vo väzbe na integrované územné investície v IÚS budú projekty v OP KŽP v rámci výberových kritérií zvýhodnené ako aktivity vytvárajúce synergiu a doplnkovosť týchto OP. Zoznam projektových návrhov pre OP KŽP sú uvedené v prílohe P Zoznam projektových zámerov v rámci IROP a komplementárnych OP

Kritériá hodnotenia projektov pre špecifický cieľ 4.2.1:

Okrem kritérií pre hodnotenie projektov stanovených v IROP budú nad rámec uplatňované po dohode s ministerstvom aj kritériá MCA.

Oprávnení prijímateľa pre špecifický cieľ 4.2.1:

- verejný sektor (obce, združenia obcí), zoznam oprávnených prijímateľoch v BBK vo verejnom sektore – obce od 1000 do 2000 obyvateľov,
- vlastníci verejných vodovodov a/alebo verejných kanalizácií podľa zákona o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách,
- právnické osoby oprávnené na podnikanie v oblasti verejných vodovodov a/alebo verejných kanalizácií vymedzené v zákone o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách.

Cieľové skupiny pre špecifický cieľ 4.2.1:

- obyvatelia MFO mesta Banská Bystrica a ďalšie subjekty (t.j. odberatelia pitnej vody) pôsobiaci na území MFO a producenti komunálnych odpadových vôd pôsobiaci na území MFO.

Cieľové územie

- MFO mesta Banská Bystrica

Tabuľka č. 4.2b.: Merateľné ukazovatele výstupu pre investičnú prioritu 4.2 pre IÚS MFO mesta Banská Bystrica

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
C019	Zvýšený počet obyvateľov so zlepšeným čistením komunálnych odpadových vôd	EO	N/A	N/A	2 000	ITMS 2014+	ročne
C018	Zvýšený počet obyvateľov so zlepšenou dodávkou pitnej vody	osoby	N/A	N/A	3 000	ITMS 2014+	ročne

Synergia a komplementarita v dosahovaní výsledkov podpory v IÚS Banská Bystrica:

- **OP Kvalita životného prostredia: PO 1, IP 2** – bude podporovať
 - projekty výstavby, rozšírenia a zvýšenia kapacity stokových sietí v aglomeráciách nad 10 000 EO, rozšírenia a zvýšenia kapacity ČOV v aglomeráciách nad 10 000 EO
 - projekty výstavby, rozšírenia a zvýšenia stokových sietí v aglomeráciách od 2 000 do 10 000 EO, výstavby, rozšírenia a zvýšenia kapacity ČOV v aglomeráciách od 2 000 do 10 000 EO;
 - projekty v aglomeráciách do 2 000 EO na výstavbu ČOV v prípade, ak už je vybudovaná stoková sieť min. na 80% celej predmetnej aglomerácie
 - projekty na budovanie verejných kanalizácií a budovanie a rekonštrukciu ČOV v aglomeráciách do 2000 EO, ktoré zasahujú do chránených vodohospodárskych oblastí, v ktorých sú veľkokapacitné zdroje podzemných vôd, kde nebol identifikovaný dobrý stav vôd alebo bol identifikovaný vodný útvar ako rizikový
- **Program rozvoja vidieka:** projekty oprávnených prijímateľov výstavby verejnej kanalizácie a čistiarní odpadových vôd v obciach s aglomeráciou do 1000 EO.

Investičná priorita 4.3 :Prijímanie opatrení na zlepšenie mestského prostredia, revitalizácie miest, oživenia a dekontaminácie opustených priemyselných lokalít (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou), zníženia znečistenia ovzdušia a podpory opatrení na zníženie hluku.

Špecifický cieľ 4.3.1: Zlepšenie environmentálnych aspektov v mestách a mestských oblastiach prostredníctvom budovania prvkov zelenej infraštruktúry a adaptáciou urbanizovaného prostredia na zmeny klímy ako aj zavádzaním systémových prvkov znižovania znečistenia ovzdušia a hluku.

Budovanie prvkov zelenej infraštruktúry (ďalej len „ZI“) ako aj zavádzanie systémových prvkov znižovania znečistenia ovzdušia a hluku predstavuje významný aspekt najmä v meste Banská Bystrica, kde sa sústreďuje podstatná časť hospodárskych činností MFO. Prvky zelenej infraštruktúry poskytujú výhody pre zdravie obyvateľov (čisté ovzdušie a lepšia kvalita vody). Investície do zelenej infraštruktúry sú významné z hľadiska zachovania schopnosti prírody poskytovať úžitok, ktorý ľudia získavajú od ekosystémov a majú vplyv na prosperitu a životnú úroveň, tzv. ekosystémové služby. Adaptácia urbanizovaného prostredia je strategickým cieľom vo viacerých strategických dokumentoch na úrovni EÚ. Adaptačné opatrenia sú nutné ako predpoklad kvality života v meniacej sa klíme.

Adaptačné opatrenia sa budú realizovať na základe spracovaného Akčného plánu MFO mesta Banská Bystrica na zmenu klímy obsahujúci mitigačné opatrenia (najmä v oblasti dopravy), adaptačné opatrenia (neinvestičné, technologické a prírodné) a tzv. mäkké opatrenia.

Opatrenia v rámci špecifického cieľa 4.3.1 môžu mať charakter:

- „zelenej“ (využívanie vegetácie) a „modrej“ (využívanie vodných prvkov) infraštruktúry,
- „mäkkých“ neinfraštruktúrnych prístupov (napr. informačno-osvetová činnosť, dotačná politika, obstarávanie a prevádzkovanie koncepčných materiálov a informačných databáz a pod.).

Tabuľka č. 4.3b.: Merateľné ukazovatele výsledku v špecifickom ciele 4.3.1 v RIÚS BBK a IÚS MFO mesta Banská Bystrica

ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota (2023)	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
R0105	Podiel zelenej infraštruktúry na celkovej rozlohe miest	%	3	2013	3,1	ŠÚ SR	ročne

Aktivity špecifického cieľa 4.3.1:

- opatrenia na zníženie hluku v urbanizovanom prostredí: akčné protihlukové plány nad rámec legislatívy EÚ, podrobné hlukové mapy pre zaťažené obytné územia,
- prirodzené krajinné prvky ako napr. malé vodné toky, ostrovčeky lesa, živé ploty, ktoré môžu slúžiť ako biokoridory, alebo nášľapné kamene pre voľne žijúce organizmy, mestské prvky napr. prvky drobnej infraštruktúry urbánneho dizajnu, zelené parky, zelené steny a zelené strechy,

ktoré biodiverzite poskytujú prostredie a ekosystémom umožňujú fungovanie a poskytovanie služieb prepojením mestských, prímestských a vidieckych oblastí,

- aktivity v oblasti dopravnej infraštruktúry: zelené koridory pozdĺž cyklotrás, tzv. greenways (aleje, živé ploty, remízky), zelené steny na protihlukových stenách, vegetačné stredové pásy,
- zazelenanie miest (výsadba a regenerácia izolačnej zelene oddelujúcej obytnú zástavbu od priemyselných stavieb, komerčných areálov alebo frekventovaných dopravných koridorov),
- opatrenia pre zníženie znečistenia ovzdušia a hluku v urbanizovanom prostredí: protihlukové steny a bariéry, protihluková výsadba, protihlukové izolácie na zdroji hluku, resp. vibrácií;
- v regiónoch so zvyšujúcim sa úhrnom zrážok a obdobiami dažďa zavedenie osobitných zberných systémov na odpadovú a dažďovú vodu – zachytávať dažďové vody formou zaústenia strešných a terasových zvodov do povrchového odtokového systému na zber dažďovej vody a odvádzať zachytenú vodu do vsaku a zberných jazierok, dažďových záhrad, zriaďovanie vegetačných striech, budovanie dažďových nádrží a predčisťovanie dažďových vôd (veľké parkoviská či iné dopravné, priemyselné a obchodné areály), ochladzovacie koridory v urbanizovanom prostredí,
- znižovanie podielu nepriepustných povrchov – na verejných priestranstvách v meste ako aj na parkoviskách v maximálnej možnej miere ponechávať priepustné povrchy (zatravnňovacie dlaždice, dlažby v pieskovom lôžku...),
- multifunkčné zóny, kde sa preferuje využívanie krajiny, ktoré pomáha zachovať alebo obnoviť zdravé ekosystémy s vysokou biodiverzitou, pred inými nezlučiteľnými aktivitami,
- pri správe a údržbe zelene využívať záhradnícke technológie vyvinuté za účelom úspory vody, manažment zelene,
- prispôbiť výber kostrových drevín pre výsadbu v sídlach na predpokladané zvýšenie teploty a posun výškového vegetačného stupňa, zvýšiť diverzifikáciu druhovej a vekovej štruktúry drevín, vo väčšej miere vysádzať aj krátkoveké druhy stromov, a to v poraste aj ako cieľových drevín,
- v bezprostrednej blízkosti obytných zón v intravilánoch miest a obcí prispôbiť manažment údržby a druhové zloženie verejnej zelene zdravotno-hygienickým štandardom kvality ovzdušia s ohľadom na obsah alergénov.

Kritériá hodnotenia projektov pre špecifický cieľ 4.3.1:

Okrem kritérií pre hodnotenie projektov stanovených v IROP budú nad rámec uplatňované po dohode s ministerstvom aj kritériá MCA uvedené v prílohe P7.

Oprávnení prijímateľa pre špecifický cieľ 4.3.1:

- obce MFO, mesto Banská Bystrica, MVO a občianske združenia, štátny sektor, sektor vysokých škôl, Slovenská správa ciest, prevádzkovatelia/správcovia pozemných komunikácií (Národná diaľničná spoločnosť a.s.), spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov.

Cieľové skupiny pre špecifický cieľ 4.3.1:

- obyvatelia miesta Banská Bystrica a obcí MFO mesta Banská Bystrica.

Cieľové územie

- MFO mesta Banská Bystrica

Tabuľka č. 4.4b.: Merateľné ukazovatele výstupu pre investičnú prioritu 4.3 na území MFO mesta Banská Bystrica

Id	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
O0155	Počet vybudovaných prvkov zelenej infraštruktúry	počet	N/A	N/A	15	ITMS	ročne
C038	Vytvorené alebo obnovené otvorené priestranstvá v mestských oblastiach*	m ²	N/A	N/A	15 800	ITMS	ročne
O0157	Kapacita na zadržanie dažďovej vody v sídlach	m ³	N/A	N/A	10 000	ITMS	ročne

Id	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota (2023)			Zdroj dát	Frekvencia sledovania
			M	Ž	Spolu		
O0239	Počet zavedených opatrení na zníženie hluku	počet	N/A	N/A	10	ITMS	Ročne

Identifikované opatrenia z iných OP:

Program rozvoja vidieka – rôzne intervencie environmentálneho charakteru budú presne špecifikované po schválení programu, ich vplyv bude nepriamy.

OP Kvalita životného prostredia – PO 1, IP 4 – Prijatie opatrení na zlepšenie mestského prostredia, revitalizácie miest, oživenia a dekontaminácie opustených priemyselných areálov (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou), zníženie miery znečistenia ovzdušia a podpory opatrení na zníženie hluku.

OP Kvalita životného prostredia: PO 1, IP 2 – bude podporovať v oblasti odpadovej vody budovanie verejných kanalizácií a čistiarní odpadových vôd pre aglomerácie nad 2 000 EO v zmysle záväzkov SR voči EÚ a realizáciu infraštruktúry v oblasti odkanalizovania a čistenia odpadových vôd, ktoré prispievajú k zlepšeniu kvality vody v chránených vodohospodárskych oblastiach, v ktorých sú veľkokapacitné zdroje podzemných vôd, kde nebol identifikovaný dobrý stav vôd alebo bol identifikovaný vodný útvar ako rizikový. V rámci týchto aktivít budú podporené:

- projekty výstavby, rozšírenia a zvýšenia kapacity stokových sietí v aglomeráciách nad 10 000 EO, rozšírenia a zvýšenia kapacity ČOV v aglomeráciách nad 10 000 EO
- projekty výstavby, rozšírenia a zvýšenia stokových sietí v aglomeráciách od 2 000 do 10 000 EO, výstavby, rozšírenia a zvýšenia kapacity ČOV v aglomeráciách od 2 000 do 10 000 EO;
- projekty v aglomeráciách do 2 000 EO na výstavbu ČOV v prípade, ak už je vybudovaná stoková sieť min. na 80% celej predmetnej aglomerácie
- projekty na budovanie verejných kanalizácií a budovanie a rekonštrukciu ČOV v aglomeráciách do 2000 EO, ktoré zasahujú do chránených vodohospodárskych oblastí, v ktorých sú veľkokapacitné zdroje podzemných vôd, kde nebol identifikovaný dobrý stav vôd alebo bol identifikovaný vodný útvar ako rizikový.

V oblasti pitnej vody sa bude podporovať zabezpečenie podmienok v oblasti zásobovania obyvateľov SR bezpečnou pitnou vodou z verejných vodovodov. V rámci tejto aktivity bude podporená:

- intenzifikácia a modernizácia existujúcich úpravni povrchových vôd za účelom zabezpečenia bezpečnej pitnej vody so zameraním najmä na riešenie problémov s eutrofizáciou vôd, arzénom, antimónom, mikrobiológiou a biológiou;
- výstavba a rozšírenie obecných verejných vodovodov len v prípadoch súbežnej výstavby verejnej kanalizácie podľa aktualizovaného Národného programu SR pre vykonávanie smernice 91/271/EHS.

Projekty podané v rámci OP KŽP budú musieť splniť usmerňujúce zásady výberu projektov, ktoré sú uvedené v OP KŽP.

Program rozvoja vidieka: projekty oprávnených prijímateľov výstavby verejnej kanalizácie a čistiarní odpadových vôd v obciach s aglomeráciou do 1000 EO.“

Zvolené územné investičné jednotky

Špecifický cieľ 4.2.1

- Obec (LAU2)

Špecifický cieľ 4.3.1

- Obec (LAU2)

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre projekty PO4

Kritériá hodnotenia účinnosti intervencií pre špecifický cieľ 4.2.1a špecifický cieľ 4.3.1 sú uvedené v prílohe P7 – Multikritériálna analýza podľa návrhu RO so špecifikáciou pre územie BBK a MFO Banská Bystrica.

3. Vykonávacia časť

3.1. ÚZEMIE BANSKOBYSSTRICKÉHO KRAJA

Regionálnej integrovanej územnej stratégie Banskobystrického kraja na roky 2014 -2020 a Integrovanej územnej stratégie MFO mesta Banská Bystrica

Vzhľadom na súbežnú prípravu dokumentov, na základe ktorých bude finálne stanovený rozsah činností subjektov zapojených do prípravy a realizácie RIÚS/IÚS UMR (ako najmä Zmluva o vykonávaní časti úloh riadiaceho orgánu sprostredkovateľským orgánom v zmysle čl. 123 ods. 6 všeobecného nariadenia, štatút rady partnerstva apod.) Riadiaci orgán pre IROP navrhuje nižšie uvedený odporúčaný text časti **Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie RIÚS/stratégie UMR**. Rozšírenie, doplnenie a bližšia konkretizácia tejto časti bude možná pri aktualizácii dokumentu RIÚS v nadväznosti na vyššie uvedené dokumenty. Východiskom pre tento text je časť 3.1 Metodického usmernenia Riadiaceho orgánu pre IROP č. 1 pre prípravu regionálnych integrovaných územných stratégií.

Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie RIÚS/stratégie UMR

Úlohy subjektov zapojených do prípravy a realizácie RIÚS/IÚS UMR definuje Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2014-2020 a nadväzne stanovuje §15 zákona o EŠIF. Z hľadiska štruktúry IROP sú popísané v Integrovanom regionálnom programe a uznesení vlády SR č. 232 zo 14. mája 2014. Určenie subjektov a ich úloh zohľadňuje princíp partnerstva v zmysle čl. 5 všeobecného nariadenia, Etický kódex správania pre partnerstvo a princíp zodpovednosti riadiaceho orgánu za realizáciu a riadenie programu v súlade so zásadou riadneho finančného hospodárenia v zmysle čl. 125 všeobecného nariadenia.

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky:

- z pozície Riadiaceho orgánu pre IROP plní úlohy v súlade s čl. 125 všeobecného nariadenia,
- vo vzťahu k RIÚS v zmysle §15, bod (1) zákona o EŠIF plní nasledovné úlohy:
 - koordinuje a metodicky usmerňuje prípravu a implementáciu RIÚS a IÚS;
 - zriaďuje v súlade s princípom partnerstva radu partnerstva pre každú RIÚS a IÚS alebo spoločnú radu partnerstva;
 - schvaľuje stratégie na základe stanoviska rady partnerstva z hľadiska ich súladu s IROP.

Samosprávny kraj:

- v zmysle §15, bod (3) zákona o EŠIF zabezpečuje prípravu a implementáciu RIÚS v súlade s princípom partnerstva. Z hľadiska prípravy RIÚS na úrovni NUTS 3 organizačno-technické zabezpečenie, koordináciu zapojených subjektov, zabezpečenie vypracovania a predkladania dokumentov, monitorovanie a hodnotenie RIÚS, komunikáciu s RO pre IROP zabezpečuje **koordinátor pre RIÚS**.
- v rámci funkčnej štruktúry IROP plní úlohy **sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom** (ďalej iba „SO“) na základe písomnej zmluvy uzavretej s RO pre IROP v súlade s čl. 123 ods. 6 všeobecného nariadenia).

Krajské mesto:

- v zmysle §15, bod (4) zákona o EŠIF zabezpečuje prípravu a implementáciu RIÚS v súlade s princípom partnerstva. Z hľadiska prípravy stratégie UMR organizačno-technické zabezpečenie, koordináciu zapojených subjektov, zabezpečenie vypracovania a predkladania dokumentov, monitorovanie a hodnotenie RIÚS, komunikáciu s RO pre IROP zabezpečuje **koordinátor pre UMR**.
- v rámci funkčnej štruktúry IROP plní úlohy **SO** na základe písomnej zmluvy uzavretej s RO pre IROP v súlade s čl. 123 ods. 6 všeobecného nariadenia).

Spôsob spolupráce koordinátora RIÚS a koordinátora pre UMR je nasledovný:
napríklad:

- výmena informácií,
- operatívne a pravidelné stretnutia,
- a pod.

Rada Partnerstva pre RIÚS – je inštitucionalizovanou formou Partnerstva pre RIÚS a združuje orgány regionálnej samosprávy (vyššie územné celky), miestnej samosprávy (mestá a obce), štátnej správy, miestne iniciatívy a ďalších sociálno-ekonomických partnerov (podnikateľský sektor, záujmové združenia, tretí sektor) pôsobiach na danom území a relevantných pre konkrétnu RIÚS/stratégiu UMR z hľadiska zákonom stanovených právomocí, vecnej alebo odbornej a územnej príslušnosti. V zmysle §15, bod (2) zákona o EŠIF sa spolupodieľa na príprave, schvaľovaní a implementácii RIÚS. Postavenie, zloženie a úlohy rady partnerstva upravuje jej štatút, ktorý v zmysle vyššie uvedeného ustanovenia vydáva MPRV SR.

Indikatívny finančný plán realizácie RIÚS

Súčasťou Územnej dohody medzi Banskobystrickým samosprávnym krajom a mestom Banská Bystrica zo dňa 29. 7. 2015 bola aj dohoda o prerozdelení alokácií finančných prostriedkov medzi RIÚS Banskobystrického kraja a IÚS UMR Banská Bystrica. Kritériom prerozdelenia finančných zdrojov bola pripravenosť územia na realizáciu projektov a potreby územia BBK a funkčnej mestskej oblasti Banská Bystrica na základe pripravenej databázy projektov.

Monitorovanie RIÚS/stratégie IÚS krajského mesta Banská Bystrica

Monitorovanie ako nástroj riadenia EŠIF je pravidelná činnosť zameraná na sledovanie plnenia stanovených cieľov na jednotlivých úrovniach implementácie EŠIF prostredníctvom systematického zberu a vyhodnocovania údajov a informácií. Monitorovanie pokroku v dosahovaní cieľov a plnení výkonnostného rámca sa vykonáva prostredníctvom merateľných ukazovateľov na všetkých úrovniach riadenia. Monitorovanie IROP – vrátane RIÚS/stratégie UMR - sa vykonáva v súlade so Systémom riadenia EŠIF na programové obdobie 2014-2020.

Monitorovanie RIÚS/stratégie UMR je v podmienkach implementácie stratégií vykonávané SO na základe metodického usmernenia RO pre IROP definujúceho úlohy a výstupy potrebné na zabezpečenie komplexného pohľadu realizácie IROP.

Metodické usmernenie zohľadní zabezpečenie, okrem iného, podkladov do výročných, záverečnej správy o vykonávaní IROP, výhľadového plánu implementácie IROP a informácie o realizácii IROP. Monitorovanie RIÚS ako celku zabezpečuje zodpovedajúce SO VÚC. SO VÚC spolupracuje so SO KM (napr. prostredníctvom vyžiadavanie podkladov apod.), ktoré zodpovedá za monitorovanie stratégie UMR ako súčasti RIÚS.

SO VÚC predkladá podklady za RIÚS, vrátane stratégie UMR na základe žiadosti RO pre IROP (okrem vyššie uvedených napr. aj do správy o stave implementácie EŠIF apod.).

V prípade výročnej/záverečnej správa sú podklady týkajúce sa zodpovedajúceho RIÚS, vrátane stratégie UMR predmetom schvaľovania Radou Partnerstva. Predloženie tejto správy Rade Partnerstva zabezpečuje koordinátor RIÚS. Správu následne predkladá riadiacemu orgánu SO, v termíne do 31. marca príslušného roka.

Hodnotenie RIÚS/stratégie IÚS krajského mesta Banská Bystrica

Hodnotenie EŠIF je kvalitatívnym nástrojom riadenia a prostriedkom prispievajúcim k zvýšeniu kvality, efektívnosti a účinnosti realizovania operačného programu. Jeho cieľom je zlepšiť kvalitu programovania a implementácie EŠIF, zhodnotiť relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a dopad opatrení operačného programu.

Hodnotenie (predbežné, priebežné i následné) je realizované v súlade so Systémom riadenia EŠIF na programové obdobie 2014-2020. Pre RIÚS – ako implementačný nástroj IROP – je relevantné primárne priebežné hodnotenie. Za zabezpečenie hodnotenia IROP zodpovedá RO pre IROP. Pri príprave Plánu hodnotení IROP na programové obdobie 2014-2020, plánov hodnotení IROP na príslušný kalendárny rok, príp. ad hoc hodnotení RO pre IROP spolupracuje s koordinátormi RIÚS / stratégií UMR a SO.

Koordinátor RIÚS informuje Radu Partnerstva RIÚS a Radu Partnerstva IÚS o schválení plánov hodnotení a záverečných hodnotiacich správach.

Podporným prvom zvyšujúcim kvalitu hodnotení počas implementácie bude pracovná skupina RO pre IROP pre hodnotenie za účasti všetkých SO. Vznik, činnosť, úlohy, výstupy budú predmetom štatútu tejto pracovnej skupiny.

3.2. MESTSKÁ FUNKČNÁ OBLASŤ KRAJSKÉHO MESTA BANSKÁ BYSTRICA

Regionálnej integrovanej územnej stratégie Banskobystrického kraja na roky 2014 -2020 a Integrovanej územnej stratégie MFO mesta Banská Bystrica

Vzhľadom na súbežnú prípravu dokumentov, na základe ktorých bude finálne stanovený rozsah činností subjektov zapojených do prípravy a realizácie RIÚS/IÚS UMR (ako najmä Zmluva o vykonávaní časti úloh riadiaceho orgánu sprostredkovateľským orgánom v zmysle čl. 123 ods. 6 všeobecného nariadenia, štatút rady partnerstva apod.) Riadiaci orgán pre IROP navrhuje nižšie uvedený odporúčaný text časti **Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie RIÚS/stratégie UMR**. Rozšírenie, doplnenie a bližšia konkretizácia tejto časti bude možná pri aktualizácii dokumentu RIÚS v nadväznosti na vyššie uvedené dokumenty. Východiskom pre tento text je časť 3.1 Metodického usmernenia Riadiaceho orgánu pre IROP č. 1 pre prípravu regionálnych integrovaných územných stratégií.

Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie RIÚS/stratégie UMR

Úlohy subjektov zapojených do prípravy a realizácie RIÚS/IÚS UMR definuje Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2014-2020 a nadväzne stanovuje §15 zákona o EŠIF. Z hľadiska štruktúry IROP sú popísané v Integrovanom regionálnom programe a uznesení vlády SR č. 232 zo 14. mája 2014. Určenie subjektov a ich úloh zohľadňuje princíp partnerstva v zmysle čl. 5 všeobecného nariadenia, Etický kódex správania pre partnerstvo a princíp zodpovednosti riadiaceho orgánu za realizáciu a riadenie programu v súlade so zásadou riadneho finančného hospodárenia v zmysle čl. 125 všeobecného nariadenia.

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky:

- z pozície Riadiaceho orgánu pre IROP plní úlohy v súlade s čl. 125 všeobecného nariadenia,
- vo vzťahu k RIÚS v zmysle §15, bod (1) zákona o EŠIF plní nasledovné úlohy:
 - koordinuje a metodicky usmerňuje prípravu a implementáciu RIÚS a IÚS;
 - zriaďuje v súlade s princípom partnerstva radu partnerstva pre každú RIÚS a IÚS alebo spoločnú radu partnerstva;
 - schvaľuje stratégie na základe stanoviska rady partnerstva z hľadiska ich súladu s IROP.

Samosprávny kraj:

- v zmysle §15, bod (3) zákona o EŠIF zabezpečuje prípravu a implementáciu RIÚS v súlade s princípom partnerstva. Z hľadiska prípravy RIÚS na úrovni NUTS 3 organizačno-technické zabezpečenie, koordináciu zapojených subjektov, zabezpečenie vypracovania a predkladania dokumentov, monitorovanie a hodnotenie RIÚS, komunikáciu s RO pre IROP zabezpečuje **koordinátor pre RIÚS**.
- v rámci funkčnej štruktúry IROP plní úlohy **sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom** (ďalej iba „SO“) na základe písomnej zmluvy uzavretej s RO pre IROP v súlade s čl. 123 ods. 6 všeobecného nariadenia).

Krajské mesto:

- v zmysle §15, bod (4) zákona o EŠIF zabezpečuje prípravu a implementáciu RIÚS v súlade s princípom partnerstva. Z hľadiska prípravy stratégie UMR organizačno-technické zabezpečenie, koordináciu zapojených subjektov, zabezpečenie vypracovania a predkladania dokumentov, monitorovanie a hodnotenie RIÚS, komunikáciu s RO pre IROP zabezpečuje **koordinátor pre UMR**.
- v rámci funkčnej štruktúry IROP plní úlohy **SO** na základe písomnej zmluvy uzavretej s RO pre IROP v súlade s čl. 123 ods. 6 všeobecného nariadenia).

Spôsob spolupráce koordinátora RIÚS a koordinátora pre UMR je nasledovný:
napríklad:

- výmena informácií,
- operatívne a pravidelné stretnutia,
- a pod.

Rada Partnerstva pre RIÚS – je inštitucionalizovanou formou Partnerstva pre RIÚS a združuje orgány regionálnej samosprávy (vyššie územné celky), miestnej samosprávy (mestá a obce), štátnej správy, miestne iniciatívy a ďalších sociálno-ekonomických partnerov (podnikateľský sektor, záujmové združenia, tretí sektor) pôsobiacich na danom území a relevantných pre konkrétnu RIÚS/stratégiu UMR z hľadiska zákonom stanovených právomocí, vecnej alebo odbornej a územnej príslušnosti. V zmysle §15, bod (2) zákona o EŠIF sa spolupodieľa na príprave, schvaľovaní a implementácii RIÚS. Postavenie, zloženie a úlohy rady partnerstva upravuje jej štatút, ktorý v zmysle vyššie uvedeného ustanovenia vydáva MPRV SR.

Indikatívny finančný plán realizácie RIÚS

Súčasťou Územnej dohody medzi Banskobystrickým samosprávnym krajom a mestom Banská Bystrica zo dňa 29. 7. 2015 bola aj dohoda o prerozdelení alokácií finančných prostriedkov medzi RIÚS Banskobystrického kraja a IÚS UMR Banská Bystrica. Kritériom prerozdelenia finančných zdrojov bola pripravenosť územia na realizáciu projektov a potreby územia BBK a funkčnej mestskej oblasti Banská Bystrica na základe pripravenej databázy projektov.

Monitorovanie RIÚS/stratégie IÚS krajského mesta Banská Bystrica

Monitorovanie ako nástroj riadenia EŠIF je pravidelná činnosť zameraná na sledovanie plnenia stanovených cieľov na jednotlivých úrovniach implementácie EŠIF prostredníctvom systematického zberu a vyhodnocovania údajov a informácií. Monitorovanie pokroku v dosahovaní cieľov a plnení výkonnostného rámca sa vykonáva prostredníctvom merateľných ukazovateľov na všetkých úrovniach riadenia. Monitorovanie IROP – vrátane RIÚS/stratégie UMR - sa vykonáva v súlade so Systémom riadenia EŠIF na programové obdobie 2014-2020.

Monitorovanie RIÚS/stratégie UMR je v podmienkach implementácie stratégií vykonávané SO na základe metodického usmernenia RO pre IROP definujúceho úlohy a výstupy potrebné na zabezpečenie komplexného pohľadu realizácie IROP.

Metodické usmernenie zohľadní zabezpečenie, okrem iného, podkladov do výročných, záverečnej správy o vykonávaní IROP, výhľadového plánu implementácie IROP a informácie o realizácii IROP. Monitorovanie RIÚS ako celku zabezpečuje zodpovedajúce SO VÚC. SO VÚC spolupracuje so SO KM (napr. prostredníctvom vyžiadavanie podkladov apod.), ktoré zodpovedá za monitorovanie stratégie UMR ako súčasti RIÚS.

SO VÚC predkladá podklady za RIÚS, vrátane stratégie UMR na základe žiadosti RO pre IROP (okrem vyššie uvedených napr. aj do správy o stave implementácie EŠIF apod.).

V prípade výročnej/záverečnej správa sú podklady týkajúce sa zodpovedajúceho RIÚS, vrátane stratégie UMR predmetom schvaľovania Radou Partnerstva. Predloženie tejto správy Rade Partnerstva zabezpečuje koordinátor RIÚS. Správu následne predkladá riadiacemu orgánu SO, v termíne do 31. marca príslušného roka.

Hodnotenie RIÚS/stratégie IÚS krajského mesta Banská Bystrica

Hodnotenie EŠIF je kvalitatívnym nástrojom riadenia a prostriedkom prispievajúcim k zvýšeniu kvality, efektívnosti a účinnosti realizovania operačného programu. Jeho cieľom je zlepšiť kvalitu programovania a implementácie EŠIF, zhodnotiť relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a dopad opatrení operačného programu.

Hodnotenie (predbežné, priebežné i následné) je realizované v súlade so Systémom riadenia EŠIF na programové obdobie 2014-2020. Pre RIÚS – ako implementačný nástroj IROP – je relevantné primárne priebežné hodnotenie. Za zabezpečenie hodnotenia IROP zodpovedá RO pre IROP. Pri príprave Plánu hodnotení IROP na programové obdobie 2014-2020, plánov hodnotení IROP na príslušný kalendárny rok, príp. ad hoc hodnotení RO pre IROP spolupracuje s koordinátormi RIÚS / stratégií UMR a SO.

Koordinátor RIÚS informuje Radu Partnerstva RIÚS a Radu Partnerstva IÚS o schválení plánů hodnocení a závěrečných hodnotiacich správach.

Podporným prvom zvyšujúcim kvalitu hodnocení počas implementácie bude pracovná skupina RO pre IROP pre hodnotenie za účasti všetkých SO. Vznik, činnosť, úlohy, výstupy budú predmetom štatútu tejto pracovnej skupiny.

Indikatívny finančný plán (zdroje z ERDF) realizácie RIÚS

Špecifický cieľ	Alokácia na špecifický cieľ (ERDF)
Špecifický cieľ 1.1: Zlepšenie dostupnosti k cestnej infraštruktúre TEN-T a cestám I. triedy	41 050 000
Špecifický cieľ 1.2.1: Zvyšovanie atraktivity a konkurencieschopnosti verejnej osobnej dopravy	4 000 000
Špecifický cieľ 1.2.2: Zvyšovanie atraktivity a prepravnej kapacity nemotorovej dopravy (predovšetkým cyklistickej dopravy) na celkovom počte prepravených osôb	8 000 000
Špecifický cieľ 2.1.1: Podporiť prechod poskytovania sociálnych služieb a zabezpečenia výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení BBK z inštitucionálnej formy na komunitnú a podporiť rozvoj služieb starostlivosti o dieťa do troch veku na komunitnej úrovni	12 200 000
Špecifický cieľ 2.1.2: Modernizovať zdravotnícku infraštruktúru za účelom integrácie primárnej zdravotnej starostlivosti	17 732 700
Špecifický cieľ 2.2.1: Zvýšenie hrubej zaškolenosti detí materských škôl	4 000 000
Špecifický cieľ 2.2.2: Zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl	4 000 000
Špecifický cieľ 2.2.3: Zvýšenie počtu žiakov stredných odborných škôl na praktickom vyučovaní	14 660 000
Špecifický cieľ 3.1: Stimulovanie podpory udržateľnej zamestnanosti a tvorby pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom priemysle prostredníctvom vytvorenia priaznivého prostredia pre rozvoj kreatívneho talentu, netechnologických inovácií BBK a mesta Banská Bystrica	0
Špecifický cieľ 4.2.1: Zvýšenie podielu obyvateľstva so zlepšeným zásobovaním pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou bez negatívnych dopadov na životné prostredie	20 000 000
Špecifický cieľ 4.3.1: Zlepšenie environmentálnych aspektov v mestách a mestských oblastiach prostredníctvom budovania prvkov zelenej infraštruktúry a adaptáciou urbanizovaného prostredia na zmeny klímy ako aj zavádzaním systémových prvkov znižovania znečistenia ovzdušia a hluku	10 048 493
	135 691 193

Indikatívny finančný plán (zdroje z ERDF) realizácie UMR

Špecifický cieľ	Alokácia na špecifický cieľ (ERDF)
Špecifický cieľ 1.1: Zlepšenie dostupnosti k cestnej infraštruktúre TEN-T a cestám I. triedy	0
Špecifický cieľ 1.2.1: Zvyšovanie atraktivity a konkurencieschopnosti verejnej osobnej dopravy	500 000
Špecifický cieľ 1.2.2: Zvyšovanie atraktivity a prepravnej kapacity nemotorovej dopravy (predovšetkým cyklistickej dopravy) na celkovom počte prepravených osôb	9 500 000
Špecifický cieľ 2.1.1: Podporiť prechod poskytovania sociálnych služieb a zabezpečenia výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení BBK z inštitucionálnej formy na komunitnú a podporiť rozvoj služieb starostlivosti o dieťa do troch veku na komunitnej úrovni	3 500 000
Špecifický cieľ 2.1.2: Modernizovať zdravotnícku infraštruktúru za účelom integrácie primárnej zdravotnej starostlivosti	3 488 400
Špecifický cieľ 2.2.1: Zvýšenie hrubej zaškolenosti detí materských škôl	6 000 000
Špecifický cieľ 2.2.2: Zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl	500 000
Špecifický cieľ 2.2.3: Zvýšenie počtu žiakov stredných odborných škôl na praktickom vyučovaní	0
Špecifický cieľ 3.1: Stimulovanie podpory udržateľnej zamestnanosti a tvorby pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom priemysle prostredníctvom vytvorenia priaznivého prostredia pre rozvoj kreatívneho talentu, netechnologických inovácií BBK a mesta Banská Bystrica	17 800 000
Špecifický cieľ 4.2.1: Zvýšenie podielu obyvateľstva so zlepšeným zásobovaním pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou bez negatívnych dopadov na životné prostredie	0
Špecifický cieľ 4.3.1: Zlepšenie environmentálnych aspektov v mestách a mestských oblastiach prostredníctvom budovania prvkov zelenej infraštruktúry a adaptáciou urbanizovaného prostredia na zmeny klímy ako aj zavádzaním systémových prvkov znižovania znečistenia ovzdušia a hluku	10 000 000
	51 288 400

4. Prílohy

Príloha č. 1	Stručná charakteristika územia kraja
Príloha č. 2	Zoznam členov Rady Partnerstva pre Regionálnu integrovanú územnú stratégiu Banskobystrického kraja na roky 2014-2020
Príloha č. 3	Zoznam subjektov tvoriacich územie funkčnej mestskej oblasti pre realizáciu opatrení UMR
Príloha č. 4	Zoznam a zloženie odborných poradných skupín podieľajúcich sa na tvorbe RIÚS
Príloha č. 5	Zoznam použitých zdrojov
Príloha č. 6	Skúsenosti z implementácie projektov financovaných z fondov EÚ
Príloha P1	Príloha k analytickej časti pre Prioritnú os 1
Príloha P2	Príloha k analytickej časti pre Prioritnú os 2
Príloha P3	Príloha k analytickej časti pre Prioritnú os 3
Príloha P4	Zoznam projektových zámerov PO 1 špecifický cieľ 1.1.
Príloha P5	Zoznam projektových zámerov v rámci IROP a komplementárnych OP
Príloha P6	Synergia a komplementarita navrhovaných projektových zámerov RIÚS
Príloha P7	Multikriteriálna analýza podľa návrhu RO so špecifikáciou pre územie BBK a MFO Banská Bystrica
Príloha P8	Indikatívny návrh projektových zámerov za územie Banskobystrického kraja a MFO Banská Bystrica